

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİLM VE DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İNAN AMBARKÜTÜK'ÜN "ORDA" ADLI OYUNUNUN SAHNE ÜZERİNDE
YENİDEN YAZIM VE SAHNELEME ÇALIŞMASI SÜRECİ**

EDA ÇATALÇAM

S.B.E Film ve Drama Yüksek Lisans Programında Hazırlanan

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

İstanbul, 2010

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
1. GİRİŞ.....	1
2. “ORDA” OYUNUNUN DRAMATURJİ VE SAHNE ÜZERİNDE YAZIM ÇALIŞMASI	
2.1 Dramaturgi.....	4
2.2 Sahne Üzerinde Yazım Çalışması.....	10
3. OYUNUN SAHNELEME SÜRECİ	
3.1 Yönetmenin Yorumu.....	14
3.2 Çalışma Sürecinin Aşamaları	
3.2.1 Başlangıç.....	18
3.2.2 Çalışma Defteri ve Metin oluşturma.....	20
4. SONUÇ.....	135
EKLER	
EK 1. “ORDA” OYUN METNİNİN İLK VERSİYONU.....	138
EK 2. “ORDA” OYUN METNİNİN ÜÇÜNCÜ VERSİYONU.....	168
EK 3. OYUNUN AFİŞİ	197
EK 4. OYUN DVD.si.....	198
KAYNAKÇA.....	199

ÖNSÖZ

Nazım Hikmet'in "Şeyh Bedrettin Destanı" nı ilk okuduğumda bir kitapevinin raflarının önünde kalakalmıştım. 14 yaşındaydım ve bu ismi daha önce hiç duymamıştım ve okuduğum şey içimi titretmişti. İşte ilk kez o şiiri okurken gözümün önünden geçen görüntülerin etkisinde, destan kahramanlarının her biri olmak istemiştim. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum ama kitabı satın alıp eve gittiğimde defalarca, bin bir biçimde destanı okuduğumu, anlattığımı, oynadığımı hatırlıyorum. Aradan yıllar geçti, Nazım Hikmet'in "Şeyh Bedrettin Destanı" ile başlayan oynama ve anlatma isteğim katlanarak çoğaldı ve beni bir gazete haberinin peşinden sürükleyerek İstanbul'a Işıl Kasapoğlu'na getirdi. Işıl Kasapoğlu'nun tiyatro kurumunu yaşatmak için verdiği mücadele, oyunlarındaki atmosfer, yılmadan çalışmayı seçmesi, beni daha çok öğrenmeye, daha çok araştırmaya yönlendiriyordu. Semaver Kumpanya, profesyonel bir tiyatronun Türkiye gerçeklerinde nasıl ayakta kalabileceğini sürekli olarak gözlemlememe olanak sağlıyordu. Hayatımda bir milat olan Işıl Kasapoğlu'na, bana bir çatı, bana bir ev olan Semaver Kumpanya'ya çok teşekkür ediyorum.

Tiyatronun arka kısmında, her geçen gün edindiğim tecrübelerin ve öğretilerin, kuramsal düzlemde ve sahne üzerinde de ilerlemesi benim için çok önemliydi. Öğrenmeyi istemek ve bunun için doğru olduğuna inandığım isimlerle buluşmak, işte Kadir Has Üniversitesi bana bu imkanı sundu.

Doç. Dr. Çetin Sarıkartal, Tilbe Saran, Müge Gürman, Ayşenil Şamlıoğlu, Ezel Akay, Övgü Gölçe her söyledikleri ben de eksik olan bilgileri daha çok gösterdi ve her eksikliği tamamlamak için uğraşırken yeni eksikler çıktı. Öğrenmenin, dipsiz kuyusundaydım artık. Önemli olan o kuyudan çıkmak değil o kuyuda olmayı başarabilmektir. Beni, öğrenmenin kuyusuna atan ve orada boğulmama engel olarak bana yol gösteren, elimden tutan öğretmenlerime çok teşekkür ediyorum. Hem öğretmenim, hem tiyatrodaki çalışma arkadaşım hem de insan olarak her an bana yeni bir kapı aralayan, benim kendime olan inancımı ve güvenimi kaybettiğim zamanlarda dahi

bana inanan, hayattaki duruşuyla benim inancımı hep taze tutan Tilbe Saran'a tekrar teşekkür ediyorum.

Tez çalışma sürecimde, bana verdiği fikirleri ve tecrübeleriyle desteğini hiç esirgemeyen Duygu Sağıroğlu'na, sorularıyla beni hep şaşırtan M.Volkan Sarıöz'e, tespitleriyle bana eksiklerimi gösteren ve beni her koşulda destekleyen Fatih Dönmez'e, oyun efektlerimizi bulan Serkan Kargacı'ya, stüdyosunu ve zamanını bize ayıran Alpay Ünyaylar'a, dekorlarımızın halatlarının hepsini üşenmeden düğümleyen Melih Ener'e, çalışma süresince beni hiç yalnız bırakmayan ve yorulmak bilmeden çalışan Mehmet Şeker ve Emre Kılıçoğlu'na, tüm yaratıcılıklarıyla oyunumuza can katan Nehir Çinkaya, Çağdaş Yazgan, Özlem Kaveller ve Hüseyin Cebeci'ye, dekorlarımızı yapan Zeki İlyas Kızılışık'a, ışıklarımızı yapan Coşkun Yel ve Mustafa Karakoyun'a, oyunun seslerini yapan Tuğçe Nur Bulduk'a, oyundaki her tür aksesuar ve detaylarla ilgilenen Çiğdem Gündüz'e, bana verdiği destekten dolayı Şebnem Sözer Özdemir'e, bundan 4 sene önce daha "Orda" bir fikir olarak varken hikayesinin oluşturulmasına katkıda bulunan Orestes Perez Estenquero'a, "Orda"ya can veren canım arkadaşlarım İnan Ambarkütük ve Özlem Aktaş'a ve beni her zaman destekleyen canım annem Fendiye Çetin'e, yaşama sevincim canım kardeşim Arda Çatalçam'a çok teşekkür ederim.

Eda Çatalçam

ÖZET

İNAN AMBARKÜTÜK'ÜN "ORDA" ADLI OYUNUNUN SAHNE ÜZERİNDE YENİDEN YAZIM VE SAHNELEME ÇALIŞMASI SÜRECİ

Çatalçam, Eda

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

2010, 199 sayfa

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı'nda yönetmenlik eğitimi gören Eda Çatalçam tarafından İnan Ambarkütük'ün "Orda" adlı oyununun sahne üzerinde yeniden yazımı ve sahneleme çalışması süreci ele alınmıştır. Bu çalışma oyun metninin sahne üzerinde yeniden yazılımı ve sahnelenmesi sürecinin, uygulama sırasında yaşanan deneyimlerinin aktarılması üzerine kuruludur. Yönetmenlik çalışmasını temel alan bu tez, süreç analizi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orda, Yeniden Yazım, Dramaturgi, Süreç Analizi, Sahneleme, Reji Notları.

ABSTRACT

THE REWRITING AND STAGING PROCESSES OF INAN AMBARKUTUK'S PLAY "THERE"

Catalcam, Eda

Film ve Drama Master's Program

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cetin Sarikartal

2010, 199 pages

The thesis discusses the rewriting and staging processes of Inan Ambarkutuk's play "There", which were realized by Eda Catalcam (Film and Drama Master's student in directing). This study is based on an account of the lived experiences during the practices of rewriting and staging. The thesis involves analyses of these processes, from the director's stand point.

Keywords: "There", Rewriting of Text on Stage, Dramaturgy, Analysis of Staging Process, Staging, Notes on Directing.

1. GİRİŞ

İnan Ambarkütük'ün ilk yetişkin oyunu olarak kaleme aldığı “ Orda”, savaş gerçeğinin bireyler üzerindeki tezahürlerini daha yakından inceleme olanağı sunduğu için tercih ettiğim bir oyun oldu. Yazarın eski bir dostum olması ve birbirimizi tanımamızın getirdiği rahatlık, dramaturgi çalışmalarımız sırasında da metne yeni kapılar aralayabilecek bir olanak sunmaktaydı. Metin üzerinde daha esnek bir çalışma yapabileceğim gerçeği, metnin sahne üzerinde yeniden yazılabilmesini de kolaylaştırmaktaydı. İnan'ın oyunda aynı zamanda oyuncu olması, metni hem yazar hem de oynayan olarak değerlendirebilmesine ve metnin yazımında oynanabilecek boşlukların olup olmadığını görmesine de olanak veriyordu. Savaş üzerine bizim bulunduğumuz yerden yeni bir metin ortaya çıkarabilmek, yeni bir hikaye anlatabilmek beni çok heyecanlandırdı. “Savaş” başlı başına, yaşantımın her alanında beni ilgilendiren çoğu zamanda kavram olarak kendisine yabancılaşmamı sağlayan bir gerçek olarak duruyordu. Savaşın anlamsızlığı benim canımı acıtırken onun üzerine hissettiklerimi paylaşabileceğim bir oyun hem yazarın hem de benim kendimizi ifade edebileceğimiz bir olanak sağlamaktaydı.

Metinde beni heyecanlandıran temel durumu, unutulmuş ve harabeye dönmüş bir sirk çadırına yanlış koordinatlar dolayısıyla atılan bir işgal askeri ve o sirk çadırı içinde dört sirk hayvanıyla yaşama mücadelesi veren bir palyaçonun karşılaşması olarak özetleyebilirim. Metnin hikayesinin bu absürd durum üzerine kurulmuş olması sahnelemede pek çok başlığı irdeleyebilmemi ve yan yana bağdaştırılamayan bu ikilinin neler yapabileceğini merak etmemi sağladı.

Sahneleme aşamasında çözmeye çalıştığım durumlar şunlardır:

- Metin ham haliyle heyecan verici bir fikir olsa da derdini tam olarak anlayamıyordum. Yazarın daha çok iç konuşmaları halinde yazılmış olan replikler dramatik çatışmayı ortadan kaldırıyor ve sahnelemeye olanak tanımıyordu. Metnin finali yazarın bulduğu fikirle de uyum göstermiyordu. Bu nedenle öncelikli olarak metin

üzerine detaylı bir dramaturgi çalışması yapmaya karar verdim. Yazarın da onayıyla metni sahnede yeniden yazarak bir hikaye kurgusundan çıkarıp sahnelenemeye olanak tanıyan bir oyun haline getirmek gerekiyordu.

- Asker ve kız(palyaço)'ın arasındaki ilişkinin üzerine kurulacak iki kişilik bir oyun için öncelikle oyuncularla yapılacak doğaçlama çalışmalarına ihtiyaç vardı. Metinde karakterler sadece figür olarak var olduğu için oyuncularla karakterleri detaylandırabilmek adına psikodrama çalışmaları yapabiliyordum.

- Kızın palyaço olması profesyonel bir palyaço eğitmeni ile oyuncunun çalışmasını gerekli kılıyordu.

- Oyunun hem oyuncular tarafından oynanabilmesi hem de benim tarafımdan sahnelenebilmesi için metinde yanıtlanmamış ve üzerine düşünülmemiş sorulara cevap bulmalıydık. Ne, nerede, ne zaman, nasıl, kim, kiminle ve neden? Bu soruların yanıtları bize izlek oluşturabilirdi.

- Metinle seyirci arasında nasıl bir bağ kurulmalıydı? Oyundaki karakterlerin süreç içindeki değişimleri nasıl olmalıydı? Oyun nasıl bir finale taşınmalıydı? Oyundaki sahneleme ve oyunculuk üslubu nasıl olmalıydı? Bu soruların cevabının bulunması gerekiyordu.

- Metinde oynanabilecek, merakı ve gerilimi arttıracak, anlatımı keyifli hale getirecek durumlar araştırılmalıydı.

- Yazarın net olarak belirlemediği yazım üslubu, sahne üzerindeki denemelerle cevap bulmalıydı.

- Oyunun savaş üzerinden neyi sorguladığını araştırmalıydim.

- Oyunun geçeceği mekanı ilkin oyuncuların hayalinde yaratmak için oyunun sahnede nasıl var edebileceğim önem kazanıyordu.

- Oyunun ve sahnenin ne istediğini sürekli araştırarak, oyunun ben de yarattığı etkiyi gözlemlemeye açık olmalı, beni ve fikirlerimi değiştirmesine izin vermeliydim.

- Metnin, hayal ve gerçek arasında geçen değişimlerini sahnelemede nasıl seyirciye aktaracağımı araştırmalıyım.

- Oyundaki metin problemlerini çözümledikten sonra oyuncularla rol kişilerini bulmalarına dair çalışmalar yapmalı ve sahne üzerinde özgür ve denemeye açık bir ortam yaratmalıyım

- Oyuncularla birlikte nefes alıp vererek metnin isteğini oyuncuların istek çatışmalarına dönüştürmeli ve ortaya çıkabilecek yeni buluşlarla sahnelemeye özgürlük tanımalıyım.

- Sahne üzerinde çıkan ritme kulak vererek oyunun müziğini araştırmalıyım.

- Sahne üzerinde çıkan renkleri gözlemleyerek oyunda ışığı nasıl kullanacağımı araştırmalıyım.

- Oyunun vücut bulmasını sağlayan oyuncuların, oyunlarına bir bütün olarak hizmet edebilmesi için dekoru, ışığı ve müziği nasıl kullanacağımı araştırmalıyım.

Bu sahneleme sürecinde öncelikle metnin problemlerini, dramaturgi çalışmasıyla çözmeli ve tüm bu çalışmaları yaparken benimle birlikte bu keşfediş sürecinde hevesle çalışacak, öğrenmeye açık kadın ve erkek iki oyuncu bulmalıyım. Oyunun sahnedeki anlatımını kuvvetlendirecek diğer önemli etmenler olan, dekor, müzik ve ışığı, oyuna hizmet edecek, cansız roller olarak hayata geçirecek sahne tasarımcısı, müzisyen ve ışık tasarımcısı ile çalışmalıyım.

Çalışmamın ilk bölümünde sahnelenmeye olanak sağlamayan, bir fikir olarak duran metnin dramaturgi çalışmalarında nasıl sahnelenebilir bir metin haline geldiğini ve oyunu sahnede yazma tekniğini nasıl uyguladığımı çözümlerim.

Çalışmamın ikinci bölümünde benim oyuna bakış açımı ve sahneleme çalışmasında takip edeceğim soruları belirterek, oyunun olanaklarını ortaya koydum. Sahneleme aşamalarını ayrıntılarıyla inceledim.

Çalışmamın üçüncü bölümünde, çalışmaya başlarken metnin ham hali ile çalışma sürecinden sonra metnin ve oyunun geldiği noktayı göz önüne alarak ortaya çıkan işi anlattım.

Ekler bölümünde, oyunun jüri gösteriminde çekilen bir CD kopyası, oyun için hazırladığımız afiş bulunmaktadır.

Kaynakça bölümünde çalışmamı yaparken yararlandığım bütün kaynaklar görülebilir.

2. “ORDA” OYUNUNUN DRAMATURGİ VE SAHNE ÜZERİNDE YAZIM ÇALIŞMASI

2.1 DRAMATURGİ:

“Dramaturgi oyunun ana ve bugünkü izleyicisine ne söylediğini ya da söyleyebileceğini belirtir. Oyunun nasıl sahnelenebileceğini göz önünde tutarak sahnelemeye ne denli uygun olduğunu saptar.”¹

“Orda” oyun metnini sahnelemeye karar verdiğimde benim için öncelikli olan dramaturgi çalışmasını gerçekleştirmektir. Oyun sahnelemeye metnin kendi içinde düştüğü üslup çatışmalarından ötürü çok da elverişli değildi, fakat tam da bu durum bana heyecan veriyordu. Metnin sahne çalışması yapabilmem adına beni pek çok problemi çözmeye zorlaması, metin ve sahne arasındaki ilişkiyi kavrayabilmemde çok öğretici olacaktı. Oyunda yazarın ne anlatmak istediğini kavramam gerekiyordu. Oyunu okuduğum zaman yazarın kurduğu absürd durum çok etkileyiciydi. Bir işgal askeri ve bir clown her şeyi harabeye çeviren bir savaş ortamında karşılaşırsa ne olur? Oyun bu soruya henüz cevap veremiyordu fakat bu gündelik hayatta karşılaşmaları çok da olası olmayan iki temsili kişiyi aynı düzlemde buluşturuyordu. Oyunu sahneleyebilmem için

¹ Zehra İpşiroğlu, Tiyatroda Düşünsellik Dramaturgi’ye Giriş, Mitos Boyut Yayınları, İSTANBUL s.14

çözmem gereken en önemli sorun üslup sorunuydu. Oyun her ne kadar bu absürd durum üzerine inşa edilse de karşılıklı diyaloglarda bu durum zaman zaman kırılıyor, konuşmalar gerçek üstü bir yerle gerçekçi bir yer arasında gidip geliyordu. Oyunu sahneleyebilmem için öncelikle bu arafta kalan durumu ortadan kaldırmalıyım. Bunu anlamakta zorlanıyordum. Kişiler toplumsal bir kesimi temsil etmekten öte özelemleriyle, acılarıyla, beklentileriyle savaşın içinde sıkışmış birer karaktere dönüşüyor fakat bu karakterlerse karşımıza yazarın düşüncelerindeki karmaşıklıkları dile getiren birer kukla olarak görünüyordular. Bu karmaşık durumu ortadan kaldırmalıyım. Yazarın dilinin absürd bir metne mi, dramatik bir metne mi, yoksa dışavurumcu bir metne mi yakın olduğuna karar vermeliydim. Böylece hem oyunculuk çalışmasında izleyeceğim yol hem de sahnelemede kuracağım çatı belirlenmiş olacaktı. Örneğin, kızın askeri bir sinir krizi sırasında vurarak ardından panik atak halinde devam eden krizi dramatik bir andı. Kız askeri vurduktan sonra dramatik metinle çelişen bir tepki vermiyor tam tersi dramatik gerilimi daha da pekiştiriyordu.

“Bir oyun kişinin söyledikleri hiç bir zaman yazarın(yönetmenin ya da oyuncunun) düşüncesiymiş gibi kabul edilmemelidir. Bu, oyun kişinin bakış açısı olarak kalmalı, yazarın ya da yönetmenin görüşü izlemelidir. Eğer böyle ahlaksal bir etkileşim isteniyorsa, bu ancak gösteride sunulan olayların, aksiyonların ve düşüncelerin diyalektik etkileşiminden çıkarılabilir. Başka deyişle, bu, çatışmaların çok sesliliğinden sağlanmalıdır. Böylece, gerçek yaşamda olduğu gibi, her birimiz olayları kendi başına araştırıp değerlendirmeli; setirci de, kendi değer yargılarını, gösteri boyunca netin ne anlama geldiğini bulup çıkarmalıdır”²

“Orda” oyun metninde yukarıda belirtilen nokta çok eksik kalmaktadır. Bu nedenle dramatik bir metin olarak sahnelemeyi seçersem metni yeniden düzenlemek ve oyun kişilerini var kılmam gerekiyordu.

“Dışa vurumcu durak oyununun dramaturgisi de olan düş oyunları dramaturgisinin başlıca özellikleri şunlardır;

² Martin Eslin, Dram Sanatının Alanı, Yapı Kredi Yayınları, İSTANBUL s.130

1. Bu dramaturgide psikolojik bir nedenselliğe dayanan olaylar dizisi anlamında bir eylem söz konusu değildir.

2. Gündelik gerçeklikte birer düzenleyici kategori niteliğindeki yer ve zaman kategorileri artık sahnede geçen olayın yapısını belirleyen öge olmaktan çıkmış, bütün yer ve zaman boyutları iç içe girmiştir. Zaman akışıyla bu denli oynamak, Strinberg'in sözünü ettiği yeni düş örneğinin bir göstergesidir. Düş oyunlarında zaman tümüyle ortadan kaldırılmaz, daha çok yaşamın bir biçimi, yaşanılan zaman olarak gösterilir; eylemin akışı soyut fiziksel tarafından değil, eylemde bulunan kişilerin yaşadıkları öznel zaman tarafından biçimlendirilir. Psikanalizin göstermiş olduğu gibi, düşü de bu tür bir zaman akışı biçimlendirmektedir.

3. Figürler kendi kişiliklerini değil, eylemde bulunan kişilerin kişiliklerini yansıtırlar; anımsama, yaşam taslakları, istekler ve düşler biçiminde onların dünyalarından kesitler verirler. Burada soyut zaman akışı söz konusu değildir, aynı anda birlikte bulunan geçmiş, şimdi ve gelecek zaman eylemde bulunan kişilerin yaşantılarında somutlaşır.”³

“Orda” oyun metninde karakterler bir eylem içindedir, yer ve zaman boyutlarında tam anlamıyla bir değişiklik olmamaktadır, kızın hayal gördüğü iki yerde savaştan öncesini hatırlamak isteği belirginleşmektedir. Geçmiş, şimdi ve gelecek eylemde bulunan kişiler üzerinde soyutlaşmamaktadır. Yazarın oyunun kimi yerlerinde kırmış olduğu gerçekçi üslup oyun bütününde dışavurumcu bir yöntem izlememektedir.

“Uyumsuz tiyatro yazarları, surrealistler gibi aklın kavrayamadığı, erişemediği inanılmaz yaşantılar üzerine değil, günlük yaşam düzeyi üzerinde oluşan gerçekler üzerinde duruyorlar Ayrıca bu yazarlar akla ters düşen, ya da ona aykırı olanla da uğraşmıyorlar. Burada mantıksal bir çelişki değil, gerçekçilik düzeyinde alışkanlıkların, gelenek ve törelerin dondurduğu kalıplarla yaşam arasındaki tutarsızlık, uyumsuzluk söz konusudur. Bu tiyatro akımındaki görünüşteki çelişki, izleyicinin dikkatini her zaman yaşamdaki bir uyumsuzluğun üzerine çeker”⁴

³ Aziz Çalışlar, 20. Yüzyılda Tiyatro, Mitos Boyut Yayınları, İSTANBUL, s.93

⁴ İpşiroğlu, Uyumsuz Tiyatroda Gerçeklik, s.11

“Uyumsuz tiyatro yazarlarının üstünde ısrarla durduklar, yerdikleri, eleştirdikleri, gerçek tümümüzün körü körüne bağlandığı bir gerçektir. Bu gerçeğe hesaplaşmak, onunla çarpışmak, onu aşmak bireye düşer. Bu nedenle uyumsuz tiyatro yazarları bireyin kişiliği ve özgürlüğünün üstünde bir değer taşımazlar. Başka bir deyişle bireysel bir çözüm yolu bekleyen ortak sorunlarla karşılaşılıyor uyumsuz tiyatrodaki.”⁵

“Dil absürd metinlerde en sık tartışılan konudur. Modern insan günlük hayatta dili, kendi iletişimsizliğini gizlemenin bir aracı olarak, kalıplaşmış ve içi boşalmış bir biçimde kullanır Dil, bir anlatım aracı olmaktan çok diğer sahne araçlarıyla kurgulanan yapıya anlatım olanağı tanır. Absürd Tiyatro metni iste bu nedenle çok farklı şekillerde yorumlanabilir. Dilin bu şekilde kullanımı artık edebiyatın ağır bastığı bir tiyatroya izin vermez. Absürd oyunlarda konuşmaların mantık dışı bir düzlemde ilerlemesinin nedeni budur. Oyunlardaki tipler giderek aynılaştır İletimsizlikle birlikte insanlar dışarıda maskeleriyle hareket etmektedir, artık her şey sahteleşmiştir. Absürd Tiyatro'da çıkış yoktur. İnsan, kendi yarattığı duvarlarla kendi etrafını örmekte, bulunduğu yere bağımlılık yaratmaktadır. Kavramlarda yaratılan paradigmatik dizilim, yani; Absürd'ün saçma olarak algılanılan sekliyle, yaratılan bir simgesel anlam zincirinden söz edilebilir. Absürd oyunların anlamsız eylemlerde bulunan "saçma" kişileriyle özdeşleşmek söz konusu bile değildir.

Absürd Tiyatro Özellikleri:

* "Absürd Tiyatro" dendiğinde kastedilen tiyatronun kendisi değil, ele aldığıdır, yaşamdır. Hayatın kendisi Absürd' tür.

* Olay değil, Durum tiyatrosudur. Süre giden bir konu yoktur. Bir öykü anlatmak yerine evrensel bir insanlık durumunu sunar. Bu durumu çözümlenmekle ya da neden-sonuç ilişkisi içerisinde açıklamakla ilgilenmez. Seyirci "sonra ne olacak" yerine "şimdi ne oluyor" sorusunu sorarak izler.

*Düşsel bir atmosfer, bir karabasandır.

⁵ İpşiroğlu, s.85

**Zaman-Mekan sınırlaması -çoğunlukla tanımlaması- yoktur.*

**Gerçeğe ayna değil, mercek ya da prizma tutar.*

**Seyircide algı mantıksal bir çözümlenmeden çok sezgisel bir süreçtir.*

**Çözüm önermez. Çözüm bireyin kendisindedir. (Seyircide)*

**Anti-kahramanlar vardır.*

" Bir kaplumbağa çıkaracağım sahneye ve onu bir yarış atına çevireceğim, yarış atını bir şapkaya, şapkayı türküye, türküyü biniciye, biniciyi kaynak suyuna . Sahnede her şey yapılabilir." (E.Ionesco)"⁶

Absürd tiyatro üzerine yapmış oluğu araştırmalardan bazılarını alıntılar yapmak istedim. "Orda" oyununda absürd durumun varlığı korunamıyor diye belirtmişim. Öncelikle oyunda başı ortası ve sonu olan bir olay örgüsü var. Karakterlerle aramızda bir özdeşlik kurulmakta. Birey sorgulamasına gidilmiyor. Mekan sınırlaması var. Seyircide sonra ne olacak sorusu uyanıyor. Karakterlerin bir çıkış ve seçim şansları vardır. Dil bir anlatım aracı olarak kullanılmaktadır. İzleyicinin dikkati her zaman yaşamdaki bir uyumsuzluğun üzerine çekilmemekte savaş tüm gerçekliğiyle kabul edilmektedir. Simgesel bir anlam zincirinden söz edilemez.

"Orda" oyun metnini nasıl ve hangi biçim üzerinden sahnelemeliyim sorusuna cevap bulmak için, üç farklı akım olan dramatik oyun, gerçeküstü oyun ve absürd-uyumsuz oyun incelemelerimin ışığında, metni yeniden ve tekrar tekrar okudum. Oyun metni absürd bir durum taşımaya kızın hayallerinden ve yazarın karakterleri konuşturmalarından kaynaklı gerçeküstü öğeler taşıyormuş gibi görünse de aslında metin karakterleri olay örgüsü ve gerçeğe öykünme yani mimesis kavramıyla dramatik metine çok yakındı. Bu nedenle metinde bütünlüğü bozan yerleri sahne üzerinde çalışarak çözmek ve Zehra İpşiroğlu'nun deyiimiyle "geleneksel tiyatro" yapmak bu metin için en doğru seçim olacaktır.

⁶ <http://oyuncusirin.blogcu.com/>, Absürd Tiyatro seminer

*“Herhangi bir dramatik gösteriyi yaratanın ustalığı, ortaya çıkardığı ve birbirine dokuduğu çeşitli gösterge yapılarının etkili olmasında, seyirci tarafından anlaşılmasında yatar.”*⁷

“Orda” oyun metnini hangi düzlemde biçimleyeceğime karar vermiş olmak dramaturgi ve sahneleme çalışmasının başlangıç aşmasında beni çok rahatlattı. Dramatik metnin olmazsa olmazı olan oyun kişilerini var kılmam ve yazarın kuklası konumundan kurtarmalıydım. Oyunda dramatik gerilimi arttırıcı anlar ve kırılma noktaları yaratmalıydım. Karakterlerin birbirlerini nasıl etkilediğini olay ve durumların onların nasıl değiştirdiğini net bir biçimde göstermeliydim. Seyircide *“merak uyandırmalı bundan sonra ne olacak? Ya da karakter için acaba şimdi ne yapacak? Ya da bu durum karşısında nasıl davranacak?”*⁸ sorularını uyandırmalıydım. Oyunun zaman problemini çözmeliydim. Oyunda herhangi bir dönem belirtmek istemesek de kostümler ve aksesuarlar için zaman kavramını netleştirmek zamansızlığı seçiyorsak da ona göre bir üslup belirlemek zorundaydım. Oyunun hangi mevsimde geçeceği sorusu ışık ve kostüm tasarımında hatta oyunculuklarda dahi belirleyici olacaktı. *“Gösterinin her ögesi, aksiyonun bir sahnesini, olayını, bir anını genel yorumun bir parçası olarak açıklayan bir gösterge olarak düşünülmelidir.”*⁹ Bu nedenle oyunu nasıl yorumlayacağım çok önemli bir soru olmaktaydı.

*“Franco Ruffini metin dramaturgisi ve sahne dramaturgisinden söz eder. Araştırmacıya göre bunların her ikisini de kapsayan üçüncü bir dramaturgi vardır ki : Gösteri (temsil) dramaturgisi. Bu açıdan bakıldığında dramaturgi sahneyle metni birleştiren bir kavram olarak çıkmakta ve aynı zamanda “metne, sahneye veya gösteriye can veren” olarak görülmektedir.”*¹⁰ “Orda” oyunun çalışırken aslında nasıl bir dramaturgi çalışması yapmak istediğimi Franco Ruffini özetlemektedir. Oyunda barışın savaşarak değil ancak barışarak elde edileceğini anlatmak istiyorum. Bu ana isteğimi saklı tutarak bir dramaturgi çalışması yapmalıyım. Metnin içinde saklı olan yokluk, boşluk gibi kavramları savaşın saçmalığı üzerinden özellikle kızın dünyayı

⁷ Essin, s. 113

⁸ Essin, s. 98

⁹ Essin, s. 15

¹⁰ Esen Çamurdan, Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi, Mitos Boyut yayımları, İSTANBUL, s.77

algılayışında görmeye çalışacağım. Metindeki eksikleri sahnede tamamlarken, sahnenin dramaturgisinin metni değiştirip dönüştürmesine de olanak sağlayacağım.

*“Yapıtın yazardan vermek istediği iletiden bağımsız olarak sürdürdüğü kendi yaşamı da vardır, bu da yapıyla yazar arasındaki bütünlüğün yer yer kesintiye uğramasına yol açar. Edebiyat dilinde bu kesintiyi, metindeki “boş alanlar” olarak tanımlıyoruz.”*¹¹ Çetin Sarıkartal “Performans Araştırmaları” adlı dersimizde metnin boş alanlarının sahnelemede ne denli kıymetli olduğundan bahsetmişti. “Orda” oyununu sahnede çalışırken asker- clown-savaş üçgeninde pek çok boş alan bulacağıma inanıyorum.

2.2 SAHNE ÜZERİNDE YAZIM ÇALIŞMASI

Oyun metninin kendi dinamiklerinin dışında oyunun seyirlik olma gerçekliğinden yola çıkarak sahne dinamiklerini de keşfetmek çalışmamda benim için çok belirleyici bir izlek oluşturdu. Kimi zaman metin sahneyi kimi zamansa sahne metni dönüştürdü. Metin ve sahne arasında görünmez bir ip vardı ve ben bu ipin ortasında durarak şimdi ne oluyor sorusunu dinleyen, izleyen ve gerektiği yerden ipin taraflarından birisine müdahale eden bir konumda bulunuyordum. Sözcükler sahnede olanla dönüşmeye, sahne de sözcüklerle değişmeye, ardına kadar açık olmalıydılar. Metin ve sahne arasındaki gelgiti ya da gerginliği ancak bu açıklıkta koruyabileceğime inanıyordum. “Orda” metninin genel hikayesinin oluşmuş olması bana bir sınırlama getiriyor ve bu sınırlama da dramaturginin sınırlarında beni daha da özgür kılıyordu.

*“Gösteri için yazılmış metinlerde sözel öge, yaratıcı bir biçimde, gösteri yeniden kurulmadan belirsiz olarak kalır”*¹² Sahne üzerinde metni tekrar ele alırken metnin belirsizliği sahnede tamamlanmaya başlıyordu. Yazar aynı zamanda oyuncu olarak sahnede yer aldığı için kendi yazdığı cümlelere yabancılaşabiliyor sahnede kurmuş olduğumuz durumlar içinde kendi yazmış olduğu cümleleri söylemek istemeyebiliyordu. Yazar metinde kendisinin dahi yazarken neden yazdığını çözemediği yerleri oyuncu olarak sahnede daha detaylı olarak araştırıyor hatta metnin ötesinde anlatılmak istenen yeni bir durumu sahnede keşfedebiliyordu. Benim için önemli olan

¹¹ İpşiroğlu, Tiyatroda Düşünsellik Dramaturgi’ye Giriş, s. 19

¹² Esslin, s.65

sahne oyuncuların özgür olmasını sağlamak, bir işgal askeri ve bir kız-clown, savaşın harabeye çevirdiği bir sirk çadırında, bombaların altında karşılaşırlarsa ne olur? Sorusuna yanıt aramaya çalışmaktı. Asker ve kız-clown ‘un karakterlerinin isteklerini belirlemek bu sorunun yanıtını vermemde bana yardımcı olabilirdi. Karakterlerin isteklerini belirleyebilmek için de metinde yalnızca temsili bir düzlemde kalan askere dramatik metin gerçekliğinden hareket ederek bir karakter kazandırmak çok önemliydi. Askerin bir karakter kazanması dünüyle, bugünüyle, beklentileriyle, kaygıları, korkularıyla canlı bir insana dönüşmesi metinde ayakları yere basmayan kısımların problemlerini çözebilecekti. Metinde yer alan ipuçlarından yola çıkabilirdim. Askerin fotoğrafına baktığı bir sevgilisinin olması ve onu özlediğini söylemesi örneğinde olduğu gibi. Kız-clown biraz daha farklı bir konumdaydı, evet onun hakkında metinden daha çok ipucu çıkartabiliyordum, geçmişinde savaş dolayısıyla yaşadığı acıları görebiliyor, yalnızlığın kız-clownda nasıl bir etki yarattığını anlayabiliyordum. Kız-clown temsili düzlemde savaşın ortasında kalmış bir kişinin acılarını dile getiriyordu ve bu dile getirilişte yazarın varlığını sürekli hissediyordum. Kız-clown da askerde aslında birer karakter olmaktan çok savaşın tarafları olarak verilen birer temsildiler.

*“ Karakterler tarafından konuşulan sözler, hiçbir zaman, içinde olduğu ve yansıttığı aksiyonu kapsayan dramatik içerikten soyutlanarak incelenmemelidir. Aksiyon her zaman karakterle var olduğuna göre, dramatik konuşma her zaman yansıttığı karakter açısından ele alınmalıdır. Oyun yazarı kendi adına konuşamaz, diyalog içinde (ya da monologlar, karakterlerin kendi kendilerine konuşmalarında) kendi düşüncesini belirtemez.”*¹³

Sahne üzerinde yapacağımız metin çalışmasında dramatik aksiyonu sağlayabilmek için öncelikle yazarın karakterler üzerindeki varlığını olabildiğince hafifletmem gerekiyordu.

İşgal edilen kız-clown ve işgal eden asker. Yazarın bu çatışmanın dışında metin de ne anlatmaya çalıştığını anlamıyordum. Savaş kötüdür, yıkıcıdır, acıdır, ölümdür, anlamsızdır gibi cümlelerin üstünde ne söylediğini bilemediğim için bu konuyu İnan’la konuştum. Oyuna bir üst cümle olarak savaş ancak biz savaşırsak vardır cümlesini

¹³ Eslin, s.69

söylemeyi önerdim. Her zaman eleştirdiğimiz şeyin ta kendisi olmak ya da hiç savaşı sevmememize rağmen fırsatını yakaladığımız anda savaşmayı seçmek, kavga etmeyi çok önemli bir güç belirtisi saymak, gücü herkesin hakkına saldırabilmek ya da herkese gününü göstermek sanmak, öç almayı marifet saymak gibi pek çok konuyu kendime dert ediniyordum. Metinde işgal edeni değil işgal edileni güçlü göstermek benim için çok önemliydi. Savaşa dair bildiğimiz ama hiç önemsemediğimiz şeylerin ötesinde işte bu önemsememeyi anlatmak, barışın varlığını oyunda bir tercih olarak dönüştürücü bir etken gibi kullanmayı planlıyordum. İnan bu fikrimi çok sevdi ve böylece oyunun en ham halinde olan final yani kızın savaşın kıskacına asıl düştüğü an yani beklenen son olan askeri öldürmesini değiştirdim. Henüz finalin nasıl olacağını tam olarak bilmiyordum oyunun sahne üzerindeki değişimi mutlaka bizi bir sonuca götürecekti ama asıl önemli olan şeyi çözmüştük oyunun sonunda ne kız askeri öldürüyor ne de asker kızı öldürüyordu, oyunun sonunda kız hayatı algılayışıyla burada clown olması çok önemli bir veriydi askeri değiştiriyordu. Bu değişim henüz metinde yoktu fakat sahnede karakterleri var kılabilirsek örneğin kızı clown olarak var kılabilirsek değişimi de ortaya çıkarabilecektik.

*“Boş bir alan alabilirim ve ona çıplak sahne derim. Bu boş alandan biri yürüyerek geçerken bir başkası da onu izler. Tiyatro eyleminin gerçekleşmesi için gereken sadece budur.”*¹⁴ Bu kadar basitmiş gibi görünen bu tiyatro eyleminde asıl mesele yürüyen birisinin seyredilebilir olmasını sağlamakta saklıydı. Sahnenin gündelik hayattan hem zaman düzleminde hem de mekan düzleminde çok farklı olması seyirlik olan kısmını hem zorlaştırıyor hem de kolaylaştırıyordu. Metni sahne üzerinde yeniden yazarken öncelikle sahneyi oyuncularla bir keşif süresine ihtiyacım vardı. Oyuncularla öncelikle metindeki duruma yakın doğaçlamalar yapmak sahnenin bir oyun alanı olarak eğlenceli bir yer olduğunu onlara yaşatmak istiyordum. Oyun alanlarını severlerse özgürleşip rahatlayabilirlerdi.

¹⁴ Peter Brook, Açık Kapı Oyunculuk ve Tiyatro Üzerine Düşünceler, Yapı Kredi Yayınları, İSTANBUL, s.10

*“Tiyatronun kendine özgü garip gücü, canlı nesnelere simgesel aksiyon içinde varsayma yetisidir: bir oyuncu sözsüz oyunla olmayan bir bardaktan su içebilir, ya da olmayan bir silah kullanabilir.”*¹⁵

Tiyatronun seyredende yarattığı hayal kurma, hayal ettirme etkisi sahne ile seyirci arasındaki görünmez bağı daha da kuvvetlendirmektedir. “Orda” oyununda da görünmeyen hayvanlar, görünmeyen askerler, görünmeyen bir kuyu ve daha pek çok şey olacak. Savaş ortamının illüzyonunu kurabilmek için efektler, ışıklar gibi yan etkenler kullanabilirim. Bu yan etkenlerin seyircinin hayal etme yetisine çok da etkili olacağına inanmıyorum belki sahnede yaratılmak istenen savaşın mimesisini izleyenin daha çabuk kavramasına ya da oyuncular da *“coşku belleği için dürtü”*¹⁶ uyandırmasına yardımcı olabilir. Hepsinden önemlisi bu varsayma yetisini oyuncuda uyandırabilmek seyircinin sahne üzerinde olanı anlayabilmesine çok yardımcı olabilir. Oyuncuların gördüğü her şeyi görmeye, yaşadığı her şeyi yaşamaya açık olan seyircide bu dramatik sahnelemede bir empati kurdurabilmek önemli. Sahnede metni yazarken *“sıradanlığa düşmeden açık olmak”*¹⁷ dikkat etmem gereken önemli noktalardan birisi. Metindeki replikleri yazarın üst sesinden kurtarmaya çalışırken, repliklerin karakterler oluştuktan sonra onların ağızından sıradan bir hale gelmesi riski unutmamam gereken başlıklardan birisi. Sahnelemede de, yazılan metin çalışmasında da olayların karakterleri dönüştürmesi kadar karakterlerin de olayları dönüştürmesine izin vermenin önemli olduğuna inanıyorum. Oyun alanında görmediğimiz fakat bildiğimiz savaş, karakterleri her an etkilemeli fakat karakterlerin bombayla, tüfekle, savaşla kurdukları ilişkide olayların akışını belirleyebilmeliydi. Sahne üzerinde metin çalışması yaparken karakterleri ve durumları araştırmak, doğaçlamalarla oyunun oluşmasını sağlamayı hedefledim.

¹⁵ Esslin, s.82

¹⁶ Stanislavski, Oyuncunun El Kitabı, Düşünen Adam Yayınları, İSTANBUL s. 26

¹⁷ Aristoteles, Poetika Şiir Sanatı Üstüne, Can Yayınları, İSTANBUL s. 75

3. OYUNUN SAHNELEME SÜRECİ

3.1. YÖNETMENİN YORUMU:

“ Gündelik hayatta “ eğer” bir varsayımdır, tiyatrodaki “eğer” bir denemedir. Gündelik hayatta “eğer” bir kaçamaktır, tiyatroda “eğer” doğrunun kendisidir. Bu doğruya inandırılırsak o zaman tiyatro ve hayat aynı şey olur. Bu yüksek bir amaçtır. Zor bir işmiş gibi görünür. Oynamak çok çalışmak gerektirir. Ama çalışmayı bir oyun olarak algılırsak o zaman artık o bir çalışma değildir. Bir oyun oyundur.”¹⁸

Bir oyun alanı yaratmak kendimize ve orada bir oyun oynamak beraberce. Oynadığımız oyunun coşkusunda seyreyleyenleri cömertçe almak oyunumuzun içine ve oyunun biz de yarattığı değişimi duyumsamak, hiç bitmesin istemek. Oyun bitince bize ne oldu diye şaşırıp bakmak birbirimize ama bilmek o oyunun biz de bir yerlere dokunduğunu. On dakika sonra o oyunun içinde bizimle olamamış insanların arasına karışınca yavaş yavaş canlılığını, coşkusunu kaybetse, sindirilse de oyunda olmanın heyecanı, içimizde bir yerlerde yine oynayabilecek olmanın ve yine bir şeyler paylaşmanın umudu kalıyor işte. Çocukluğumda arkadaşlarımla oyunlar oynar, kimse olmasa da hayal gücümle can kattığım oyuncaklarım, eşyalarım ile sevmediğim, yaşamak istemediğim ya da bitmesini hiç istemediğim şeyleri var kılar flört ederdim asal olan hayatla. Şimdi bana oyun yönetmelisin dediler ve sonra da ne yaptıysan onu bizimle paylaş. İlk defa bir zorunluluk bu denli keyifli olmuştu. Strehler’in dediği gibi hikayeler anlatmak istiyordum. “Orda” bundan beş sene önce çıkmış ama tamamlanamamış bir serüvendi. O zamanlar yönetmekten çok oynamak istiyordum. İnan da ben de savaşı anlatmak istiyorduk ama neresinden nasıl tutacağımızı bilmeden. Yoğun iş hayatımızdan uyku dışında kalan tek zaman diliminde sabah 06.00 – 09.00 arası provalar alıyorduk. Şimdi o yarım kalan provaları tamamlamak, olmamış bir oyunu oldurmak istiyordum. Belki bir oyun olarak sahnelenmiş sadece benim yorum katarak dramaturgi çalışmasının ardından yöneteceğim bir oyun, ilk gerçek anlamdaki yönetmenlik denememde benim için daha doğru bir seçim olabilirdi. İyi bir tiyatro

¹⁸ Brook,. Boş Alan, Afa Yayınları, İSTANBUL s. 181

metni sıkıştığım yerde dönüp bakacağım bana yeni kapılar aralayan ve yanıtlar veren bir dayanak olabilirdi.

*“İnsan dediğin nice işler görür generalim
bilir vurmasını, öldürmesini insan dediğin
ama bir kusurcuğu var:
bilir düşünmesini de...”*

Bertolt Brecht’in yazdığı bu dörtlüğü hangi kitabında okuduğumu hatırlamıyorum ama hafızamda hep tazeliğini korumuş olan şiirlerinden. “Orda” oyununu tez sürecimde yapma kararını almamda bana tam da bu dörtlük dayanak oluyordu. Ustalığı ve biz tiyatroculara kazandırdıklarını tartışamayacağım Brecht “Orda’yı her okuduğumda kafamın içinde durmadan dönen bu dörtlükle karar verme aşamamda bana cesaret olmuştu. “Bir kusurcuğu”m vardı savaşı bizim olan bir metinle anlatabilmek inadı.

“Savaş”ın tüm yıkıcılığına karşın varlığını sürdürmesi “Barış”ın ise iki savaş arasında kalan etkisiz ve zayıf bir tavır haline getirilişi, kavganın yüceltilerek, uzlaşmanın yerilişi, insanın her geçen gün öfkeye, hırsa ve benim kavramına motivasyonun arttırılışı, çıkarların bencilliği, dünün, bugünün ve yarının karanlıkta kalan, kalmakta olan ve kalacak olan yanı “Orda” oyunu ile tüm bu anlamsızlıklara anlam bulma ya da araştırma isteğime zemin hazırlamaktaydı. Oyunda yazar tarafından henüz net bir biçimde ortaya konulamayan dert, oyunun, İnan’ı çok yakından tanıdığımdan ikimiz için de ortak olan bir derde sahip olmasına olanak sağlıyordu. İnan ilk kez bir büyük oyunu yazıyordu ben de ilk kez bir büyük oyunu yönetiyordum. Birbirimize tecrübelerimizi aktararak yeni bir metin oluşturabilirdik, bizim olan bir metin. Bu nedenle “Orda” öğrendiklerimi uygulamaya geçirebilmem için bana olanaklar sunan bir oyundu. Bir palyaçonun gözünden savaşa bakmaya çalışmak ve oradan çıkacak durumlar bana heyecan veriyordu.

“Orda” adlı oyunun derdini taşıyan ya da benim derdimi oyun için taşınılır kılan cümleyi bulmuştum. Oyunda olay örgüsünün zayıflığı, karakterlerinin henüz belirgin olmaması ve bir final çatısının kurulamaması, metni yeniden yazarken

yorumlamaya ve ek bir çatı oluşturmaya imkan tanıyordu. “Savaş, barışın çaresizliği değildir artık; barış savaşın yalnızlığıdır”. Şayet, barışı savaşmadan savunabilmeyi başarırız ve barış kendi sıcaklığında savaşın karşısında dimdik durabilirse savaşın anlamsızlığı ortaya çıkabilirdi. “Orda”nın umutlu bir oyun olmasını istiyordum. Oyunun başlangıcı benim için çok önemliydi. Uzun zamandır hayvanlarıyla tek başına, savaşın ortasında yaşama mücadelesi veren bir kızın üstelikte palyaço bir kızın hikayesiydi bu oyun. Palyaçonun çocuksu merakı ve her durumda kendisiyle ve olanla dalga geçmesini becerebilen bir yanının olması oyunun en önemli izleği olabilirdi. Oyun, yorumlanması ve yeniden bir metin oluşturulabilmesi adına çok güzel bir hikaye taşıyordu. Herhangi bir yerde her hangi bir zamanda işgal edilen topraklardaki bir sirk çadırına herhangi bir yerdeki herhangi bir zamandaki bir işgal askeri düşer. İkisi ne konuşurlar? Ne tartışabilirler? Neler olabilir? Yazarın metindeki ipuçlarından izlek sürerek bu soruların yanıtlarını araştırmak istiyordum. Asker kızın sığınağına, yıkılmış bir sirk çadırına düştüğünde, aslında aynı kişi olan palyaço ve kızın kendisiyle arasındaki gerilim de ortaya çıkabilecekti. Metinde henüz olmayan kızın yaşama karşı olan duruşunu, güçlü ve bilinçli bir yapı üzerine kurmak istiyordum. Kızın yalnız başınalığı, hayvanlar için verdiği yaşama mücadelesi ve bulunduğu yerden kaçmayışının aslında bir çaresizlik değil tercih edilen ve seçilmiş bir durum olduğunu oyunun sonunda anlatabilmeliydim.

Kızın bulunduğu savaş alanında kendisini eğlendirebilmek için palyaço kimliğine bürünmesi, seyircisiz var olamayan ve yaşayamayan bir palyaço olarak hayalinde seyirci yaratması oyunun başında anlatmak istediğim bir durum. Bu ön sahne sayesinde, kızın kendisinde sorguladığı var mıyım, yok muyum sorusunu seyircinin kendisine de sordurabilmeyi hedeflemekteyim. Oyunun başında eğlenceli bir palyaço gösterisinin içinde kızın savaşa dair gündelik hayatını anlatabilmeyi seyircinin kafasında neler olduğuna dair bir merak uyandırmayı hedefliyorum. Askerin gelişiyile tamamen değişen bir gerilim ve karanlık bir ortam ile kızın hayalindeki renkler ve savaşın griliğinin arasındaki açık farklılığı seyircinin de yaşamasını amaçlıyorum. Seyircinin sahnede ilk olarak kız-palyaçoyla karşılaşmış olması bu kız-palyaçonun hayalinden gerçeğe geçişteki keskin ayrım, seyircide kız-palyaçoya karşı bir empati uyandırabilir, savaşa ve hayata kızın gözünden bakabilmesini sağlayabilir.

Yalnızlık kavramı oyun metninde kızın yalnız yaşamasından dolayı gördüğümüz bir durum olarak var. Amacım yalnızlık olgusuna askerinin gelişiyile kız ve asker arasında oluşan ilişki biçiminden bakabilmek. Her iki tarafın da tercih etmediği bu zorunlu karşılaşma durumunun onlarda bir değişim yaratması süreç adına çok önemli.

İnsanın her ne koşulda olursa olsun yaşama olan bağlılığını ve kendisine sunulan yaşama hakkını sahiplenişini, oyunun içindeki iki karakter üzerinden sorgulayabilir ve araştırabilirim. Savaş gerçeği bu sorgulamayı yaparken önemli bir durum ve itki kazandırabilir. Oyundaki en net biçimde yazar tarafından verilen bilgi, bu oyunun savaş ortamında geçtiği bilgisi. İnsanın kendisini ele verdiği zamanların zor ve sıkışmış bir durum karşısında daha net bir biçimde ortaya çıkması oyundaki karakterlerin üzerinden insana dair pek çok şeyi araştırmaya da olanak sağlayabilir.

Oyunda ayrıca görünmeyen, oradaki karakterlerin de üstünde bir dış güç olan yani savaşı isteyen dengeleri de oyun sorgulamaya izin veriyor. Toplu olarak işlenen bir günahın ya da suçun nasıl haklı hale getirilerek sıradanlaştırılabildiğini anlatabilmek, yorumlayabilmek istiyorum. İncanın insanı motive ettiği kadar da kör edebilen yanını yine asker üzerinden ele alabilirim.

İnsanın temel ihtiyaçları ve beklentileri bakımından aynılaşan başlıklarını, salt insan olabilme çabasını bu oyun sayesinde yakından inceleyebilirim. İnsanın kaçan, ya da kavga eden yanını değil daha çok flört eden yanını yani karşısını yargılamadan onu anlamaya çalışan, insanı tanımaya aç olan yanını araştırmak benim için heyecan verici olabilir. Kızın aynı zamanda palyaço olması bu sorgulamaları yapabilmeye de olanak tanırken, durumlar karşısında verdiği tepkileri de ayrıcalıklı kılabilir ve oyunda yeni bir kapı aralayabilir.

“Orda” durumun kendi içinde saklı olan şifrelerini çözümleneme ve metne yeni şifreler katabilmeye olanak sağlamaktadır. “Orda” bana, insanlık var olduğundan beri süren, durmayan, yılmayan ve bitmeyen savaşın sonuçlarını, bizlerden neler götürdüğünü, barış isterken nasıl olup da hep savaştığımızın yanıtlarını oyundaki karakterlerle beraber araştıracağım bir yolculuk için gereken malzemeleri sunmaktadır.

3.2. ÇALIŞMA SÜRECİNİN AŞAMALARI:

3.2.1. Başlangıç: Oyun metni, oyuncuya oyun alanı açmıyor, sahnelemede de yönetmene metin boşlukları tanıımıyordu. Oyun kişileri (henüz karakter diyemiyorum daha çok temsili birer figür olarak varlar) yazarın kendi düşüncelerini dile getirmeleri için seçilmiş bir üst ses gibiydi. Oyunda yer özellikle belirtilmek istenmiyordu. Herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda geçebilirdi. Yazarın bu tercihi benim içinde çok güzel bir seçimdi. Savaşın tüm zamanlara ait, işgalin ise her an her yerde yaşanabilecek bir gerçeklik oluşu beni de oyunu yer ile kısıtlamaktan uzaklaştırıyordu. Oyun savaşın kötü bir şey olduğuna dair bilindik bir cümle söylemenin dışına çıkamıyordu. Oyunun sonunda kız, tek yaşama kaynağı olan suyu askerin dökmeye başlamasıyla, öfkeleniyor ve askeri öldürüyordu. Böylece kız savaşın içine çekiliyor ve beklenen son gerçekleşmiş oluyordu. Metnin finali bu şekilde de kabul edilebilirdi fakat metnin fikir olarak bulunmuş olan gücünü zayıflatıyordu. Asıl soru şu olmalıydı bir işgal askeri ve bir palyaço savaş ortamı içinde karşılaşılırsa ne olur?

Yazarla bir araya gelerek öncelikle oyunun finali konusundaki sıkıntılarımı dile getirdim. Aslında finaldeki olası değişiklik kızın karakter olarak belirginleşmesine de olanak sağlayacaktı. Kız mecbur olduğu için mi yoksa bir tercih olarak mı harabeye dönmüş sirk çadırında kalmaktaydı? Bu soruya yazar da ben de bir tercih olarak yanıtını verdik. Metnin sahnelenebilmesi noktasındaki kaygılarımı konuşmak için çok erkendi. Yazarın aynı zamanda oyunda askeri oynayacak olması metindeki temel açmazları görmesine de olanak sağlayacaktı. Oyunun finalini neden umutlu bitirmeyi düşündüğümü anlattım. Oyunun sonunda kız askeri öldürmeyi seçmemeliydi. Silah yani güç kız da olmasına rağmen askeri öldürmemesi kızın orada kalışının iradeli bir seçim olduğunu anlamamızı da kolaylaştıracaktı. Kızın askeri öldürmeyi seçmemesi aynı zamanda, barışı savaş için kullanılan bir kavram olmaktan kurtararak barışın, tüm uygun koşullara rağmen savaşın karşısında dik bir biçimde kalabilmesini sağlayacaktı. Bu seçim askerde bir kırılma noktası yaratabilir böylece asker barışın yani kızın karşısında pozitif bir değişim yaşayabilirdi. Bu final sayesinde oyun bize sunulan gereklilik ve şartlanmaların değiştirilebileceğine dair bir umut verebilirdi. Kız palyaço kimliğinden ötürü hayatın ve gülmenin, asker ise ölümün ve savaşın vücut bulduğu kavramları

temsil edebilirlerdi. Bu bilgi metinde bize bir izlek olmalı karakterlerin üzerinde bir ağırlık oluşturmamalıydı.

Oyunun başını metnin ortalarında yazılmış olan, kızın hayalinde oluşan eğlenceli bir sirk ortamıyla başlatma isteğimi yazarla paylaştım. Bu durum sayesinde seyircinin, kızı ve iç dünyasını sahnenin dilinde daha kolay tanınmasına olanak sağlayabileceğine inandığımı söyledim. Yazarın metinde oyuncularını, yönetmenleri, tasarımcıları yönlendiren direktiflerinin daha keyifli bir keşfin yaşanmasını kısıtladığını şayet onay verirse çalışmalar sırasında bunların değiştirilebileceğini söyledim. Yazarın sahne üzerinde oyuncularla beraber ki kendisi de o oyunculardan birisiydi, metni değiştirebileceğimize dair olumlu bakışı beni çok rahatlatmıştı. Artık oyunun provalarına başlayabilir ve neler olacağını hep birlikte görebilirdik.

Oyuncu arayışı: Yazarın, eski bir dostum olması ve oyunculuk yapmaktan ne denli keyif aldığını bilmem ve askeri oynamak isteği benim için çok heyecan vericiydi. İnan ile beraber çalışmak ve ortaya bir oyun çıkarma isteğimiz yıllardır konuştuğumuz bir durumdu. “Orda” oyununu benim tezim olarak çalışmaya başlamak bizim içinde bir laboratuvar çalışması olacağı için çok öğretici olacaktı. Kızı oynayacak oyuncu İnan’ın daha önce başka bir oyunda sahneyi paylaştığı Özlem Aktaş olabilirdi. Sahne üzerinde daha önce beraber çalışmış olmaları ve bu tecrübeden memnun kalmış olmaları benim için çok önemliydi. Özlem’i ben de tanıyordum ve öğrenmeye ne denli açık olduğunu biliyordum. Özlem oyunu biliyor ve palyaço rolü onu çok heyecanlandırıyordu. Hepsinden önemlisi hepimiz etrafımızda olan savaşlardan, yıkımlardan çok yorulmuş ve bu yılgınlığımızı tiyatro sayesinde paylaşabilmeyi istiyorduk. Oyuncuların çok tecrübeli olmamaları aslında pozitif bir etki olabilirdi, sonuçta ben de daha önce gerçek anlamda bir oyun yönetmemiştim. “Orda” hepimiz için önemli bir deneyim olacaktı üçümüzde çok heyecanlıydık.

3.2.2 Çalışma Defteri ve Metin Oluşturma

29 Ağustos 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Sahne üzerinde buluşacağımız ilk gün. Provaya nasıl başladığımız benim için çok önemliydi. Eminim oyuncular da en az benim kadar heyecanlıydılar. Gündelik hayatta ne kadar birbirini tanıyan insanlar olsak da sonuçta sahnede ilk kez buluşacaktık. İlk hepimiz için sahne üzerinde bir oyun alanı yaratmak istedim. Oyun oynadığımız gerçeğini unutmadan eğlenebilmek hem prova sürecimizi rahatlatılabilir hem de oyuncu yönetmen arasındaki ilişkiyi keyifli bir hale getirebilirdi. Oyuncular geldiğinde gündelik hayatlarımıza dair biraz sohbet ettikten sonra onlara sahneye çıkmalarını söyledim. Oyunun metnini bildikleri için daha öncesinde okuma provası almadan metni ezberlememelerini rica etmiştim. Şayet metni ezberleyip belli bir fikre sahip olurlarsa bu ezberi kırmanın zor olabileceğini düşünmüştüm. Hemen sahneye çıkmalarını söylemem Özlem ve İnan'ı şaşırtmıştı, "Metin üzerinde konuşmayacak mıyız? Ya da metni okumayacak mıyız?" gibi sorular sordular. Onlarda oluşan bu tedirginlik halini sevmiştim. Hayır dedim beraberce sahnede önce koşturacağız. Üçümüz benim direktiflerim doğrultusunda sahnede ısınma egzersizleri yaptık. Isınmak üçümüze de iyi gelmişti.

Özlem'e ve İnan'a sahneyi bırakarak seyirci koltuklarından birisine oturdum. Sahneyi hayali bir çizgiyle ikiye bölerek sağ tarafında Özlem'in sol tarafında da İnan'ın bir aşağı bir yukarı yürümelerini istedim. Oyunculuk çalışmalarımızda hocamız Çetin Sarıkartal'ın bizlere uyguladığı yürüyüş çalışmasını oyuncularla yapmak istedim. Oyuncu olarak sahneye çıktığımda bu yürüyüş tekniği beni çok rahatlatan bir başlangıç olmuştu. Kendimde edindiğim bu keyifli tecrübeyi Özlem ve İnan ile de paylaşmak istedim. İnan'a korkusunu saklamak ve kendini göstermek istemesini söyledim. Özlem'e ise acısını saklamak ve fark edilmemek istemesini söyledim. İki oyuncu bu isteklerle yürümeye başladığında bedenleri onlara bir biçim vermiş bu da onlarda bir duygu hali yaratmıştı, enerjilerinin yoğunlaştığını hissettiğim an onlara bir doğaçlama yapmak istediğimi söyledim. Doğaçlama da temel olarak belirlemem gereken durum oyunun içindeki durumlara yakın olmalıydı. Özlem'in dayısı yatalak hastaydı yaşamına devam edebilmesi için Özlem'e ihtiyacı vardı. Evleri ıssız bir ormanlık arazinin

içindeydi ve şehre oldukça uzaktı. Tüm sevdiklerini bir kan davası sonucu kaybetmiş olan Özlem bir gün evlerine gizlice giren bir adamla karşılaşıyordu. Dayısının tüfeğiyle adamı tehdit ederken yanlışlıkla vuruyordu. Adam polisten kaçarken bu eve sığınmıştı evde kimin yaşadığını bilmeden. Oysaki adam Özlem'in kanlısı olan ailenin oğluydu. Belirlemiş olduğum bu durum üzerinden, oyuncuların yaptıkları doğaçlama benim için de onlar içinde pek çok şeyi çözümlayebilmemize olanak sağlamıştı. İlk prova hepimiz için oyuna ve karakterlere dair ipuçları yakaladığımız eğlenceli bir gün olmuştu.

30 Ağustos 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

İnan'ın oyunun yazarı olmasının oyunculuğunda olumsuz bir etken olabileceğini düşünüyordum. “Asker”e oyuncu olarak bir kimlik kazandırmaktan çok karakteri yazarın anlatımına hizmet edecek bir araç haline getirebilirdi. İnan'a asker karakterini yazarken onu sadece temsili düzlemde ele aldığını ve bu durumun oyuncu olarak oynamayı ne denli zor kıldığını keyifli bir çalışmayla göstermek istiyordum. Şayet İnan oyuncu olarak karakteri geçmişiyle bugünüyle var kılmaya başlarsa hem benim için hem de metin için çok önemli bir tıkanmayı çözmüş olacaktık. Provaya yine Özlem ve İnan'la ısınarak başladık. Sahne üzerinde oyuncuları yürüttükten sonra sahnenin ortasına bir sandalye koydum ve İnan'dan oturmasını rica ettim. Özlem'den ise sahnenin yanındaki küçük sahneye geçerek kızın tiradını okumasını rica ettim. Özlem'in İnan'ı psikodrama sırasında seyretmesini istemiyordum. Askerin geçmişini ve onu sahne üzerinde tanımasını sağlamak istiyordum. Askerle empati kurması ilk aşamada istemediğim bir şeydi. “Psikodrama Tekniği” ile amacım İnan'a askerin öyküsünü anlattırmaktı. İnan'ı sorularıyla yönlendirecektim. İnan'a önce ne iş yaptığını sordum. Onun verdiği yanıtların sorularımı yönlendirmesine izin verdim. Yanıtı “asker” oldu. Ne kadar zamandır asker olduğunu sordum. Verdiği yanıtlar benim için önemliydi. “Yaklaşık 3 yıl” dedi. Neden asker olduğunu sordum, “para ve toplumda saygınlık kazanmak için” yanıtını verdi. Askerlikten önce ne işle uğraştığını sordum “barlarda fedailik yaptığını” söyledi. Neden bu işi bıraktığını sordum, “Sonunu göremediğini ve o işi yapmaktan sıkıldığını bar kapısı dışında kendini önemli birisi olarak göremediğini söyledi” En son kaçınıcı sınıfa gittiğini sordum “ Liseden sonra okula gitmediğini” söyledi. Nedenini sordum “ailesine bakmak için para kazanması

gerektiğini, annesinin olduğunu fakat babasının o küçükken öldüğünü” söyledi. Kardeşin var mı diye sordum bir tane erkek kardeşi olduğunu ve onun okumasını çok istediğini askerlikten çok para kazandığını söyledi. Hiç birisini öldürüp öldürmediğini sordum “işinin insanları öldürmek değil onları düşmanlardan korumak olduğunu” söyledi. Tekrar aynı soruyu yönelttiğimde “ İş neyi gerektiriyorsa onu yaptığını” söyledi. Sürekli bir savunma halindeydi ve soruma direk yanıt vermek istemiyordu. Sorumu tekrar sorduğumda “Evet” dedi. Bu sorunun canını yaktığını fark ettim ve daha fazla üzerine gitmeyerek sevgilisi olup olmadığını sordum “evet var” dedi. Onu özleyip özlemediğini sordum “Çok özlediğini” söyledi. İşini sevip sevmediğini sordum “onurlu bir iş yaptığını ve çok sevdiğini söyledi” En sevdiği yemeği sordum “yemek ayırt etmediğini” söyledi. Hiç vurulup vurulmadığını sordum “işini iyi yapan bir asker olduğunu” söyledi. Çocukları sevip sevmediğini sordum “Sevdiğini” söyledi. Hayattan ne beklediğini sordum “sevdiği kadınla bir aile kurmak” olduğunu söyledi. Hiçbir şeyden korkar mısın dedim “Sigara içmek istediğini” söyledi. Ona teşekkür ettim ve sahneden indirdim. İkimiz içinde çok verimli bir çalışma olmuştu. “Asker” artık temsili düzlemde bir asker olmaktan çıkarak yaşayan soluk alan geçmişiyile hayattan beklentileriyle yaşayan bir insana dönüşmüştü. Psikodrama çalışması metindeki bazı yerleri çözmemizde çok yardımcı oldu. Özlem’e birkaç kere hızlı hızlı tiradını okutarak provayı bitirdim. Tirat, İnan için çok önemliydi ve bunu her defasında dile getiriyordu bu durumun Özlem’in oyuncu olarak kastığını fark ettiğim için tiradı Özlem için sıradan ve eğlenceli birer söz dizimi haline getirmeye çalıştım.

31 Ağustos 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Özlem’in oyundaki palyaço karakteri üzerinden biraz eğlenmesine izin vermek istedim. Tüm provalara önce oyuncularla ısınarak başlıyordum. Oyuna hazırlanmak için yürümelere geçtiklerinde yalnız bırakıyordum. Şayet bana ihtiyaç duyarlarsa eksik ya da oluşmayan bir istek görürsem müdahale ediyordum. Benim için asal olan oyuncunun sahnenin kendisine ait bir alan olduğuna inanmasını her provada daha da güçlendirmektir. Yönetmen olarak oyuncuların kendilerini özgür hissedecekleri bir alan yaratabilmek bana çok önemli geliyor. Sahnenin ortasına bir çanta koydum ve bu çantayı seyirciye görünmeden almasını söyledim. Gösteri başlamadan önce sahnenin

ortasındaki bu çantayı almak zorundaydı. Seyircinin salona alındığını henüz bilmiyordu. Sahneye girdikten sonra fark ediyordu. Seyirciye rağmen o çantayı almak temel göreviydi. Özlem sahneye yürüme egzersizlerinde bedenine yerleştirdiği bir biçimle girdi. Ben ve İnan heyecanla neler yapacağını seyrediyorduk. Hata yapmak kaygısından uzaklaştıkça bizi gerçekten çok eğlendiren buluşlar yaptı. Bir palyaço gibi ona verilmiş olan göreve kitlenmiş ve bunun sonucunda da çok eğlenceli sakarlıklar yapmaya başlamıştı. Gösterisini tamamladıktan sonra Özlem'e bir istek daha verdim. Yaptıklarını yeniden yapacaktı ve tüm bunların dışında çantaya her yaklaştığında çok eğlenmesini istedim. Çanta onun için çok önemli olduğundan heyecan onu çok eğlendiriyordu. Bu istekle Özlem'in oyunu daha da renklemişti. Oyundan çok keyif aldığı için yeniden yapmak istedi, bu sefer bize yani seyredene kendini beğendirme kaygısı baş gösterdi. Yapmış olduğu şeyleri artık yapmıyor sadece kendisinin keşfettiği buluşları taklit ediyordu. Bizim gülmememiz onu daha da geriyor sahne üzerine bir palyaçodan çok Özlem'i görmeye başlıyorduk. Gösterisini sonuna kadar yapmasına izin verdim. Bittiğinde ona ne olduğunu sordum oysa bana bilmiyorum dedi. Ben gözlemlerimi aktardığımda şaşırıp ve haklısın dedi. İnan'la provaya devam etmeye karar verdim. İnan'ı oyunda olduğu gibi paraşütle sahneye ilk aşamada asamayacağımız için benzer bir durum yaratmaya çalıştım. İnan'ın ellerini ve ayaklarını bağlayarak sahneye yüz üstü yatırdım. Tek kolunun kırık olduğunu söyledim. Asker kimliğinde bir değişiklik yapmadım. Nerede olduğunu bilmiyordu, elleri ve kolları bağlanmıştı belikli tehdit altındaydı. Bu direktiflerim doğrultusunda doğaçlama yapmasını rica ettim. İnan oyundaki paraşütle ilk düşmüş olduğu zamanki repliklerini tam olmasa da biraz olsun hatırlıyordu. Önce metindeki birkaç cümleyi söyledi, sonrasında da kendisini daha rahat hissettiğini fark ettiğim yeni cümleler kurdu. Bu fark ediş benim için çok önemliydi. Metindeki zorlayıcı yerleri daha rahat görmeme olanak sağlamaktaydı. İnan'ın korku duygusunu güçlendirmek adına sahneye çıktım ve İnan'a ellerini kollarını bağlayan birisi olarak bağırıp tehditler savurmaya başladım. İnan'ı yerde sürükleyerek onu bedensel olarak iyice yordum. Bana karşı koymaya çalışıyor elleri ve ayakları bağlı olduğu için de başaramıyordu. Bu durum onu iyice yormuş ve bana karşı güçlü olmaya zorlamıştı. İnan'ın bedensel olarak yorup ona baskı uyguladığım için oluşan öfkesinin daha da belirildiğini gördüğümde sahneden indim ve İnan'ı yalnız bıraktım. İnan'da durumun getirdiği çaresizlik ve çırpınış bulunduğu durumdan ötürü kendisini suçlamaya

gitmişti. Bunu gördüğüm için ona kendisini öldürme isteğini verdim hem Özlem hem de benim için etkileyici bir sahne izlemiştik. Bu provada benim verdiğim durumlar üzerinden hem Özlem hem de İnan'ın palyaço ve asker dair buldukları metin çalışmasında bize çok yardımcı oldu.

01 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Özlem'e palyaçoluk üzerine çalıştırmalar yaptırabilecek deneyimli bir eğitmen arayışı içerisindeydim. Palyaçoluk başlı başına bir çalışma ve birikim gerektiriyordu. Ben de palyaçoluk üzerinden yeni şeyler öğrenmek ve bun öğretilerin bizim oyunumuza sağlayacağı katkıyı çok merak ediyordum. İnternet üzerinden yaptığım araştırmalar beni Hakan Yavaş ismine yönlendirdi. Hakan Yavaş İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi oyunculuk Ana Sanat Dalından mezun olduktan sonra Avusturya'ya giderek Viyana'da eğitimine devam ediyor. Geçen sene Türkiye'ye dönmesinin ardından burada palyaçoluk üzerine eğitimler vermeye başlıyor. İnternette yakın tarihte vereceği bir workshop haberi vardı. Hemen workshop'u organize eden yeri arayarak Hakan yavaş'a ulaşmak istediğimi söyledim ve telefon numaramı bıraktım. Hakan Yavaş'ın palyaçoluk üzerine verdiği röportajlarda söylemiş olduğu bazı başlıklar beni çok heyecanlandırmıştı. Hakan Yavaş'ın söyledikleri benim oyunumuzdaki kızın hayatı algılayış biçimde öngördüğüm duruşa denk düşüyordu. Hakan Yavaş'ın röportajlarından aldığım çıkışlarla gittim provaya. Hakan Yavaş Türkiye'de yalnızca açılışlarda yüzüne makyaj yapıp gelenleri eğlendirmek ya da doğum günlerinde çocukları güldürmek olarak algılanan palyaçoluğun kısıtlanışından şikayetçiydi. Bu nedenle kendisine palyaço değil "clown" demeyi tercih ediyordu. Röportajın bir kısmında şöyle diyordu: *"Başarısızlığın ardından umudunu hiçbir zaman kaybetmeme yetisine sahip olmak. Zayıf yönlerinin aslında en güçlü yönlerin olabileceğini bilebilmek. Her düşüşten sonra ayağa kalkılabileceğini bilmek. Bir çocuk gibi saf ve masum, duygularını açığa vurabilmek. Gözyaşından gülücüklerin içine geçebilmek. Hayat çöşkusunu bütünüyle içinde taşıyabilmek, sana yapılan bir kötülüğü anında unutup hayata devam edebilmek. Herkes için en iyiyi istemek. Düşüncelerin peşinde değil, duyguların peşinden koşabilmek. Savunmasız olmak ama olabildiğince de cesur davranmak. Kraldan, padişahdan, başbakanıdan korkmamak. Hiç bir şeyi oynamadan,*

kendi iç dünyanda kendinle yüzleşebilmek. Büyük bir samimiyet ve alçak gönüllülük dünyasında olabilmek. Kısacası kendin olabilmek; korkusuzca, hiç bir tabu ve ön yargının içinde olmadan. Topluma aykırı hareket edebilmek, haksızlığı en yüksek sesle haykırabilmek. Dünyadaki acıları görürken bir gözünle ağlayıp diğer gözünle gülebilmek”¹⁹ Bu röportaj oyundaki kızın neden ve nasıl orada kalmak istediğinin yanıtını bana veriyordu. Beraberce çalışabileceğimizi ve birbirimizin derdini çok kolay anlayabileceğimizi o an hissettim. Röportajı okuduklarında İnan ve Özlem de heyecanlandılar. Üçümüzde Hakan Yavaş’a ulaşarak bizimle çalışması için onu ikna edebilmeyi çok istiyorduk. “Clown” üzerinden yapmış olduğumuz bu keyifli sohbetin ardından oyunculardan oyun metnini alarak okumalarını rica ettim. Oyunun parantez içlerini ben okuyordum. Özlem ve İnan doğaçlama çalışmaları ve oyuncu olarak sahneye ısınmalarının ardından ilk kez okuma provası yapıyorlardı. Her ikisi de benim gibi oyunla ve oynayacakları karakterlerle flört halindeydiler. Bu ilk okuma metinde onların da rahatız oldukları yerleri tespit etmemizi kolaylaştırıcaktı. Okuma provası sırasında beni yönetmen olarak sıkıntıya sokan yerleri metin üzerinden örneklemelerle anlatmaya çalışacağım.²⁰

Okuma provasının ardından metinle ilgili olarak yaşanan temel problemleri maddeler halinde sıralarsam:

- Yazar metinde yönetmene, oyunculara, sahne tasarımcılarına, ışık tasarımcılarına kısaca oyunu sahneye taşıyacak yaratıcı ekibe sürekli direktifler vermektedir. Bu direktifler oyunu anlamamızda bize yardımcı olmaktan çok oyunu belli bir kalıba sokarak bizleri kısıtlamakta direktifleri okumaktan oyunun ne anlatmaya çalıştığını algılamamızı zorlaştırmaktadır. Metinde; oyuncuların ve benim ve yaratıcı ekibin ihtiyaç duyduğumuz temel nokta metindeki “*edebiyat deyimiyle boş alanları*” bulmak için bize imkan verilmesidir.

¹⁹ http://www.devtyatro.gov.tr/23nisan/program/oyunlar/atolye_icimdekipalyaco.htm

²⁰ “Orda” oyun metninin ilk versiyonu Ek 1’de yer almaktadır.

- Yazarın bir durum yaratmaktan çok söze ağırlık vermesi karakterleri tanımamızı ve onları verdikleri tepkiler karşısında keşfetmemizi zorlaştırmaktadır.
- Yazarın kurmuş olduğu absürd durum oyunun devamında korunamamakta, oyuncular tarafından okunan replikler yazarın karakterlere dayattığı cümlelere dönüşmektedir. Oyun kişilerinin tuhaf bir üst düzlemden konuşuyor olmaları, arada bir de normalde hiç konuşmayacaklarını düşündüğüm bir yerden konuşup sonra yine o üst düzleme geçmeleri yönetmen olarak benim de bir üslup bütünlüğü kurmamı zorlaştıran bir etken oluyor.
- Oyuncular metindeki replikleri söylerken o lafı neden söylediklerini kavrayamadıkları için özellikle yazarın iç konuşmalarını dile getiren kız rol kişisinde Özlem oldukça zorlanmaktadır.
- Oyunda keskin anların olmayışı ve lafların yoğunluğu metni dinlerken anlamayı daha da zorlaştırmaktadır.
- Yazarın metinle anlatmak istediği şeyi net olarak bizimle paylaşmaması, karakterlere savaş gerçeğinin içinde entelektüel cümlelerle sorgulamalar yaptırması karakterlerin dertlerini anlamamızı zorlaştırıyor.
- Oyunda finale doğru askerde oluşması gereken değişim çok kesikli ve geniş aralıklı olduğu için akıcılık kayboluyor. Bu da sahneleme de çözmeme gereken en önemli problemlerden.
- Metinde kızın clown oluşu çok önemli bir izlekken bunun metinde sadece söylenen bir bilgi olarak kalışı sahnelerken bana sorun çıkartabilirdi. Özellikle kızın ayağı üzerinden konuşmaları ya da tiradı kızını delilik çizgisine taşıyabilirdi. Bu gerçekten riskli bir durum oluşturmaktaydı. Benim için önemli olan Hakan'ın da röportajında belirttiği gibi kız; bir çocuk gibi saf ve masum, duygularını açığa

vurabilen, gözyaşından gülücüklerin içine geçebilen, hayat coşkusunu bütünüyle içinde taşıyabilen, kendisine yapılan bir kötülüğü anında unutup hayata devam edebilen ve herkes için en iyiyi isteyebilen bir karakter olmalıydı. İşte o zaman kızın askeri değiştirebilmesini ve askeri öldürmemeyi tercih edişini ve bunun onu daha da güçlü kılışını anlatabilirdim.

Metnin ilk kez oyuncuların ağzında vücut bulmasını izlerken belirlediğim bu başlıkların ve kaygıların bir kısmını İnan'la paylaştım. İnan, askerle yaptığımız psikodrama çalışması ve doğaçlamalardan sonra metne bir oyuncu olarak da bakmaya başladığı için beni metnin sahnelenmesi noktasındaki zorluğunda onayladı. Metni sahne üzerinde yeniden yazmanın oyunun derdini anlatabilmemiz için önemli bir veri olduğunu söyledi. Ertesi gün kızla oyunun başını çalışmaya başlamadan önce oyunun başında nasıl bir değişiklik yapmak istediğimi oyuncularla ve dolayısıyla yazarla konuştum. Oyunun başında eğlenceli bir palyaço gösterisi olacaktı ve ardından kız seyirciyle konuşmaya “Merhaba hoş geldiniz” diyerek başlayan bölümü “gösteri dünyası daha önce böyle bir şey görmedi” kısmına kadar devam ettirecek ardından oyunun başındaki “Sisi nerdesin kızım” diyerek başlayan bölümü “Hangi cehennemdesin” ile değil asker düşmeden önceki cümleleriyle bitirecekti. İnan’ında onayıyla gerekli düzeltmeleri metin üzerinde yaptıktan sonra ayrıldık. Bu düzeltme oyunun başlangıcı hayal ile gerçek arasındaki sert ayrıma taşınmış oluyordu.

02 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Isınma hareketleri ve yürüyüş egzersizleriyle yeni bir provaya başladık. Her prova benim için keşfedilmek için bekleyen bir dünyanın içine küçük adımlarla yapılan bir yolculuk gibiydi. Her provanın bitiminde aklıma daha önce izlediğim bir film ya da kulağıma bir yerlerden çalınmış bir müzik geliyordu. Özellikle metnin durumla çatışan gerçeküstü üslubu beni Salvador Dali'nin resimlerini daha çok incelemeye itmişti. İnan, prova dışındaki bir sohbetimiz sırasında Salvador Dali'nin “Afrika'dan İzlenimler” adlı resminden çok etkilendiğini dile getirmişti. Dali'nin bu resminden metnin bir yerlerinde söz etmek istiyordu. Bu resmi incelediğimde ben de çok etkilenmiştim. Aslında tek bir resim İnan'ın metinde göremediğim derdini anlamamı kolaylaştırmıştı. Resimde İnan

farklı bir yorum yapsa da ona söylemediğim bir şey keşfetmişim. Yazar tıpkı Dali gibi metni tam ortadan bölüyor ne bizi içine alıyor ne de metnin dışına çıkabiliyordu. Bu sıkışmışlık beklide İnan'da başka bir çağrışım yaratsa da benim bu şekilde yorumlamamı da sağladı. Aslında Dali üzerine karakterlerin yapacağı bir sohbet güzel olabilirdi. Çünkü kızın işgalden önce iyi bir eğitim aldığını ve askerın Dali'yi bilmemesi kıza göre çok daha cahil birisi olduğunu ortaya çıkarabilirdi. Kısaca Dali sayesinde kız askerın karşısında bilginin gücünü de taşıyabilirdi. Resim üzerine yapmış olduğumuz araştırma bizi daha da heyecanlandırmıştı, metnin uygun bir yerine mutlaka bu resimle ilgili bir şeyler koymaya karar verdik. Dali bu resmi hiç Afrika'ya gitmeden Raymond Roussel'in maalesef dilimize henüz çevrilmemiş "İmpressions of Africa" adlı romanını okuduktan sonra çizmişti. Romanı bilmiyorduk fakat Dali'de nasıl bir duygulanım yarattığını anlayabiliyorduk. Biz de birebir savaşın en yıkıcı olan yanını yaşamamıştık, ama bu savaşın bizde nasıl bir duygulanım yarattığını anlatabilirdik.

Salvador Dali "İmpressions of Africa" 1938

Özlem henüz oyunun başını ezberleyemediği için çalışmak istediğim yerde bir değişiklik yapmaya karar verdim. Oyunu asker paraşütle düştükten sonraki bölümden başlatmak istedim. Oyunun o kısmının nasıl olacağını kafamda çözümlemişim. Oyun çok eğlenceli bir palyaço gösterisi arasına sıkıştırılmış kızın hayatına dair ipuçları taşıyacak ardından da hem kız hem de seyirci bir karanlığa düşecekti. Gözümün önüne rengarenk bir yaz gününden birden bire gri ve karanlık bir kışa geçiş geliyordu. Bu keskin geçiş beni heyecanlandırıyordu. Bu düşüncemi oyuncularla paylaştım onlar da en az benim kadar heyecanlanmıştı. Bir doğaçlama yapmaya karar verdim. Salonun ve sahnenin ışıklarını söndürerek Özlem'i sahneye çıkardım eline küçük bir fener verdim. İnan'ı Özlem'den habersiz sahneye soktum Özlem her fenerle İnan'ı her yerde gördüyse İnan sonrasında yer değiştirecekti. Ben izlerken bile gerçekten çok korkmuştum. Oldum olası belirsizlik taşıyan gerilimli sahnelerden korkmuşumdur. Hem Özlem hem İnan hem de benim için bir keyifli provayı bitirmiştik. Bu doğaçlamada Özlem'in gerçekten korktuğu zaman bedeninde neler olduğu konusunda bir farkındalık yaratmak istemişim. Özlem'den "Circus de Soleil"ın "Quidam", "Varekai" ve "Alegria" adlı gösterilerinin DVD'lerini boş vakitlerinde izlemesi rica ettim.

03 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Bugün Özlem ve İnan ile paylaşacağım güzel bir haberim vardı. Hakan Yavaş'a sonunda ulaşmıştım ve bir gün sonra kendisinin prova yaptığı Ümraniye'deki Kerem Yılmaz sahnesinde saat 16.00'da buluşacaktık. Bu gelişme beni çok rahatlatmıştı. Her zamanki gibi ritüelimiz olan ısınma ve yürüyüş egzersizlerimizden sonra provaya geçtik. Oyunun metni üzerine bir okuma daha yaptık. Her ikisinden de repliklerinin isteklerini bulmalarını istedim. Özlem okumalar sırasında kızı çok acılı ve ağlamaklı bir hale getirmişti. Bu benim için yolun başındayken çözülmesi gereken önemli bir sorundu. Oyuncu karakteri incelemekten daha çok onu kendi bulunduğu konumdan değerlendirmeye başlamış bunun doğal sonucu olarak da savaşın ortasında yıllardır yalnız yaşayan bir kıza acımaya başlamıştı. Özlem şayet karaktere acımaya başlarsa seyreyleyen için izlemesi sıkıntılı bir süreç başlayacaktı. Hiçbir insan karşısında birisinin sürekli acı çekmesini sonuçta kaldıramazdı. Şayet Özlem karaktere

acırsa seyirciye kız için üzülecek bir zemin bırakmayacaktı. Asıl olan Özlem'in kıza acıması değil tam tersi her şeye rağmen orada yaşamayı seçmiş bir karakterin nedenlerini oyuncu olarak metinde ve kendinde araştırmasıydı. Özlem'e bu durumu açıkladığımda bana hak verdi ve daha önceki oyununda da benzer bir yanılgıya düştüğünü söyledi. Yaşadığı sürecin normal olduğunu ve karaktere acıma sürecinin oyuncuda aslında bir arınma yarattığı için ilk tutulacak dal olarak tercih edilebileceğini anlattım. Özlem'e çocukluğunda hiç unutamadığı ve onu çok üzen bir anısını anlatmasını istedim. Anlatmaya başladığı anısı bunu yaşayacak herkes için çok yaralayıcı olabilecek bir durumdu. Özlem anlatırken çok normal bir şeymiş gibi anlatıyor hatta savunma mekanizması olarak ben iyiyim dercesine gülmeyi tercih ediyordu. Anlatımını bittikten sonra Özlem'e bu tatsız anıyı nasıl anlattığına dikkat edip etmediğini sordum. Bu soruya yanıtı dikkat etmedim oldu ama ne demek istediğimi anlamıştı. Kendine acımamıştı. Özlem bunu fark ettiğinde karakterle ilgili olarak nasıl çalışması gerektiği konusunda rahatlamıştı. Oyuncunun aklına takılan bir diğer sorun şayet kıza acımazsa onun askeri yaralamasına kızması oluyordu. Yanıtım kıızı kendi koşulları içinde değerlendirmesi oldu. En yakın dostunu kaybetmişti yani köpeğini ve bu durum onda bir sinir krizi yaratmıştı ve yanlışlıkla askeri vurmuştu. Oyunun devamında bundan ötürü bir pişmanlık yaşamalıydı ve yaşıyordu da. Özlem'in hiç evcil hayvanının olmaması kıızı anlamasını zorlaştırıyordu. Hayvanlarla daha yakın bir ilişki kurmasını ya da hayvan sahibi inanları gözlemlemesini önerdim. Kedimle aramda olan ilişkiden bahsettim ve benim için ne denli değerli olduğundan. Farklı birkaç örnek üzerinden konuştuk. Çalıştığı yerde bir kedi olduğunu söyledi, o kediyle artık daha yakından ilgileneceğini biliyordum. Özlem'e Stanislavski'nin “ Bir aktör hazırlanıyor” ve “ Bir karakter yaratmak” adlı kitaplarını okumasını önerdim. Bu kitaplar ona karaktere hangi soruları sorması gerektiğine dair yol açabilecekti. Oyuncuya öncelikle kızın geçmişini, annesini, babasını nelerden hoşlandığını, hiç aşık olup olmadığını, hiçbir ölüye dokunup dokunmadığını, birisini öldürmek zorunda kalıp kalmadığını, hiç sevişip sevişmediğine dair ve benzeri pek çok soru sordum Bu soruları ve yanıtlarını kızın bulması gerektiğini söyledim. Ertesi gün Ümraniye'ye gitmek için sözleşerek ayrıldık.

04 Eylül 2009 / Ümraniye Kerem Yılmaz Sahnesi

Hakan Yavaş'la yüz yüze tanışmak için Özlem, İnan ve Eda üçlüsü olarak bekliyoruz. Hepimiz için heyecanlı bir bekleyiş. İnternette fotoğraflarını görmüş olmak ilk karşılaşmada simayı tanımak adına iyi oluyormuş. Hakan Yavaş'a onunla neden tanışmak istediğimizi detaylı bir biçimde anlatıyorum. Oyunun hikayesini anlattığım zaman Hakan da fikirden keyif alıyor. Sonuçta oyundaki absürd durum gerçekten ilgi çekici. Hakan'a oyunun başında sıcak bir palyaço gösterisi yapmak istediğimden bahsediyorum. Oyunun bütünü içerisinde kız sürekli palyaço gösterileri yapmayacak fakat kızın palyaço oluşunun bedeninde, tavrında, olayları algılayışında çok önemli olduğu üzerine konuşuyoruz. Bir palyaçonun gözünden savaşa bakabilmek, üstelikte bir savaşın tam göbeğinden bu durumu başarabilmek, bizim içinde yeni ve keşfedilmeye açık bir durum yaratacak. Hakan kendisinin de bir oyun yönettiği için prova sürecinde olduğundan fakat bizimle çalışmaktan keyif alacağından söz ediyor. Özellikle oyunun büyük oyunu oluşu onun için ayrı bir anlam ifade ediyor. Türkiye'ye döndüğü yaklaşık bir yıllık süreçte Clown olarak sürekli çocuk oyunlarında çalışmak için teklif geldiğinden bahsediyor. Clown olmanın Türkiye'de sadece açılışlarda çocukları oyalamak adına yapılan bir meslek olarak algılanmasının koca bir tarihi yok ettiğinden yakınıyor. Tabii ki Charlie Chaplin üzerine konuşuyoruz. "Diktatör" filminde faşizm olgusuna onun gözünden bakmanın biz seyredenler için ne denli yeni kapılar araladığı üzerine konuşuyoruz. Uzun ve gerçekten keyifli bir sohbetin ardından iki gün sonra buluşmak adına sözleşiyoruz. Özlem ve İnan hafta içi yoğun olarak çalıştıkları ve ancak akşam prova alabildiğimiz için metindeki bazı yerleri ezberlemeleri de pek mümkün olamıyor. Bu nedenle provaya bir gün ara vermeye karar veriyorum. Bir günlük dinlenmenin ardından Hakan'la yeniden provaya başlayacağız. Provaya ara verdiğimiz o gün benim İnan'ın paraşüte asılı olma meselesine çözüm üretmem gerekiyor.

06 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Özlem, İnan ve ben Hakan'ın gelmesinden bir saat önce buluşuyoruz. Provanın önce ısınma ve yürüyüş egzersizlerimizi yapabilmek için. Hakan geldiğinde Özlem'in bedeninin çalışmaya hazır olması benim için önemli. Hakan'la biraz sohbet ettikten sonra Özlem'i sahneye çıkarıyor. Özlem'le sahnenin ortasındaki valize ulaşma

egzersizini hakan'la paylaşıyoruz. Hakan izlediği şeyle ilgili bir şey demeden bir çalışma yapmak istediğini söylüyor. Kişinin clownunu bulmanın gerçekten uzun bir süreç aldığını fakat bizim kısa zamanda yol almamız gerektiği üzerine konuşuyoruz. Özlem'in, kısa çalışmamızı Hakan'a gösterirken oyuncu olarak kaygılarının daha da belirginleştiğini görebiliyorum. Oyun içinde keyif almaktan ya da yeni bir şeyleri denemekten çok hata yapmak kaygısıyla hareket eden ve kendisini sürekli yargılamaya hazır özellikle onun oyuncusu için sakıncalı bir yapısı var. Bu durumun ileride oyuncu dolayısıyla oyun için bir problem haline gelmesine izin vermeden önlem almaya çalışmalıyım. Ama nasıl? Konuşmanın oyuncu için sahnede bir şeyleri keşfetmesinden çok daha az etkili olduğunu biliyorum hatta zaman zaman yardımcı olmaktan çok konuşmanın oyuncuyu kaygılandıran bir yanı olduğunu kendi tecrübelerimden de biliyorum. Sonuçta oyuncu sahnede yapabildiği müddetçe kendisini iyi hissediyor.

Hakan, Özlem'in ustası olduğunu ve ona her ne derse yapması gerektiğini söyledi. Özlem'den her antre dediğinde sahnenin ortasına gelmesini ve bizi güldürmesini söyledi. Ben ve İnan seyirciydik. Her girişinin birbirinden farklı olması gerekiyordu. Özlem her girdiğinde yeni bir şey deniyor fakat denediği şeyin daha en başta kendisi olmadığına kara verdiği için bizim gülmemizi sağlayacak o samimi ve hepsinden önemlisi rahat ortam oluşamıyordu. Özlem'in önce kendisiyle dalga geçebilmeyi ve hata yapmaktan korkmamayı sahne üzerinde oluşan her hata sanılan şeyin kendisine ve yönetmene yeni bir kapı aralayabildiğini fark etmesi gerekiyordu. Her olmadığında Hakan antre diyor ve Özlem'i geri gönderiyordu. Ona düşünmemesini ve çabuk olmasını söylüyordu. Özlem'e düşünecek vakit tanımaması onun her sahneye girişinde daha da rahatlamasını sağlıyordu. Özlem'e yaptığı birkaç komiklik ve bize yerleşmiş bel altı esprilerini yaptığı için çok kızdı. Ben Özlem'in yerine gerçekten utandım ve kendimi çok kötü hissettim hatta Hakan'ın ağır konuştuğunu düşündüm. Hakan Özlem'e hadi tekrar antre dedi. Özlem bu sefer bambaşka şeyler denemeye başladı bir tanesinde bizi gerçekten güldürdü. Özlem'e ona kızdığı zaman verdiği tepki ve o tepkisini saklamaya çalışmasının onu çok yalın bir yere taşıdığını ve bu yalınlığın bedenine ve yüzüne yerleştirdiği maskenin düşmesine neden olduğunu söyledi. Gerçekten de bu olmuştu. Aslında bir clown çalışmasından çok oyunculuk çalışması yapıyorduk. Sahnenin ortasına her geldiğinde seyirciye selam vermek zorundaydı.

Çünkü clown seyirci sayesinde var olabiliyordu. Hakan'ın söylediği şu cümle beni çok etkilemişti “Seyirciye şükran duymak” ne güzel bir tanımlamaydı bu cümle yönetmen olarak benim de unutmamam gereken bir öğretiydi. Özlem'e usta clown olarak sorular soruyordu, her soru ve yanıt gerçekten seyirci olarak beni çok güldürüyordu. Özlem kendisine bir yürüyüş ve vücut formu bulmuştu. Özlem bir dansçı gibi hareket ediyordu. Hakan Özlem'e çocukken dansçı olmak isteyip istemediğini sordu. Özlem gerçektende dansçı olmayı çok istiyormuş ama olamamış. Bedenin hafızası şaşırtıcı derecede güçlüydü. Özlem'e hep dansçı olmak istemiş ama bunu bir türlü becerememiş bir clown olarak sahnedeki her şeyi tanımasını söyledi. İzlediğim şey gerçekten çok eğlenceliydi. İlk buluşmamız daha çok clown egzersizleri üzerine çalışarak geçti. Hepimiz için çok öğretici ve rahatlatıcı bir çalışma olmuştu. Hakan bir tüyü üfleyerek havada tutmaya çalışması yaparak Özlem'e ısınmasını önerdi. Böylece nefesini kullanımı açılacak ve bedeni o tüyün peşinde her biçime girecekti. Oyunun başında kurdelayı kaybetme oyunu yapabileceğimizden bahsetti. Çok kolay ama güzel bir numara olabileceğini söyledi benim için de anlatımı destekleyecek güzel bir numara olabilirdi. Kızın sürekli saklanmaya çalışması ve oyunda hiçbir yerde olmadığını sadece yok olduğunu söylemesi kurdele gösterisiyle de bütünlenebilirdi. Varlık ve yokluk arasındaki sorgulama bir illüzyon gösterisiyle anlatıma hizmet eden farklı bir biçim kazanabilirdi. Özlem sahnenin ortasındaki çantaya ulaşmak için ne yapmalıydı ya da neler yapabilirdi? Hakan bununla ilgili olarak birkaç örnek gösterdi. Sahneyi ve üzerindekiyi tanımak ve sahne üzerinde olan her şeye tepki göstermek clown için çok önemliydi. Hakan sahnedeki perdeyi, gıcırdayan parkeleri ve sert hareket ettiğinde yanan sönen lambaları her şeyi gösteriye dahil etti. Verdiği tepkilerdeki temiz anlar ve yüzündeki ve bedenindeki her hareketin belirgin olması anlatımı çok kolaylaştırıyordu. Yaptığı her hareketine bir ses veriyor, fakat ses kendiliğinden çıkıyordu. Hakan bir sonraki buluşmada ön oyun için çalışma yapabileceğimizi söyledi ve Özlem'in çalışmada kullandığı burnu ona hediye etti. Bir sonraki buluşmamız bir hafta sonra olacaktı o buluşmaya kadar ben ağırlıklı metin üzerine çalışmaya karar verdim.

07 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Provalarımızda artık dört kişiydik. Özlem, İnan ben ve Hafize. Hafize, Özlem ve İnan'ın arkadaşlarıydı ve oyun provaları süresinde zamanını uydurabildiği kadar bizimle olmak istiyordu. Bana asistanlık yapmak istediğini söyledi. Yeni birinin bizimle prova yapacak olması provalarımıza yeni bir soluk getirecekti. Her yeni kişi bizim için yeni fikirler ve yeni deneyimler anlamına geliyordu. Isınma egzersizlerimizden sonra (Hafize de bizimle ısındı) , Özlem oyunun başındaki sahneyi genel olarak ezberlediği için bir çalışma yapacaktık. Özlem'den Hakan'ın örnek olarak gösterdiği ve önerdiği çantaya ulaşma egzersizini yapmasını rica ettim. Sonuçta bilgilerin taze kalması çok önemliydi. Özlem seyirciyi, çantayı dışarı çıkardıktan sonra ve clown olarak hazır olduğunda fark edip konuşmaya başlayabilirdi. Ezbere takıldığı yerlerde Hafize'den Özlem'e sufle vermesini rica ettim. Özlem konuşmaya başladığında adeta başka bir kişi konuşuyormuş gibi oluyordu. Sesi tek bir tona sıkışıyor, sesine dolayısıyla nefesine özgürlük tanımadığı için de söylediği şeyi dinleyememeye başlıyordum. Konuşmaya başladığı an oynamaya da başlıyor ve oyuncunun telaşını görmemi sağlıyordu. Tüm bunları konuşmak için çok erkendi sonuçta ezberi çok yeniydi ve bundan kaynaklanan bir problem olabilirdi. İlk kez sahne üzerinde oyunun repliklerini konuşmaya başlamanın getirdiği heyecanla ezber de uçup gitmişti. Oyuncuyu rahatlatabilmek için bir çalışma yapmaya karar verdim. Bu çalışmayı hem İnan'la hem de Özlem'le yapacaktım. Müge Gürman'ın derste bizimle yapmış olduğu bir çalışmaydı bu. Özlem'den onu çok etkileyen bir rüyasını hiç konuşmadan bize sadece bedenini kullanarak anlatmasını istedim. Özlem rüyasını anlattıktan sonra aynı hareketlerle ezberinde herhangi bir oyundan olan birkaç cümleyi o hareketlerle oynamasını söyledim. Sesini, nasıl söyleyeceğini düşünmediği için bedeninin onda uyandırmış olan durumun içinde bize ezberindeki cümleleri oynamaya başladı. Bittiğinde ne olduğunu sordum? Kendisini çok rahat hissettiğini lafların bedeni üzerinde bedeninin de laflar üzerinde bir etki yarattığını söyledim. Aynı çalışmayı İnan'la da yaptık. O da çok rahat hissettiğini söyledi. İnan dublaj yaptığı için oyunculuğunu daha çok ses üzerinden yapıyordu. Bu durum vermiş olduğum egzersizle kırıldı. Bedeninin hareketi ezberinden söylediği repliklere kendi tonlamasını ritmini veriyordu. İnan için de keyifli bir çalışmaydı. Aslında sözlerin bir araç olduğunu önemli olan durumun bizim üzerimizde

yarattığı etkiyi oynamak olduğunu anlamışlardı. Konuşmak ya da lafları söylemek anlamamızı kolaylaştıran değil karakterin derdini kavramamızda bize yardımcı olan herhangi bir araçtı. Ertesi gün buluşmak için ayrıldık. Özlem, benim oyuncu olarak ona huzur verdiğimden ve kendisini benimle çalışırken rahat hissettiğinden bahsetti. Bunları duymak benim için çok önemliydi arkadaşlığın dışında oyuncu ve yönetmen ilişkisinde aramızda bir güven oluşmaya başlamıştı. İnan oyunun başını asılı olarak oynamalıydı. İmaj olarak ve anlatım olarak bu fikri çok seviyordum. Fakat İnan'ı asamamamız oyuncu olarak onu da rahatsız ediyordu. Ben aklıma gelen birkaç fikri oyuncularla paylaştım. İnan'ın asılabileceği demir bir konstrüksiyon yaptırabilirdik. Tekerlekli olursa her sahneye uyum sağlayabilirdi. İnan Özlem'in gösterisinden hemen sonra bombalarla düştüğü sırada görülmeliydi. Bunu nasıl çözebileceğimizi dair tartıştık fakat çizimde görmeden üzerine konuşmak çok da doğru değildi. Dekor için bildiğim en önemli veri oyunun başında hiç savaş yokmuşçasına kızın hayalindeki neşeli sirk ortamını verebilmek daha sonrasında askerin gelişiyiyle dekorun yıkılışı ve harabe bir ortamın içinde kalmak. Sahnedeki bu değişim prodüksiyon ve uygulanabilirlik açısından ayakları yere sağlam basan bir tasarım fikri olmalıydı. Tüm bu sorunlardan önce askerin asılış problemini çözmeliydik. Tanıdığım iyi bir dekor uygulama ustası olan Zeki İlyas Kızılışık'dan bize bu konstrüksiyonu yapmasını rica etmeye karar verdim. İnan problemi çözmüş olduğumuz için oyuncu olarak rahatlamıştı.

08 Eylül 2009 / K.Has Üniversitesi Büyük Sahne

Bugün provamıza Zeki ağabey de gelecekti. İnan'ın ölçülerini alması gerekiyordu. Zeki ağabeye oyunu kısaca özetledim ve neden İnan'ın asılı olması gerektiğini anlattım. Önemli olan İnan'ın asılabileceği farklı bir fikirde bizim için olabiliyordu. Zeki ağabey, bizi teknik anlamda zorlayabilecek birkaç tane güzel fikir verdi, hem maliyet hem de insan gücündeki gereklilikten o da dört ayaklı basit bir konstrüksiyonun İnan'ı asmak için daha iyi olabileceğini söyledi. Sahne sofitası olmayan yerlerde İnan'ı asmak problem çıkaracaktı. Bize en geç üç gün içinde İnan'ın asılması için gereken aparatı getirebileceğini söyledi. Dekorun bütünü üzerine konuştuk. Oyunda dekorun harabeye dönüşmesi ve sonra tekrar değişmesi üzerine birkaç öneride bulundu. Sahnede kalabalık oluşturabilecek makara sistemiyle dekorları kaldırıp

indirebileceğimizi söyledi. Kumaşlar ve bezlerle bu durum desteklenebilir dedi. Ben sahnede kalabalıktan uzak sade bir anlatımı daha etkili buluyordum. Seyircinin gözünü yormak istemiyordum. Dekorun temsili anlatımı benim için çok daha kıymetliydi. Tasarımcı olarak tanıdığım Funda Çebi ile birkaç kere konuşmuştuk. Şehir dışında olduğu için çözüm üretmek zor oluyordu. Tanıdığım diğer tasarımcılardan yardım istemeye karar verdim. Zeki ağabeye önerilerinden ötürü çok teşekkür ettim o da bir tasarımcıyla konuşmamı onayladı ve bize en geç üç gün içinde İnan'ın asılması için gereken aparatı getirebileceğini söyledi. Bu gerçekten iyi bir haberdir. Tüm bu öneriler ve konuşmalar sırasında kısıtlı olan prova zamanımız bitmişti. Ama bizim için verimli bir provaydı. Oyundaki teknik olarak temel problemimizi çözmüştük. Özlem ve İnan ezber yapmadan sahne çalışmasını başlamak çok zor görünüyordu. Oyuna hizmet edebileceğini düşündüğüm gerekli çalışmaları oyuncularla yapmıştım. Metin üzerindeki problemleri ancak sahnede oyuncularla çalışırken çözebilirdim. Metnin neye ihtiyacı olduğunu ancak böyle anlayabilirdim. Bu nedenle İnan'ın asılacağı aparatın hazır olması için gereken üç günlük süre içerisinde oyunculardan oyunun kızın askeri indirdiği yere kadarki sürecini ezberlemelerini rica ettim.

Üç gün ara:

Sahne üzerinde çalışmaya ara verdiğimiz üç gün içerisinde oyuna hizmet edebileceğini düşündüğüm birkaç film izledim. Bazılarını daha önce izlemiştim bazılarıymısa ilk kez seyretmişim. Bu filmler:

1999 yapımı David Fincher'ın yönettiği "Dövüş Kulübü" : Hayatın anlamsızlığını varlık ve yokluk arasındaki çatışmasının yanıtlarını varlığını hissedebilmek adına kavgada bulan bir karakterin kendisinden yarattığı anarşist bir anti kahramanının hikayesini anlatıyordu.

2007 yapımı Ari Folman'ın yönettiği " Beşir'le Vals" : İsrail'in Filistin saldırısına, Gazze katliamına savaşın kendinde açtığı yaraları tedavi etmeye çalışan bir askerin gözünden bakıyordu.

2004 yapımı Sidiq Barmak'ın yönettiği "Osama": Baskıcı Taliban rejiminde kadın olarak var olma mücadelesini ve rejimin acımasızlığını bir o topraklarda doğmuş

bir yönetmenin gözünden anlatan bir film. Filmde oynayan hiç kimse oyuncu değildi, kendi hayatlarını bu sefer kameranın karşısında yaşıyorlardı. DVD’de filmin ana karakteri 12 yaşındaki kızın hayat hikayesi de yer alıyordu. Filmin yarattığı etkiden çok daha acı ve yaralayan bir etki yarattı. Çünkü bu sefer arada bize bir hikaye anlatma vaadinde bulunan bir senaryo yoktu her şey gerçektir.

2002 yapımı Roman Polanski’nin yönettiği “ Piyanist”: İkinci Dünya savaşı sırasında başarılı bir piyanistin Yahudi olduğu için değişen hayatını ve savaşın acımasızlığını yine bir piyanistin duyarlılığında anlatmaktaydı.

2008 yapımı Mark Herman’ın yönettiği “ Çizgili Pijamalı Çocuk”: İkinci Dünya savaşı üzerine seyrettiğim filmler arasında en etkilendiğim filmlerden birisi oldu. Bu film sayesinde ilk defa bir Nazi subayının evine girdim. Nasıl bir insan olmaktır ki bu İkinci Dünya Savaşında yapılabilen vahşeti anlaşılır kılabilirsin? İşte bu film sayesinde bir Nazi subayının özel hayatına girerek inanç denilen şeyin insana neler yaptırabileceğini bir kere daha görmüş oluyordum. 6 yaşında, babası Nazi subayı olan bir çocuğun, oynayacak bir arkadaş aramak için ayrıldığı evlerinin arazisinde tellerin arkasına hapis olmuş 6 yaşında bir Yahudi çocuğun arkadaşlıklarının hikayesi anlatılıyor bu filmde. O tellerin arkasında ise fabrikanın bacasından simsiyah dumanlar çıkararak Yahudiler yakılıyor. Çocukların dünyasında henüz oluşmayan, oluşamayan nefretin anlamsızlığı filmin hikayesini daha da güçlendirdi.

1987 yapımı Stanley Kubrick’in yönettiği “Full Metal Jacket” : Her seyrettiğimde tüylerimi diken diken yapan bu film, Vietnem savaşı sırasında Amerikan askerlerinin nasıl bir eğitimden geçtiklerini ve bu eğitimin onların üzerindeki etkilerini anlayabilmem adına bana çok yardımcı oldu.

İzlemiş olduğum bu filmleri paylaşmak istedim çünkü hepsi benim oyunda anlatmak istediğim ayrıntıların olgunlaşmasına hizmet etti. Dinlediğim bir müzik ya da izlediğim bir film ya da bakakaldığım bir resim, okuduğum bir kitap, duyduğum bir söz her şey ama her şey oyuna hizmet edebiliyordu. Bedenim, ve algım ardına kadar açılmıştı.

12Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Zeki ağabey İnan'ın asılacağı aparatı bitirmişti. Provalara ara verdiğimiz zaman dilimine Zeki ağabeyin atölyesine giderek İnan'ın asılacağı malzeme için birkaç prova almıştık. Eksikleri tamamlamıştık ve sahnede denemek için büyük gün gelmişti. Oyuncular, ben ve zeki ağabey heyecanlıydık. Oyun alanımız yeni bir oyuncak almıştık, bakalım bu oyuncakla neler oynayacaktık. Okulun sahnesine dışarıdan dekor vb. malzemeleri sokmak için izin alınması gerekiyormuş, ben bu durumdan bihaber olduğum için maalesef elimizdeki oyuncakla sahneyi kullandıramayacaklarını söylediler. Elimizden topumuz alıp patlatılmış gibi hissettim, hayal kırıklığı. Hemen çözüm bulmalıydım sonuçta biz oynamak istedikten sonra mutlaka bir çözüm bulabilirdim. Semaver Kumpanya'nın sahnelerini provanın ilerleyen zamanlarında çalışma mekanımız olarak değerlendirmek istiyordum. Ama okulda prova alamamak süreci hızlandırabilirdi. Sahnenin yoğun bir programı vardı bu nedenle atölye çalışmaları için kullandığımız yerin "Orda" provaları için uygun olacağını düşünmüştüm. Semaver Kumpanya'yı aradım ve atölyenin uygun olduğu bilgisini alır almaz apar topar Zeki ağabeyin minibüsüne dekor parçalarını yerleştirip tiyatroya geçtik.

Ve yeni prova mekanımıza, Peter Brook'un tanımıyla yeni "boş alan"ımıza merhaba! Özlem'i, İnan'ı prova yapmayı özlemiştim. Zeki ağabey hemen oyuncağımızı kurdu. İnan asılmak için gereken aparatlarını giydikten sonra sandalyenin üstüne çıktı ve karabinalarla asıldı. Evet, artık İnan yanlış koordinatlar dolayısıyla paraşütü asılı kalan bir asker olabilirdi. Sonuçta asılmanın onun bedeninde yaratacağı değişim mutlaka oyununu etkileyecekti. Havada olmak, İnan'ın en başta yerçekimiyle mücadele etmesine neden oluyordu. Zeki ağabeyin atölyesinde malzemeleri denerken asılmanın nasıl bir fiziksel durum yarattığını anlamak için ben kendi üzerimde denemiş ve asılmıştım. Oyuncuyu anlayabilmem için bu gerekliydi. Bu mücadele Grotowski'nin tanımıyla bu fiziksel devinim İnan'ın asker karakterinde belirleyici olabilirdi. İnan'a nasıl hissettiğini sordum, bedeninin belli bölgelerinde asılmanın getirdiği bir baskı vardı ve bu durum onu çok rahatsız ediyordu. Yoğun olarak rahatsızlık duyduğu bacak aralarından geçen kayışa havlular sardık bu kayışın keskinliğini azaltmıştı. İnan ve

Özlem'den oyunun başını oynamalarını rica ettim. Asker paraşütle düştükten sonraki yeri çalışalım istedim. Aslında provanın öncesinde amacım Özlem'le oyunun başını biraz daha çalışmaktı ama İnan'ın asılması hepimizi heyecanlandırmıştı, bu heyecan bize oyunda yardımcı olabilirdi. Atölyedeki ışıkları söndürdüm ve oyun alanımızın dışında kalan tarafa, arka köşedeki piyanonun yanına oturdum. Özlem henüz yeni bir mekanda ışısız kalınca tedirgin oldu bu tedirginlik nefes alış verişine dahi yansımıştı ve hiç beklemedikleri bir şey yaparak piyanonun kalın sesleri verdiği taraftaki tuşlara birden bastım. Gerçekten çok gergin bir sestir bu. Özlem birden çılgınlık attı ve tam o anda asılı olan askeri fark etti, ardından, tüfeği, sessizce ellerini bağlamasını istedim Özlem her İnan'a yaklaştığında piyanonun tuşlarına daha sert basıyordum, birden sessizce ışıkları yaktım. İkisi de çok etkilenmişlerdi. Yaşadığımız bu deneyim bana Nietzsche'nin şu sözünü hatırlattı "*Tragedya müziğin ruhundan doğdu*". Piyanonun sesi oyuncuda bir gerginlik, dıştan oyun alanına nüfus eden çok güçlü bir etken oldu. Piyano, oyuncuyu oyuncu da piyanoyu etkiledi hepimiz için çok keyifli bir çalışma oldu. Özlem'e aynı şeyi tekrar yapacağımı ve onun karanlık sırasında askerin ellerini bağladıktan sonra tüfeği alarak, asker kendine gelene kadar güvende bekleyeceği kendisine ait bir alan bulmasını istedim. Özlem bu doğaçlama sırasında müziğin gerginliğini hala yaşasa da bir sonraki adımı biliyormuş gibi hareket ediyor daha çok olması gerekenin yani korkunun ve saklanmanın üzerine gidiyordu. Doğaçlamayı bitirdikten sonra ışıkları yaktım. Durum izlerken sahnede neye ihtiyaç olduğunu söylemişti. Evet korku tamam, ama burası kızın alanı yani gözü kapalı da olsa her yerini avucun içi gibi biliyor olmalı, üstelik kız burada uzun zamandır yaşıyor, bunu metnin başında kızın böceği kovalayıp yemesinden anlıyorum. Belki iki belki üç senedir. Yani kız bu uzun zaman içerisinde bu asker gibi birden tepeden düşme olmasa da pek çok askerin alanına girerek kontrol etmelerine şahit olmuş olmalı ve çoğunda da saklanmış olmalı. Bunu kızın ben yokum yok repliklerinden çıkarabiliriz hatta daha ileriye giderek bir öneride dahi bulunabilirim bu kız-clow'nun adı "Yok" olabilir, kız kendisine bu ismi takmış ve bulunduğu durumun parodisini çıkarmış olabilir. Kızın, seyircide merak duygusunu yüksek tutabilmek için fenerle önce tüfeği, sonra askeri görmesi daha iyi olabilir, Tüfeği kendini güvende hissetmek adına aldıktan sonra askerin uyanık, ya da canlı olup olmadığından emin olmak için ona her hangi sert bir cisim fırlatabilir, hareket etmediğini görünce askeri daha da etkisiz hale getirmek için onu bileklerinden

bağlayabilir ve bu sırada nabzına bakabilir. Asker sirkin içine düştüğüne göre asılı kaldığı yerde kızın çok iyi bildiği sirkin bir malzemesi olabilir. İnan'ın asılması için yapılan bu demir konstrüksiyon belki bir trapez ya da buna benzer bir şey olabilir ve kız bunun üstüne çıkararak askeri elinde tüfikle tepesinden gözetleyebilir. Tüm bu düşünceler bu doğaçlama sırasında aklıma gelmişti. Özlem'in her korktuğunda feneri kapatması ve ardından etrafına fenerle bakması başkaları da var mı şüphesi uyandırıyordu bunu da sahneleme de saklı tutmak güzel olacaktı. Kızın bulunduğu durumu göstermek, Özlem'i şaşırtmıştı. Benim söylediğim bazı eylemler aklına gelmiş ama vaz geçmişti. Ona karakterin isteklerine kendini bırakmanın ve oynarken kendisine müdahale etmemesini söyledim. Çünkü ben hiçbir şeyi yoktan bulmuyordum gördüğüm, dinlediğim şeylerden sonuçlara varıyordum. Ben de her an onlar gibi oynuyordum, üstelik ben hem askeri hem de kız aynı anda oynamalıydım. Ertesi gün yapacağımız prova için sabırsızlanıyorduk.

13Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Her provanın bizim için yeni bir keşfediş süreci olmasını istiyordum. Bu nedenle oyun alanına geldiğimizde yalnız orada olmak üzerine biraz konuştum. Gündelik hayattaki sıkıntılarımız ya da kaygılarımız bu oyun alanında değerini yitirmeli, küçücük kalmalıydı, böylece oyuncunun oyun oynama ve yaratma süreci çok verimli geçebilirdi. Böylesi bir konuşmaya beni iten şey oyuncuların gündelik yaşamdaki kaygılarının sahneye çıktığımızda da devam ediyor olduğunu görmemdi. Bizler çok şanslıydık sahne bize gündelik olan her şeyi unutma imkanı veriyordu. Konuşmak iyi gelmişti, tazelenmiştik. Isınma ve yürüme egzersizleriyle provaya başladık. Özlem'in şimdilik trapez olarak kabul ettiğimiz İnan'ın asıldığı demir yapıya tırmanabilmesi kenarlara halatlar yapmamız gerekiyordu. Bunu ancak ertesi gün yapabilecektik bu nedenle öncelikli olarak asker uyandıktan sonraki kısmı çalışmak istiyordum. Asker uyanır ve.... İnan'ın asılması bu nedenle gerçekten canının acıyor olması askerin uyanırken hissedebileceği acıyı gerçek kılıyordu. Askerin uyandıktan sonraki konuşmaları sırasında zaman ve mekan sorgulamasını, zor bir durumda olduğu için kaygılarını, korkularını, sonra o korkularıyla baş etme çabalarını görebilirdik. Asker uyandıktan bir süre sonra yere düşmüş olan fotoğrafa bakıyor ve sevgilisine pişmanlıklarını anlatmaya başlıyordu, üstelik ben düştüğünde kolunu da kırdığını

söylediğim için yaptığı her hareket canını da acıtıyordu askerin durumu aslında kapana sıkışmış ve oradan kurtulmaya çalışan bir fare gibiydi. Şayet oradan kurtulamazsa kapana sıkışmış faremizi öldürebilirlerdi. Kurtulma isteği, nerede olduğunu bilememenin getirdiği belirsizlik, tüfeğinin yokluğu ve ellerinin bağlı olmasından kaynaklı esir düşmüş olması onu çok çaresiz kılıyordu. Askerin hem insani zaaflarını hem de asker öğretilerini en güçlü göreceğimiz sahnelerden birisiydi. Bu sahnede yazarın askeri anlamamız için koymuş olduğu monologda fotoğrafı fark edip konuşmaya başladığı sahne askerin aslı ne yapacağını bilmediği andaki durumunda çok edebi kalıyordu. Asker adeta durumun içinde boyut değiştiriyor gibiydi.

*“Üç gün önce yanındaydım. Sabah uyanıldığında bana sıkıca sarılmıştın. Daha önce bu şekilde sarıldığını hatırlamıyorum. Gitmemi istemiyordun. Beni kaybetmekten korkuyordun. O kadar güzeldin ki... sonsuza kadar o şekilde kalabilirdim. Kokun... kalp atışların... nefesin... o tatlı ağırlığın... **(Kız uyanır. Askeri dinlemeye başlar.)** Bir erkek başka ne isteyebilir ki? Seni çok özledim... Buraya gelmek benim seçimimdi! Senin değil! Lanet olsun benim seçimimdi! Sen engellemeye çalıştın! Ama ben ne yaptım? Geri zekalı! Aptal! Seni dinlemedim! Seni dinlemedim! Ben seni dinlemedim ve... işte buradayım!”* İnan'ın bu lafları söylerken rahatsız olup olmadığını sordum o da bana rahatsız olduğunu söyledi. Ben de ona kendisinin istediği gibi bir kısaltmaya oyuncu olarak gidebileceğini söyledim ve İnan metindeki bu sözleri tamamen attı. Sadece fotoğrafa bakıp Geri zekalı! diye başlayan son cümlesini söyledi. İnan monologu sırasında acıyı ön plana taşımış ve bütün bu lafların içindeki değişimleri bize anlatamamıştı. Ona, etrafta birileri olabilir ve şu an seni duyabilirle bu nedenle canın acısa da bu şekilde bağırmanın doğru olmadığını dedim. Bu verdiğim durum onda enerjisinin bağırarak sızıntı yapmasını engellediği için iç dinamiği çok daha belirgin bir sahne çıkmıştı. Korkusunu saklama isteğiyle askerin sıkışmışlığı daha da belirginleşmişti. Bu monolog sahnesini çalışmak askeri tanımamızda çok yardımcı olmuştu. Asker acemi değildi ve iyi bir eğitimden geçmişti bu da onu her hangi bir insanın esir düştüğünde vereceği tepkilerden daha farklı tepkiler vermesini gerektiriyordu. Asker çaresizlikten ağlayabilir, bağırabilir, korkabilir ya da telaşlanabilirdi fakat tüm bunlar karşıt duygularla güçlendirmeliydi çünkü o bir askerdir. Aslında bu iç gerilim bir oyuncu için oynaması en keyifli oyunlardan birisiydi. İnan askerin telaşını daha çok ön plana

çıkartmak istiyor ve acıyla birleşen bu telaş sahnedeki gerilimi azaltıyordu. İnan sıkıştığı yerlerde denemekten çok konuşmaktan zevk alıyordu. Ona okulun sahnesinde yaptığımız doğaçlamayı hatırlattım ben onu yerden yere sürüklerken dahi çıt çıkarmamış acıdan dudakları titrese de sükunetini korumaya çalışmıştı. Bu örnek kendisinin oyuncu olarak birebir içinde olduğu bir durum olduğu için onu rahatlattı ve benim demek istediğimi anladı. Aynı yeri tekrar prova ettiğimizde doğaçlamada kendini öldürme isteğini verdiğim yerden oynadı ve izlemesi çok keyifli bir sahne çıktı.

14 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Zeki ağabey kızın trapeze tırmanacağı halatları yapmıştı. Önce oyuncağı ben denedim. Çok yüksek bir demir konstrüksiyon olmasa da tepeye çıktığım zaman oldukça tedirgin olmuştum. Dekor, kızda asker ne zaman uyanacak diye beklerken oluşabilecek tedirginlik durumuna yardımcı oluyordu. Özlem ve İnan geldiler, Özlem hemen oyuncağına tırmanmak istedi. O da tedirgin olduğunu ama kullandıkça rahatlayabileceğini söyledi. Ortadaki demirden tutunarak sallanmasını rica ettim. Sonra tekrar tepeye tırmandı, imaj olarak güzel görünüyordu, kıza ve sirke ait gibi görünüyordu.. Ezberleri kızın askeri asılı olduğu yerden indirdiği yere kadar tamamlanamamıştı. Parçadan bütüne değil de bütünden parçaya inmenin oyun çalışırken daha verimli olabileceğine inanıyordum. Oyuna dair her akış alındığında oyuncuların oyun üzerine hakimiyetleri ilerleyecek bu da onların metni ve durumu kavramalarında yardımcı olabilecekti. Bende bütünü biraz olsun görmüş olabilecektim. Ezberlerini tamamlayamadıkları için parça parça çalışmalıydım ve belki de bu detaylı çalışma bütünü kendi içinde dönüştürebilir diye düşündüm. Bu düşünce beni rahatlatmıştı. Acele etmemeli bir duvar işçisi gibi tek tek sakın sakın tuğlaları yerine koymaya çalışmalıydım. Oyunculara ezberlerinin asker uyandıktan sonraki bölümden kızın askeri vurduğu bölüme kadar olup olmadığını sordum. Çok iyi olmasa da ezberleri vardı. Kız ve askerin karşılıklı konuşmaları pek olmayan bir sahne olduğu için çalışması keyifli bir bölüm olacaktı.

Önceki günlerde prova ettiğimiz yerleri tekrar aldık, kızın clown gösterisinden sonra bomba sesleriyle asker düşer karanlık. Fenerle kızın askeri görüşü vs. en son kız tüfeği ve çantayı omzuna asarak askerin asılı kaldığı trapezin üstüne oturur ve çantadan

çıkardığı konserveyi yemeğe başlar sonraki kısımları ben de il kez seyrediyordum. Kızın askeri en son vurduğu yere kadar oyuncular akış aldılar. Hiçbir şey söylemeden tekrar almalarını istedim. İlki daha çok ezberlerini akıtmaları gibiydi, ezberde takıldıkları yerde benzer kelimeler söyleyebilecekleri iznini verdim şimdilik durumu kavramak istiyordum. Aynı sahneyi tekrar aldıklarında beni rahatsız eden yeri bulmuştum. Askerin kızda fotoğrafı istediği yer ve kızın öfkeyle köpeğim öldü diye gelişi. Burada ne olduğunu anlayamıyordum. Kız köpeğini öldürmemiş olan bir askere ateş edecek kadar gaddar olamazdı, olmamalıydı. Şayet olursa oyunun bütününde kurmaya çalıştığımız kızın muhalif durumunu zedeliyordu ve biz kızın öfkesine inanmıyorduk. Biz diyorum çünkü her izlediğim sahneyi önce seyirci olarak seyretmeye çalışıyorum. Ayrıca askerin fotoğrafını kızın neden almak istediğini de anlamıyordum. Yazar fotoğrafı askerdeki pişmanlık durumunu pekiştirmek için koymuş olabilir, sonrasın fotoğraf metinde kıza hakaret edebileceği bir araca dönüşüyor ve kız asker onun için tehdit oluşturduğunda bile sanki annesinin fotoğrafıymış gibi vermek istemiyordu. Bu da bana inandırıcı gelmiyor, kız ve asker arasındaki gerilimi tetiklemek için çok zayıf geliyordu. Özlem ve askerin ilk karşılaştıkları anı tekrar etmelerini istedim. Özlem'in ayaklarını tuttum ve yerde almak istediği fotoğrafa doğru gitmek istemesini söyledim. O hareket etmeye çalıştıkça ben izin vermiyordum ve bu bedensel gerilim vücudunda bir titreme yaratmıştı ve onu bırakır bırakmaz hızla fotoğrafı alıp askerin yanından uzaklaştı. Çıkış neden köpeğine askerin yemeğini vermektir. Özlem'de yarattığım bu bedensel gerilim asker ve kızın karşılaşmasındaki gerilimi bize anlatıyordu. Kız askerin üstünde beklerken asker konuşmaya başladığı anda kız panikleyerek tüfeği ne yapacağını bilemeden bir telaş taşıyarak trapezden aşağı iniyor ve asker onu indiği ana kadar görmüyordu. Asker çok çaresiz bir durumda yalnızca tepesinde bir insanın olduğunu fark etmenin korkusunu ve onun canına kıymaması için onu ikna etmeye çalışırken karşısında kendisinden daha çok korkan bir kız görmesi aralarında tüfekte olsa onu rahatlatmalı ve askerde bir değişim yaratmalıydı. İnan'a kızı fark ettikten sonra onu ikna etmek isteğinin yanında onu sakinleştirmek isteğini kıza da köpeğini bir an evvel bulma isteğini verdim. Onlar oynarken birden fotoğrafın yerine el bombası geldi aklıma. Evet metindeki fotoğraf durumunu tamamen çıkartıp şayet oyunun ortalarında asker için ihtiyaç duyarsak kullanmayı onun yerine askerin çantasından bir el bombasının düşmüş olduğunu söyledim. Kız el bombasını fark ettiği

için trapezden aşağıya iniyor ve bombayı uzakta patlatmak için dışarı çıkıyordu. Patlattığı el bombası da köpeğin ölümüne neden oluyordu. En yakın dostunu bombayla parçaladığını gören kız sinir krizi geçiriyor ve bu kriz sırasında köpeğinin ölümünden askeri sorumlu tutuyor ve askeri yanlışlıkla vuruyordu. Asker gelmemiş olsaydı o da el bombasını patlatmayacak ve köpeği ölmeyecekti. Bu yaratmış olduğum durumu oyuncular da çok sevdi. Böylece kızın trapezden inişini, sahneden çıkışını ve köpeğin ölümünün kız da yaratmış olduğu trajediyi anlayabiliyorduk. Oyuncular çok rahatlamışlardı. Tekrar prova aldığımızda kafamıza takılan bir durum oyuncuların neden böyle yapıyorum dedikleri bir yer kalmamıştı.

Özlem'den ertesi gün için oyunun başlangıcına tekrar bakmasını ve ezberleyebildiği kadarını ezberlemesini istedim İnan yıllardır profesyonel palyaçoluk yaptığı için, içinde malzemelerinin olduğu bir valizi ve palyaço kostümleri vardı. Ondan da elindeki bu malzemeleri getirmesini rica ettim.

15 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

İnan valizi ve kostümleri getirmişti. Valizden rengarenk çok güzel bir pantolon çıktı. Bir palyaço valizi karıştırmak çok zevkliydi. En çok pantolonu sevdim fosfor yeşili bir askısı da vardı. Özlem'den onu giymesini rica ettim. Dramatik oyunlarda, kostüm Stanislavski'nin de belirttiği gibi oyuncuya rolü çalışma aşamasında oldukça katkı sağlayan bir etkendi. Özlem'den Hakan'la clown üzerine bulduğumuz şeyleri yapmasını istedim. Mekanımız değişmişti ama durum aynıydı ortada bir valiz ve onu almaya çalışan bir clown. Atölyede olan malzemeleri kullanabileceğini söyledim. Yaptığı şeylere müdahale etmeden yalnızca anlayıp anlamadığım yerleri söyledim. Clow olarak anlatmak istediği şeyin çok seçilmiş ve temiz olması gerekiyordu. Özlem ergenlik döneminde sesi kalın olduğu için babasının sesiyle karıştırıldığını söylemişti ve sesini sevmiyordu. Bu nedenle de olabildiğince düz ve güvendiği bir yerden sesini kullanıyordu. Clown olarak çalışırken yaptığı hareketlere sesini eklemekten çekiniyordu. Birkaç gösteri yaptı ve hepsinde de sesini kullanmaya teşvik ettim. Bu yargısını kırmam gerekiyordu. Clown gösterisini Hakan'la ilerleyen günlerde çalışacağımız için sahneyi açtığı ve merhaba diyerek seyirciye bakıp konuştuğu yerden itibaren çalışmaya başladık. Buradaki sözlerin ve konuşmaların hepsini yapmış olduğu

gösterinin bir parçası olarak düşünmesini istedim. İsteddiği her şeyi deneyebilirdi. Özlem'in yüksek bir enerjisi vardı fakat bu oynamaya başladığında bedensel hareketlilik ve sürekli nefes alıp vermeyle bir sızıntıya dönüşüyordu. Enerjisi ve salgıladığı adrenalin o kadar fazlaydı ki çalışmalar sırasında canını yakacak kadar kontrolsüzce kendini hırpalayabiliyordu. Kendisinin ne kadar hareket ederse o kadar seyredileceğini ve seyirciyi böylece sıkmayacağına inanıyordu. Bu inancını kırmalıydım. Hakan Özlem'e clown çalışması sırasında usta clown olarak sohbet ederken ona şarkı söylemesini söylemişti. Özlem önce istememiş sonra da “dönülmez akşamın ufkundayız” söylemişti. Hakan ona dur ve bir şey yapma sadece şarkı söyle demişti. Özlem durmuş şarkıyı söylemişti ama benim gözüm dolmuştu. Özlem'e bu örneği verdim. Seyirci olarak bizlerin sadece onu seyretmek için buraya geldiğimizi ve derdimizin de sahnede olanı anlamak olduğunu söyledim. Onun oyuncu olarak üzerindeki telaşının seyreden için çok yorucu olduğunu belirttim. O her nefes nefese konuşmaya başladığında onu dinleyemiyor “ya yazık kızcağız çok yoruldu” diyoruz diye düşündüğümüzü belirttim. Özlem'de oyun içinde farkındalık uyandırmak için her telaşa kapıldığında ve her nefes nefese kalışında onu uyaracağımı söyledim. Benim onu uyarma fikrim hoşuna gitmişti. Şimdi tekrar başlıyoruz bana sadece nasıl bir gösteri hazırladığını anlat dedim. Her telaşında onu uyarıyordum, enerjisini tasarruflu kullanmak ona iyi gelmişti. Oyunun başındaki laflar çok fazlaydı bu nedenle ona oyuncu olarak derdini anlatacak bir şitrih yapmasını istedim. Oyunun başında kız köpeğini ararken aslında bir taraftan da gündelik hayatına ve yalnızlığına dair bizlere göz kırpmıyor. Gösteriyi şu şekilde kurmasını söyledim: Yok her gösterisine Sisi ile birlikte çıkıyor. Sisi olmadığı için de gösteriye bir türlü başlayamıyor en sonunda Sisi gelmeyince ona kızıyor ve tam gösteriyi başlatacakken asker geliyor. Yani aksiliklerle dolu bir gösteri izliyoruz. Bu sırada seyirci kızın hayalinde kurduğu sirk dünyasının içinden kızın böcek yiyeşini yara bere içindeki ayaklarını görüyor. Ne olduğunu tam anlayamamışken de asker oyuna dahil oluyor. İnan'ında onayıyla şitrihlenmiş metin üzerinden yeniden çalışmak üzere ayrıldık.

16 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Özlem metni şitrihlemişti benim de çıkarıldığında anlam bütünlüğünü bozmayacağını düşündüğüm kızın fotoğrafla konuştuğu yerleri atmıştı. Şitrihlemiş olduğu monolog üzerinden tekrar çalışmaya başladık. Seyirciyle ilk merhaba diye konuşmaya başladığı anla Sisi'yi çağırdığı ana kadar geçen süreçte “size çok önemli bir sırrımı söylemek istiyorum” diye oynamasını söyledim. Sisi'yi çağırdığı yer ve “*Sıkı durun*” dediği bölüme kadar “ Sisi'yi gelmesi için ikna etmek istiyorum” diye oynamasını söyledim. “Sıkı durun” dediği yerden askerin düşüşüne kadar olan bölümde “ sizi davet etmek istiyorum” diye oynamasını söyledim. Bu üç istek Kızın oyunundaki değişim yerlerini belirlememiz adına Özlem'e çok yardımcı olmuştu. Özlem, kızın başlangıç sahnesindeki durumu çözümlemişti, söylediği her söz artık sahne üzerinde yaptıklarına hizmet etmeye başlamıştı. Özlem'in oyununu seyrederken tekrar ve tekrar nefesini nasıl kullandığına dikkat etmeye çalıştım. Grotowski'nin çalışmalarında uyguladığı gibi pozitif değil negatif bir teknik üzerinden gitmeye çalışıyordum. Özlem'i rahatlatılmak ve onu rahatsız eden şeyleri nasıl ortadan kaldırayabilirim diye kendime soruyordum. Özlem'in boyun ve omuz bölgesindeki kasılmaları en aza indirmek için birkaç egzersiz yaptım. Boyun ve omzunu sahne üzerinde rahatlatılabirsem nefes alış verişinin de rahatlayacağına inanıyordum. Özlem'in bedenini daha özgür kullanabilmesi palyaçosu için de çok faydalı olacaktı. Benim için araştırılması gereken asıl sorun kızın bir clown olarak ön sahnede ne yapmaması gerektiği sorusuydu.

17 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Özlem de, İnan da ısınmayı, bedenlerinin sınırlarını zorlamayı seven oyuncular değildiler. Özlem ısınma olarak genelde sahne üzerinde küçük egzersizler yapıyor hatta bu hareketlerin devinim azlığı onda sürekli bir esnemeye neden oluyordu. Oyuncularla her provaya beraber ısınarak başlama egzersizlerini birkaç gündür yapmıyordum. Oyuncuları gözlemlemek ve onların sahneye nasıl hazırlandıklarını görmek istiyordum. Benim için kıymetli olan onların kendilerini nasıl disipline saktıklarını gözlemlemektir. Gündüz çalışıyor olmaları onlarda bedensel ve zihinsel bir yorgunluğa neden oluyordu fakat bu yorgunluğun onların sahne üzerindeki enerjilerine nüfus etmesini istemiyordum. Provaya her ikisini de atölyede koşturarak başladım.

Bedenlerini ne kadar yorarsam sahne üzerindeki tüm kaygılarını bir kenara bırakıp düşünmeye fırsatları o kadar kalmayacaktı. Bedenin yüksek devinimi enerjilerini de yükseltecekti. Sahnede oyun oynamanın eğlencesini yaşamak için sahnede ebelemece oynamalarını söyledim. Onların eğlenmeleri ve gülüşmeleri beni daha da eğlendirmişti. Özlem'den birkaç gün öncesinde oyundaki monoluğunu ezberlemesini rica etmişim. Bu nedenle asker ve kızın ilk karşılaşmasından başlayıp kızın monoluğu bitene kadar çalışmak istediğimi söyledim. Akışa hiç müdahale etmeden izledim. Asker ve kızın ilk karşılaşmasında eksik olan şeyin ne olduğunu akış sırasında keşfetmişim, birbirlerini anlama isteği. Evet bu ilk karşılaşma ikisinin de hayatlarında hiç istemeyecekleri yaşantılarını bölen bir milat olmalıydı. Bu karşılaşma her ikisinde de bir değişime gebeydi. Bu nedenle benim için çok önemliydi. İkinci kez akış almak istediğimi ve Özlem'e tiradına geçişte faydası olması için köpeğini bomba parçaladıktan sonra ondan geriye kalanın, ellerine bulaşmış kanı olduğunu söyledim. Elllerinde o kanı görmesini istedim. Oyundaki ilk karşılaşmada birbirlerini anlama isteğini de oyunlarına katmalarını rica ettim. Ayıca Özlem daha önceki provalarda olduğu gibi ayaklarında onu tutan bir basınçla oynamaya devam edecekti. Bu bedensel baskının tiradına geçişte ona faydalı olacağını belirttim. Tekrar sahneyi aldık. İnan'ın kızın tiradına çok önem verdiğini henüz provalara başlamadan öncesinden beri biliyordum. Bunu Özlem de biliyordu bu nedenle her tirada başlangıcında durup soluklanmak istiyordu ve işte bu bekleme anında Özlem'e hükmetmeye başlayan bütün düşünceler onu ele geçiriyor, denetlemeye başlıyor ve kısıtlıyordu. Özlem'e tiradında beynindeki bütün sesleri susturmak istemesini söyledim. Kız bu monologda her şeyi kesit kesit hatırlıyor gibiydi, laflar adeta bir bilinç akışı taşıyordu. Lafların düşüncelerine yetişememesi bir atak yaratıyor, içindeki haykırışlar da "a" diye kısa kısa sesler olarak çıkıyordu. Tiradı bu biçimde özetleyebilirdim. Özlem'e vermiş olduğu istek ona iyi gelmişti fakat hala onu rahatsız eden bir şeyle vardı özlem her oynadıktan sonra İnan tirada dair bir öneri getiriyor ve olmayan yerleri söylüyordu. İnan'ın müdahalesinin Özlem'i kısıtladığını fark ettiğim için İnan'a müdahale ettim. Ona yazar olarak görmek istediği ya da yazarken kafasında oluşan şeyi Özlem'den istediğini söyledim. Şayet Özlem'e deneme şansı verirsek belki de kafasındakinden çok daha etkili bir tecrübe yaşayabilirdi. Özlem'in ikinci beynini yani kalın bağırsağını harekete geçirmenin bu tiradı çalışırken onu çok rahatlatacağını düşündüm. Bu nedenle göbek altındaki çakrasına müdahale

etmeye çalıştım. Acının ve haykırışın sesi diz kapağımızdan çıkıyordu. Diz kapaklarımızı büküp elimizi onun üstüne koyup dizlerimizle bir eksen çıkarırken çıkardığımız ses Zişan Uğurlu'nun tanımıyla "Medea"nın sesiydi. Bu acıyı tetiklemek için Özlem'e beden hareketini ve benden çıkan sesi gösterdim sadece "a" diyordum. Ben "a" dedikçe çıkan ses ben de bir sıkışmışlık uyandırdı ve ağlamaya başladım. Özlem'e bu egzersizi gösterdiğimde çok şaşırıldı ve hemen denedi. Bedeninin onun üzerinde uyandırdığı bu duygu hali onu çok etkilemişti Özlem'de ağlamaya başladı. Bu sesin canını çok acıttığını söyledi. Tekrar tiradı çalışmaya başlayabilirdik. Özlem'in enerjisini çok bonkörce harcadığını bildiğimden ondan tek bir noktaya bakıp oynamasını istedim. Ortaya çıkan şey gerçekten tüylerimi diken diken etmişti Özleme koşarak sarıldım ve çocuk gibi zıplamaya başladık, güzel bir provaydı.

18 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Provaya başlamadan oyuncularını yine koşturdum. Bugün provayı Hakan Yavaş'la alacaktık. Hakan'ın nasıl bir çalışma yapacağını çok merak ediyordum ve heyecanlıydım. Atölyede yeni mekanımızda çalışacaktık. Hakan bir pet şişesini alıp incelemeye ve onun çıkardığı sesleri takip etmeye başladı. Özlem'den atölyede olan her malzemeye dokunmasını ve onlardan ses çıkartarak çıkan sesi taklit etmesini istedi. Sesin iyi, kötü çıkması önemli olmadığı için Özlem için çok doğru bir egzersizdi. Özlem önce çıkardığı sesleri yargıladı hatta yadırgadı, Hakan ondan sadece sesi dinlemesini ve yapmasını istedi. Burada olup olmamasını düşünmenin gereği olmadığını çıkardığı sesin bir pet şişe sesi olduğunu söyledi. Özlem sesini ısıttıktan sonra ön sahnenin çalışmasına başladık. Hakan, bir gösteride seyrettiği çok basit ama etkileyici bir sahneyi anlattı. Adam ellerini ipe asılmış bir ceketin kollarına sokuyordu, kafası gözüküyordu, ceketin içindeki eller ve kollar bağımsız hareket ediyormuş gibi görünüyordu ve bu da çok şiirsel bir etki yaratıyordu dedi. Dinlediğim şey çok hoşuma gitmişti hemen bir ip ve ceket buldum ve atölyede ceketin asacak bir sistem yaptık. Özlem bu sefer valize değil ipte asılı olan cekete seyirciye görünmeden ulaşmaya çalışacaktı. Hakan kızın önce gözü kapalı, ardından perdeye saklanarak en son da bir çöp kovasının içine saklanıp cekete ulaşabileceğini söyledi. Çöp kovasını bir sonraki çalışmada ayarlayabileceğimizi söyledim. Çöp kovasının yokluğunda aklıma bir fikir gelmişti kız bir asker gibi kendini

bir şapkaıyla kamufle ederek cekete ulaşmaya çalışabilirdi. Hakan bu fikri sevdi ve çalışmaya başladık. Özlem'in seyirciyi ilk fark ettiği an önemliydi. Bu nedenle Hakan, Özlem'i atölyeden dışarı çıkardı ve kapıyı açıp girdiğinde bizi gördüğü an, gördüğüne şaşırdığını bize göstermesini istedi. Özlem pek çok kere kapıdan içeri girerek bizi gördüğünde şaşırma tepkisinin zamanlamasını bir clown olarak tutturamıyordu. İnan da dahil hepimiz özlem'e yeni bir öneri getiriyorduk. Bu durum özlem'i oldukça germiştii şu anda provada söz sahibi hakan olduğu için müdahale etmedim. Hakan birkaç kere daha girişi ve çıkışı tekrarladıktan sonra yeniden ceket sahnesine geçti. Hakan oyuncuyu anlayıp ona çok yardımcı olmaya çalışan bir yönetmendi. Oyuncuyu rahatlatabiliyordu. Özlem'le ön sahnede seyirciyle konuşma kısmında Hakan İnan'ın böceklerle ilgili olan bölümde fikrini çok sevdi. Kızın ayağına bir aparat yapılacak böceği her yakalamak istediğinde ayağı adım attığı için yakalayamayacaktı. Bu fikri bir tel bulup denemeye çalıştık fakat çok da verimli bir sonuç alamadık. Hakan Özlem'in vermesi gereken tepkileri usta bir clown olarak Özlem'e gösteriyor özlem'de hemen arkasından onu taklit etmeye başlıyordu. Özlem'in enerjisi giderek düştü. Bunun nedenini Hakan'ın ona her şeyi göstermesinden kaynaklı olduğunu düşündüm. Hakan için de zor bir durumdu. Kısıtlı zamanda aylar hatta yıllar süren bir clown eğitimini özlem2e hap şeklinde vermeye çalışıyordu. Hakan provaya ara verdiğinde Özlem'le konuştum. Ondan Hakan gibi usta bir clown olmasını beklemediğimi sadece clownu anlamaya çalışmasını istedim. Hakan'ın sesini tepkilerini taklit etmenin onu oyun içinde rahatsız edebileceğini bu nedenle Hakan'ı gözlemleyerek neden burada böyle yapıyor sorgulamasını kendine sormasını istedim. Bazen izlemek her şeyden çok daha öğretici olabiliyordu. Hakan'ın oyununda çocuksu bir merak ve duruluk vardı bunları kendinde araştırmasının ona iyi geleceğini konuştum. Benim için önemli olan şeyin seyirciyi kahkahalarla güldüren usa bir clown olmaktan öte seyirciye, Hakan'ın dediği gibi şükran duygusundan sıcacık gelecek bir clownu oynamasını istedim. Bu konuşma onu çok rahatlatmıştı. Provanın ikinci kısmından daha keyif aldı. Hakan Özlem'in ağzından ilk defa teksti dinliyordu anlamadığı birkaç yeri bana sordu ve metine, anlatımı kolaylaştıracak ufak birkaç ekleme yaptı. Hakan'ı izlemek bana ön sahneye dair pek çok fikir veriyordu. Kız cekete elini soktukten sonraki kısımda kurdelayı yok edip sonra bulma gösterisini yapabileceğini düşündük ve bir sonraki buluşmada gereken malzemeyi de çöp kovası gibi temin edecektik.

19 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Provaya, Özlem'in Hakan'la beraber çalıştığı ses egzersizlerini yaparak başlamak istedim. Hakan, Özlem'le prova sırasında ona örnekler gösterirken oyun alanındaki her şeye tepki veriyor ve o malzemeyi tanımaya çalışıyordu. Bu yaptığı şey bana bir fikir vermişti. Özlem'den asılı olan ceketin yerini öğrenmek için gördüğü malzemelere cıvırca sorular sormasını istedim. Kızın malzemelerle kurduğu ilişki, onların hepsine bir kişilik kazandırması savaş ortamındaki yalnızlığını parodisel bir biçimde anlatmamıza olanak sağlayabilirdi. Özlem sahnedeki malzemelerle ilişki kurmaya başladı sahne üzerindeki hakan'la beraber çalışmalarındaki gerginliğini atmıştı. Özlem, bu ilişki biçiminde keyifli şeyler buluyordu ve onun bulduğu fakat tam olarak göstermediği şeyleri ben açığa çıkartıyor süslüyordum. Oldukça keyifli bir prova olmuştu böylece ceket de bir kimlik kazanmış, böylece kızın hayalinde seyirci yaratması da onun dünyası içinde olağan bir durum kazanmıştı. İnan'dan çalıştığımız yere kadar olan bölümü metin üzerinde değiştirmesini rica ettim. Neler yaptığımızı daha net görebilmek adına bu önemliydi. Çalışmada ilerleyebilmemiz için oyuncuların ezber yapmaları şarttı ya da ezberledikleri yerleri daha temiz hale getirmeleri. Benim şehir dışına çıkmam gerekiyordu provalara ara vereceğimiz bir hafta içinde yeni metin üzerinden ezber yapmalarını rica ettim. Geldiğimde verimli bir prova geçirebilmemiz ve yol alabilmemiz için bu önemliydi. Ezber olmadıklarında oyuncu olarak kendilerini kısıtladıklarından ya da iyi bir ezber olmadığında keşif ve yaratım sürecinde sözcüklere bağımlı kaldıklarından ezberin çok önemli olduğunu belirttim. Şayet lafları neden söylediklerini bilirlerse ve bunu sorgularlarsa ezberin daha hızlı yapılabileceğini söyledim. Ayrıca Charlie Chaplin'in "Modern Zamanlar" ve "Circus" unu izlemelerini önerdim. Ayın 27'sinde buluşmak üzere ayrıldık.

27 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Bir haftalık bir aranın ardından tekrar prova için buluştuk. Biraz sohbet ettik, birlikte eğlenmeyi, provayı ve birbirimizi özlemiştik. Oyunun tamamını olmasa da Kızın askere git dediği yere, 18. sayfaya kadar ezberlerini tamamlamışlardı. Buna sevinmiştim, ama oyunun tamamını ezberleyemedikleri için de biraz sitem ettim. Sonuçta metni sahne üzerinden yeniden yazdığımız için bu durum çok canımı sıkmadı.

Önemli olan oyuncuların ezberledikleri yere kadar detaylı bir çalışma yapabilmektir. İnan metnin sahnede çalıştığımız yere kadar olan kısmını düzenlemişti. Oyunun başından itibaren tekrar hatırlamak için bir prova almak istedim. Hiç kesmeden ezberlerinin olduğu yere kadar oyunu izledim. Metin aşağıdaki gibi düzenlenmişti. Provalarda çalıştığımız ve üzerinde yapmış olduğumuz değişiklikler üzerinden İnan düzenlemişti. Metnin çalıştığımız yere kadar olan düzenlenmiş hali aşağıdaki gibi olmuştu.

ORDA (Metnin ikinci versiyonu)

(Asker, 30'lu yaşlarda bir erkektir. Üniforması, hücum yeleği, postalları, ekmek çantası, miğferi, tüfeği ve bıçağı vardır. Kız, 20'li yaşlardadır. Kirlidir. Ayakları çıplak, kirlili ve yara bere içindedir.)

(Perde açıldığında sahnede bir sirk ortamı vardır. Sahnenin önünde bir ipte ters asılmış eski bir pardösü vardır. Cebinden renkli bir bez sarkmaktadır. Sahneye soldan palyaço olarak kız girer. Pardösü ye doğru yürürken seyirciyi fark eder. Korkarak kulise kaçar. Ardından yüzü seyirciye dönük, elleriyle gözlerini kapatmış bir şekilde dikkatli adımlarla, yalpalaya yalpalaya sahneye girer. Pardösünün yanına kadar gelir, el yordamıyla onu almaya çalışırken pardösünün cebinden sarkan bezi alır. Kulise dönmeye çabalar. Gözleri kapalı olduğu için kulise geldiğini sanır fakat hala sahnededir, gözlerini açar, elindeki bezi görür, pardösüye bakar, seyirciyi görür ve çığlık atarak kulise kaçar.)

Kız : Merhaba! Şenliğimiz başladı! İzlemek ister misiniz? Buyurun efendim! Buyurun! Sirkimize buyurun! Şenliğimizi şenlendirirsiniz! Buyurun efendim! Buyurun! Şenliğimize buyurun! En tehlikeli gösteriler bu gece ve her gece burada! Sizin için dünyanın öbür ucundan buralara kadar geldik. Korkusuz oyuncularımız, her gece ölüme meydan okuyarak, sizin o güzel minicik minicik yüreklerinizi yerlerinden hoplatacak, sizi hop oturtup, hop kaldıracak! Gelin! Durmayın öyle! Şenliğimize siz de katılın! Şenliğimize buyurun! Gösteri dünyası daha önce böyle bir şey görmedi! Ve karşınızda Sisi! **(Kısa bir sessizlik. Sisi sahneye girmez.)** Veeeeee Sisiiiiii! **(Sisi ortalarda yoktur.)** Nerdesin kızım? Akıllı bir kızsın sen. Gel ablana! **(Bidondan**

köpeğin su kabına su koyar. Bidonda çok az su vardır ve biter.) Hadi tatlım. Suyunu koydum. Sisi! Sisi kızım! Başka bidonumuz kalmadı biliyorsun! Bu da delinmeden su içmenin keyfini çıkarmalısın. (Sağdan dışarı çıkar. Sesi dışarıdan duyulur.) Sisi! Bak kızmaya başlıyorum. Suyu içmen gerekiyor. Nerdeysen çık ortaya! Sisi! (Sağdan içeri girer.) Neredesin? Nereye kayboldu bu kız! (Aramaktan vazgeçer ve yıkıntıların üstüne uzanır. Seni çok özledim. Karnum aç. Sevgiden sonrası nedir biliyor musun? Cevap veriyorum! Sevgiden sonrası yok. Ben burada değilim! (Pardösüye saklanır) Nerelerdeyim? Bilmiyorum! Neredeyim (Bir tıktırtı gelir.) Sisi! Sen misin kızım? (Seslenir.) Sisi! (Kısa bir sessizlik.) Sisi! Aslında hiç fark etmez. (Eliyle bir yeri göstererek) Buradayım. Yok burada, yok şurada. Aaa yok, yok aslında yok orda. Orda. (Kollarını her tarafa sallayarak, her yeri işaret eder.) Orda, orda, orda! (Kirlili ve yaralı ayaklarını fark eder.) Ayaklar. Ayaklar, orda. (Seslenir.) Sisi! Neredesin kızım! Sisi! (Bomba sesleri kesilir.) Ne oldu? (Zorlukla ayağa kalkar. Etrafı dinler.) Hiç ses yok! Böcekler nereye gitti? Neredesiniz sefil yaratıklar? İşte! Gel buraya! Gel! (Bir tane böcek görür ve onu kovalamaya başlar. Bir iki kere yakalamak için öne atılıp yere düşer ama yakalayamaz.) Allah kahretsin! Benden kaçamazsın! (Sonunda böceği yakalar ve yer.) Seninle paylaşmak isterdim. Ama sen hep burun kıvrıyorsun. Dünyada senden daha inatçı bir köpek görmedim. Bu küçük şeylerden yemen gerekiyor. Buraya gel. Sisi! Bak sana da yakalayacağım bir tane! Hangi cehennemdesin! (Birden seyirciyi unuttuğunu fark eder. Biraz mahcup.) Sıkı durun! Nefeslerinizi tutun! Dünyanın en tehlikeli gösterisi bu gece burada! Ölümle dans bu gece burada! Her şey sizin için! Her şey sizin o tatlı canınız için! Her şey rahatınıza rahat katmak için! Buyurun efendim! Buyurun! Şenliğimize buyurun! (Bir bomba düşer. Işıklar kararır. Kız yere düşer. Biraz Sirk müziği devam eder. Sonra bomba ve uçak sesleri girer. Arka taraftan küçük paraşütçü kuklaları yukardan yavaş yavaş yere doğru inmeye başlar. – Fosforlu renkler ve florasan ışığı kullanılabilir.- Küçük kuklalar yarıya geldiğinde hepsinin önünde ve daha büyükçe bir paraşütçü kuklası inmeye başlar. O da yere indiğinde bir gürültü olur. Uzaktan bomba sesleri gelmektedir. Kız ayağa kalkar. Bitkin bir halde yürürken, birden bir şeye çarpar. Bir fener bulur ve çarptığı şeye bakar. Yerde bir tüfek görür. Sahnenin sol tarafında paraşütünde asılı kalmış bir asker vardır. Sonra onu fark eder. Çok korkar. Asker baygındır. Yerden yüksekliği 15-20 santimetredir. Yaşayıp yaşamadığına bakar. Bir ip bulur ve askerin ellerini

arkadan bağlar. Tüfeği yanına alır. Sonra çantasını alır. Yukarı tırmanır, askerin onu göremeyeceği bir noktada durur. Çantayı açarak içine bakar. Konserveleri bulur, hızla bir tanesini yemeye başlar. Bitirince ikincisini alır. Bu sırada asker uyanır.

Asker: (Bitkin etrafına bakar. Canı çok yanmaktadır. Kolu kırıktır. Ellerinin bağlı olduğunu fark eder.) Siktir! (Ellerini çözmeye uğraşır. Sonra yerde aranmaya başlar. Yerdeki fotoğrafı görür. Bu sırada kız uyanır. Sessizce askeri izlemeye başlar.) Siktir! Anasını sikiyim! Siktir! (Aklına gelir) Tüfek! Nerede? (Bacakları uyuşmuştur.) Aaaaah! Anasını sikiyim! Birileri var! (Etrafına bakar. Düşünür.) Yanlış yer! Geri zekalılar! (Sallanır. Düşünür. Nefes nefesidir. Arkasında bir şeylerle uğraşmaya başlar. Sanki bağlı elleriyle, arkasında bir şeye ulaşmaya çabalamaktadır.) Olmuyor! (Yorgun düşer. Yerdeki fotoğrafla konuşmaktadır.) Ben ne yapacağım şimdi? (Asker yukarıda biri olduğunu fark eder ve dona kalır.) Yapma! Lütfen! Beni öldürme! (Bu sırada kız aşağı inmiştir, asker onun kadın olduğunu görünce biraz rahatlamış gibidir.) Sakin ol! Konuşalım! Bak, benden sana zarar gelmez! Canım acıyor! Galiba kolum kırılmış. İndir onu! Lütfen yapma! Sakin ol! (Kızın gözü askeredir. Sonra elinde tüfekle yerdeki el bombasına doğru hareket eder.) Hayır! Orda kal! Ona sakın dokunma! (Kız biraz daha yaklaşır. Çok dikkatlidir. Asker doğrulur.) Yaklaşma dedim sana! (Kız biraz daha yaklaşır. Asker tepinmeye ve tekme savurmaya başlar. Kız bombayı alırken bir tekme isabet eder. Yere düşer, bomba elinde fırlar.) Geri zekalı, salak! Bizi öldüreceksin. (Kız bombayı alır.) Pis yabani! Az gelişmiş beyinli! Onu hemen bırak! Bırak dedim! Beni duymuyor musun? Ne dediğimi anlamıyor musun yoksa? Dilimizi bilmiyorsunuz! (Bağırır.) Kaltak! Orospu! (Sessizlik. Bu arada arkasındaki şeye fark ettirmeden ulaşmaya çabalamaktadır. Kız koşarak dışarı çıkar. Bir süre sonra bir patlama sesi duyulur.) Siktir! Anasını sikiyim, geliyorlar! Buradan bir kurtulayım. Lanet olsun! (Düşünür. Ellerini çözmeye çalışır.) Olmuyor! Bu haksızlık! (Sallanır.) Hadi, hadi, hadi! Mutlaka başkaları da var! Mutlaka! (Uçak sesleri duyulur.) Buradayım! Hey! Buradayım! Kurtarın beni! Kurtarın beni! Kurtarın! Nasıl attıysanız, kurtarın! Buradayım! Buradayım! Duyun beni! Beni yanlış yere attınız geri zekalılar! (Uçak sesleri kesilir) Çok yüksektesiniz! Çok yüksektesiniz! Birazdan burada olurlar! Beni öldürecekler! Beni öldürecekler diyorum size! Sıkıştım! Kıpırdayamıyorum! Umurunuzda mıyım ben sizin? Ha! Umurunda mıyım? Yalnızım!

Diğerleri nerede? Yalnızım burada! Yalnızım! Neden yalnızım? Niye tek başınayım? (Durur. Etrafına bakarak. Öfkelidir. Arkasındaki şeye ulaşmaya çabalamaktadır.) Geldiklerinde hazırlıklı olmalıyım. Tanrım bana yardım et. Güçlü olmalıyım. (Derin nefes alır.) Güçlü olmalıyım. (Sessizlik. Düşünür.) Hadi! Hadi! İşe yaraman gerekiyor. Hadi! (Sık nefes alır. Kesmeye çalışmaya devam eder.) Kes! Kes şunu! Kes artık hadi!

(Bu sırada kız sağdan sahneye girer. Hayatında ilk defa bomba atmıştır. Şoktadır. Askerin kayışı kesmeye çalıştığını fark eder. Hızla tüfeği askere doğrultur.)

Kız: Bırak elindekini!

(Asker donar. Elindeki bıçağı yere bırakır. Sık nefes almaktadır.)

Asker: Tamam! Tamam durdum!

(Kız arkasında kalmıştır. Onu göremez ama görmeye çalışır. Bir süre öyle dururlar. Kız bıçağı alır.)

Kız: Sakın kıpırdama. (Ellerindeki ipi inceler. Yakınlardan bir yerden ip bulur ve askerin ellerini tekrar bağlar. Askerin canı acır. Boş bidonu alarak, sağdan çıkar. Sesi dışarıdan gelir.) Sisi!

(Asker sol tarafa baka kalmıştır. Bir süre yine aynı şekilde.)

Asker: Başkaları da var! (Sessizlik) Siktir! Dilimizi biliyor? Bütün küfürleri...! Salak! (Etrafına bakarak) Neredesiniz? Beni görüyor musunuz yoksa? Eğleniyor musunuz? Oturduğunuz yerden beni seyrediyorsunuz değil mi? Oyunu seyredip keyiften kahkahalar atıyorsunuz değil mi? “Ha ha ha ha ha! Şunu haline bir bakın! Nasıl da korkuyor! Kurtulmaya çalışıyor.” Gelin hadi! Gelin de bitirin şu işi! Hadi sizi bekliyorum! Nerdeyseniz çıkın ortaya! Hadi! Buradayım! Korkmuyorum sizden! Hadi! Gelsenize! Pislikler! Hepinizden nefret ediyorum!

(Tam bu sırada kız soldan girer, garip sesler çıkarmaktadır. Tek tonda bir “a” sesi gibi. İçi çok az su dolu bidon elinden kayar.)

Kız : Öldü! Öldü! Öldü! Onu siz öldürdünüz! Sen öldürdün! **(Tüfeği askere doğrultur. Sahnede bir sağa bir sola dolaşmaktadır. Bu sırada askerin ve kızın sözleri üst üste biner.)** Ne istediniz bizden? Ne işiniz var burada? Gidin artık! Gidin! Yeter! O çok yetenekliydi! Çok güzeldi! Senin yüzünden öldü! Senin yüzünden öldü! Herkes sizin yüzünüzden öldü! Herkes! Herkes! Yeter! Yeter artık!

Asker: Dur! Dur! Sakin ol! Sakin ol! Lütfen! Dur! Konuşabiliriz! Beni öldürme! Ben, ben silahsızım! Yalvarıyorum sana! Dur! Lütfen! Sakin ol! Tamam o zaman! Çok mu istiyorsun? Bas tetiğe o zaman! Bas dedim! Ne duruyorsun! Bas! Bassana o tetiğe artık! Yeter! Yeter artık!

(Bu sırada kız tetiğe basar. Asker bir çığlık atar. Bacağı kanamaktadır. Kız sık nefes alarak tüfeği yavaşça yere bırakır. Tüfek kızın elinden yavaşça kayarak yere düşer. Kız dizlerinin üstünde yere kapanarak ağlamaya başlar. Sırtındaki çantayı yavaşça çıkarır.)

Asker: Siktir! **(Acıdan bağırır)** Siktir! Kanyor! Lanet olsun! Kanyor! Lanet karı! Anladım! Beni yavaş yavaş öldüreceksin! Bütün hıncını benden çıkaracaksın! Öyle değil mi?

Kız: **(Kız aya kalkar.)** Bilmiyorum! Bir anda oldu. Tetiğe basmak çok kolaymış!...

Asker: **(Acıyla)** Ananı sikeceğim senin! Öldüreceğim seni! Kaltak! Orospu! Siktir! **(Kendi kendine)** Buradan bir kurtulayım!

(Uzaktan bomba sesleri gelir.)

Kız: Köpeğim! Sisi! Öldü! Köpeğim! Köpeğim! Köpeğim! Ona yemek bulmuştum! **(Tüfeğe bakar. Tüfeği yere fırlatır.)** Bombalar! Kimse yok! Nerdeler? Hani nerdeler? Herkes gitti! Öldüler! Köpeğim! Paraşüt! Sen! Sen ne yapıyorsun burada! Ne yapıyorsun dedim?

Asker: Ben... Ben... Sakin ol!

Kız: Sus! Sus! Konuşma! İstemiyorum konuşmanı! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) Bidonlar! Su içmeleri gerekiyor! Ben! (Yüzünü ve vücudunu ellemeye başlar.) Ben! Et! (Kendine tokat atar. Vurmaya başlar.) Hiçbir işe yaramaz! Ayak! Benim ayağım mı? Et parçası! Ne işe yarar? Ne işe yararım ben? Ben! Ben ne işe yararım? Ben ne yapacağım! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) Ne oluyor ban...? A a! Su! Benim de su içmem gerekiyor! Öldüler! Herkes öldü! Kimse kalmadı! Köpeğim! (Yüksek seste uçak sesleri duyulur. Kız yere kapanır.) İstemiyorum! İstemiyorum artık! Yeter! Yeter yeter yeter yeter! Yoruldum! Çok çok çok çok yoruldum! Gidin! Gidin! Gidin! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır. Neredeyse nefes almadan konuşmaya başlar.) Herkes bir şeyler ister hep ister hep ister ister ama durmadan ister almaya çalışır yemeye çalışır açtır aç aç aç aç ben de açım hep açım haftalardır açım onlar da aç gücünü göster bana hadi durma durma göster göster bana gücünü hissediyorum seni duyabiliyorum duyuyorum görmüyorum görmüyorum göster bana (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) geldiler hepsi geldi duydum gelince onlar gitti öldüler öldü hepsi öldü kalmadı kimse hepsi gitti istiyorlar istiyorlar ama vermediler gittiler vermediler hepsi gitti hepsi gitti gitti hepsi gitti vermediler onlar gördü (Ayağa kalkar.) ben görmedim istediler ama onlar vermedi gittiler görmedim ben gücünü (Tüfeği alıp askere doğrultur.) görmedim düşündüm düşündüm kafamda kurdum hep kurdum onları hayal ettim ne yapıyorlar ölüyorlar mı nasıl ölüyorlar merak ettim ama görmedim hadi hadi göster bana gücünü hadi gücünü göster bana hadi göster...

(Bir tane bomba sesi duyulur. Sesi çok fazladır. Yakınlara düşmüş gibidir. Sağ taraftan toz gelir. Uzaktan bomba sesleri kesilir. Kız kendini yere atar. Adam korkar.)

Metnin düzenlenmiş bu kısmından sonrasını sahnede ilk kez izleyecektim ve bakalım neler olacaktı. Hiç akışı kesmeden izledim. Oyuncular henüz ısınmışlardı tabii ki ben de bu nedenle tekrar akış almalarını rica ettim. Kızın ve askerin karşılıklı konuşmalarından duruma dair pek bir şey anlayamıyordum. İkisi arasında ne oluyordu ya da ne olmadığı için ben anlamakta zorlanıyordum? Kız askeri köpeğinin ölümünden sonra vuruyordu ve arkasından bir sayıklama halinde köpeğinin ölmesinden bahsedip geçmişinde yaşadığı ve hatırlamak istemediği her şeyi hatırlıyordu birisini vurmuş

olmak kızda artı bir kırılma yaratıyordu. Bu durumu belirlemiştik Kız askeri vurduktan sonra ondan özür dileyerek ona kendini affettirmek istiyordu. Bu kısmı da yeni metnimize eklemiştik kızın tekrar clown gösterisine geçişi oyuncu için oynanabilir kılacak bir istek bulmalıydım. İki akışta da geçiş metnin buyruğu olarak görünmüş nedenini anlamamıştım. Kız, savaşta yaşamak için tutunduğu tek şeye yaşamı onun için katlanılır kılan clownuna sığınıyordu. Hem köpeğinin ölümünü kabullenmek, onu ona yakışan bir biçimde uğurlamak hem de askeri vurduğu için kendisini affettirme isteğiyle bu sahneyi oynayabilirdi. Bu sahnede clown kurdeleyi yok etme gösterisini askere yapabiliirdi, bu gösteri seyirci tarafından köpeğin yok oluşan bir gönderme olarak okunabiliirdi. Asker ise kızı şaşkınlıkla izlerken o ölen herkese hitaben yaptığı bu gösterisi için olmayan birilerini gösteriye çağırırken, asker gerçekten birilerinin geleceği korkusundan oynayabilir, böylece kızın gösterisinin sonunda kıza “*Sadist, manyak*” diyebilirdi. Bu sahnede çatışma noktası kızın kendisini affettirme isteği ve askerin kızı kendisine bir şey yapmaması için ikna etme isteği üzerine kurabilirdim. Bulmuş olduğum istekleri oyuncularla paylaştım ve Özlem’e köpeğinin acısını hafifletme isteğini verdim sahne bu istekler üzerinden daha anlaşılır ve makul bir hale gelmişti.

28 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Önceki provada kızın clown gösterisi yaptığı yerdeki dramatik durum üzerine çalışmıştık. Asker vurulduktan sonraki yerden önceki provada çalıştığımız yere kadar tekrar görmek istedim. Geçişlerin akıcı olması benim için önemliydi. Özlem her seyrettiğimde tiradında yeni bir şeyler deniyordu bu kötü değildi sonuçta prova demelere açıktı fakat, denemekten öte daha çok daha önce bulduğu ve menun kaldığı oyunu arıyor gibiydi. Bu tespiti yaptıktan sonra Özlem’le tiradı tekrar çalıştım, istekleri ve bilgileri tazeleyebilmek adına. Özlem bir türlü rahatlayamıyordu ve ona daha önceki tiradı da onun oynadığından bahsettim, sesini dizine vermesini ve kafasının karışıklığını durdurmak istemesini söyledim. Daha iyi olmuştu fakat tirattaki acı ona kıza yakışmayan bir nefret getirmişti. Kıza olanlar için oyuncusunun öfkelenmemesi gerektiğini içindeki enerjiyi tirattaki “a” lara vermesini söyledim. Tiradı yeniden bulmuştuk. Özlem’e bulduğunu hissettiği kendisini içinde rahat hissettiği oyunları tutmasının öneminden bahsettim. Kendine güvenmeliydi. Sonrasında Özlem, kendisine

olan güven probleminden bahsetti, bu gerçekten onun oyunculuğunda onu kısıtlayan bir problemdi, kendisini çok yargılıyordu. Burada onu yargılayan tek şeyin onun kendisi olduğundan, benimse ondan ona saçma gelen şeyleri yapmasını istediğimden söz ettim. Oyuncunun kazalara yeni bir şey keşfetmek adına ihtiyacı olduğunu söyledim. Oyuncuların cesareti bana da yeni kapılar aralayabilecekti. Bunları konuşmak ve birbirimize sıkıntılarımızı açmak adına güzel bir prova olmuştu.

29 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Bu provada metinde çalışmadığımız yerden devam etmek istiyordum. Provaya başlayalı yaklaşık bir ay olmuştu ve oyunun bütünü henüz görememiştim. Beklide bu sefer sakin olması gereken bendim. Benim gerginliğimin oyuncularını olumsuz etkileyeceğini biliyordum bu nedenle oyuncularından biraz ısınmalarını rica ederek hava almak için dışarı çıktım ve MP3'ümden Chopin dinledim. Rahatlamıştım, oyuncuların yanına gidebilir ve oyunun müziğini dinleyebilirdim. Askerin “ *sadist, manyak* ” repliğinden sonra kız askere köpeğimin öldü diyor ve karşılıklı konuşmaya başlıyorlardı. Oyuncuların ezberlerinin olduğu bölüme kadar akış aldık. Oyunun başından karşılıklı ilk kez konuşmaya başladıkları bölüme kadar çok gergin ve müziğin bas seslerinin ağırlıkta olduğu bir sahne izliyorduk. Seyirci olarak soluklanmaya ve rahatlamaya ihtiyacımız vardı. Önce bir ne olduğunu tam olarak anlayamadığımız bir clown gösterisi ardından askerin gelişi, kız ve askerin ilk karşılaşması, köpeğin ölüşü, kızın askeri vuruşu, sonrasında kızın yeniden bir clown gösterisi yapışı. Arka arkaya bombardıman halinde olaylar meydana geliyordu. Artık karakterleri tanımaya ve onları dinlemeye ihtiyacımız vardı. Kız askere köpeğinin ölümünden, hayvanlarına bakmak için orada kaldığından bahsediyordu. Asker ise orada sadece hayvanlar mı var diyerek kızın ağzından laf almaya çalışıyor, kızın yalnız olup olmadığından emin olmak istiyordu. Sonra aralarında hızla gelişen baştaki olaylara taban tabana zıt bir ilişki başlıyor kız askerin bacağını sarıp onu indiriyor ve çok da anlamadığımız bir sohbe devam ediyordu. Benim “ayağım var mı, sen beni görüyor musun?” gibi bir sohbe başlıyorlardı. Hangi durum, hangi gerçekliğin içinden bu sözlerin söylendiğini anlayamıyordum. Bu konuşmalarda yazarın ne yapmak istediğini anlıyordum savaşın anlamsızlığı, kişide yarattığı anlam sorgulaması boşluk duygusu hatta varlık ve yokluk

çatışması, insanın kendisine yabancılaşmasından bahsettiğini anlıyordum ama sahne üzerinde hangi zemine bu sözleri yerleştirmem gerektiğini bilemiyordum. Oyunculardan karşılıklı konuşmalarını tekrar oynamalarını rica ettim. Onların belki bir önerisi vardır diye görmek istiyordum fakat Özlem kızın sözlerini sadece ezberlemiş ve o ezberin ritminde oynuyordu, asker ise hala kıza güvensizliği oynayarak onu anlamaya çalışıyordu. Zaten asker çok pasif durumdaydı asılı kalmış, elleri bağlanmış, kolu kırılmış, bacağından vurulmuş haldeydi. Askeri seyrederken ona kızmaktan, onu olanlara sebep görmekten, onu anlamaktan çok, ona acıma duygusu oluşmuştu. Kızı seyrederken ise böylesi bir durumun içinde konuştuğu şeylerden dolayı, onun savaş dolayısıyla akli dengesini yitirmiş birisi ya da gerçekten karşısındakine acı çektirmekten zevk alan birisi olduğunu düşünmeye başlamıştım. Seyrettiğim bu ikili ilişki benim hiç istemediğim bir yere doğru gidiyordu. Bu nedenle konuşulan sözleri ya tamamen değiştirmem ya da sözleri isteklerin altında anlamsız hale getirmeliydim. Üslup olarak aralarında nasıl bir diyalog geçeceğini ancak durumu ortaya net bir biçimde koyarsak becerebilirdik. İzlediğim şeyde nasıl bir çelişki doğduğunu oyuncularla paylaştım. Özlem kendisinin de oyun içinde rahatsız olduğunu söyledi bunu fark ettiğimi ve bu durumu çözmek için içlerinden gelen şeyleri bana göstermekten çekinmemelerini söyledim.

30 Eylül 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Önceki provada oyuncuların karşılıklı konuşmalarında meydana gelen problemi tespit etmiştik. Oyunculara aynı sahneyi kendilerini rahat hissettirecek bir yerden oynamalarını istedim. Kız askere tüm bu konuşmaları sırasında yardım etmek istiyor gibiydi, fakat bunu nereden oynayacağını henüz bulamamıştı. Özlem'e askere yardım etmek için trapezin üstüne çıkmasını ve onun karabinasını açmaya çalışırken konuşmasını istedim. Ona beyni yardım etmek istiyordu, asker zor durumdaydı ona yardım etmeliydi fakat bedeni buna izin vermiyordu. Bedeninde nefret ve öfke daha belirgindi. Askere yardım etmeyi istemek ve istememek arasında tüm bedeni ve istekleri çatıyor bu da bir gerilim yaratıyordu. "Dövüş Kulübü" örneğini verdim kendisinin yarattığı şey ona adeta düşmandı tıpkı bu durumdaki gibi bedenine hükmedemiyordu belki de bunu gerçekten istemiyordu ama kızın trajedisi tam da burada başlamalıydı.

Özlem'e metinde de geçen ayağını hissetmek için canını acıttığı yeri askeri vurduğu için duyduğu pişmanlıktan yapmasını söyledim. Çünkü o her şeyden önce bir clowndu ve onun olayları ve etrafında olan şeyleri algılaması için tüm varlığıyla hissetmesi gerekiyordu. Şayet acıyı, bedeninde uyandırabilirse askere yardım edecek güce sahip olabilirdi. Kız bedenine söz dinletme isteğinden, bu kısmı yeniden oynadı. İstek laflardan daha güçlü bir noktaya taşındığı için kızın deli ya da sadist olduğunu düşünmüyordum artık. Kız işgal edilen ve her şeyini kaybeden olarak askerle karşı karşıyaydı ve askerin kaderi kızın elindeydi. Kızın hayat ve ölüm arasında bir karar vermesi gerekiyordu. O ise içinde büyüyen nefrete rağmen askere yardım etmeyi seçiyordu. Bu karar veriş anı tam çıkmasa da kızın çelişkisini ortaya çıkarmayı başarmıştık. Özlem trapezin üzerinde İnan ise asılı olduğu için epey yorulmuşlardı. Provaya ertesi gün devam etme kararı aldık.

11 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Özlem oldukça ağır bir hastalık süreci geçirdiği için aktif olarak sahnede yapmış olduğumuz provalara yaklaşık 10 gün ara vermek zorunda kalmıştık. Özlem'in hastalığı sürecinde birkaç kere evde görüştük. Oyun üzerine keyifli sohbetler yaptık, aslında bu ara iyi olmuştu diyebilirim. Özlem'in rahatsızlığından sonraki ilk provamızı Hakan'la yapacaktık. Bu boşlukta kızın içine gireceği çöp kovasını ayarlamış, kızın yapacağı kurdele gösterisi için gereken malzemeyi temin etmiştik. Aynı zamanda askerin asıldığı demir konstrüksiyonu ve onu asan aparatta oluşan sorunları da çözmüştük. Hakan'sız çalıştığımız ön oyun provasında kız paltosunun nerede olduğunu atölyedeki çeşitli malzemeler soruyor, sonra paltosunu tanımayarak ona da soruyor ve bir dedektif edasında düğmelerinden paltosunu tanıyordu. Biz oldukça eğlenmiştik bu sahneye çalışırken fakat Hakan bizimle aynı fikirde değildi. Kızın çok fazla cıvırca konuşmasının sahneyi kirlettiğini ve bu kirlenmenin de clown için çok da istenilen bir şey olmadığı üzerine konuştu. Çöp kovası geldiği için onunla birkaç deneme yaptık. Hakan sadece bir çöp kovasıyla nasıl güldürülebileceği üzerinden bize çok keyifli birkaç örnek gösterdi. Özlem bir önceki buluşmaya göre çok rahatlamıştı ve gerçekten keyifli birkaç şey buldu. Mesela sahneye girerken ayağında göz varmışçasına ayağıyla etrafı taraması çok komik oldu. Hakan da çok sevdi. Tekrar yaptığında bir öncekinden

farklı olarak dengesini yitirdiği yerleri artık taklit ediyordu bu da biz deki clownun o saflığına gülme halimizi kırmıştı. Hakan, Özlem'i sahne üzerinde inanmadığı hiçbir şeyi clown olarak yapmaması konusunda uyardı. Clown olarak sürekli bir içsesle konuşmanın ona oyununda yardımcı olacağını söyledi. "Ha ha kimse beni görmüyor ama ben ayaklarımla her yeri görüyorum, hay Allah doğru tarafa mı gidiyorum baksam mı yoksa yok ama o zaman görürler" gibi. Bu iç konuşmalar clownun yaptığı şeye bağlılığını gösterecek ve parodinin çıkmasına yardımcı olabilecekti.

12 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Hakan'la bir gün önce clownun kurdeleyi kaybetme numarasını da çalışmıştık. Provayı, kurdele numarasını hepimiz tek tek deneyerek başladık. Bakalım hangimiz daha hızlı yapıyorduk. Bugün provada, ön sahneden kaldığımız yere kadar olan kısmı akış almak istiyordum. Oyunun başı keyifli ama uzundu fakat neresinden nasıl bir kısaltma yapacağımı bilemiyordum. Özlem'e yaptığı şeyleri 10 kat daha hızlı yapmasını söyledim, sahne üzerinde yaptığımız her şeyi gündelik hayatın ritminden çok daha yavaş olarak yaptığımızdan artık emindim. Aynı sahneyi hızlı aldığımızda izlemesi daha kolay bir sahne çıkmıştı ortaya. Ritim gerçekten çok önemliydi. Oyunculara karşılıklı konuşmaya başladıkları sahnelerin Çetin Sarıkartal'ın tanımıyla bir tenis maçı gibi düşünmelerini istedim. Şayet topun dışarıdan ve bilinçli bir müdahaleyle havada kalmasını, ya da ağır çekimde hareket etmesini istemiyorsak top iki oyuncu arasında mutlaka belli bir ivme kazanmalıydı. Kızın askeri indirdiği bölüme İnan'la konuştuğumuz gibi Salvador Dali ile ilgili olan kısmı da eklemiştik. Kız askeri indirdiğinde aklına Salvador Dali'nin resmi geliyordu. Ve onun üzerine konuşuyorlardı. Bu kısımdaki konuşmalara bir hesaplaşmanın olduğu karşılıklı replikler ekledik. Amacım aralarında yazarın bizden ısrarla saklı tuttuğu konuya giriş yapabilmektir. Yazar işgal kelimesini dahi kullanmanın kör göze parmak olacağına inanıyordu ama sahnede apaçık olan derdi karakterlerin kendilerinden dolayısıyla seyirciden saklamak metni dinlemeyi zorlaştırıyordu. Bu da metne dair önemli bir sorundu. Kız kendi iç çatışmasında askere dokunmak isteğini sorguluyordu. Fakat bu sorgulamada konuşulan dilin yetersiz olmasından kaynaklı, kızın iç çatışmasını anlatacak bir durum vermeliydim. İlk olarak aklıma tüfek geldi. Kız askeri kurtarmak için trapeze

tırmanırken tüfeği yerde bırakacaktı ve asker aşağı indiğinde kendini en güvende hissedeceği şeye gitmeliydi, yani tüfeğine. Askerin tüfeğine doğru gittiğini gördüğünde kız “İnsan neden dokunmak ister?” diyerek askere sorabilirdi. Böylece oyuncu bu soruyu neden sorduğunun yanıtını da bulmuş olacaktı. Askerden daha hızlı davranarak silahı alır ve diğer sorularına askerin kafasına tüfeği dayayarak devam edebilirdi. Kız ona yardım etmişken askerin ilk fırsatta tüfeğe gitmesi kızın öfkelenmesine neden olabilirdi. İnan’dan çalıştığımız yere kadar olan kısımdaki eklemeleri ya da çıkartmaları metine düzeltmesini istedim. Ertesi gün kaldığımız yerden devam edecektik. Provalarda olmayan durumlar yaratarak laflara bir anlam kazandırmaya ya da lafların anlamını durumla kırmaya çalışıyordum. En azında karşılıklı iç aksiyonları yakalamaya başlamıştık fakat daha çalışmamız gereken çok fazla ayrıntı olduğunu da görebiliyordum.

13 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

İnan, yeni metni getirmişti. Oyuncular için bu sürecin araştırmaya dönük bir keyfi olduğunu biliyordum fakat metni yine yeniden ezberlemenin onlar için yorucu olduğunu da biliyordum. Güzel olan konuşmalar eklemeler ve çıkarmaları prova sırasında beraber keşfettiğimiz için ezberlemeleri zor olmuyordu, çünkü neyi neden yaptıklarını bilerek hareket ediyorlardı. Ama biraz kafaları karışıyordu bu nedenle çalıştığımız yerleri tekrar prova alıyordum. Ağır ilerliyor gibi görünsek de ben her akışta eksik olan yeni bir şeyi fark ediyor ve oyunu yavaş yavaş oluşturuyorduk.

Kız: (Bağırır.) Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

(İkisi de sık nefes almaktadır. Sessizlik. Kız olduğu yerden askere bakar. Ayağa kalkar. Tüfeği askere doğrultur. Sonra indirir. Bir eliyle burnunu siler. Bir süre sessizlikten sonra uzaktan bomba sesleri tekrar gelmeye başlamıştır.)

Kız: (Kendi kendine) Ben burada değilim. Sen de değilsin. Köpeğim öldü... hayır ölmedi. Ölmedi. Kimse ölmedi. Hiçbir şey olmadı... yaşanmadı... **(Askere bakar. Bomba sesleri artarak devam etmektedir.)** Aaaa! Hoş geldiniz! Şenliğimize hoş geldiniz! **(Seslenir)** Arkadaşlar, müjde bir seyirci geldi! **(Askere)** Endişe etmeyin efendim birazdan herkes burada olur!

Asker: Ne? Yalnız değil misin? Biliyordum, biliyordum!

Kız: Yalnız olur muyum hiç? (Seslenir) E hadi ama, gösteri saati geldi de geçiyor nerede kaldınız? Seyircimiz endişelenmeye başladı! Müzik başlasın! (Bomba sesleri baya yükselmişken kesilir, sirk müzikleri başlar.)

Asker: Evet başlıyoruz! Tanrım bana yardım et! Ölmek istemiyorum! Bak, ben yaralı bir adamım. Size zarar veremem! Beni öldürmek zorunda değilsiniz...

Kız: Ne?

Asker: Onlara söyle... bana bir şey yapmasınlar... ne olursun... onları ikna edebilirsin!

Kız: Olur mu öyle şey? Bütün marifetlerimizi göstermemiz gerek! Boşuna mı geldiniz buralara kadar? Sonra o kadar masraf ettiniz! Paranızın karşılığını almanız gerek değil mi? (Müzikle beraber alkış eğlenen insan sesleri duyulmaya başlar.)

Asker: (Ağlamaklı) Lütfen... lütfen....

(Kız, hüzünlü bir şekilde askere kurdeleyi kaybetme gösterisini yapar.

(Sessizlik.)

Asker: (Kızgın) Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Sadist manyak!

Kız: Köpeğim... öldü...

Asker: (Kızdaki garipliği fark eder. Temkinlidir.) Köpeğin mi?

Kız: Sisi...

Kız: Haftalardır açtı... (Sessizlik) Diğerleri de ölecek...

Asker: Diğerleri kim?

Kız: Diğerleri...

(Sessizlik)

*Asker: Orda başkaları da mı var? Çıldıracağım artık! Söyle orda kimler var!
Yeter!*

Kız: Diğer hayvanlar. Hayatta kalanlar...

Asker: Orda hayvanlar mı var?

(Sessizlik)

Kız: Evet...

(Sessizlik)

Asker: Anlıyorum...

Kız: Anlıyor musun?

Asker: Yani evet... (Sessizlik) Anlıyorum...

Kız: İyi...

(Sessizlik)

Asker: Orda sadece hayvanlar mı var?

Kız: Evet... (Sessizlik) Herkes gitti... (Sessizlik) Bir tek ben kaldım...

Asker: Sen neden kaldın?

Kız: Yaşıyorum... onlara bakıyorum...

(Sessizlik)

Asker: Hayvanlara?

Kız: Evet... hayvanlara...

(Sessizlik)

Asker: Neden?

Kız: Onlar doğduklarından beri acı çekiyor. Tek dostları benim. Onları bırakamam..

Asker: Ama kalırsan, sen de öleceksin...

Kız: Biliyorum...

(Sessizlik)

Asker: Bacağım kanıyor...

Kız: Sen de öleceksin...

Asker: Biliyorum...

(Asker hafif güler. Sessizlik)

Kız: Bacağını sarayım mı?

Asker: İyi fikir...

(Sessizlik)

Kız: Tamam! (Sessizlik, hareket etmez)

Asker: Tamam... (Asker bacağına bakar. Sonra birbirlerine bakarlar.) Kayış sığıdığı için fazla kanamamış.

Kız: (Bir bez parçası bulup askerin bacağını sarar.) Kanama birazdan durur. (Yukarı tırmanır.)

Asker: Ne yapıyorsun? Ne yapıyorsun dedim?

Kız : Olmuyor.

Asker: Ne olmuyor?

Kız: Açamıyorum...

Asker: Neyi?

Kız: Kancayı.

Asker: Kancayı mı?

Kız: Evet!

Asker: Ayağımın altına bir şek koy.

Kız: Aslında hiçbir şeye anlam veremiyorum.

Asker: Çok yoruldum.

Kız: Bazen ayağıma bakıyorum.

Asker: Ayaklarımı da hissetmiyorum artık.

Kız: Ayak. Orada duruyor. Sonra ben istersem kımıldatabiliyorum onu.

Asker: Kolum çok acıyor.

Kız: Bak kımıldıyor.

Asker: Ne?

Kız: Ama buradan bakıldığında gerçekten çok ilginç.

Asker: İndir beni.

Kız: Bak, şuradan itibaren bir beden başlıyor.

Asker: Sen indirecek misin beni?

Kız: Bu beden benim.

Asker: Kes şunu!

Kız: Ne yani benim bedenim değil mi?

Asker: Senin, senin, senin...

Kız: Onlara bakıyorum şimdi. Benim ayaklarım.

Asker: Eeeee!

Kız: Bak şimdi, acıdılar.

Asker: Kolum!

Kız: Bu ne şimdi?

Asker: Ne ne şimdi?

Kız: Ne kadar anlamsız.

Asker: Ne, ne, ne.....

Kız: Her şey.

Asker: Seni anlamıyorum. Ne yapmaya çalışıyorsun?

Kız: Bak, gördün mü?

Asker: Neyi?

Kız: Beni anlamadın.

Asker: Ayağım!

Kız: Ayağım bana yabancı. Bak ne diyeceğim?

Asker: Ne?

Kız: Bu ayak benim olduğuna göre ben varım.

Asker: Evet.

Kız: Ben var.

Asker: Nasıl?

Kız: Bir ben var yani.

Asker: Evet. Sen varsın.

Kız: Şu anda yanında duruyorum. Sen de benim yanımda.

Asker: Öyle.

Kız: Garip.

Asker: Garip?

Kız: Beni görüyor musun?

Asker: Tabii ki görüyorum.

Kız: Ama ben göremiyorum.

Asker: Beni mi?

Kız: Hayır beni. Sen beni görüyorsun ama ben beni göremiyorum.

Asker: İnsan kendini göremez.

Kız: Burnumu görebiliyorum. (**Gözlerini şaşkı yapıp, burnuna bakar.**)

Asker: Herkes burnunu görür.

Kız: (**Gözlerini düzeltir. Etrafına bakar.**)Buradan dünyaya bakmak gerçekten çok ilginç. (**Askerin ayaklarının altına bir yükselti koyar.**)

Asker: Nereden?

Kız: Benim olduğum yerden. Seni görüyorum.

Asker: Ben de seni görüyorum.

Kız: Salvador Dali.

Asker: Ne?

Kız: Salvador Dali dedim.

Asker: Neden?

Kız: Sana dokunmak istedim de. Aklıma geldi birden.

Asker: Nasıl?

Kız: Onun bir tablosu var bilir misin? Hani şövalesinin ardından elini bize uzattığı tablosu. Afrika'dan izlenimler. (Tekrar turmanır.)

Asker: Yo bilmiyorum. Şövale ne demek?

Kız: Resimde, uzakta görünen dünyayla, bizim ortamımızda duruyor sanki. Ne orada, ne bizim yanımızda, ortada. Belki de biz onun yanındayızdır. Kim bilir? Sanki bizi resminin içine almış, hem de bize sormadan. Bir kere baktın mı? Tamam tuzağa düştün demek ki; resmin içindedir.

Asker: Dedim ya. Bilmiyorum.

Kız: Bu Nasıl açılıyor?

Asker: Yanlardan bastır. Bastır!

Kız: Sen de bana bakıyorsun. Değil mi?

Asker: Evet. (Karabinaları açar. Asker yükseltiden atlayıp yıkılır. Zorlukla tüfeğe doğru gitmektedir.)

Kız: Bence bize dokunmak istiyor. (Askeri fark eder. Sakin bir şekilde inip askerin yanına gelir.) Ama fiziksel bir dokunuş değil bu galiba. Başka bir şey...

(Asker, tüfeğin yanındadır. Elleri bağlı olduğu için tüfeğe sadece bakmaktadır.)

Kız: İnsan neden dokunmak ister?

Asker: Hiç düşünmedim.

(Kız tüfeği alır. Askerin kafasına tutar. Tehditkardır.)

Kız: İnsan neden dokunmak ister?

Asker: İhtiyacı olduğu!

Kız: İnsan neden dokunmak ister?

Asker: Sevdiği için!

Kız: Sen öldürdüklerini seviyor musun?

Asker: Ne?

*Kız: Dali bizi seviyordur ama... Öldürmek istediğini hiç sanmıyorum.
(Sessizlik) Ben seni seviyor muyum?*

Asker: Bilmem.

Kız: İnsan birini kendi dünyasına almak istediği zaman, ona dokunmak ister.

Asker: Yani sen beni...

Kız: Evet... Belki de... Senin sen olmamanı dilemişimdir belki, bir an için.

Asker: Peki kim olmamı dilemişsindir?

*Kız: Fark etmez. Şimdiki sen olma yeter galiba. Bilmiyorum ki. Anlamıyorum.
Biliyor musun? Adam hiç Afrika'ya gitmemiş.*

Asker: Sanatçı işte!

Kızın tiradından sonraki kısmın da şimdilik düzeltmeleri bitmişti. Metnin devamında kız askerden gitmesini istiyordu. Asker bu duruma şaşırıyor, şüpheleniyor ve gitmek için bacağına pansuman yapmaya başlıyordu. Bu pansuman sırasında da

asker kıza sorular sormaya başlıyordu. Asker kıza dillerini nerede öğrendiğini soruyor, kız da askere bir aşk hikayesi anlatmaya başlıyordu. İşgale dair yazarın sorgulamalarına dair ipuçlarını bu kısımda daha çok görebiliyorduk. Askerin kızı tanımaya çalıştığı kısımda metin daha da rahatlıyordu. Bu geçiş, karakterlerin ilişkilerindeki değişim ve aralarındaki karşılıklı konuşmaların daha anlaşılır hale gelmesi yani karakterlerin gerçekten konuşmaya başlaması metni rahatlatıyordu, fakat metin resmen dil değiştiriyor iki ayrı kısım iki ayrı oyun gibi görünüyordu. Bu değişimin karakterlerde ve durumda nasıl oluştuğunu araştırmamız gerekiyordu. Asker indikten sonra kızın boşluğunu yakalamalı ve tüfeği almaya çalışmalıydı bu bize yeni bir kapı aralayabilirdi. Asker paraşütten indikten sonraki yeri prova ettik. Askerin kıza saldırması, metnin devamında karakterlerin yorularak konuşmaya başladıkları imajını doğuruyordu. Çalıştığımız yere kadar metni tekrar düzenleyerek ertesi gün provaya devam edebilirdik.

14 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Metindeki konuşmaları nasıl gündelik bir konuşmaya yaklaştırabilirim hala kestiremiyorum. Sonuçta biri clown birisi de asker neden bu denli entelektüel bir tartışmanın içindeler? Bunu ancak doğaçlamalarla mı kırabilirim ya da ne yapmalıyım bilemiyorum. Galiba deneyimli bir göze ihtiyacım var.

Asker ve kızın Salvador Dali üzerine yapmış oldukları konuşmanın devamındaki çalışmaya göre metni şöyle düzenledik.

***Kız:** Bu beden dışında bir hayat var.*

***Asker:** Var.*

***Kız:** Ben varım.*

***Asker:** Ben de varım.*

***Kız:** Ben bu hayata uymak zorundayım.*

***Asker:** Zorunda değilsin. Ben de varım!*

***Kız:** Ama benim ayağım var... Anlamıyorum!*

Asker: Ne? Neyi anlamıyorsun?

Kız: Ayağım var. Bu ayak benim.

Asker: Bunu daha önce söylemiştin.

Kız: Sen neden buradasın?

Asker: Ben mi?

Kız: Peki ben?

Asker: Eeeee. (Cevap veremez)

Kız: Oradakiler? (Sol tarafı gösterir.)

Asker: (Telaşlanır.) Yani...

(Sessizlik.)

Kız: Kanama durdu mu?

Asker: Evet...

Kız: Evet... Kötü mü?

Asker: Ne?

Kız: Bacak...

(Sessizlik)

Asker: Evet.

(Sessizlik)

Kız: Acıyor mu?

(Sessizlik)

Asker: Çok susadım.

Kız: Aaa bak suyumuz var! Başka da bir şeyimiz yok zaten. Çok şanslısın.

Asker: Şanslı mıyım?

Kız: Karnın da acıkmış olabilirdi.

Asker: Acıktı zaten.

(Kız, Bir kaba su kayar ve askere verir. Asker su içer.)

Asker: Sağ ol!

Kız: Yüzüstü yat.

Asker: Ne?

Kız: Dediğimi yap!

(Asker yatarken.)

Asker: Tamam! Yattıyorum! Bir şey yapma! Yattıyorum!

Kız: Sakın kıpırdama! Bir şey yapmayacağım!

(Kız askerin üstünü aramaya başlar. Pantolonunu ararken, asker kızı ayaklarıyla yakalar. İstese onu öldürebilecek konumdadır. Fakat kızı bırakır. Kız öksürür.)

Asker: Bu değil, böyle olmaz, başka bir şey bulmalıyım.

Kız: Aslında korkutucu olan ölüm değil.

Asker: O zaman neden kurtulmaya çalıştın?

Kız: Hayvanlarımı düşündüm. Ben olmazsam susuz kalırlar.

Asker: Evet! Tabii ya hayvanlar.

Kız: Özür dilerim.

Asker: Ne?

Kız: Fırsatını yakaladığımda beni öldüreceğini düşünüyordum. Yüz üstü yat!

(Kız askerin ellerindeki ipi çözmek ister. Asker telaşlanır.)

Asker: Lütfen! Özür dilerim! Özür dilerim! Bir daha tekrarlanmayacak! Söz! Söz veriyorum!

(Kız ipi çözer.)

Kız: Ayağa kalk, arkanı dön. Ben de susadım. Ellerini kaldır! Git, serbestsin!

Asker: Ne?

Kız: Ellerini kaldır git. Serbestsin.

Asker: Gerçekten mi?

Kız: Git dedim!

Asker: Bak bir numara yok değil mi bunun sonunda?

Kız: Kararımı değiştirmeden gitsen iyi olur.

Asker: **(Kalkmaya çabalar.)** Kolum, canım acıyor.

Kız: Git.

Asker: **(Sessizlik. Asker acı içinde yere yığılır.)** Bu halde nasıl giderim? **(Yarasına bakar.)** Şansım varmış. İyi bir nişancı değilmişsin. Kurşun sıyırılmış. **(Asker yarasıyla ilgilenir.)** Çantada ilk yardım malzemeleri olacaktı. **(Sessizlik.)** Çantada diyorum, ilk yardım malzemeleri olacaktı. Verir misin? Lütfen! Bak rica ediyorum!

(Sessizlik.) Kız dikkatlice çantayı askere atar. Asker bacağına pansuman yapar. Bacağını sarmaya başlar. Bu arada uzaktan bomba sesleri gelmeye başlar.)

Metnin şimdiye kadar çalıştığımız yere kadar olan kısmını oyuncularla yeniden akış almak istiyordum. Yapmış olduğumuz değişikliklerin bütün içinde nasıl olduğunu görmek istiyordum. Akışa müdahale etmedim sadece kısa kısa notlar aldım. Mesela kızın kendisini adadığı ve onu harabe bir sirk çadırında ayakta tutan hayvanları metinde sadece geçiyordu ve ben bunu durumun içine dahil etmemiştim. Kızın derdini de anlayamıyordum. Asker oradan kurtulmak ya da yaşamak istiyor diyebilirdim ama kız için bu kadar net bir cümle kuramıyordum.

15 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Atölye

Hem dekor hem metin hem de pek çok noktada fikirlerine çok değer verdiğim, hocam, ağabeyim Duygu Sağıroğlu'nu aramıştım. Duygu ağabeye bir oyun üzerine çalıştığımı ve onun yardımına ihtiyacım olduğunu söyledim. Duygu ağabey oyun yönetmemden çok yeni bir metin üzerinde çalışmamıza heyecanlanmıştı. Gelip gelemeceğini sorduğumda “yönetmen sensin, sen çağırıyorsan ben bir dekorcu olarak gelmekle sorumluyum” dedi. İki gün sonrası için sözleştik. Duygu ağabey, onun gibi bir insanı tanımak ne kadar şanslıyım. Duygu ağabeyin sadece yanında durmak, ya da onunla kısacık bir sohbet etmek dahi her an bir şeyler öğrenebileceğin inanılmaz ve hiç bitmesin istediğim bir ders gibi. Duygu ağabey iki gün sonra gelecek ve oyunumuzun akışını seyredecekti. Heyecanlanmıştım İnan ve Özlem'le bu gelişmeyi paylaştım. Duygu ağabeyi anlattım onlara, Türk sinema ve tiyatrosunda ne denli önemli ve özel bir insan olduğunu. Onlarda heyecanlıydılar sonuçta şimdiye kadar çalıştığımız oyunumuz ilk defa bizim dışımızda bir seyirciyle buluşacaktı, üstelik bu seyirci Duygu Sağıroğlu'ydu. Oyunun tamamını gösteremeyecektik ama oyunun başını çözdüğümüz zaman bir ivme kazanabileceğimize inanıyordum. Hemen akış aldık, akış sırasında istekler üzerinde durdum. Oyuncuların sahnede sadece bir şey yapmış olmak için her hangi bir yeri geçişirmelerini istemiyordum. Sonuçta burası tiyatroydu ve her şey sıkıştırılmış zamanda tüm detayları çalışılarak seyirciyle buluşmalıydı. Oyunculara benim fark etmediğim ve onları rahatsız eden bir yerlerin olup olmadığını sordum. Şimdilik yoktu. Ertesi gün sahnede prova alabilecektik, ilk defa oyunumuzu teknik olarak hazırlayıp tez sunumunu gerçekleştirmek istediğim sahnede olacaktık.

16 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyun alanımız yine değişmişti. Sonuçta oyun alanının neresi olduğu değil, bizim oyun alanımızı nasıl kurduğumuzdu önemli olan. Bu sahne bizim şimdiye kadar prova aldığımız yerlere oranla çok büyüktü. Bu nedenle önce bir sahneyi tanımalıyız diye düşündüm ve oyuncularla beraber sahneye çıkıp ısınma egzersizlerine başladım. Sahnede hızlı hızlı, ordan oraya koştururken ceketini nereye asmalı, askerin asıldığı trapez nerede durmalı gibi pek çok soru vardı kafamda. Isınmadan sonra provaya başladık. Sahnenin en önüne bir ip gerip ceketini asmaya karar verdim. Trapeze sahnenin en arkasında durmalıydı. Kızın ön sahnesi bittikten ve karanlığa geçmeden önce teknik problemi çözüne kadar askeri göstere göstere asacaktım. Geri kalan kısımda oyuncular nasıl oynamak isterlerse öyle oynayabilirlerdi. Ön oyunda kız seyirciye “*sıkı durun*” dediği zaman trapeze tırmanmaya başlıyor ve askerin düşüşüyle o da kendisini trapezden atıyordu. Bunu yeni bulmuştuk, sevmiştim. Sahne büyük ve yeni olduğu için oyuncular biraz yadırgadılar ama olsun yarın daha iyi bir prova olabilir.

17 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Yeni bir akış daha. Oyuncular her akışta biraz daha rahatlıyorlardı. Özlem’e su ve dışarıdaki hayvanlarıyla olan ilişkisini unutmamasını söyledim. Bu verdiğim iki şey oyununun ilerisinde asker ve kız arasındaki çatışmaya da zemin hazırlıyordu. Hayvanlar ve su kızın hayatını anlamamız adına da bizi rahatlatmıştı. Ön oyunda Kızın dediği “sefil böcekler” benzetmesini attık. Çünkü kız için böcekler besin kaynağı ve yalnızlığında belki kimi zaman sırdaşları. Ayrıca bu benzetme başka insanların da ona böcek demesi hakkını doğurabilirdi. Bu benzetmeye nedense çok takıldım. Akışı bitirmiştik.

18 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Duygu Sağıroğlu ile buluşma, hepimiz için önemli bir gün. Oyuncuları ve kendimi rahatlatmak için Duygu ağabey gelmeden önce, ısınma egzersizleri yapıyoruz ve ardından ön sahneye Özlem’le yeniden bir göz atıyoruz. Biz Özlem’le çalışmaya dalmışken, Duygu ağabey her zamanki gibi tam sözleştiğimiz saatte geldi. Ne kadar özlemişim Duygu ağabeyi, sohbetini, anlatılarını. Benim gibi, Özlem ve İnan da Duygu

ağabeye hayran oluyorlar. “Benim anlatacakları bitmez, seyirciyi bekletmeyin artık”
Ve oyun. Özlem ve İnan’ı seyrederken arada göz ucuyla Duygu ağabeye bakıyorum.
Oyunu onun yüzünden izlemek benim için önemli. Ne yapıyor? Sıkılıyor mu? Dinliyor
mu? vs. vs. Akışı çalıştığımız yere kadar gösteriyoruz. Duygu ağabey “benim
söylediklerimi çok dikkate almayın ben sonuçta yaşlı bir adamım ama...” diyerek
başlıyor tespitlerine. O “ama” ile başlayan cümleler, oyunumuzun dönüm noktası
oluyor. Duygu ağabey’in eleştirilerinin özünde metin var. Metnin oynadığımız yere
kadar olan kısmından karakterlerin ne anlatmak istediğini anlamadığını ve karakterlerin
dertlerini özellikle kızın derdine dair bir fikri olmadığını belirtiyor. Kızın işgal edilen
ülkenin insanı olarak askerle aynı dili konuşmaları problem yaratıyor nedenini
anlamıyorum diyor. İnan metinde neden aynı dili konuştuklarının yer aldığı bir kısım
olduğunu ve bu kısmı akış sırasında hazır olunmadığı için gösteremediğimizi söylüyor.
Duygu ağabeyin dil meselesinin üzerinde durması aslında temel bir problemi
konuşmamızı sağlıyor. Benim için Duygu ağabeyin dil meselesine takılması oyunda bir
bütünlük yakalayamadığımızı işaret ediyor. Karakterlerin aynı dili konuşmalarına
rağmen hem birbirlerine hem de seyirciye yabancı bir dili kullanıyor olmaları bence
Duygu ağabey de izlerken, dili bir problem haline getirmiş olabilir. İşgal eden ve edilen
şayet farklı ülkelerin insanlarıysa aynı dili üstelikte bu denli iyi, felsefi ve entelektüel
tartışmaların içinde kullanmaları seyreden de bir rahatsızlık uyandırabilir. Duygu
ağabey aslında benim de mutsuz olduğum fakat çözümünü henüz bulamadığım bir
problem başlığını aralıyor. Farklı dili konuşmaları ya da hiç konuşmamaları üzerinden
pek çok fikir geliyor aklımıza. Hiçbir öneri temel problemimizi çözmemiyor aslında.
Bence asal olan problem dili nasıl kullandığımızdan öte niye kullandığımız. Duygu
ağabey bu konuda benimle hem fikir. Askerin pasif oluşu da dramatik aksiyonu
zayıflatıyor diyor. Gerçekten de öyle, asker oyun boyunca yazarın düşüncelerini aktaran
kıza bir nevi dinleyici ya da seyirci durumunda hizmet veriyor. Bunu mutlaka kırmamız
karakterleri konuşturmayı becermemiz gerekiyor. Duygu ağabeyin yani bizim
dışımızdan önemli bir ustanın eleştirileri İnan’la metnin problemlerini daha açık
konuşmamızı sağlıyor. Benim dışımda birisinin oyun metnindeki sıkıntılar hakkında
konuşması, yazarın çok sevdiği ve sevdiği için de vazgeçmek istemediği üst
konuşmaları değiştirebilmemize ve yeni durumlar araştırmamıza yardımcı oluyor. Haklı
olarak bu durum hepimizin canını sıkıyor, özellikle de İnan’ın. Duygu ağabey oyuna

hizmet edecek, bize aslında yeni kapılar aralayacak pozitif eleştirilerinin ardında istediğimiz zaman onu arayabileceğimizi özellikle belirtiyor. Sıkıldığımızı gördüğü için bize biraz hava aldirmek istiyor ama dışarıda bardaktan boşanırcasına bir yağmur var. Duygu ağabeye çok teşekkür ederek vedalaşyoruz.

Negatif gibi görünen bu durumu pozitif çevirmek bizim elimizde. Bu nedenle oyuncularla konuşma gereği duyuyorum, motivasyona ihtiyacımız var. Onlara, bu oyuna başlarken pek çok sıkıntıyla karşılaşmayı da göze alarak başladığımızı tekrar hatırlatıyorum. Bize iyi gelecek şeyin oturup canımızı sıkıp kara kara düşünmek değil, yine sahneye çıkıp oyun oynamaya başlamak olduğunu söylüyorum. Sahne de olmanın bizim sıkıştığımız yerde bize yardımcı olacağından eminim. Sonuçta bu oyuna başlarken metnin problemlerini biliyorduk. Önce sahneye çıkma fikri onlara pek sıcak gelmiyor fakat daha sonra kabul ediyorlar.

Sahne üzerinde, oyuncuları biraz koşturduktan sonra provaya geçiyoruz. Metni ve her şeyi unutup bir doğaçlama yapmak istiyorum. Özlem'e bana kızın asker gelmeden önceki gündelik hayatını hiç konuşmadan anlatmasını söylüyorum. Çok verimli bir doğaçlama oluyor. Özlem metindeki konuşmaları bir kenara bıraktığında rahatlıyor ve kızı keşfetmeye başlıyor. Bu doğaçlama sayesinde kızın, sirkinin onun için bir sığınak olduğu net bir biçimde ortaya çıkıyor. Kız hayvanlarıyla daha sıcak bir iletişim kuruyor. Çöp kovası kızın dış hayata karşı kendini korumaya aldığı, saklandığı bir güvence oluyor. Doğaçlama sırasında kız her tür sese karşı algısı tamamen açık ve temkinli bir karaktere dönüşüyor. Tüm bu buluşlar benim için çok kıymetli kızın gündelik hayatını keşfetmemiz adına bize ışık tutuyor. Ve aklıma bir fikir geliyor hemen İnan ve Özlem'le paylaşıyorum. Oyunun finalinde asker oyunun sonunda kaçmak için kostüm değiştirsin, bu bir palyaço kostümü olsun, akıllarına kuyu gelsin her ikisi de kuyuya gitmek için koşarken kız önden çıksın ve yakınlarla düşen güçlü bir bomba ile kız ölsün. Asker de orada kalarak hayvanlara bakma kararı alsın. Böylece hem savaşın öldüren tarafını hem de savaşla savaşmadan yaşatmayı tercih ederek mücadele eden tarafı, kızın ölümü ve askerın değişimi üzerinden gösterebiliriz dedim. Bu fikir onların hoşuna gitmişti. Beraberce bu fikri daha da geliştirdik. Bizim için epey uzun bir gün olmuştu, ne yapacağımızı bilemediğimiz ve epey canımızın sıkıldığı

bir gün oyunun finalini bulmamızla çok keyifli bitmişti. Yeniden heyecanlanmıştık, oyunumuzu seviyorduk.

19 Ekim 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Kızın ve askerın karşılıklı dil meselesini konuşmaya başladıkları sahneyle provaya başlamak istiyordum. Karakterlerin sanki hiç bir şey yokmuşçasına konuşmaya başladıkları bu bölümü sahne ve metin üzerinde nasıl çözeceğimizi bilemiyordum. İnan ve Özlem sahneyi oynamaya başladılar. Sahnede olan durum şöyleydi. Kız askerın gitmesini istiyor asker de önce kıza inanmıyor sonrasında da yaralı bacağına pansuman yapması gerektiğini söylüyordu. Pansuman yaparken nasıl kızın askerle aynı dili konuştuğunu sorguluyor ve kızla ben ve biz kavramı üzerinden ağır bir sohbe başlıyorlardı. Sonunda asker kızdan, gitmek için tüfeğı istiyordu. Şayet tüfeğı vermezse onu elindeki yaşam kaynağı olan suyu dökmekle tehdit ediyordu. Asker suyu döküyor kız tetiğı kırıyor ve istediğimiz gibi aralarında bir barış yaşanıyor.

Asker bacağına pansuman yaparken canım acımişti, bu empati aklıma morfini getirdi. Şayet asker bacağına morfin yaparsa hatta iki tane yaparsa kasları da kendisi de rahatlayabilirdi. Hatta askerın ilk kez morfin yaptığını varsayarsak asker halüsinasyonlar görebilirdi. Bu da asker ve kız arasında palyaçuluk üzerinden dönebilecek bir sohbe zemin hazırlayabilirdi. Bu fikri İnan da çok sevmiştir. Ama asker çantasında morfin olduğu fikri varsayımı bunu doğrulatmak için internette bir arama yaptık. Operasyona çıkan askerlerin çantasında morfin oluyordu. Bu çok güzel bir haberdir. İnan morfinin etkisiyle oynadığında gerçekten sahne bütünlük kazanıyor.

Askerın gitmek konusundaki tereddüdünü anlatacak ve gidememesini kesinlikle tüfeğı almasının gerekliliğini şart koşacak bir duruma ihtiyaç vardı. Asker nerede olduğunu öğrenmek istiyordu çantasından haritasını çıkarabilir ki harita asker çantasında oluyormuş ve nerede olduklarını kızdan göstermesini isteyebilirdi Kızın haritada gösterdiği yer asker için gerçek bir tehdit olabilirdi. Asker işgal edilen tarafın sözde teröristlerin koruma alanında olabilirdi. Bu durumda askerın gidememesine yeni bir çatışma sağlayabilirdi.

İnan metindeki dil problemine dair bir öneri de bulundu kız askerle aynı ülkeden olabilir dedi. Bu fikri çok sevmiştim oyunun derdini daha da kuvvetlendiriyor savaşın tarafı olmadığını net bir biçimde anlatmamıza olanak sağlıyordu. Bu sır oyunun sonuna kadar saklı tutulmalı seyirci de askerle aynı anda bu sırrı öğrenmeliydi.

Metne dair bulduklarımızı düzenlemek için zamana ihtiyacımız vardı. Ayrıca Duygu ağabeyle konuştuğumuz metnin diğer sorunlarını da çözmemiz gerekiyordu. Oyunun sonuna kadar akış almıştık. Final çatımız kurulmuş, aynı dili konuşma meselesi çözülmüş ve oyuna yeni durumlar eklenmişti. Artık ihtiyacımız olan yeni bir masa başı çalışmasıydı. Bu nedenle provalara ara verdik.

Yirmi gün ara

Metni yeniden yazmak adına provaya ara verdiğimiz zaman dilimi içerisinde öncelikle metindeki problem başlıklarını sıralamak gerekiyordu. Bu sıralamayı yapmadan önce, bizi içinde bulunduğumuz tıkanmışlıktan kurtaracak ve yapıtları, fikirleriyle bize fikir verebilecek, çıkış noktası sunabilecek yazarları yeniden okumak istedim. Tek bir durum üzerinden merakımızı hep canlı tutabilmeyi başaran en önemli absürd tiyatro örneklerinden Beckett'in "Godot'u Beklerken" nini, karakterlerindeki şiirsel derinlik ve kelimeleri kullanımındaki ustalıktan, Koltes'in "Roberto Zucco" ve "Batı Rıhtımı" nı, karakterleri, olayları etkileyen en önemli unsur haline getiren, bir atmosfer ustası olarak Çehov'un "Üç Kız Kardeş", "Martı" ve "Vanya Dayısı" nı tekrar okudum. Her okuduğum, oyun "Orda" oyun metninin sorunlarını daha rahat görebilmemi sağladı. Bu sırada Haldun Taner'in daha önce okumadığım "Yalıda Sabah" adındaki hikaye kitabını okumaya başlamıştım. Kitabın arkasında Haldun Taner ile yapılmış uzun bir röportaj gözüme çarptı. Bu röportaj sırasında Haldun Taner'in şu sözleri bana ayna olmuştu: *"Hikayede bence en önemlisi, o hikayenin bürüneceği gizemi ve havayı yakalamaktır. İşte ilk iş olarak bunu yakalamaya çalışırım. Bunu bazen ilk satırda yakalar insan. Bazen de sayfalar yazarsınız. O hedefi on ikiden vuran, yani hikayenin placentasını, aurasını, atmosferini içeren cümleye ya da repliğe varmak için... Bir buldunuz mu da şapkanızı havaya atar, hepsini yırtar, o tek cümleyi esas alıp*

ona uyan, onun rengine cümlelerle yeniden kurarsınız hikayenizi. Sade hikaye değil, ben piyes yazarken de böyle çalışırım.”²¹

“Orda” oyun metnini ilk okuduğumda beni çok etkileyen iki ya da üç cümle vardı. Bir tanesi “*görmedim düşündüm düşündüm kafamda kurdum hep kurdum onları hayal ettim ne yapıyorlar ölüyorlar mı nasıl ölüyorlar merak ettim ama görmedim*”, bir diğeri “*Tetiğe basmak çok kolaymış*” bir diğeri “*Bütün marifetlerimizi göstermemiz gerek! Boşuna mı geldiniz buralara kadar? Sonra o kadar masraf ettiniz! Paranızın karşılığını almanız gerek değil mi?*” en sonuncusu da “*Siz palyaçolar! Bizi hep kandırmişsinizdir zaten! Hiçbir şey yapabildiğiniz yok!*” Belki de bu oyunu yapmaya karar vermemi sağlayan cümlelerdi bunlar. Bu cümlelerin ben de yarattığı etkiyi açmalıydık oyunda.

Metinde bir zaman problemi vardı. Zaman probleminden kastım oyunun hangi tarihte geçtiği değildi elbet bu da önemliydi en azından dekor ve kostüm için çok önemliydi ama oyunda geçen olaylar hangi zaman diliminde oluyordu, bir gün, bir ay, beş saat. Bunu çözmemiz sahnelemede de bize bir biçim kazandırabilirdi. Oyunda zaman atlamaları yoktu. Bu nedenle ya “*gerçekte olan ile sahnede geçen olayın süresi aynı olacaktı yani doğal zaman ya da dramatik sekanstaki olaylar, gerçekte olandan daha hızlı gelişecekti.*”²² Bizim oyun için ikincisi yani olayların gerçekte olandan daha hızlı gelişmesi daha uygun olabilirdi.

Metindeki konuşmaları, oyuncuların doğaçlamalarda yaptıkları gibi daha durumun içinden ve karakterlerin ağzından söyleyebilmelerini sağlamak gerekiyordu.

Askeri dinleyici ya da seyirci konumundan çıkararak oyunun içine dahil etmek ve neden orda olduğunu, neyi savunduğunu metinde ele almak oyunun derdinin anlaşılmasında bize yardımcı olabilirdi.

Kızın konuşmalarını bir sayıklama olmaktan kurtarmak gerekiyordu. Neyi, neden söylediğini bilen askeri değiştirebilecek bir karakter olmasını sağlamak için kızın konuşmalarındaki sorgulamalar önemliydi ama bu ince bir çizgiydi kız bir clown olduğu

²¹ Haldun Taner, Yalıda Sabah Bütün Hikayeleri 4, Bilgi Yayınevi, ANKARA, s.127

²² Esslin, s.35

için tüm laflar onun çocuksu dünyasından çıkabilmeliydi. Kızın konuşmaları öğüt veren insan durumundan çıkmalı bir kimlik kazanmalıydı.

Askerin işgal edilen topraklardaki insanlar için iyi bir şey yaptığına inanması ve kızın onun hayatına girmesiyle bir farkındalık yarattığını anlatabilmek gerekiyordu. Askerin bir birey olarak hiçbir öneminin olmadığına şayet bireyse ölümünün dahi hiçbir şey ifade etmediğini metinde parlatmak gerekiyordu.

Almış olduğum bu notlarla İnan'la beraber masa başı çalışmaları yaptık. Metni beraberce yazmak daha doğru olacaktı, en azından olmadığını düşündüğümüz yerlere anında müdahale edebilirdik. Oyunumuzun yeni metni bir haftalık bir çalışmanın ardından oluşmuştu. Oyunun özellikle başını epey değiştirmiştik. Kız askeri asılı olduğu yerden kurtarmıyor asker kendisi kurtulmayı başarıyordu. Böylece seyircinin merakını canlı tutmayı hedefliyorduk. Karşılıklı konuşmaları daha anlaşılır bir hale getirmiş çok sevdiğimiz ama metinde bütünlüğü bozan lafları atmıştık, metindeki “Salvador Dali” ile ilgili konuşulan yer gibi. Ortaya çıkan metnin derdi daha belirgin olmuş kız ve askerin karakterleri arasındaki fark daha da oluşmuş asker daha aktif bir hale gelmişti. Fakat oyunun başında yapmış olduğumuz değişikliklerin nasıl bir sonuç vereceğini sahnede görecektik. Bu arada İnan'ın çok sevdiği bazı konuşmalara dokunmadık onları da sahne üzerinde yeniden ele almak istiyorduk.²³

08 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Yeni oluşturulmuş metnimizle yapacağımız ilk prova günü. Oyuncular oyundaki değişiklikleri ezberlediler. Sahnenin yoğun programı, atölyenin dolu olması, okulda da derslerin başlaması prova zamanlarımızı kısıtlıyor. Provaya, metni önce okuyarak başlıyoruz. Oyuncular okurken metindeki sıkıntılar daha net ortaya çıkabilecek. Metni okuduktan sonra oyuncular sahneye çıkıyorlar. Oyunu kesmeden sonuna kadar bir akış almak ve oyuncuların yeni metinden ne anladıklarını izlemek istiyorum. Fakat dayanamıyorum ve akışa müdahale ediyorum. Benim gibi oyuncular da sahneye çıktıklarında kız ve askerin, asker indikten sonraki konuşmalarına inanmıyoruz. Askeri daha aktif hale getirirken oyunda keşfettiğimiz durumları metni

²³ “Orda” oyun metninin üçüncü yazım versiyonunu Ek 2’de yer alıyor.

düzenlerken çok arka plana taşıdığımızı fark ediyorum. Oyunculardan oyunun başını tekrar okumalarını rica ediyorum. Askerin, asıldığı yerden kızın yardımı olmadan inmesi aslında sahnenin gerginliğini arttırıyor problem kızın köpeğinin ölümü üzerine sinir krizi geçirerek askeri vurması durumunu değiştirmemiz. Askerin kız tarafından vurulması, asker ve kız arasındaki hesaplaşmayı güçlendiriyor, askerin kıza inancıyla ortaya çıkan değişimini güçlendiriyordu. Askerin sahneye ateş ederek düşmesi tiyatrodaki görsel bir imaj dışında bir anlam taşıyor sinema efekti gibi duruyordu. Kız askeri vurmadığı zaman tiradına bir geçiş sağlayamıyorduk. Kız bizim uzaklaşmaya çalıştığımız delilik durumuna daha yakın bir hale geliyordu. Metnin başında yapmış olduğumuz değişikliklerin sahnede oyunun derdini anlatmaya hizmet etmediğini gördüğümüz için oyunun başını aynı bırakmaya karar veriyoruz. Kızın tiradı sırasında askerin bıçağıyla ellerini çözerek paraşütünden inmesi ve kızın rehin olarak almasını istiyorum. Yani yeni oluşturduğumuz metinle eski metni birleştiriyoruz.

09 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyunun başında yaptığımız değişiklikleri metinde yeniden düzenliyoruz. Provalar sırasında müzik, dekor ya da ışığa dair aklıma gelen notları alıyorum. Oyunun nasıl bir atmosferi olacağı yavaş yavaş olgunlaşmaya başladı. Olabildiğince ışıkla oynayarak oyunun değişen atmosferini hayal ve gerçek arasındaki geçişleri vermeyi planlıyorum. Sahnenin olabildiğince boş kalması benim için önemli, sahnede gereksiz olan ya da düşünülmemiş aksesuar ve dekor parçalarını sevmiyorum. Boş ve siyah bir sahne bana daha çok hayal edebilme imkanı tanıyor, seyircide de hayal gücünü güçlendirebilmek benim için önemli.

Önceki çalışmalarımızda; kız askeri asılı kaldığı yerden indiriyordu, yapmış olduğumuz değişiklikte asker kızın sinir krizi geçirdiği yeri fırsat bilerek sakladığı bıçağıyla inmeyi başarıyor. Askerin indiği yerden itibaren detaylı çalışmak istiyorum. Askeri demir aparata asmaktan vazgeçiyorum ve sahnede prova alabilmemizin avantajını kullanarak, sahnenin tavan kısmına sabitlenmiş olan demir halkalardan asıyorum. Demir aparatı da sahnenin arka kısmına koyuyorum, kızın dışarıyı gözetlemek için kullandığı bir araca dönüşüyor. Oyunun başında kız, doğaçlama da Özlem'in bulduğu gibi asker uyanana kadar çöp kovasına saklanıyor. Askerin ve kızın

karşılaşması ilk kez kızın çöp kovasının içinde bombayı görmesiyle oluyor. Kız bombayı atmak için çöp kovasıyla dışarı çıkıyor. Oyuncunun paraşütten rahatça kurtulabilmesi için askerın paraşütte düşerken kolunu kırması durumunu ortadan kaldırıyoruz. Kızın askeri vurmasının ardından girmiş olduğu sinir krizi sırasında asker bıçakla ellerindeki ipleri çözmeye çalışıyor. Böylece oyuncu bir eylem kazandığı için de bu sahne de rahatlamış oluyor. Biz de seyirci olarak askerın bileklerini kesmeye çalıştığını gördüğümüz için tedirgin oluyoruz. Kız kurdele gösterisini yaptıktan sonra diğer hayvanlara bakmak için dışarı çıkıyor böylece askerın paraşütten inmesi için de İnan'a sahne de olanak kalıyor. Kız sahneye geri döndüğünde asker saklandığı yerden çıkıyor. Asker ve kızın bu ikinci karşılaşması benim için çok önemli. Oyunun başında asker, yaralanmış, çaresiz ve çok zor durumdayken tüfeği eline aldığında ne yapacağı seyreden için bir merak uyandırabilir. İnan'a her ne kadar telaşlı da olsa tarafta birileri olabilme ihtimaline karşı korkusunu saklamasının önemi üzerinde duruyorum. Asker indikten sonra bıçak da sahnede kalıyor. Kızın bıçağı alması için tetikleyici bir durum gerektiğini söylüyorum, İnan'da hayvanlara bakarken ateş etmeyi öneriyor, iyi fikir kız bu durum karşısında mutlaka karşı saldırıya geçecektir. Kız ve asker arasındaki arbede sahnelerini detaylı çalışmak gerekiyor. Kız, askerın hayvanlara silah atmasıyla bıçakla saldırıya geçiyor. Tüfeğin askerın elinde kalması oyunun devamında tüfek ve kız arasındaki ilişkiyi görmemize olanak sağlamıyor bu kısmı araştırmalıyız. Tüfeğin asker ve kız arasında gidip gelmesi benim için önemli, kızın ve askerın tüfekle kurdukları ilişkiyi ya da şöyle demeliyim savaşma haline yaklaşımları arasındaki farkı çıkarabilmek ve seyirciye gösterebilmek için.

10 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bu arada Hafize'nin işlerindeki yoğunluktan ötürü gelememesinden doğan boşluğu Emre ve Mehmet kapatıyor. Her ikisi de asistanım olarak oyunun teknik ve fikirsel oluşumunda bize destek olacaklar. Provaya, bir gün öncesinde çalıştığımız yerden yeniden başlıyorum. Kızın askerın elinden tüfeği almasına olanak sağlayacak durumu bulabilmek için sahneyi başından çalışmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Asker, paraşütten indiğinde fiziksel olarak çok canı yanıyor. Sonuçta bacaklarına giden kan akışı yavaşlamış durumda üstelikte yaralandı. Yaranın, askerın oyunun sonuna

kadar devam edebilmesi için çok derin olmadığını kurşunun sıyrılmış olması gerektiğini konuşuyoruz. Asker, kızı rehin olarak alıp, korkunun ve telaşında getirdiği bir heyecanla bedensel olarak kendisine çok yüklendiği için, kan şekerinin de düşmesiyle bayılabilir. Hayvanlara ateş etmek ve kızın ona saldırması ve bu saldırıyı önlerken gösterdiği efor askeri bayıltıyor. Askerin bayılması tüfeğin ve bıçağın kıza geçmesi anlamına geliyor. Bu kısımda kızın metne göre ne söylediğini Özlem'e soruyorum: *"Hiçbir şeye anlam veremiyorum. Bazen ayağıma bakıyorum. Ayak orda duruyor. Acıdı. Ben istersem kımıldatabiliyorum onu. Bak kımıldıyor, bak kımıldıyor. Korkmaktan, saklanmaktan, ağlamaktan, utanmaktan yoruldum! İçimde bir nefret var. Sürekli seni öldürmemi söylüyor."*

Birkaç kere kızın laflarını tekrar ettiriyorum. Özlem'e asker bayıldıktan sonrası için bir doğaçlama yapmak istediğimi söylüyorum. Sence bu kız ne yapar? diye Özlem'e soruyorum. Özlem'e doğaçlama sırasında daha önce bulmuş olduğumuz durumları da kullanabileceğini söylüyorum. Özlem'in doğaçlaması ve laflar bu sahnede gereken şeyi anlamamda bana yardımcı oluyor. Askerin bayılmış olması hem seyirci olarak nefes almama hem de kızın karakteri hakkında daha fazla fikir sahibi olmama izin veren bir sahne. Kızın bedeni ve yüreği arasındaki gerilimi verebiliriz. Kızın bedeni askerden nefret ediyorsa askeri öldürmek için eline geçen bu fırsatı kullanacaktır, kızın tüfekle kurduğu ilişki bu çatışmayı vermede olanak sağlayabilir. Asker bayıldığında öncelikle tüfeği ve bıçağı almalı daha sonra da hayvanlarının iyi olup olmadığını kontrol etmeli, onları rahatlatmak için oyundaki en önemli başlıklardan birisi olan suyu hayvanlarına götürmeli sonuçta kız için hayvanlar her şeyden önemli. Onları sakinleştirdikten sonra askerin kafasına tüfeği dayayabilir ve öldürüp öldürmeme arasında gidip gelebilir. Kızın isteği burada askeri öldürmemek olmalı. Kız öldürmeme kararından sonra askerin bacağını sarıp ona yardım edebilir. Askerin çantası kız için çok önemli, çünkü aç, çantadan çıkan kumanyayı yemeye çalışabilir fakat uzun süredir aç olduğu için midesi bu durumu kabul etmeyebilir, sonunda bedeninin yani midesinin yemeği kabul etmemesi üzerinden *"Hiçbir şeye anlam veremiyorum"* diyerek konuşmasına başlayabilir. Kız ayağını kontrol edememesi sonucunda askere tekme atabilir ve asker acıyla uyandığında yaptığı şeyden duyduğu pişmanlıkla ve askeri öldürmek istemediği için canı pahasına da olsa askerin tüfeğini geri verebilir. Askerin

bu durumu fark etmesi onun ilerideki değişimine katkı sağlayacaktır. Bu şekilde prova alıyoruz. Öldürmek ve öldürmemek arasındaki gerilim ve durumun netliği bizi rahatlatıyor. Bir sahneyi daha çözmüş oluyoruz.

11 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Askerin, kızın tekmesiyle uyandıktan sonraki sahnesini, Özlem ve İnan'dan akış almalarını istiyorum. Yeni metinde karşılıklı repliklerin üst bir konuşma durumundan karakterlerin ağzından çıkan bir biçime dönüşmesini sağlayabilmiş olmak sahnelemede işimi çok kolaylaştırıyor. İnan, tekmenin acısıyla kalktıktan sonra ve tüfek de onun eline geçtiği için Özlem'in üzerine doğru yürüdü onu öldürme isteğiyle, İnan'a kızı neden öldürmediğini sordum “çünkü bana yardım etmek zorunda” dedi. Bu yanıt bekliyordum o zaman bunu söyle dedim ve kızın bu sahnede daha rahat oynayabilmesi için askerın tüfeği tam kızın boğazına dayamasını istedim. İstese kızın kafasını uçuracak biçimde. Özlem'e askerın onu fark etmesini iste dedim. Bu sahneyi nefesimi tutup seyrettim, “kızın sen beni görüyor musun ben beni göremiyorum” gibi lafları durum içinde anlam kazanmış ve etkisi durumun gerginliği ile daha da güçlenmişti. Asker bu sahnenin ardından kızdan nerede olduklarını öğrenmek için haritayı çıkarmasını istiyor bulunduğu konumu öğrendiği zaman oyuncuya zamanı geri almak iste dedim. Bu istek askerın zayıf ve pişman olan yanının daha net ortaya çıkmasına olanak verdi. İnan askeri daha prototip daha sadist ve duygusuz bir çizgiye taşıyordu. Bu, oyunda kız ile kurulan ilişkideki durumların çıkmasını engelliyordu. İnan'a askerın soğuk ve öfkeli olması güzel ama bu bas sesi oyunun bütününe yaydığımız zaman farklı renkleri ve sesleri keşfetme şansımızın azaldığını söyledim. Ve İnan'a askeri daha insani bir yerden oynamasını önerdim. Yeni metinde eklediğimiz işgal üzerine karakterlerin karşılıklı konuşmalarında “kızın cesetleri ben gömdüm ya da saklandım ölü taklidi yaptım” gibi repliklerinin askerın işgal ettikleri topraklardaki madalyonun öbür yüzünü görmesine olanak sağladığı için duyduklarından rahatsız olmasının, sonrasındaki değişimini destekleyeceği üzerinden konuştuk. İnan, askeri benim konuştuklarım üzerinden yeniden akış olarak oynamak istedi. İnan ile asker üzerine düşüncelerimizi paylaşmış olmak, hem oyuncunun oyunundaki kafama takılan istekleri çözüme kavuşturmuş, hem de oyuncunun yönetmenin isteklerini anlayabilmesine olanak sağlıyor. İnan ile beraber

metni oluşturduğumuz için onunla asker üzerine hiç konuşma ve detaylandırma ihtiyacı duymamışım. Bunun bir yanılgı olduğunu ve sahnede olan her şeyin yine sahnede konuşulması gerektiğini bir kere daha anlıyorum. Tekrar akış alıyoruz. İnan'da askere dair yeni bir araştırma içine giriyor. İnan ve Özlem ile birbirlerini sahnede dinlemeleri üzerine konuşuyorum. Özellikle Özlem sahnede çok yalnız oynuyor, sürekli bir sonraki adımda ne yapacağını düşünüyor. Özlem'e kendisini rol arkadaşına bırakırsa çok keyif alacağından ve ona güvenirse onun da karaktere dair buluşlarında yeni bir kapı aralanabileceği üzerinden konuşuyorum. Her ikisinin de sahnede birbirlerini görmeleri ve kendilerini birbirlerine bırakmaları lazım. Prova almak için sahne uygun olmadığı için üç gün ara veriyoruz.

Üç Gün Ara

Bu üç gün ara benim için oyundaki aksesuar, kostüm, dekor gibi başlıkları detaylandırmama fırsat tanıyor. Oyunun sahne tasarımı için Nehir ve Çağdaş adlı iki arkadaşımı arıyorum. Nehir ressam, Çağdaş ise kostüm ve sahne tasarımı mezunu, uzmanlık alanı ise kuklalar. İkisinin de oyuna dair getirecekleri önerilere çok inanıyorum. Önce oyunu mail olarak atıyorum. Her ikisi de oyundan etkilendiklerini söylüyorlar. Buluşuyoruz. Ben oyunun hayal ve gerçek ikilemini sahne tasarımında verebilmenin önemi üzerinde duruyorum. Yıkılmış sirk çadırı fikrinde ilk akla gelen, branda, kumaş gibi sahnede görüntü kirliliği yapabileceğini düşündüğüm malzemeleri istemediğim üzerine konuşuyorum. Oyunda olmazsa olmaz malzemeleri sayıyorum: Tüfek, çöp kovası, valiz ve henüz sirkin bir parçası haline nasıl getireceğimi bulamadığım demir aparat ve su bidonu. Savaşta önce insanları güldüren bir sirk, sirkte olmazsa olmaz birkaç malzeme, savaş çıktığında neye dönüşebilir? Bunu araştırmamız gerektiği üzerinde duruyorum. Örnek olarak kızın çöp kovasını veriyorum. Çöp kovası, savaşta kızın saklandığı bir sığınağa dönüyor. Ya da demir aparat her ne olacaksa, savaşta bir gözetleme kulesine dönüşüyor diyorum. Su bidonuna da böyle çözümler bulmalıyız diye konuşuyoruz. Nehir ve Çağdaş benimle hem fikirler, oyunun dekorunun ya da sahne üzerinde kullanılan her şeyin seçilmiş ve kalabalıktan uzak olması üzerinde duruyorlar. Su bidonunun, savaşta önce kızın köpeğinin üzerine çıkarak gösteri yaptığı silindir şeklinde bir aparat olabileceğini söylüyorlar. Çok güzel

bir fikir. Birbirimizle aynı dili konuşmamızın hazzı tartışılmaz. Bu arada her ikisi de benim ışık üzerindeki konuşmalarım sırasında mükemmel bir öneri getiriyorlar. Oyunda “blacklight ışık” ve “blacklight boya” kullanabileceğini böylece hayal ve gerçek arasındaki farkı da bu biçimde çözebileceğimizi söylüyorlar. Demir aparatın, bir sirk arabasına çevrilebileceği ve arabanın da fosforlu boyalar ile boyanabileceği önerisini getiriyorlar. Nehir fosforlu boyanın yalnızca blacklight ışığında parladığını beyaz ışıkta etkisini yitirerek neredeyse hiç belli olmadığını söylüyor. Benim için müthiş bir an oyunun bu teknik problemini çözmüş olmak çok güzel. Nehir ve Çağdaş sahnenin üzerindeki bu tasarımı; fosforlu boya, “circus” yazısının olacağı sunta bir tahta, çeşitli yılbaşı süsleri, sirk bayrakları için kartonlar ve galvaniz tel gibi malzemelerin temin edilmesi halinde bir – iki gün gibi kısa bir sürede halledebileceklerini söylüyorlar. Üstelik tüfeği yaptırabilecekleri bir döküm ustası da tanıyorlar. Henüz ilk toplantıda oyunun sahne tasarımı meselesini çözmemiz mucize gibi. Nehir ve Çağdaş oyun akışa hazır hale geldiğinde seyrederek olası önerileri daha net yapabilmek istiyorlar. Haberleşmek üzere ayrılıyoruz.

Mehmet ve Emre ile oyunda gereken aksesuarlar üzerine bir liste çıkarıyoruz. Ayın 15’inde yapacağımız prova için şimdilik maddi olanaklarımızın yettiği kadarını temin etmek üzere ayrılıyoruz.

15 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Son provamızda, İnan ile askerin nasıl olabileceği üzerine konuşmuştuk. Üç gün ara verdiğimiz için oyunun başından itibaren neler yaptığımızı tekrar hatırlayalım istedim. Kızın, askere haritada nerede olduklarının bilgisini vermesinin ardından karşılıklı konuşmalarından provaya devam ediyoruz. Özlem ve İnan’dan oyunun devamını oynamalarını istiyorum. Askerin bir önceki sahnede kızın boğazına tüfek dayadığını unutmamak gerekiyor. Kız ve askerin karşılıklı konuşmalarında, kızın askere karşı yöneltmiş olduğu “İnsan neden öldürmek ister” ya da “..... çok sevdiğiniz düşmanlarınızı öldürüyorsunuz. Öldürüyorsun” gibi replikleri söyleyebilmesi için bir durum yaratmak gerekiyor. Tüfeğin askerde oluşu bu tip lafların söylenmesini kız için zorlaştırıyor. Bu arada, kızın yerden aldığı bir öldürücü silahımız daha var o da bıçak. Asker “hiç kimse durup dururken birini öldürmez” derken yerinden kalkarak etrafa

bakmak istiyor. Bunun üzerine kızın kendi içinde bulunduğu durumu da ortaya koyabilecek bir istek veriyorum. “İnsan neden öldürmek ister” sorusunda seyircinin görebileceği bir biçimde askerin canını acıtmak isteğiyle üzerine yürümesini söylüyorum. Asker bu soruya yaralı bacağını göstererek yanıt verebilir ve kızın küstahlığı karşısında onu tehdit edebilir. Bunu söylemiş olmam İnan’ı çok rahatlatıyor ve kızı yere yatırarak ona aynı soruyu tekrar sordurtuyor. Her şey iyi ama asker, kızın bunca sorusu karşısında savaşın sonuçları üzerine düşünmeye başlasa bile, kızın kendisinin bu denli üzerine gelerek konuşmasına izin vermeyebilir diyorum. Askerin fiziksel olarak güçsüz düşmesi ve laflarını yerde titreyerek söylemesini öneriyorum. Böylece kız askerden hem silahı alabilir hem de “seni seviyor muyum” sorusunda askere paltosunu vererek ona onun düşmanı olmadığını gösterebilir. Askere paltosunu vermek Özlem’e de iyi geliyor.

16 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Sahne üzerinde yapmış olduğumuz çalışmaların metinde gerekli olan düzeltmelerini yapıyorum.

ORDA (“Orda” Oyun Metninin dördüncü versiyonu)

(Asker, 30’lu yaşlarda bir erkektir. Üniforması, hücum yeleği, postalları, ekmek çantası, miğferi, tüfeği ve bıçağı vardır. Kız, 20’li yaşlardadır. Kirlidir. Ayakları çıplak, kirlili ve yara bere içindedir.)

(Perde açıldığında sahnede bir sirk ortamı vardır. Kız palyaçodur. Seyirciye bir palyaço gösterisi yapar. Bu sahne kızın hayal dünyasında geçmektedir.)

***Kız:** Merhaba! En tehlikeli gösteriler bu gece ve her gece burada! Sizin için dünyanın öbür ucundan buralara kadar geldik. Korkusuz oyuncularımız, her gece ölüme meydan okuyarak, sizin o güzel minicik minicik yüreklerinizi yerlerinden hoplatacak, sizi hop oturtup, hop kaldıracak! Gelin! Durmayın öyle! Şenliğimize siz de katılın! Şenliğimize buyurun! Gösteri dünyası daha önce böyle bir şey görmedi! Ve karşınızda Sisi! (Kısa bir sessizlik. Sisi sahneye girmez.) Veeeeee Sisiiiiii! (Sisi ortalarda yoktur. Dekor değişmediği halde kız gerçek dünyasına döner.) Nerdesin*

kızım? Akıllı bir kızsın sen. Gel ablana! **(Bidondan köpeğin su kabına su koyar. Bidonda çok az su vardır ve biter.)** Hadi tatlım. **(Seyirciye doğru yürür)** Suyunu koydum. Sisi! Sisi kızım! Başka bidonumuz kalmadı biliyorsun! Bu da delinmeden su içmenin keyfini çıkarmalısın. Sisi! Bak kızmaya başlıyorum. Suyu içmen gerekiyor. Nerdeysen çık ortaya! Sisi! Böcek Sisi böcek. Böcek buldum. Bak ne yapacağım şimdi. **(Böceklere)** Sen, gel buraya. Çök! Öl! Sen gel! Çök! Öl! Sen, git git git. Git yıkan, çok pis. Sisi! Sana böcek yakaladım! Hadi gel artık! Gelmezsen ben de kendime bir ziyafet çekerim! **(Böceklerden birini alır.)** Ay yazık ölmüş! **(Yer, diğerini alır.)** Bu da ölmüş yazık! **(Yer.)** Sisi hadi kızım, güzel köpek, tatlı kuşum. Anladım, sen saklambaç oynamak istiyorsun! **(Sahnedeki çöp bidonuna çarpar. Bidon yıkılır, gürültüden korkar.)** Neyse, çöp bidonuymuş, korkma kızım. **(Ayaklarına bakar.)** Ayaklar sisi. Ayaklar orada! **(Bir ayak dansı yapar.)** Gel beraber yapalım! Gelmiyor musun? O zaman ben de gösteriyi tek başıma açarım. **(Seyirciye bakar. Tekrar hayal dünyasına dönmüştür.)** O zaman sıkı durun, nefeslerinizi tutun, Sisi... **(Etrafına bakar. Sisi yoktur.)** Yok'un gösterisinde ölüm ve dans bir arada. Her şey sizin için her şey rahatınıza rahat katmak için. **(Sevinç naraları atar. Bu sırada yakına bomba düşmüş gibi yüksek bir bomba sesi duyulur. Kız çığlık atar. Yere düşer. Sahne kararır. Kızın hayal dünyası biter. Asker paraşütle sirke düşmüştür. Ama karanlık olduğu için henüz görünür değildir. Kız fenerle önce tüfeği ardından askeri fark eder. Askerin ellerini bağlar çöp bidonuna saklanır. O sırada sahne aydınlanır. Harabe bir sirk dekoru vardır.)**

Asker:(Bitkin etrafına bakar. Canı çok yanmaktadır. Ellerinin bağlı olduğunu fark eder.) Siktir! Burası neresi! Yanlış yer! **(Ellerini çözmeye uğraşır. Sonra yerde aranmaya başlar.)** Birileri var! Tüfek! Nerede? **(Bacakları uyuşmuştur.)** Aaaaah! Anasını sikiyim! **(Yerdeki bombayı fark eder.)** Bomba! **(Kız hareket eder. Asker bunu fark eder ve korkar.)** Kim var orada? Kimsin sen? Cevap ver, kimsin? **(Kız tüfeği askere doğrultur.)** Yapma! İndir onu, indir! **(Kız çöp bidonuyla birlikte, bombaya yönelir. Bombayı ayağıyla sürüklemeye başlar. Dışarı çıkar.)** Bırak o bombayı, hepimizi öldüreceksin **(Sessizlik.)** Bıçak! Evet! Evet! **(Arksındaki bıçağa ulaşmaya çalışır. Bir süre sonra bir patlama sesi duyulur.)** Siktir! Anasını sikiyim, geliyorlar! **(Bıçağı almaya çalışır.)** Hadi, hadi, hadi! Mutlaka başkaları da var! Mutlaka! **(Uçak sesleri duyulur.)** Buradayım! Hey! Buradayım! Kurtarın beni!

Kurtarın beni! Kurtarın! Nasıl attıysanız, kurtarın! Buradayım! Buradayım! Duyun beni! Beni yanlış yere attınız geri zekalılar! (Uçak sesleri kesilir) Çok yüksektesiniz! Çok yüksektesiniz! Birazdan burada olurlar! Beni öldürecekler! Beni öldürecekler diyorum size! Sıkıştım! Kıpırdayamıyorum! Umurunuzda mıyım ben sizin? Ha! Umurunda mıyım? Yalnızım! Diğerleri nerede? Yalnızım burada! Yalnızım! Neden yalnızım? Niye tek başınayım? (Durur. Etrafına bakarak. Öfkelidir. Arkasındaki şeye ulaşmaya çabalamaktadır.) Neredesiniz? Beni görüyor musunuz yoksa? Eğleniyor musunuz? Oturduğunuz yerden beni seyrediyorsunuz değil mi? Oyunu seyredip keyiften kahkahalar atıyorsunuz değil mi? “Ha ha ha ha ha! Şunu haline bir bakın! Nasıl da korkuyor! Kurtulmaya çalışıyor.” Gelin hadi! Gelin de bitirin şu işi! Hadi sizi bekliyorum! Nerdeyseniz çıkın ortaya! Hadi! Buradayım! Korkmuyorum sizden! Hadi! Gelsenize! Pislikler! Hepinizden nefret ediyorum!

(Bu sırada kız sağdan sahneye girer. Hayatında ilk defa bomba atmıştır. Şoktadır.)

Kız: Öldü! Öldü! Öldü! Onu siz öldürdünüz! Sen öldürdün! (Tüfegi askere doğrultur. Bu sırada askerin ve kızın sözleri üst üste biner.) Ne istediniz bizden? Ne işiniz var burada? Gidin artık! Gidin! Yeter! O çok yetenekliydi! Çok güzeldi! Senin yüzünden öldü! Senin yüzünden öldü! Herkes sizin yüzünüzden öldü! Herkes! Herkes! Yeter! Yeter artık!

Asker: Dur! Dur! Sakin ol! Sakin ol! Lütfen! Dur! Konuşabiliriz! Beni öldürme! Ben, ben silahsızım! Yalvarıyorum sana! Dur! Lütfen! Sakin ol! Tamam o zaman! Çok mu istiyorsun? Bas tetiğe o zaman! Bas dedim! Ne duruyorsun! Bas! Bassana o tetiğe artık! Yeter! Yeter artık! Öldür beni!

(Kız tetiğe basar. Asker bir çığlık atar. Bacağı kanamaktadır.)

Asker: (Acıdan bağırır) Ne yaptın sen? Vurdun beni! Anladım! Beni yavaş yavaş öldüreceksin! Bütün hıncını benden çıkaracaksın!

Kız: Özür dilerim! Bir anda oldu. Tetiğe basmak çok kolaymış!...

Asker: (Acıyla) Ananı sikeceğim senin! Öldüreceğim seni! Orospu! (Kendi kendine) Buradan bir kurtulayım!

Kız: Köpeğim! Sisi! Öldü! Köpeğim! Köpeğim! Köpeğim! Ona yemek bulmuştum! (Tüfeğe bakar. Tüfeği yere fırlatır.) Bombalar! Kimse yok! Nerdeler? Hani nerdeler? Herkes gitti! Öldüler! Köpeğim! Paraşüt! Sen! Sen ne yapıyorsun burada! Ne yapıyorsun dedim?

Asker: Ben ne yapıyorum burada? Ne yapıyorum bauda?!

Kız: Sus! Sus! Konuşma! İstemiyorum konuşmanı! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) Bidonlar! Su içmeleri gerekiyor! Ben! (Yüzünü ve vücudunu ellemeye başlar.) Ben! Et! (Kendine tokat atar. Vurmaya başlar.) Hiçbir işe yaramaz! Ayak! Benim ayağım mı? Et parçası! Ne işe yarar? Ne işe yararım ben? Ben! Ben ne işe yararım? Ben ne yapacağım! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) Ne oluyor ban...? A a! Su! Benim de su içmem gerekiyor! Öldüler! Herkes öldü! Kimse kalmadı! Köpeğim! (Yüksek seste uçak sesleri duyulur. Kız yere kapanır.) İstemiyorum! İstemiyorum artık! Yeter! Yeter yeter yeter yeter! Yoruldum! Çok çok çok çok yoruldum! Gidin! Gidin! Gidin! (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır. Neredeyse nefes almadan konuşmaya başlar.) Herkes bir şeyler ister hep ister hep ister ister ister ama durmadan ister almaya çalışır yemeye çalışır açtır aç aç aç aç ben de açım hep açım haftalardır açım onlar da aç gücünü göster bana hadi durma durma göster göster bana gücünü hissediyorum seni duyabiliyorum duyuyorum görmüyorum görmüyorum göster bana (Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.) geldiler hepsi geldi duydum gelince onlar gitti öldüler öldü hepsi öldü kalmadı kimse hepsi gitti istiyorlar istiyorlar ama vermediler gittiler vermediler hepsi gitti hepsi gitti gitti hepsi gitti vermediler onlar gördü (Ayağa kalkar.) ben görmedim istediler ama onlar vermedi gittiler görmedim ben gücünü (Tüfeği alıp askere doğrultur.) görmedim düşündüm düşündüm kafamda kurdum hep kurdum onları hayal ettim ne yapıyorlar ölüyorlar mı nasıl ölüyorlar merak ettim ama görmedim hadi hadi göster bana gücünü hadi gücünü göster bana hadi göster...

(Bir tane bomba sesi duyulur. Sesi çok fazladır. Yakınlara düşmüş gibidir. Sağ taraftan toz gelir. Uzaktan bomba sesleri kesilir. Kız kendini yere atar. Adam korkar.)

Kız: (Bağırır.) Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

Asker: Atmayın lan!

Kız: (Kendi kendine) Ben burada değilim. Sen de değilsin. Köpeğim öldü... hayır ölmedi. Ölmedi. Kimse ölmedi. Hiçbir şey olmadı... yaşanmadı... **(Askere bakar. Bomba sesleri artarak devam etmektedir.)** Aaaa! Hoş geldiniz! Şenliğimize hoş geldiniz! **(Seslenir)** Arkadaşlar, müjde bir seyirci geldi! **(Askere)** Endişe etmeyin efendim birazdan herkes burada olur!

Asker: Yalnız değil misin? Biliyordum, biliyordum!

Kız: Yalnız olur muyum hiç? **(Seslenir)** E hadi ama, gösteri saati geldi de geçiyor ama nerede kaldınız? Seyircimiz endişelenmeye başladı! Müzik başlasın! **(Bomba sesleri baya yükselmişken kesilir, sirk müzikleri başlar.)**

Asker: Bak, ben yaralı aciz bir adamım. Ben kötü biri değilim... beni öldürmeyin!

Kız: Ne?

Asker: Onlara söyle... bana bir şey yapmasınlar... ne olursun... onları ikna edebilirsin!

Kız: Olur mu öyle şey? Bütün marifetlerimizi göstermemiz gerek! Boşuna mı geldiniz buralara kadar? Sonra o kadar masraf ettiniz! Paranızın karşılığını almanız gerek değil mi?

(Kız kurdeleyi kaybetme gösterisi yapar)

Asker: Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Sadist! Manyak!

(Kız palyaço burnunu öper ve dışarı çıkar. Asker paraşütün ipini keser, tüfeği alıp saklanır. Kız tekrar geldiğinde askeri yerinde bulamaz.)

Asker: Sakın kıpırdama! Demek köpeğin öldü?

Kız: Haftalardır açtı diğerleri de ölecek.

Asker: Diğerleri kim, diğerleri kim dedim sana! Neredesiniz? Çıkmaya! Yanlış bir hareketinizde kız ölür! Çıkmaya! Gel buraya! (Kızı siper alarak, etrafı kolaçan eder.) Hadi çağır şu arkadaşlarınızı!

Kız: Orada kimse yok! Sadece hayvanlarım var!

Asker: Nerede bu hayvanlar. Dağda otluyorlar değil mi? Otlarken de yanlışlıkla birkaç tane askeri avlıyorlardır herhalde. Bak ben oyun oynamıyorum burada. Sana ve arkadaşlarına yem olmaya hiç niyetim yok. Şimdi tekrar soruyorum burada başkaları var mı?

Kız: Yok dedim...

Asker: Hayvanlar nerede! Göster o zaman!

Kız: Şu tarafta.

(Kız askeri hayvanların yanına götürmek ister. Tam sahnedan çıkacaklarken asker durur.)

Asker: Bana onları göster. Sakın kaçmaya falan çalışma! (Kız sahnedan çıkar. Asker kızı izler. Bir süre sonra) Hemen buraya gel! Çabuk! Koş! (Kız içeri girer.) Vurdun lan beni! (Kıza tüfeğin kabzasıyla vurur.) Ne işleri var burada? Zebra, midilli, yavru fil!

(Kız yerdeki bıçağı alır o sırada asker hayvanların olduğu tarafa ateş eder kız elinde bıçakla saldırır.)

Kız: Bırak onları onlar benim hayvanlarım, onlara zarar veremezsin.

(Asker kızın saldırısını bertaraf eder. Fakat çok bitkin düşmüştür ve yalpalamaya başlar.)

Asker: Öldürürüm. Onları da öldürürüm, seni de! Herkesi öldürürüm!

(Asker bayılır. Kız askerin elindeki tüfeği alır. hayvanlarına bakar, onlara hızla su verir, tüfekle askeri dürter. Kafasına tüfeği tutar, vazgeçer, tekrar tutar. Tüfeği elinden atar kendini sakinleştirir, askerin bacağına sarar, çantayı açar çantadaki yemekten yer, yemek çok geldiği için çıkarır. Askerin başında durur.)

Kız: Hiçbir şeye anlam veremiyorum. Bazen ayağıma bakıyorum. Ayak orda duruyor. (Ayağına tüfekle vurur.). Acıdı. Ben istersem kımıldatabiliyorum onu.

(Askerin karnına tekme atmaya başlar.)

Kız: Bak kımıldıyor, bak kımıldıyor.

(Asker acıyla uyanır. Kız tüfeği kafasına dayar.)

Kız: Korkmaktan, saklanmaktan, ağlamaktan, utanmaktan yoruldum! İçimde bir nefret var. Sürekli seni öldürmemi söylüyor.

(Kız tüfeği askerin yanına bırakır.)

Asker: Sen ne yaptın bana!

(Kız askere doğru yaklaşır. Asker kızın boğazına tüfeği dayar.)

Asker: Seni öldüreyim mi? Beynini dağıtayım senin?

Kız: İşgalden sonra kafam çok karıştı.

Asker: Ne?

Kız: İşgalden sonra kafam çok karıştı.

Asker: Ne?

Kız: İşgalden sonra kafam çok karıştı. Bu beden benim değil gibi. Seni öldürmedim, bunu yapmadım. İçimde bir nefret var, sürekli seni öldürmemi söylüyor. Ben değil bedenim istiyor. Beni görüyor musun?

Asker: Çok iyi görüyorum.

Kız: Ama ben göremiyorum.

Asker: Beni mi?

Kız: Hayır beni.

Asker: İnsan kendini göremez.

Kız: İnsan kendini göremez. Ama burnunun ucunu görebilir.

Asker: Dalga mı geçiyorsun?

Kız: Ben var.

Asker: Ne?

Kız: Ben varım. Bir ben var yani.

(Asker, kızı çenesinden yakalar ve iter.)

Asker: Evet sen varsın ve bana yardım edeceksin. Şu çantayı al. Çantayı al dedim. Haritayı çıkar. Ser. Biz neredeyiz.

(Kız gösterir.)

Asker: Ne? Emin misin? Tekrar göster!

(Kız tekrar gösterir.)

Asker: (Telaşlanır.) Anasını sikiyim! İşim bitti! Ne kadar zamandır yalnızsın?

Kız: Bilmem! Hatırlamıyorum. Siz ne zaman gelmiştiniz?

Asker: Ne?

Kız: İşgal ne zaman başladı?

Asker: İşgal! Ben geçen bahardan beri bu bok çukurundayım.

Kız: İki yıl.

Asker: İki yıldır buradan kimse geçmedi mi?

Kız: Geçti. Zaten onlar yüzünden yalnızım. Cesetleri ben gömdüm.

Asker: Seni görmediler mi?

Kız: Saklandım. Ölü taklidi yaptım. Yok oldum.

Asker: Hiç kimse durup dururken birini öldürmez.

(Kız askerin üzerine elinde bıçağı saklayarak yürümeye başlar.)

Kız: İnsan neden öldürmek ister?

Asker: Bilmiyorum!

Kız: Sen askersin! İnsan neden öldürmek ister?

Asker: Bilmem! Sen söyle? (Bacağını gösterir)

(Kız elindeki bıçağı pişmanlıkla cebine sokar.)

Asker: Bana yardımcı olmak ister misin? Yat yere

(Kızı yere yatırıp kafasına tüfeği dayar.)

Asker: Tekrar sor.

Kız: İnsan neden öldürmek ister?

Asker: Kendini korumak için!

Kız: Başka?

Asker: Korktuğu için!

Kız: Başka?

Asker: Vatani için!

Kız: Ben seni öldürmeliyim?

Asker: Biz buraya insanların için geldik!

Kız: Benim için gelmediniz mi?

Asker: Anlamadım.

Kız: İnsanların için geldik dedin! Sizin için demedin! Beni insanlarımdan ayırdın!

Asker: Ne fark eder?

Kız: Çok şey fark eder. Kendin için bunu yapmadın!

Asker: Ne?

Kız: Biz buraya insanların için geldik dedin. Biz dedin!

Asker: Evet biz dedim! Daha iyi daha özgür bir ülkede, barış içinde yaşamak istemez misiniz?

Kız: Bizi çok seviyor olmalısın.

Asker: Seviyorum!

(Asker fenalaşır ve yere düşü titremeye başlar. Kız yerden kalkar.)

Kız: Peki bu tabloyu kim çiziyor?

Asker: Hangi tabloyu?

Kız: Bizim içinde olduğumuz iğrenç tabloyu! Bu savaş. Bizi içine aldı, öldürmek için!

Asker: Hayır öldürmek için değil! Sizin iyiliğinizi istiyoruz!

Kız: Ruz, ruz, ruz! Öldürüyor ama! Öldürüyor! Yalancı! Bana yalan söyleme! Bizim için buradaymışsınız! Bizim için, bizimle savaşıyorsunuz! Çok sevdiğiniz düşmanlarınızı öldürüyorsunuz! Öldürüyorsun! Sen yok musun?

Asker: Varım tabii ki! Görmüyor musun beni? Baksana halime! Ben bir askerim asker... ve öyle kışlada pinekleyen askerlerden de değilim ben! Ben burada ülkemi temsil ediyorum... Ülkem için düşmanla göğüs göğse çarpışıyorum... Ben diye bir şey olamaz bundan sonra...

Kız: Düşman mı?

Asker: Evet, düşman...

Kız: İnsan düşmanını sever mi?

Asker: Kendi insanımı seviyorum ben tamam mı? Bu yüzden buradayım!

Kız: Ben insanı seviyorum. Bu yüzden de burada değilim. Artık değilim. Ben artık insan bile değilim! Ölüyorum ben! Yokum ben! Yok! Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Ben seni seviyor muyum?

Asker: Bilmem.

(Asker güçsüz düşmüştür. Kız askerinin elinden tüfeği alır. Ve paltosunu üstüne atar)

Kız: İnsan birini kendi dünyasına almak istediği zaman, ona dokunmak ister.

Asker: Nereden çıktı şimdi bu?

Kız: Sana dokunmak istedim. Evet... Belki de... Senin sen olmamanı dilemişimdir belki, bir an için.

Asker: Peki kim olmamı dilemişsindir?

Kız: Fark etmez. Şimdiki sen olma yeter galiba. Bilmiyorum ki. Anlamıyorum.

(Yakınlara bir bomba düşer. İkisi de yere yatar.)

Yakınlara bir bomba düşer ve bu kızın “benim dışımda bir hayat var. Ben bu hayata uymak zorundayım” cümlesine geçişine olanak sağlar. Bombanın düşmesi kızın ve askerin savaşın ortasındaki çaresizliklerini onlara bir kere daha hatırlatır. Kız bu bombaların sebebi olarak bir muhatap bulmuştur ve yanıtlara, olanları anlamaya ihtiyacı vardır. Özlem’e askeri tanımak istemesini söylüyorum. Tüfek bombanın da etkisiyle yeniden hedef buluyor ve kızın içindeki nefreti tetikliyor. Kız askeri korkuttuğunu fark edip ondan özür dilemek istercesine bacağına soruyor. Askere zarar vermek istemediği için ondan gitmesini istiyor. Kızın savaşmak yani öldürmek ile barış yani yaşamak yaşatmak arasındaki gerilimine bir çözüm olarak ortaya çıkıyor askerin gitmesini isteme durumu. Askerden ise kızı kendine getirmek isteği üzerinden yanıt vermesini istiyorum. Özlem’den burayı seni incitmek istemiyorum üzerinden oynamasını istiyorum. Bu sırada Özlem’e paltosunun cebine koyduğu bıçağı hatırlatıyorum, paltosunu askerin üzerine verdiği için bıçağı asker fark edebilir. Özlem bunu söylemem üzerine askere hiç çaktırmamaya çalışarak bıçağı alıp valizinin içine koyuyor. Aralarındaki ilişkiyi güçlendirmek için kızıdan askere su vermesini istiyorum. Kız ilk kez askere karşı misafirperverlik gösteriyor. Evinden kovması ve onun gitmesini istemesi kızı da ev sahibi konumuna taşıyor. Asker ise istenmeyen misafir. Asker acıktığını söylediğinde kız askere böcek veriyor. Kız iyi bir ev sahibi olarak ona sunabileceği en iyi yemeği sunuyor, askerin bunu reddetmesi kabalık kız böceği çatur çatur yiyor. Böceği bu denli rahat yemesi kızın uzun zamandır orada kaldığını seyirciye hemen aktarıyor. Askerden kan şekerini yükseltmek için çantasından şeker istemesini söylüyorum. Kız şekerini askere uzatırken Özlem şekerden ağzına atıp yiyor ve yüzünde bir gülümseme uyanıyor ve öfkeyle şekerini tükürüp askere tekrar gitmesini söylüyor. Özlem’in şekerle yüklediği anlam çok hoşuma gidiyor. Karakterle daha yakın bir ilişki kurduğunu anlıyorum ve bu beni heyecanlandırıyor. Oyunculardan gelen önerileri çok seviyorum. Askerin morfin vurulduğu yere kadar çalışıyoruz.

16 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bir gün önceki provada çalıştığımız yerleri metinde hemen düzenliyorum. Metni yeniden yazarken doğaçlamalar ve psikodrama tekniği ile araştırdığımız başlıklar bize çok yardımcı oluyor.

Kız: Bu bedenin dışında bir hayat var.

Asker: Var.

Kız: Ben varım.

Asker: Ben de varım.

Kız: Ben bu hayata uymak zorundayım.

Asker: Zorunda değilsin.

Kız: Anlamıyorum!

Asker: Bak, ben de buradayım! Aynı bombaların altındayız! Biri bir hata yaptı, yanlış yerde atladım, rüzgar çıktı, şu oldu bu oldu, bir sürü şey oldu! Ben de hedefteyim! Üstelik iki tarafın da hedefinde!

Kız: Ama sen kendin geldin! Sen neden geldin buraya?

Asker: Ben mi?

Kız: Evet sen. Paralı asker misin?

Asker: Evet.

Kız: Nasıl olur? Bir insan öldürmek için nasıl para alır.

Asker: Ya da ölmek için! Bak zaten herkes yaşamak için bir şekilde savaşıyor.

Kız: Önceden ne iş yapardın?

Asker: Barlarda fedailik. Yarın ne olacağını bilmeden pisliğin içinde yaşayıp gidiyordum işte. Şimdiki gibi ne farkı var.

Kız: Kanama durdu mu?

Asker: Evet...

Kız: Evet... Kötü mü?

Asker: Ne?

Kız: Bacak...

(Sessizlik)

Asker: Evet.

(Sessizlik)

Kız: Acıyor mu?

(Sessizlik)

Asker: Çok susadım.

Kız: Aaa bak suyumuz var! Başka da bir şeyimiz yok zaten. Çok şanslısın.

(Kız, Bir kaba su koyar ve askere verir. Asker su içer.)

Asker: Şanslı mıyım?

(Kız askerin üstüne örttüğü paltonun cebindeki bıçağı alır ve valizine koyar.)

Kız: Karnın da acıkmış olabilirdi.

Asker: Acıktı zaten.

(Kız birkaç tane böcek öldürüp askere verir.)

Kız: Özür dilerim.

Asker: Ne?

Kız: Fırsatını yakaladığında beni öldüreceğini düşünüyordum. Ama yapmadın.

Asker: Bu ne?

Kız: Böcek

Asker: O kadar aç değilim.

(Kız böceği yer.)

Asker: Şeker. Kesme şeker! Çantamda. Verir misin?

(Kız çantadan, kesme şeker çıkartır, askere verir. Bir tanesini de ağzına atar. Bir süre sonra tükürür.)

Kız: Ellerini kaldır git. Serbestsin.

Asker: Gerçekten mi?

Kız: Git dedim!

Asker: Bak bir numara yok değil mi bunun sonunda?

Kız: Kararımı değiştirmeden gitsen iyi olur.

Asker: Bu halde nasıl giderim? (Yarasına bakar.). Bacağım çok kötü, görmüyor musun? Benim gitmemi mi istiyorsun?

Kız: Evet.

Asker: Tamam. O zaman çantayı getir?

(Sessizlik. Kız dikkatlice çantayı askere atar. Asker Bacağına bir tane morfin vurur. Canı acır.)

Asker, bacağındaki acıyı rahatlatmak ve yarasına müdahale ederek dikebilmek için morfin vurduğunda Özlem'in oyuncu olarak sahne üzerine beklediğini görüyorum.

Ona bu kısmı tekrar edeceğimizi ve o durum karşısında kızın tepkisini araştırmasını söylüyorum. Askerin bacağına kendisinin vurduğunu ve ilk gördüğü zaman midesinin bulandığını hatırlatıyorum. Özlem ikinci kez sahneyi tekrarladığımızda askeri morfin vururken izlemek istemediğini söylüyor ben de askerin canı acıdığı için kendisinin de canının acıdığını ve kız için en güvenilir ve rahatlatıcı yer olan hayvanlarının yanına gidebileceğini söylüyorum. Özlem, kendisini çok yargılayan bir oyuncu bu nedenle onun içgüdülerine ve rolünün keşiflerine izin vermesi için teşvik etmeye çalışıyorum. Oyuncu olarak kendisini rahatsız hissettiği ya da sahne üzerinde kaygılarını daha göstermeci oynayarak çözmeye çalıştığı durumlarda ne yapmak istediğini soruyorum. Bu isteklerinin aslında oyuna hizmet ettiğini görmesi benim için önemli, böylece aslında yanlış diye düşündüğü şeyin oyunda bir kapı araladığını fark edebilir.

Kız, asker morfin vurulurken hayvanlarının yanına gidiyor, geri geldiğinde de askere gitmesini yineliyor. Asker bacağına tedavisiyle uğraşırken, kıza askerin dilini nasıl bu kadar iyi konuştuğunu soruyor. Kıza önce bu soruyu geçiştirmek iste sonra da söylediği yanıt askeri inandırmak isteğini veriyorum. Kızın bu dil meselesinde bir sıkıntısı olduğunu seyrederken anlıyorum. Bu ipucu oyunun sonundaki sürpriz için önemli. Oyunun ilerleyen kısmında askere kız “niye öyle bakıyorsun” diye soruyor. Burada askerin her zamankinden farklı bir tavır sergilemesi, kızın bu soruyu sormasını sağlayabilir. Askerin bu sahne öncesinde morfin vurulmasından dolayı halüsinasyon görebileceğini söylüyorum. Gerçekten morfin, asker ve kız arasında sıcak bir ilişki kurulmasına fırsat tanıyor.

17 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bir gün önceki provamızda bulduğumuz yenilikleri metne ekliyorum. Her provada metindeki düzeltmeleri yaptığım kısma kadar olan bölümü yeniden akış alıp sonra devam ediyoruz. Akış, bilgiler taze olduğu için yerleşmesine olanak tanıyor.

(Sessizlik. Kız dikkatlice çantayı askere atar. Asker Bacağına bir tane morfin vurur. Canı acır.)

Asker: Bir tane daha! (Canı acır. Kızın da canı acımış gibi olur. Gerilir.)

Kız: İyi misin?

Asker: Morfin iyi gelir.

Kız: (Rahatlar) İyi.

Asker: Şimdi dikeceğim.

(Asker bacağındaki yarayı dikmeye başladığında. Kız arkasını döner ve gözlerini kapatır.)

Asker: Dilimizi nerede öğrendin?

.Kız: Sus. Artık konuşmanı istemiyorum. İşine bak.

(Sessizlik)

Asker: Hala canım acıyor, biraz rahatlama gerek. Biraz daha konuşalım.

Kız: İşini bitir ve buradan hemen git!

Asker: Çok iyi konuşuyorsun üstelik. Dilimizi nerede öğrendin?

(Sessizlik)

Kız: Bizim de eğitimimiz fena değildir... Değildi. Hem ben bir sürü yer gördüm, sizin oraya bile geldim. Bir sürü de dil biliyorum. Pour rire, c'est la vie. Per ridare e'vita. Reir es la vida.

Asker: (Güler) Ne söyledin şimdi?

Kız: Gülmek hayattır.

Asker: (Güler)

Kız: Sen gülünce olmuyor.

Asker: Neden?

Kız: Çünkü hayat benim.

Asker: Ben neyim peki?

Kız: Sen mi? Sen... Sen ölümsün.

Asker: Vay canına! Sıkı benzetiş! Ama seni teğet geçtim. Kendi dilini niye konuşmuyorsun.

(Sessizlik)

Kız: Bize ait ne bıraktınız ki.

Asker: Bu kadar iyi konuşman imkansız eğitiminiz ne kadar iyi olursa olsun.

Kız: Çünkü sevgilim öğretmişti. Aslında tam sevgilim sayılmaz. Yani... Onu seviyorum ama o bunu bilmiyor... Sizlerden biri. Asker değil ama. O çok iyi bir insan. Sanatçı. Siz geldikten sonra cepheye gitti. Düşünsene, ait olmadığı bir ülke için savaşıyor.

Asker: Sanatçı işte! Demek platonik.

Kız: Evet sanatçı. Sen anlamazsın. Hayvanlarım için kuyudan su alacağım döndüğümde burada olma.

(Kız dışarıyı gözetler.)

Asker: **(Hafifçe güler.)** Beni hayvanlarına su getirebilmek için mi serbest bırakıyorsun? Çok şanslı bir adamım. Birkaç tane hayvanın hayatımı kurtarabileceği hiç aklıma gelmezdi. Burası ne?

Kız: Nasıl?

Asker: Hayvanat bahçesi değil. Onu anladık.

Kız: Sence?

Asker: **(Aklına gelir)** Sirk! Tabi ya! Bir sirk! Sirk mi?

Kız: Sirkimize hoş geldiniz.

Asker: Sirkinize hoş geldik.

(Asker, halüsinasyon görmeye başlar. Her tarafta küçük düşmanlar vardır sanki. Kız ona bir miktar su atar ve kendine getirir. Askerin şaşkındır.)

Kız: Niye öyle bakıyorsun?

Askerin halüsinasyon gördüğü sahnenin öncesinde Özlem dışarıda neler olup olmadığına bakmak için sirk arabasına tırmanıyor. Arabadan inerken mekanın sirk olması üzerine konuşuyorlar. Kız askerin morfinin etkisinde olduğunu anladığı için önce onu kendine getirmek için yüzüne kız için en kıymetli şey olan suyundan döküyor. Asker sıçrayarak kendine geldiğinde yüzündeki ifade üzerine “niye öyle bakıyorsun” diyerek konuşmaya başlıyor. Özlem’e bu sahnede hem askerin hem de kendisinin içinde bulunduğu durumla dalga geçmek istemesini istiyorum. Askerin malzemeleriyle, düşman olgusuyla, her şeyle dalga geçebilirsin diyorum. Bu sahnede Özlem çok eğleniyor ve eğlendiriyor. Askerin düşman kelimesinde tüfeği, düşman diyip askere doğrulttuktan sonra kendisine de doğrultmasını ve kendisini öldürme taklidi yapmasını istiyorum. Bu sahnede düşman olgusu ve savaşın anlamsızlığı üzerine bir parodi yapmak kızın clownuna da çok yakışıyor. Asker kızın clown olduğunu anladıktan sonra, palyaçolar üzerinden bir sohbete başlıyorlar. Asker burada rahatlamış gülüyor hatta çocukluğuna dönüyor. Kız ise geçmişi hatırlıyor bu onda bir kırgınlık yaratsa da bu kırgınlığın devam etmemesi ve kızın sinirlenmemesi için Özlem’e geçmişi unutarak bir insanla sohbet etmenin keyfini çıkar diyorum. Aralarında oluşan sıcaklığa güvenerek kızıdan askerin ilk yardım malzemelerini kullanması ve ayağına pansuman yapmasını söylüyorum. Aralarındaki paylaşımı somutlaştırmak adına. Asker, kızın ismini soruyor ve çeşitli palyaço isimleri sıralamaya başlıyor. Askere bunların sadece yiyecek isimleri olmasını rica ediyorum. Kızın ve askerin açlığını savaşın kazanan tarafı olmadığını gösterebilmek için güzel bir sahne olabilir diyorum. Her ikisi de burayı çok keyifli oynuyorlar. Asker yiyecek isimleri sayarken çekirge diyor, Özlem birden etrafına bakıyor onun yapmak istediği şeyi destekliyorum, koş çekirgeyi yakalamaya çalış diyorum. Kız, çekirgenin askerin hayalinde olduğunu anladığında, askerin de

gölmesiyle kızıyor. Özlem'e tam tersi bir istek veriyorum, kendi halini fark ederek bu durumla eğlenmek iste diyorum. Her ikisinin de güldüğü ve eğlendiği bir sahne oluyor. Oyunun başından beri ilk defa asker ve kız yalnızlıklarını paylaşıyorlar. Askerin anlattığı salça fıkrasında hem İnan hem Özlem gülmeye devam ediyor. Özlem'e domatesin ezilerek salça olmasının onu rahatsız etmesini söylüyorum. Domates salçası muhabbeti üzerinden söylenen, ezmek ve her tarafın kırmızıya dönüşmesi aslında kızın kendi hayatına dair çok trajik bir gerçek. Özlem'in geçişini daha da rahatlatmak için üzerinden hiç çıkarmadığı paltosunun bir zamanlar repliklerde de geçen en yakın arkadaşı Pırasa'ya ait olduğunu söylüyorum. Bu söylediğim şeyler kız da bir öfke uyandırıyor, Özlem'e istek olarak askeri kendisine getirme isteğini veriyorum. Özlem tüfeği askere tutuyor, engelleyemediği nefreti yine hedef buluyor. İnan'a ise kızın kafasına tüfek dayamasını bir oyun gibi düşünmesini ve kendi haline gülmesini söylüyorum. Asker hayvanlardan bahsettiği anda gülmesi çok rahatsız edici oluyor, Kıza askeri susturmak için yere ateş etmesini söylüyorum. Barut kokusu "Burası ölü kokuyor" repliklerine geçişimizi de kolaylaştırıyor.

18 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bir önceki provada bulduğumuz yeni replikleri ve durumları metne ekliyorum.

(Asker, halüsinasyon görmeye başlar. Her tarafta küçük düşmanlar vardır sanki. Kız ona bir miktar su atar ve kendine getirir. Askerin şaşkındır.)

Kız: Niye öyle bakıyorsun?

Asker: Nasıl?

Kız: Deminki gibi?

Asker: Nasıl?

Kız: Hah! Şimdi de oldu!

Asker: Ne oldu! Çıldırma beni ne oldu?

Kız: Sen korkuyorsun?

Asker: Ne korkması?

Kız: Saklama!

Asker: Ben bir şey saklamıyorum!

Kız: Bak yine yaptın! Bakışından belli! Saklıyorsun işte!

Asker: Saçmalama! Yok, öyle bir şey!

Kız: İtiraf et!

Asker: Sen benim yerimde olsaydın ne yapardın? Tanımadığın, bilmediğin bir yerde... yani... her yerde düşman...

Kız: Devam et.

Asker: Devam etmeyeceğim!

(Kız çeşitli taklitlerle, düşman kelimesiyle dalga geçer.)

Asker: Sinirlerim iyice bozuldu!

Kız: Sinirlerin mi bozuldu? Anlıyorum...

Asker: Gerçekten mi?

(Sessizlik.)

Asker: Burası gerçekten bir sirk mi?

Kız: Evet. İnsanlar buraya gelip gülerlerdi. Hayat güzeldi. Gerçekten, yalan söylemiyorum.

Asker: Sen nesin peki? Bir palyaço mu? (Güler.) Bir palyaço! Ah! İnanamıyorum! Sen gerçekten de bir palyaçosun! Palyaço musun?

Kız: Evet! Ben bir palyaçoym.

Asker: Olaya bak ya! Palyaço. Adın ne peki?

Kız: Seni ilgilendirmez.

Asker: A yapma ama. Her palyaçonun bir ismi vardır. Ben de bir zamanlar çocuktum. Bunu biliyorum. Bunu her çocuk bilir.

Kız: E ne olmuş?

Asker: Lütfen, söyle! Senin adın ne?

Kız: Ne değişecek?

Asker: Bilmem. Sanırım kendimi daha rahat hissedeceğim. Şu ortamda buna gerçekten ihtiyacım var. Bak, bu da bir itiraf. Ona göre.

(Sessizlik)

Kız: Yok!

Asker: Ne?

Kız: Yok.

Asker: Yok mu?

Kız: Yok dedim duymadın mı?

Asker: Genelde meyve sebze ya da çocukların sevdikleri şeylerin isimlerini kullanırlar. Çilek, kiraz, karpuz, çörek, çekirge. (Güler)

Kız: Çekirge mi? (heyecanla)

Asker: Çekirge!

Kız: Çekirge nerede?

Asker: Arkaya gitti!

(Kız koşarak arkada çekirgeyi arar.)

Asker: Şuraya bak! (Olmayan bir şeye bakmaktadır.)

Kız: Ne?

Asker: Salça!

Kız: Salça mı?

Asker: Salça diye bir palyaço vardı. Demin onu gördüm. Arkadaşlarım onu çok severdi. Ara sıra beni bile güldürmüştür ha. Bana ne oluyor böyle?

Kız: Salça mı?

Asker: Evet. Çok komik değil mi? Ben sana salça demek istiyorum.

Kız: Güzel isimmiş.

Asker: Beğendin mi? Komik yaratıktırsınız.

Kız: Biber salçası mı, domates salçası mı?

Asker: Ne?

Kız: Biber salçası mı, domates salçası mı?

Asker: Bak sen! Biliyor musun? Arkadaşlarım da ona aynı soruyu sorarlardı.

(Güler)

Kız: O ne cevap verirdi?

Asker: Domates salçasıymış.

Kız: Tahmin etmiştim.

Asker: Önceden domatesmiş. Sonra bir gün babasıyla karşıdan karşıya geçerken, babası onun üstüne basmış. Onu ezmiş. Böyle her tarafa yayılmış, kıpkırmızı! O günden sonra salça olmuş. (Güler.)

Kız: Benim bir arkadaşım vardı. Adı Pırasa! Çok uzun boyluydu! Aslında gövdesi kısaydı da bacakları uzundu. Paltosu yeşildi. Yan yana durunca çok komik oluyorduk. **(Askere tüfeği tutar.)** Ama artık yok. Sizin yüzünüzden yok.

Asker: (Gülerek) Garip olan ne biliyor musun?

Kız: Ne?

Asker: O zamanlar bu bana hiç komik gelmemişti!

Kız: Aslında şimdi de komik değil.

Asker: Olanlara inanamıyorum! Tanrım! Savaşayım, yanlış yere indirildim ve bir sirkte palyaçoyla karşılaştım. Domates salçası muhabbeti yapıyoruz. Üstelik şu anda aynı palyaço bana hala tüfek doğrultuyor. Burası giderek eğlenceli olmaya başladı. Her an burada kalmaya karar verebilirim. Baksana zebrealar falan da var!

Kız: Evet. Biz burada gülerdik. Ama artık kokuyor.

Asker: Ne kokuyor?

Kız: Ölü. Ölü kokuyor. **(Sessizlik)** Şimdi niye gülmüyorsun?

Asker: Kin dolusun. Beni neden öldürmüyorsun?

Kız: Öldürmek... O yüzden geldin değil mi buraya? Bizi öldürmek için. **(Sessizlik)** Sen söyledin ya. Ben palyaçoyum. Ve palyaço seni istemiyor. Git buradan.

(Sessizlik.)

Metnin devamındaki sahnede kız, doğru olanı yapmak istiyor. Bir insanla konuşmak onun için keyifli bir durum ama karşısındakinin asker oluşu ve ona zarar vermek istememesi, kız için askerın gitmesini istemesi sonucunu doğuruyor. Asker ise bulunduğu koordinatlarda tehdit altında olduğunu bildiği için kızıdan tüfeği almak istiyor. Tüfeği alabilmesi kızın ikna etmesine bağlı. Bunun için her yolu deneyebilir, örneğin kıza kendisini acındırmak isteyebilir. Bu sahnedeki gerilim bu iki isteğin çatışması üzerine kurulabilir. İnan'a kızıdan tüfeğini bir sevgiliyi çağırır gibi istemesini

söylüyorum. Bir asker için tüfeğin her an koynunda olmasının gerekliliği, tüfeği sevgili kadar yakın bir konuma taşıyor. “Full Metal Jacket” filminde askerin tüfeğiyle arasındaki ilişki bana bu fikri veriyor. İnan’a tüfeğin namlusunu öpmesini, koklamasını söylüyorum. Kızdan ise askerin tüfeğe olan bu bağlılığına acımasını istiyorum. Askerin “sen ölmek iste misin?” sorusu karşısında Özlem’e kararlılığına sahip çıkmak istemesini söylüyorum. Bu istek kızda dışarıya çıkıp hayvanlarının yanına gitmek isteği uyandırıyor. Askerden kızı ikna etmek için blöf yapmasını istiyorum. İnan “eğer onu bana vermezsen burada kalırım” lafını kıza karşı bir koz olarak söylüyor, kızın kendisine zarar vermeyeceğinden artık emin. Özlem bu lafi duyar duymaz koşarak sahneye geliyor. Bu sefer kızdan, askeri gitmesi için ikna etmesini istiyorum. Bu bölümden sonrasını ertesi gün çalışmak istiyorum. Bu repliklerin üzerine bir durum eklemek gerekiyor. Oyunun finale taşınması ve askerin suyu dökmekle kızı tehdit edebilmesi için yeni bir duruma ihtiyaç duyuyorum.

19 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bir önceki provada bulduğumuz yeni replikleri ve durumları metne ekliyorum. Bu arada Mehmet ve Emre gerçekten bana çok yardımcı oluyorlar, oyuna hizmet edeceğini düşündüğümüz olmazsa olmaz aksesuarlara her gün bir yenisi ekleniyor.

***Kız:** Öldürmek... O yüzden geldin değil mi buraya? Bizi öldürmek için. (Sessizlik) Sen söyledin ya. Ben palyaçoym. Ve palyaço seni istemiyor. Git buradan.*

(Sessizlik.)

***Asker:** Bu bacakla çok fazla ilerleyebileceğimi sanmıyorum. Üstelik silahım da yok.*

***Kız:** Ne yapacaksın silahı?*

***Asker:** Güldürme beni küçük salçacık. Bir savaş var ve her yer düşman kaynıyor. Evet, duydun düşman dedim. Düşman! Ve düşmanlarım senin gibi palyaço değil.*

***Kız:** Yanılıyorsun. Aralarında birkaç tane var.*

Asker: *A öyle mi? Çok güzel! Buna çok sevindim işte! Umarım onlara rastlarım!*

Kız : *Hem sen buraya kendin geldin. Bu topraklara gelmek senin fikrindi! Sizin fikrinizdi! (Sessizlik.) Bu senin seçimin. Buradan silahsız gideceksin. Hatta yaralı bir bacakla.*

Asker: *Evet. Benim seçimimdi! Lanet olsun! Yaralı gidebilirim ama silahsız hiç şansım yok. (Silahını öper ve namlusundan içine bakar) İyilik mi yaptığını sanıyorsun! Temiz kalacaksın öyle mi küçük palyaço? Beni serbest bırakarak vicdanını rahatlatacaksın! Vicdanını rahatlatacaksın! Vicdanını rahatlatmış. Beni ölüme gönderiyorsun! Öleceğim! Beni öldürecekler! Beni ilk gördükleri yerde öldürecekler! Bunu çok iyi biliyorsun! Ölmek istemiyorum! Kim ölmek ister ki? Sen ölmek ister misin? Söylesene ölmek ister misin?*

(Kız hayvanlarına su vermek için çıkar.)

Asker: *O tüfeği bana ver! (Bağırır.) Madem serbest bırakıyorsun tüfeği de ver.*

Asker: *Eğer onu bana vermezsen burada kalırım.*

(Kız gelir.)

Kız: *Ne?*

Asker: *Onu vermezsen burada kalırım.*

Kız: *İyi. İstiyorsan kal. Ama o zaman sevdiklerin seni bir daha göremez.*

Asker: *Niye ki? Beni öldürür müsün?*

Kız: *Vermezsem sen mi beni öldürürsün?*

Asker: *Seni mi?*

Kız: *Vermeyeceğim? Yeter artık, burada tüfeksiz yaşamayı öğren.*

Asker: Sen de bundan sonra benimle yaşamayı.

Kız: İyi kal da açlıktan öl o zaman. Hepimize yetecek kadar böcek yok burada.

Metnin kaldığımız yerinden devam ediyoruz. Bir önceki provada nasıl bir durum yaratmalıyız sorusuna yanıtı araştırırken aklımıza işgal askerlerinin helikopterle hava sahasında gezinmeleri fikri geliyor. Asker için bu çok güzel bir fırsat. Şayet kendisini helikoptere gösterebilirse, bulunduğu yerden kurtulabilir. Kızın da bunu destekleyeceğini düşünürken kız tam tersi bir tepki veriyor. Özlem'e neden gitmesini istemiyorsun diye sorduğumda, yerimi öğrenirler diyor. Kız askere tüfek doğrultarak kararlılıkla onun dışarı çıkmasını engelliyor. Özlem'e helikopterler gittikten sonra endişeli bir biçimde işgal askerlerinin gitmesinden emin olmasını söylüyorum. Kız sirk arabasının üstüne çıkıp elinde tüfeğiyle siper alıyor. İnan'a da kızını köşeye sıkıştırmak ve çaresiz bırakmak istemesini söylüyorum. Asker ve kız arasındaki gitmek ve kalmak arasındaki sohbet her ikisinin de sınırlarını bozuyor. Asker, şayet tüfeği kendisine vermezse onu öldürteceği konusunda kızını uyarmaya çalışıyor, kız ise askerinin başka birini öldürmesini engellemek istiyor. Bu çatışmayı kuvvetlendirmek için kız askerinin yanına geldiği zaman bir bomba patlıyor, asker bu durumu fırsat bilerek kızdan tüfeği almaya çalışıyor. Kızın da askerinin de sınırlarını iyice bozan bir durum. Asker yaşamak istiyor, kız ise yaşatmak istiyor. Tüfek, yaşamak ve yaşatmak arasındaki dengelerden bir tanesini mutlaka bozuyor. Bu nedenle bu inatlaşmanın bir sonuca bağlanması gerekiyor. Bu da kız için çok değerli bir şeyin koz olarak kullanılmasıyla olabilir. Asker son koz olarak kızın hayvanlarını yaşatmak için kullandığı suyu dökmeye başlıyor. Kız ya askeri ya da hayvanlarını yaşatmak zorunda. Yakınlara düşen bomba asker için pazarlıkta kullanılacak önemli bir koz. Özlem'den suya ve suyun dökülmesini engelleme isteğine konsantre olmasını istiyorum. Kızın çaresizliği ve askerinin inadı ben de seyrederken askere karşı bir öfke uyandırıyor. Kızın elinde tüfek olduğu için "hadi artık askeri engelle şu elindekiyle" diye geçiriyorum içimden. Bunu hissetmiş olmam çok önemli, kızın yaşatan taraf olduğunu güçlendirebileceğimiz bir an. Kızdan suyu askerinin kafasından dökmesini söylüyorum. Oyuncular oynarken "Yaşam pazarlık edilecek bir şey değil" cümlesini söylüyorum ve bunun üzerine kızdan pazarlık edilen şeyi kendi elleriyle ortadan kaldırmasını söylüyorum. Metinde olduğu gibi şimdi kız

tüfeğin tetiğini de kırarak durumu hem asker hem de kendisi için eşitlemiş oluyor. Özlem'e tetiği askerin gözü önünde kırarsa, askerle aralarında bir arbede yaşanabileceğini söylüyorum. İnan da bana katılıyor. Bu nedenle kız, askerin görmeyeceği bir yerde tetiği kırıp geliyor. İnan, Özlem tüfeği ona verdiğinde tetiğin kırık olduğunu anlayınca çok sinirleniyor. İnan'a sinirlenmemesini tam tersi sevgilisinin yasını tutmasını sonra da canı yandığı için kıza yönelmesini söylüyorum. Böylece askerin tüfeğiyle arasındaki ilişki de daha net bir biçimde ortaya çıkmış oluyor. Bir diğer önemli unsurda askerin tüfeği için ağlaması, benim için şöyle bir sorgulamayı da beraberinde getiriyor. Asker, savaşmak için mi tüfeğe ihtiyaç duyuyor, yoksa tüfeği olduğu için mi savaşıyor. Bence bu iki durum birbirinin içine geçmiş bir paradoks.

20 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bir önceki provada bulduğumuz yeni replikleri ve durumları metne ekliyorum. Bugün oyunun finalini çalışabileceğiz. Bundan sonraki provalarımızda oyunun bütününün akış olarak alabileceğiz.

***Kız:** İyi kal da açlıktan öl o zaman. Hepimize yetecek kadar böcek yok burada.*

(Yakınlardan bir helikopter sesi duyulur. Asker çıkışa yönelir.)

***Asker:** Hadi, dışarı çıkıp el sallayalım! Hadi!*

***Kız:** Buraya gel! Hemen yerine geç!*

***Asker:** Gitmemi istemiyor musun? Hadi kaçıracağız!*

***Kız:** Yerine geç dedim, beni zorlama!*

(Ellerini kaldırıp, geri döner.)

***Asker:** Sen ne yapmaya çalışıyorsun?*

***Kız:** Yerimi öğrenirler. Bunu yapamam.*

***Asker:** Ne değişecek? Bizimkiler nasılsa gelecek.*

Kız: (Birden endişeli.) Ne zaman?

(Kız dışarıyı gözetler.)

Asker: Baksana yakındalar. Sesleri duymuyor musun?

Kız: Burada olduğunu bilmiyorlar. Biliyorlar mı? Gelecekler mi?

Asker: Tabii gelecekler. Sen onları tanımıyorsun. Onlar her şeyi bilir.

Kız: Hayır bilmiyorlar!

Asker: Yakında burada olurlar. Onlar gelene kadar burada rahatlıkla kalabilirim. Hem hayvanları da çok severim. Çok yoruldum. **(Oturur. Sonra da yere uzanır.)** Evet böylesi daha iyi.

Kız: Ne olur git buradan! Hadi evine git!

Asker: (Kızı duymazdan gelir. Kendi kendine mırıldanır.) Evine gitmiş. Salça, var ya sen gerçekten çok safsın!

Kız: Ben salça değilim!

Asker: Of! Ay! Yorgunum. Çok yorgunum. Her tarafım ağrıyor. Biraz uyuyabilseydim.

Kız: Ne olur git! Burası benim evim. Sen kendi evine git.

Asker: (Doğrulur.) Tamam! Tamam!

Kız: (Gülümser.) Tamam mı?

Asker: Tamam! Evime gideceğim!

Kız: (Neşeli.) Gerçekten mi? Hadi o zaman hemen git!

Asker: Evime gideceğim! **(Güler)** Hadi evime gönder beni!

Kız: (Şaşırır.) Nasıl?

Asker: *Nasıl mı? Bas baya! (Gözlerini kapatır.) Hadi bekliyorum, gözlerimi de kapattım bak. Bana sürpriz olsun! (Kız şaşkındır. Kısa bir sessizlik.) E hadi ama salça, hala buradayım!*

Kız: *(Sinirli. Bağırır.) Sen dalga mı geçiyorsun benimle! Gitsene!*

Asker: *(Gözlerini açar.) Hayır canım ne dalga geçmesi! Sen palyaço değil misin? Bunu yapabilirsin. Beni evime gönderebilirsin. (Sessizlik.) Gönderemez misin? (Güler.) Hıh! Siz palyaçolar! Bizi hep kandırmışsınızdır zaten! Hiçbir şey yapabildiğiniz yok! Benim gerçekten gitmemi istiyor musun?*

Kız: *Evet istiyorum!*

(Asker haritayı alır.)

Asker: *Bana nereyi gösterdiğinin farkında mısın sen? Nereye gideyim buradan? Nasıl gideyim?*

Kız: *Git!*

Asker: *Tanrım kafayı yiyeceğim! İşe bak! Güya benim canımı bağışlıyorsun! Anlamıyor musun? Öldürteceksin beni! (Kısa bir sessizlik.)*

(Kız tüfeğin kabzasını üç kere yere vurur.)

Asker: *Ne? (Kız üç kere daha vurur.) Ne var?*

Kız: *Git!*

Asker: *(Çok yakına bir bomba düşer. Asker kıza doğru hamle yapıp ayağa kalkar. Bağırarak, canavarca silahı almaya çalışır.) Ver onu bana!*

Kız: *(Korkar. Geri çekilir. Ağlamaklı.) Git buradan ne olursun! Beni zorlama!*

Asker: *Ver dedim!*

Kız: (Ağlamaya başlar. Asker topallayarak onun üstüne yürümeye başlar. Kız ondan geri geri uzak durmaya çalışır.) Ne olursun git artık! Korkuyorum!

Asker: (Bağırır.) Tüfeği bana ver, yoksa çok fena olacak! Lanet olsun! Onu bana verecek misin, yoksa ben zorla mı alayım? Ha! Ağlamayı kes! Yeter artık, yeter artık ya!

Kız: (Ağlayarak.) Git! Ne olur git!

(Asker su kabına bakar. Su kabına doğru yürümeye başlar.)

Kız: Ne? Ne yapıyorsun? (Asker bidonun yanına gelir. Kız ciddileşir. Bakışları su kabına kilitlenmiştir. Ama tüfek askere doğrultulmuş şekilde durur.) Onun yanından uzaklaş. Onun yanından uzaklaş. (Asker su kabını hafif eğip suyu dökmeye başlar. Sonra bir yudum içer. Su dökülmeye devam eder.) Ne olur! Sudan uzaklaş!

Asker: Tadı biraz kötü ama idare eder! En azından susuzluğu giderir. Su içer misin? Çok susamış olmalısın.

Kız: (Bakışları hala su kabındadır. Dökülen suyu elleriyle yakalamaya çalışır.) Bırak onu! Bunu bize neden yapıyorsun? Lütfen, bırak bidonumuzu!

Asker: Daha bitirmedim. Bu kaç litre? Oooo bayağı varmış. Ama bak yazık, giderek azalıyor. A sana bir şey soracağım. demin yakınlara bir bomba düştü! Daha doğrusu bir sürüsü düştü ya, neyse. O bomba senin çeşmenin üstüne düşmüş olmasın. (Güler.)

Kız: Bak beni çok zorlamaya başladın!

Asker: Ama yok. O kadar da kötümser olmayalım. Belki de çeşmeye düşmemiştir. Düşünsene ne kadar üzücü bir şey olurdu değil mi? Elindeki su kaynağını da kaybetmiş olurdu. Sonra o güzel hayvancıkların ne içecek? Yiyecek de yok zaten. Ne kadar kötü. O zaman şu yanımda duran bidondaki su da elimizdeki son su olurdu herhalde. Ve bu daha da kötü. Bak seninle bir anlaşma yapalım. Sen bana tüfeğimi ver

ben de sana bidonu vereyim. İçindeki su da yanında hediye. Bedava! Ne dersin? Nasıl teklif ama? Var ya ben ticaretle uğraşmalıymışım. (Güler.) Bak, eğer kabul etmezsen...

Kız: Ne?

Asker: Kaptaki bütün su dökülür.

Kız: Sana bunu verirsem, karşına ilk çıkanı öldüreceksin! Buna izin vermem.

Asker: Vermek zorundasın! Bak su iyice azalmaya başladı. Uzatma artık!

(Kızın bakışları su kabına kenetlenmiş haldedir. Kız hızla bidonu alıp içindeki suyu boşaltır.)

Kız: Bitti artık. Pazarlık edecek bir şeyin kalmadı. Git buradan!

Asker: (Boş bidona tekme atar.) Lanet olsun! Geri zekalı! Sen tam bir geri zekalısın! Bu intihar! Yaşayabilmen için elinde kalan son şeyi saçma sapan bir düşünce uğruna harcadın. Karşıma çıkanı öldürecekmişmişim! Mutlu musun şimdi?

Kız: Git!

Asker: Dedim ya! Sağır mısın sen? Gitmiyorum! İstiyorsan öldür beni!

(Kız, yavaş ve dikkatli hareketlerle bir şey aramaya başlar. Bir kutudan sağlam bir çekiç bulur. Asker onu izlemektedir.)

Asker: Ne yapacaksın onunla?

(Kız çabuk bir şekilde dışarı çıkar, dışarıdan sesler gelmektedir.)

Asker: Ne yapıyorsun! (Tüfeği eline alır. Tetik kırılmıştır Asker ağlamaya başlar.) Tetiği kırmışsın. Siktir! Ne yapacağım ben şimdi! İşim bitti! Buradan asla kurtulamayacağım!

Metnin devamında, asker gitmek için farklı bir çözüm buluyor. Aslında askerin daha önce de düşünebileceği bu çözüm tüfeğin ortadan kalkmasıyla aklına geliyor.

Asker, kızdan üstündeki asker kostümünü değiştirmek için yeni bir kostüm istiyor. Asker üniformasına özellikle, kostüm diyoruz, asker için artık, askerlik ona verilmiş bir rol, eskisi gibi kutsal bir vazife olmaktan farklı bir anlam taşıyor. Askerin burayı kendisini sakinleştirmek isteğiyle oynamasını, tüfekten önce de bir hayatı olduğunu anımsamasını istiyorum. Asker, kostümünü değiştirirken kızın da işgal askerleri geldiğinde ortada yaşanmışlık izi kalmaması için sahnedeki her şeyi toparlamasını istiyorum. Kız, hazırlık yaparken asker de hayvanlarla konuşuyor. Bu kızı rahatsız ediyor, bu nedenle her an tetikte dinlemeli. Asker, kız için hayvanlarının çok değerli olduğunu bildiği için onu sinirlendirecek bir blöf daha yapıyor. Hayvanlarıyla konuşurken acıktım diyor. Tam bu sırada kız askerinin bulunduğu tarafa doğru telaşla yürürken, asker birden bulunduğu yerden çıkıyor. Üstündeki eğlenceli bir palyaço kostümü. Kız birden gülmeye başlıyor, asker ve kız arasında bir şakalaşma oluyor. Asker üstündeki kostümünü değiştirince, bir bireye dönüşüyor, ürkütücü olan yanı bir anda kırılıyor. Özlem'den askere aynı ülkeden olduklarının sırrını, ona kurdeleyi kaybetme sırrını verirken çok sıradan bir durum olarak söylemesini istiyorum. Özlem bu şekilde oynadıktan sonra çöp kovasının içine saklanıyor. Kızın, çöp kovasıyla arasındaki ilişkiyi tamamlayan bir öneri ve çok keyifli. Özlem'in rol kişisine kendisini bırakabilmesi, beni çok memnun ediyor. Yönetmen, oyuncu ilişkisinde sıcak bir iletişim yakalayabilmemize çok seviniyorum. İnan'dan kızın söylediğini anlamak isteyerek oynamasını istiyorum. Kızın çöp kovasını kaldırıyor. Çünkü birbirlerinden korkmaları için bir neden yok artık. İnan, barış ilan ederek çok susadım diyor. Kızın ölümü asker için çok ciddi bir acı. Kızla geçirdikleri az zamanda, çok fazla şey paylaşıyorlar, hepsinden önemlisi kız askere unuttuğu çocukluğunu, gülmeyi ve sevgiyi yeniden hatırlatıyor. Askerden kızın bombada parçalanmış görüntüsünü unutmak isteyerek oynamasını istiyorum. Askerin yanlış koordinatlarla indiği yıkılmış bir sirkin, hayatındaki en büyük yanlışını düzeltmesi için bir fırsat olduğunu söylüyorum. Bu nedenle askere paraşütünün aslılı kaldığı yer de oynamasını istiyorum. İnan'ın değişimini güçlendirmek için yeniden işgal askerlerini helikopterle sirkin üzerinden geçiriyorum. Bu sefer asker onlara kendini göstermeyi değil kızın öğrettiği kurdele kaybetme oyunuyla işgal askerlerini kendi hayatından yık ediyor. Artık o bir asker değil, hayvanları yaşatması gereken bir palyaço.

Bir takım dengeleri değiştirebilecek kadar güçlü olmasak da kendimizi ve çevremizi değiştirebileceğimizi daha net anlatmak için asker çıktığında yeniden kızın hayalindeki sahneye dönerek oyunu bitirmeyi uygun görüyorum.

21 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Metnin çalıştığımız sahneler için düzeltmelerini yapıyorum.

Asker: Hayır yapma! Sakın! Tetiği kırmışsın (Tüfeği eline alır. Tetik kırılmıştır. Tüfeği fırlatır. Kızın üstüne doğru koşar ve yere yığılır.) Siktir! Ne yapacağım ben şimdi! İşim bitti! Buradan asla kurtulamayacağım!

(Kız eşyalarını toplar.)

Asker: Dur bir dakika! Buldum!

Kız: Ne buldun?

Asker: Üstümdeki asker kostümünü değiştirebilirim, buradan gidebilirim! Evet, buldum!

Kız: Kostümünü mü?

Asker: Üniforma işte! Neyse ne? Bunlardan hemen kurtulmalıyım. Bana bir şeyler bulabilir misin?

Kız: Tamam. Tamam. (Valizden bir kostümü çıkartır. Askere gösterir.) Bu olur mu? (Asker şaşkınlıkla bakar. Ardından kız birkaç kostüm daha gösterir.) Bunlardan başka bir şey yok.

Asker: Sanki şu ikinci gösterdiğin... onu bir daha gösterir misin?

Kız: şu mıydı?

Asker: Getir, getir! (Asker kostümü kızın elinden alır.) Ben üstümü değiştireyim. (Kostüme bakar. Sahneden çıkar.)

Kız: Yardıma ihtiyacın var mı?

Asker: Yok, yok!

Kız: Efendim?

Asker: Ne?

Kız: Beni çağırdın!

Asker: Yok çağırmadım! Zebranın ismi ne? **(Sessizlik.)** Yok mu? Onun da mı ismi yok? **(Sol tarafa seslenir.)** Karpuz! Karpuz gel kızım buraya! İsmi karpuz değil mi yoksa? Çok üzıldüm bak! Cinsiyeti ne peki? Kız mı erkek mi? Pıst! Kızım! Oğlum! Papağanın ismi ne? **(Güler. Papağan gibi konuşur.)** Benim ismim yok! Benim ismim yok! Ben papağanım! Ben ismi olmayan bir papağanım! Sonra bir de ne vardı? Hah, evet hatırladım. Midilli! Biliyor musun, karnım çok acıktı!

Kız: Daha işin bitmedi mi? Onların ismini sana asla söylemem. Onlarla konuşma! Onlar benim arkadaşlarım! Oldu mu?

(Asker palyaço kostümüyle sahneye girer.)

Asker: Ne? Ne? Sakın!

Kız: Burun ister misin?

Asker: Öldürürüm seni! Teğet geçmem öldürürüm!

Kız: Tamam, tamam! Dur sana bir iki numara göstereyim. Yolda belki ihtiyacın olur.

(Kız avuçta bez parçası kaybetme numarasını yapar.)

Asker: Bu numarayı daha önce de görmüştüm. Sırrını söyleyeceksin değil mi?

(Sessizlik)

Kız: Sırrımı sana söyleyeceğim. Ama bunu kimseye söylemek yok.

Asker: Söz! Kimseye söylemem!

Kız: Evet, ana dilimi çok iyi konuşuyorum. Ama inan bana tek kelime konuşmak istemezdim. Özellikle bu topraklarda. Ben buralı değilim. Aynı ülkedeniz.

(Kız çöp kovasına saklanır. Asker kovaya vurur ve kovayı kaldırır.)

Asker: Ben çok susadım.

(İkisinin birden aklına gelir.)

Kız-Asker: Kuyu!

(Kız önden çıkar. Sonra asker bidonu alarak onun peşinden gider.)

Asker: Salça beni bekle!

Kız: (Sesi dışarıdan gelir.) Bana salça deme! Giiiiiit!

Asker: Ne diyeyim peki?

Kız: (Dışarıdan.) Benim adım Yok, Yok, Yok!

Asker: Yok mu? Haaa! Yok beni bekle!

(Asker sahneden çıkar. Tam bu sırada yüksek bir bomba sesi duyulur. Bir süre sonra asker elinde dolu bidon ve kızın papyonuyla tek başına sahneye girer. Çok üzgündür. Kız ölmüştür. Papyonu çöp kovasına takar. Şapkasını çıkarır. Parmak numarasını yapmaya başlar. Tam bu sırada bir helikopter geçmeye başlar. Sihirbazlık numarasını geçen helikoptere yapar. Parmağı cebine koyar.) Karpuz! Kızım merak etmeyin? Ben buradayım artık. Size su getireceğim. Ama önce şu çeşmeye bir bakayım, yerinde duruyor mu? **(Sahnedeki çıkar.)**

Metnin tamamını sahne üzerinde prova etmiş ve durumları araştırmış, metnin son halini şimdilik vermiştik. Bundan sonra sürekli akış almak ve oyuncuların bu sahneden sonra ne yapacaktım kaygısından uzak oynayabilmeleri için oyuna hakimiyetlerini sağlamam gerekiyordu. Oyunun teknik olarak dekor, müzik ve ışık

bütününde de tamamlanması, oyunun bir atmosfer kazanabilmesi adına benim için önemliydi. Bu nedenle ertesi gün yapacağımız provaya oyunun müziklerini yapmalarını rica ettiğim Hüseyin ve Özlem'i çağırmıştım. Çağdaş ve Nehir 'de akışı izlemek için gelecektlerdi. Bu provada oyunu başından sonuna kadar akış aldık.

22 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bugün oyunun baştan sona olan akışını, müzisyen ve sahne tasarımcısı arkadaşlarımla seyredebilecektim. Onların oyun üzerine düşünceleri benim için çok önemliydi. "Orda" oyununun ilk zamanlarında oyunun müzikleri üzerine Özlem ve Hüseyin ile konuşmuş sahnede canlı olarak müzik yapmak fikrine nasıl baktıklarını öğrenmek istemiştim. Hüseyin perküsyon, Özlem ise piyano konusunda uzmandılar. Savaşın yıkıcı olan tarafını perküsyon aletleriyle yapabiliriz, hayalin masalsı dünyasını ise piyano ile anlatabiliriz diye düşünmüştüm. Bu fikir onların da hoşuna gitmişti. Şimdi oyunun sahne üzerinde akışını alırken, sahne üzerinde müzisyenleri nasıl yerleştirebileceğimi bulamıyordum. Akıştan sonra, Özlem ve Hüseyin canlı performansa gerek ve yer olmadığını hatta müzik bile kullanılmasa olabileceğini söylediler. Canlı performans konusunda haklıydılar. Müzisyenleri sahneye hangi sıfatla yerleştirebileceğimi bilemiyordum. Dramatik bir sahneleme içerisinde müzisyenler bütünü bozabilir, daha çok epik bir anlatım katabilirlerdi. Ben seyircinin izlediği oyuna yabancılaşmasını değil tam tersi oyunla bir özdeşleşme yaşamalarını istiyordum. Bu nedenle sahne üzerinde müzisyenlerin canlı bir performans sergilemeleri fikrinden vazgeçmiştim. Fakat oyunun atmosferini yansıtabilmek hem oyuncular hem de izleyici için anlatımı kuvvetlendirebilmek adına oyunda müzik olmasını istiyordum. Oyunda trampet sesi benim için çok önemliydi. Trampet hem idam mangasında hem de sirklerin tehlikeli gösterilerinde kullanılan bir müzik aletiydi. Bu ortaklık benim için çok şaşırtıcıydı bu nedenle askerin ilk düştüğü sahnede mutlaka bir trampet sesi kullanmak istiyordum. Bir sonraki buluşmamızda müzik aletlerini getirerek deneme yapmak istediklerini söylediler.

Nehir ve Çağdaş ise tasarladıkları dekor ve aksesuarların bütün içinde çok güzel duracağından akışı izledikten sonra daha çok emin oldular. Oyunu boş sahne de hiç kaçış perdesi vs. olmadan kullanacaktık. Bu arada provadan sonra çok eğlendik.

Çağdaş ve Nehir’le, oyunda askerin asılı olduğu yerden nasıl ineceği sorusuna cevap bulmaya çalışmıştık. Hatta makara sistemiyle askeri, oyunun başındaki palyaço gösterisinden sonra asmayı ve iplerini kestiğinde de makarayı bırakarak sahneye inmesini sağlayabiliriz diye düşünmüştük. İnan, bu sorunu çok basit bir biçimde çözmüştü paraşüt kostümünü açmış ve kostümden dışarı çıkararak asıldığı yerden inme meselesini çözmüştü. İnsan bazen gerçekten kendisini yokuşa sürmekten hoşlanıyor diyerek kendi halimizle eğlendik. Asker oyunun başından itibaren aslı kalacak “blacklight ışığında” olacağı için de göze çarpmayabilir diye konuştuk.

Sahne önümüzdeki üç gün doluydu. Bu nedenle bu üç gün içinde oyundaki eksik olan kostümleri ve aksesuarları tamamlarız diye konuştuk.

Üç gün ara

Kızın kostümü hemen hemen tamamlanmıştı. İnan’ın palyaçoluk yaptığı süreçten kalan kostümleri kıza çok güzel olmuştu. Pantolonunun üstüne giymesi için bir kostüme ihtiyacımız vardı. Kız, savaş alanında yaşadığı süreçte pek çok ceset gömdüğünü söylüyorsa eğer yokluktan o cesetlerin üzerindeki malzemeleri de gömmeden önce ihtiyaçları doğrultusunda almış olabilir diye düşündüm. Bu nedenle kızın üzerine giydiği rütbeli bir asker gömleği olabilir. Böylece savaşa dair bir parçanın palyaço kostümüyle giyilmesi durumumuzun absürtlüğüne destekleyebilir. Bu arada kızın aksesuarı olarak bir de matara ve dürbün aldık.

Askerin kostümü için, asker kıyafetleri satan mağazalarda dolaşırken genelde kıyafetler Türk askerine ait olduğu için bir uyruğa işaret etmekteydi ve böyle bir gönderme yapmak istemediğimiz için her uyruğun askerinde olmazsa olmaz birkaç şey almaya karar verdik. Tıpkı tüfek gibi, postal da askerlerin olmazsa olmazı ya da hücum yeleşği her operasyon askerinde bulunan bir malzeme. Bu nedenle askere yalnızca hücum yeleşği ve postal aldık. Pantolon ve montun sadece yeşil olması yeterliydi. Ayrıca Çağdaş’ın oyun için verdiği gerçek bir gaz maskesi vardı. Oyunun kostümlerini de tamamlamıştık.

26 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyunun eksik olan aksesuar listesini hemen hemen tamamlamıştık.

- Sırt çantası, harita, asker bıçağı (keskinliği alınmış), asker için sefer taşı, ilk yardım çantası, deri için dikiş iğnesi, morfin için şırınga, fener, el bombası, askeri asmak için dağcı ipi.

Oyuncular aksesuarları tamamlandıkça, onlara alışmaları için de zaman almış oluyorlardı. Oyun için her akış aldığımızda eksik olan teknik malzemeleri görmemiz de o denli kolaylaşıyordu. Oyunu henüz çıkardığımız ve yeni yeni akış almaya başladığımız için ritim problemini oyuncularla henüz paylaşmıyordu. Oyunun içinde rahatlamaya ihtiyaçları olduğunu düşünüyordum. Asker ve kızın oyunun başında yaşadığı arbede sahnelerini çözmeye çalıştık. Bu sahnelerde her iki oyuncu da birbirlerinin canını acıtmak istemedikleri için temkinli davranıyorlar ve bir sonraki adımı bekliyorlardı. Bu sahneleri daha akıcı bir hale getirmek için bedenlerimiz üzerinde denemeler yaptık.

27 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bu provada Coşkun adlı ışık konusunda uzman bir arkadaşımı akışı izlemesi için çağırdım. Oyunun dekoru bitmeden ışıkları yapamasak da oyun konusunda bir fikir sahibi olmasını ve nasıl bir tasarım yapabileceğine dair düşünmeye vakti olmasını istemiştim. Coşkun oyunun akışını izledikten sonra önce benim nasıl bir ışık istediğimi sordu. Oyunda daha çok süzme ışıklar kullanmak istiyordum. Sahne harabe bir sirk çadırı olduğuna göre bu harabe sirk çadırından içeri süzme gün ışığı gelebilir diye önerdim. Coşkun da benimle hem fikirdi, daha çok genel değil lokal ışık kullanmanın oyundaki savaş atmosferine hizmet edeceğini düşünüyordu. Sahne üzerindeki spotları ve teknik aksamı inceledi. Par olmadığı için süzme ışık kullanımının zor olduğunu fakat spotlarla sahneyi boyayabileceği üzerinden konuştuk. Dekorü tamamladıktan sonra tekrar buluşmak üzere ayrıldık. Bayram olduğu için dekora dönük malzemeleri tamamlamamız imkansızdı. Her yer kapalıydı, kapalı olmasa bile herkes bayram tatilindeydi. Bizim için aslında faydalı bir süreç olabilirdi. Bu bayram sürecinde oyunun ritmi üzerine çalışabilirdim.

28-29-30 Kasım 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Üç gün boyunca arka arkaya akış alabilmiş olmak oyuncularını da çok rahatlatmıştı. Karakterler daha belirginleşmeye başlamıştı. Oyuncular artık ne yapacaklarına daha hakim oldukları için bazı sahneleri ezberden oynamaya başlamışlardı. Bu ezber, oyuncular için de seyreden için de çok riskli bir aşamaydı. Bu nedenle oyuncularını uyarma ihtiyacı duydum ve onlara beni yani izleyeni kandırmamaları gerektiği üzerinden konuştum. Şayet onlar neyi neden yaptıklarını bilmeden oynarlarsa bunun seyreden için gözünden kaçmadığını söyledim. Karakterlerini bulmuş olduğumuz ana isteğe hizmet edecek, daha da renklendirecek istekler bulmalarını önerdim. Oyuncular oldukça yorulmuşlardı. Dinlenmeleri ve çalıştıklarımızın biraz demlenebilmesi için provalara ara verdim. Oyunun dekoru ve müziği oluşunca yeniden provalara başlayacaktım. Bu boşlukta benim daha önce izlediğim birkaç filmi İnan ve Özlem ile paylaştım.

05 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Hakan, uzun süredir kendi yönettiği oyunun telaşında olduğu için bizimle provalara katılamamıştı. Ön oyundaki sahneleri Hakan ve Özlem sahnede detaylı biçimde çalışabileceklerdi. Ben, Hakan ve Özlem'i yalnız bırakarak oyunun dekoru için Emre ve Mehmet'in almış oldukları bazı malzemeleri ve boyaları denemek için atölyeye geçmiştim. İnan'ın ve Özlem'in kostümlerine yapılan eskitme ve dikişlere yardım ediyordum. Bu tip el hüneri gerektiren konularda Çiğdem bize yardım etmek için katılmıştı. Hakan ve Özlem'in çalışmasının sonlarına katılabildim. Her ikisi içinde verimli bir çalışma olduğunu söylediler, vakitsizlikten dolayı, ancak ertesi gün Özlem'in Hakan'la çalışmasını izleyebilecektim.

06 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Özlem Kaveller ve Hüseyin müzik aletleriyle akışı seyretmek ve müzikte bir takım denemeler yapmak için provaya gelmişlerdi. Kızın, ön oyununda ellerine bir kimlik kazandırmak üzerine çalışmıştı. Hakan bir gün önceki provada bunu çok daha anlaşılır bir biçime getirmişti. Bu nedenle Kaveller'in sesleri bozan makinesiyle ellere bir çizgi film sesi kazandırmak üzerine mikrofonda çalışmalar yaptık. Akış sırasında

hangi sahnede nasıl bir müzik olabileceği üzerinden araştırmalar yaptık. Ben müziğin olmasını istediğim sahneleri söyledim ve o sahneler üzerinden yeniden çalıştık. Oldukça verimli bir provaydı. Trampet seslerini, eller için karar verdiğimiz sesleri kaydetmemiz için stüdyosu olan bir arkadaşımın ricada bulunmuştum. İki gün sonra kayda girebiliyorduk.

08 Aralık 2009 / Stüdyo

Ön oyunda ve askerın düştüğü sahnede kullanılacak trampet sesleri için Hüseyin, canlı olarak birkaç farklı kayıt aldı. Kaveller ise kızın, ön sahnesinde kullanılmak üzere benim canlandırmalarımla ellerin seslerini yaptı. Askerın düştükten sonraki karanlık sahnede piyano ile gerilimi arttırmak istiyordum. Kaveller sahneyi ve sahnenin ortalama uzunluğunu bildiği için hemen piyanoda çok naif ama gerilimli bir beste yaptı ve onu da kaydettik. Kavaller daha önce bestelediği bir parçanın müziğini de kullanmam için getirmişti ve o şarkıyı ben de biliyordum. O şarkının sözlü kaydını da belki kullanırız diyerek stüdyoya tekrar gelmek üzere sözleştik. Ayrıca oyunun bir sirk müziğine ihtiyaç vardı. Bilindik bir sirk müziğinden daha çok Kavaller, oyunun ritmine özel bir beste yapmaya karar verdi. Bu yeni bestenin de kayda girmesi gerekiyordu. Yaklaşık bir haftaya kadar eksiklerimizi tamamlayarak kayda girmek üzere ayrıldık. Oyunun açılış sahnesinde, kızın askeri vurduktan sonraki sahnesinde, kızın askere “insan neden öldürmek ister” diye sorduğu sahnede, asker ve kız arasındaki su ile tüfek pazarlığının olduğu sahnede ve son olarak da final sahnesinde müzik olmasını istiyordum. Yani toplamda beş sahnede belki, ön oyun ve finalin müziği aynı olabilirdi dört ayrı müzik gerekiyordu. Kavaller bir haftada besteleri yetiştirerek kayda hazır hale getirebileceğini söyledi. Bu çok güzel bir haberdı.

09 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyunda; bomba, helikopter, uçak, g3 silah sesi, el bombası gibi bir takım savaşa dair efektlere ihtiyacımız vardı. Bu nedenle efekt konusunda uzman Serkan adında bir arkadaşımı aramıştım. Gerekli efektleri, pek çok olasılığı hesaplayarak bol seçenekli halde bugün yolladı. Akış sırasında ben de bazı efektleri denedim.

10 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Dekor için gerekli boyaları ve diğer malzemeleri hazırlamıştık. Nehir ve Çağdaş ile bugün dekor için boyama ve detayları halledebilecektik. Gün içinde sirk arabası ve çöp kovasını, Nehir ve Çağdaş'ın akşama çalışabilmeleri için siyaha boyadık. Nehir ve Çağdaş geldiğinde, Emre, Mehmet, ben, Özlem, İnan ve Çiğdem olarak hazırдық. Gerçekten de çok eğlenceli zaman geçirdik. Malzemelerin gerekli boyamaları bitip fosforlu ışıktaki baktığımızda ortaya çıkan sonuç hepimizi çok mutlu etmişti. Oyuna dair diğer küçük detayları Nehir ve Çağdaş bize pasladılar. Onlar için yorucu bir gün olmuştu. Sahne dört gün boyunca oldukça yoğundu bu nedenle prova alamayacaktık. Biz de bu boşlukta kalan detayları halletmeliydik.

14 Aralık 2009 / Stüdyo

Kaveller oyuna dair besteleri tamamlamıştı. Ben oyun müziklerinin, sahnelerin atmosferi içinde algıyı daha da arttırıcı bir işlevi olmasını ön plana çıkmamasını istemiştim. O da benimle hem fikirdeydi. Kaveller ile birbirimizi çok iyi anlamıştık. Tüm besteleri dinletti, hepsinde de sahneler gözümün önüne gelebiliyordu. Bazı besteler ufak birkaç ekleme yapıp kayda girdik. Kaveller'in sözlü bestesi çok güzel olmuştu. Oyunumuzun bir şarkısı vardı artık.

15 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyun müziklerini ve efektleri yapmak için Tuğçe aramıza katılmıştı. Tuğçe'ye heyecanla oyunun müziklerini verdim. Ekip olarak müzikleri dinledik. Sözlü olanda İnan ile duygulanıp ağladık bile. Müziklerin de hazır olması bizi daha da gururlandırmıştı. Ayın 17'sinde olacak ilk gösterim için fazla vaktimiz yoktu eksikler hemen hemen tamamlanmıştı, sıra ışığa gelmişti. Coşkun başka bir oyunla turnede olduğu için ışık tasarımı bize kalmıştı. Asker ve kızın ayrı renkleri olabilirdi. Askerin soğuk mavi, ölümü hatırlatan bir renk, kızın ise sıcak çikolata rengi olabilirdi ışıkları. Bu fikri ekipte sevmişti. Ters ışık ve lokal ışıkları ağırlıkta kullanacaktık. Hangi sahnede nasıl bir ışık kullanabiliriz araştırma için İtalyan bir akış aldık.

16 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

“Blaclight ışıklar” teknik olarak bize oldukça problem çıkardılar. Elektrikçiye hepsini elden geçirttik. Işıkların asılması ve teknik olarak dimerlerle bağlantılarını Emre ve Mustafa yapıyorlardı. İkisi de çok tecrübeli olmadıkları ve elimizde çizilmiş bir ışık planı olmadığı için ışık tasarımında epey ağır ilerliyorduk. Bu arada Çağdaş dökümden yeni çıkan tüfeği ve askerin yaralı bacağı için yaptığı lateksi getirmişti. Çiğdem aksesuarların detayları ile uğraşıyordu. Gün ancak sahnelerin ışık detay focuslarını almamıza ve ışık masasına kayıt yapmamıza ancak yetmişti. Oyuncularla ışık bütününde bir akış henüz alamamıştık. Oyun günü alacağımız akışta umarım her şeyi bitmiş olarak görecektik.

17 Aralık 2009 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Çetin Sarıkartal danışman hocam olarak oyunu ilk kez izleyecektim. Bu nedenle çok heyecanlıydım. Oyun akşam 20.00’da olacaktı. O vakte kadar teknik olarak hızlı bir akış almalıydık. Fosforlu ışıklarla ilk kez prova alıyorduk, ön oyun çok karanlıkta kalmıştı, asker görünmüyordu belki ama palyaço gösterisi de hiç anlaşılıyordu. Oyunculara hiç müdahale etmeden ışık odasından Tuğçe ve Emre’ye değişimleri söyleyerek bir akış aldık. Oyunun başında ilk defa perde kullanma kararı verdik. Asker asılı olduğu için perde olmazsa seyirci alınırken askeri görecektik. Bu nedenle oyunun başını değiştirerek, perde oyunu ekledim. Oyuncular çok yorulmuşlardı ve pek çok şey yeni olduğu için heyecanlılardı. Onlara şayet oyuna kendilerini teslim ederlerse her aksiliğin onlar için iyi olduğunu söyledim. Oyun saat 20.15’de başladı. Oyunun ertesi günü Çetin Hoca ile oyunun sıkıntıları üzerine konuştuk:

Ön sahnenin çok uzun ve karanlık olduğundan bahsetti.

Oyuncuların ritim problemini söyledi.

Oyunun güçlü bir finali olmadığı üzerinde durdu.

Metin problemini çözdüğümüz söyledi.

Yönetmenin bazı sahnelerde çok öne çıktığını söyledi.

Bu konuşma beni çok rahatlatmıştı. Benim akış sırasında gördüğüm eksiklerin dışında oyuna dair farklı bir problemden bahsetmemişti. Son bir hafta sürekli teknik meselelerle uğraşmak ve teknik prova alamamış olmak yönetmenin görünmesini ya da oyuncuların düşmesini tetiklemişti. Çetin Hoca'ya seyirciye var mıyım yok muyum sorusunu nasıl sordurtabileceğimi danıştım. Kızın oyunun başında önce seyirciyi görmesini, sonrasında da seyirciyle ilişkisini koparmasını söyledi. Bu eleştiriler ışığında yeniden prova almalıydık.

Tiyatroda 21- 30 Aralık tarihleri arasında Fransa'dan gelen bir gurup tarafından sirk atölyesi olacaktı. Böyle bir tesadüfe inanmadım. Atölye çalışmaları gün içinde olacaktı ve İnan o saatlerde çalıştığı için maalesef katılamıyordu. Fakat ben ve Özlem için önemli bir deneyim olacaktı.

02 Ocak 2010 / Çevre Tiyatrosu Sahne

30 Aralık tarihinde atölye çalışmalarında öğrendiklerimizi Sulukuleli çocuklar için özel olarak gösterdik. Çocuklar çok eğlendiler özellikle de bizim sakarlıklarımızda. Çalışmalara Emre, Mehmet, Çiğdem, Mustafa hepimiz ekip olarak katıldık. Sirk dair çok şey öğrenmiştik. Sirk atölyesinin ardından provaya tekrar başladık. Özlem'in artık savaştan öncesinde nasıl bir sirk ortamında olduğunu hayal etmesine gerek kalmamıştı, bunu birebir deneyim etmişti ve bunun için çok şanslıydı. Özlem ile Çetin Hoca için oynadığımız gösterimde dikkatimi çeken ve beni çok şaşırtan bir oyunculuğu üzerine konuştum. Özlem çok heyecanlandığı için bu heyecanını ağlayarak atmayı tercih etmişti. Oysaki bizim yaptığımız oyuncu dramaturgisinde, kızın sürekli ağlayan bir kız olmadığı üzerine konuşmuştuk. Ayrıca kızın clown olduğunu hiç unutmamak gerekiyordu. Özlem'e böylesi bir ağlama isteğini şayet saklı tutar "ağlamamak istemek" üzerine oynarsa rolüne çok faydası olabileceğini söyledim. Ön oyunda seyirci de var mıyım yok muyum sorusunu uyandırmak için Çetin Hoca'nın önerisi üzerine aklıma bir fikir gelmişti. Şayet burası bir sirk çadırıysa, çadırın üç tarafında da seyirci olabilir. Bu nedenle Özlem'den ön oyun sırasında sadece seyirci koltuklarının olduğu karşı tarafa değil sağ ve sol tarafına bakarak da oynamasını önerdim. Ayrıca kızın köpeğini

çağırıldığı yeri seyirciye yapılan bir gösteri olmaktan çıkartarak, gündelik hayatında köpeğiyle kurduğu ilişki olarak oynamasını istedim. Çok daha akıcı oldu. Kızın köpeğiyle arasında nasıl bir sıcaklık olduğunu görebiliyorduk. Bu da kızın köpeğini kaybettiği sahneyi güçlendiriyordu.

03 Ocak 2010 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Oyunun ışıklarını yeniden yaptık. Notlarımızı çok titiz almadığımız ya da alamadığımız için keşfettiğimiz bazı şeyleri yeniden keşfetmek zorunda kaldık. Nehir ve Çağdaş'ın çizdiği resimler üzerinden yeniden boyama yaptık.

04 Ocak 2010 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Ön sahnede hem askeri göstermeyen hem de kızı gösterecek bir ışık yapmalıydık. Bu nedenle Coşkun'u aradım ve ondan tasarladığımız ışığı görmesini rica ettim. Epey aksiliklerle dolu bir gündü elektrikler kesildi vs. fakat sonunda ışık tasarımındaki eksikleri tamamlayarak ışık masasına kaydını yapmayı başardık.

05 – 06 Ocak 2010 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Sahnede; ışık, dekor, müzik, aksesuar ve kostüm problemlerinin hepsini çözmüş olarak akış aldığımız bu iki gün oyuncularını da beni de teknikteki arkadaşlarımı da çok rahatlatıyor. Oyunun atmosferi oldukça gri oldu. Bu durum beni çok memnun etmiyor. Savaşın ağırlığı hissedilirken, kızın hayal dünyasındaki ve hayatı algılayışındaki o aydınlık ve keyifli taraf ortaya çıkmıyor. Kızın clown olması oyunun bütününe taşınmıyor. Akış sırasında oyuncular, rol kişileri üzerinden verdikleri tepkilerde çok uzun zaman alıyorlar. Oyunun sıkışmaya ve karakterlerin birbirlerinin istekleri üzerinden çatıştıkları aksiyonun çıkmasına ihtiyaç var. Oyunun başında hiç değişmeyen ve bir süre sonra yorucu bir hal alan aynı bas ses hakim. Karakterler kendi tepkilerini ve renklerini henüz tam olarak ortaya çıkaramıyorlar. Oyundaki ağır ve ağdalı atmosfer beni izlerken yoruyor. Oyunun bütünü içerisinde gördüğüm bu eksikleri bir gün içerisinde toparlamama imkan yok. Oyunculara oyunda onları etkileyen bir cümleyi tutmalarını ve bütün oyunu o cümleyi seyirciye anlatabilmek için oynamalarını istiyorum. Oyuncuların bir derdi olduğu için oyun eskisine göre daha dinamik oluyor.

07 Ocak 2010 / Çevre Tiyatrosu Sahne

Bugün saat 19.00'da Çetin Sarıkartal ve Ezel Akay oyunu izleyecekler. Oyun öncesinde oyuncularını yormadan yalnızca teknik ekip için bir prova alıyorum. Oyundan önce İnan tüm ekibi sahneye çağırıyor. Mehmet, Emre, Tuğçe, Mustafa, Çiğdem, Özlem, İnan ve ben el ele tutuşuyoruz. Hiç konuşmadan gözlerimizi kapatıp beraberce susuyoruz. Biz bir ekibiz ve her ne olursa olsun birbirimize güvenebileceğimizi biliyoruz. Artık oyun için hazırız. Hepimiz rahatlıyoruz. Ekibe şimdi oyun zamanı beraberce eğlenilme şansımızı en iyi biçimde kullanalım diyorum. Özlem'le özel olarak konuşuyorum. Ona güvendiğimi, onun da oynarken kendisini yargılamayı bırakıp oyunun keyfini çıkarmasını söylüyorum. İnan'a ve Özlem'e sarıldıktan sonra oyunu başlatıyorum, ışık odasına gidip oyunu başlatıyorum.

Çetin Hoca oyundan sonra Özlem ve İnan ile oyunculuk çalışması yapıyor. Oyunculara birbirlerini dinlemediklerini, birbirlerini görmediklerini, sahnede olan anları yaşamadıklarını söylüyor. Oyuncuların metindeki lafları söylemeden önce durumu oynamalarının, seyircide öncesinde keşfediş sağladığı için merakı öldürdüğünü ve sıkılmaya başladığını söylüyor. Oyuncuların hareket ve laf ikilisinin senkronunu yakalamaları gerekiyor. Çetin Hoca oyuncularla özel bir çalışma yapıyor. Çetin Hoca'nın kızın clownunu buldurması beni çok heyecanlandırıyor, askerin ise cesur ve güçlü olan kimliğinin altını biraz daha çiziyor. Kız clown kimliğiyle asker bayginken tekme attığı sahneyi tekrar oynuyor. Kızın clown olan gözünden durumları algılamak oyunun üstündeki griliği dağıtmaya başlıyor ve bu durum izleyen olarak beni de hafifletiyor. Oyuncular buldukları rol kişilerini kaybetmeden yakın zamanda prova alarak tüm oyunu yeniden oynamalıyım. Özlem de İnan da her oyuncu gibi güvenli sularda yüzmek istiyor oysaki asıl keşfedilecek şeyler riskli olan sularda. Oyuncular Çetin Hoca'nın tecrübesi ve tekniğiyle derin sularda yüzüyorlar ve bu keşif benim oyunda çözmeye çalıştığım düğümü çözüveriyor.

4. SONUÇ

“Taze ve yepyeni ne yapalım ki, hem anlamlı, hem eğlenceli olsun?”

Goethe

Kadir Has Üniversitesi'nin Balat Kampüsü, ana giriş kapısından her çıkışımda, Atatürk'ün sanat üzerine söylediği bir sözü karşılıyor beni.²⁴ *“Sanat güzelliğin ifadesidir. Bu ifade, söz ile olursa şiir, nağme ile olursa müzik, resim ile olursa ressamlık, yontma, oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlık olur.”* Bu yazıyı her okuduğumda tiyatro diye bir başlık açıp ona da tanımlama getirmeye çalışıyordum. *“..... ile olursa tiyatro olur”* Bu nokta noktanın yerine ne koyabilirdim. *“İnsan ile olursa tiyatro olur.”* Yeterli bir tanımlama değil, çünkü sanatın hepsi insan ile yapılmakta. *“Hepsiyle yapılırsa tiyatro olur”* belki denebilirdi. Sonuçta tiyatro; müzik, şiir, resim, heykel, bina hepsini kapsayabilir. Ama bu cümle bağımsız olarak okunduğunda bir tasvir sunmuyordu. Kendi kendime eğlenmek için yola çıktığım bu oyunun yanıtını vermeliydim. İşte yanıt bu cümlenin içinde saklıydı. *“Oyun ile olursa tiyatro olur.”* Hem diğer tanımlamaların içinde hem de bağımsız olarak tiyatroyu tanımlayan bir sözcüktü “oyun”. Hem eğlenceli hem de çok ciddi bir işti. *“Tiyatro, insanlar arasında geçen, aktarılmış ya da kurgu ürünü olaylara ilişkin canlı betimlemelerin eğlendirme amacıyla oluşturulmasıdır. Eskiden ya da yenisinden olsun, tiyatrodan söz ettiğimizde, anlatmak istediğimiz budur.”*²⁵ Tiyatronun eğlendirme işlevini üstlenen en önemli sır bence, bir oyun olmasının içinde saklı. Bu oyunu, Brecht'in tanımlamasından yola çıkarak hangi kurgu ürünü olayla aktardığın ya da Goethe'nin sözünde olduğu gibi nasıl anlamlı kıldığın çok önemliydi. İşte tiyatrodaki, oyun kadar basit görünen bir denklemi köklü sayılarla, üslü sayılarla, türevlerle, integrallerle çok bilinmeyenli bir denklem haline getiren şey, neyi nasıl anlatmak? istediğindi.

²⁴ Zişan Uğurlu'dan esinlenilmiştir.

²⁵ Bertolt Brecht Tiyatro için Küçük Organon, Mitoş Boyut Yayınları, İSTANBUL, s.19

“ Orda” oyun metnini okuduğumda metne dair çözmeme gereken pek çok denklem vardı karşımda. Her oyunda karşıma çıkacak olan bu denklemlerden farkıysa; henüz sağlamasının yapılmamış olması, bağımlı ve bağımsız değişkenlerinin matematik kurallarının olmazsa olmaz gereklerini yerine getirmemiş olmasındaydı. Matematiği oldum olası sevmişimdir. Problemleri araştırmak, yeni çözüm yolları bulmak, kısa yoldan değil, uzun yoldan yeni denklemleri de içine alarak çözüme ulaşmak bana hep zevk vermiştir. “Orda” çözülmesi gereken denklemleriyle beni beklerken, problemin başlangıcındaki soru beni çok heyecanlandırmıştı. Bir işgal askeri, işgal ettiği topraklardaki yıkılmış bir sirk çadırında yalnız yaşayan bir clown ile karşılaşır mı ne olur? Çok fazla şey olabilirdi, çok fazla yoldan sonuca ulaşılabilirdi. Oyun provalarında nasıl bir çalışma yaptığımızı, metne ve oyuna dair izlediğimiz yolları “çalışma defteri ve metin oluşturma” başlığı altında detaylandırmaya çalıştım. Bu çalışma sırasında kimi zaman kendimi sıkıştırılmış ve çözümünü asla bulamayacağım bir denklemin içinde hissettiğim anlar oldu. O anlarda referans olarak danıştığım çok önemli tiyatro adamları (bence onlar için yapılabilecek en güzel sıfat tamlaması tiyatro adamları) oldu. Brecht gibi, Strehler gibi, Peter Brook gibi, Stanislavski gibi, Augusto Boal gibi, Jerzy Grotowski gibi.... Çok sıkıntılı geçen bir provanın ardından onların kitaplarından bir sayfa aralayıp yine yeniden okumak bana cesaret ve güç veriyordu.

Peter Brook bir oyunun temsile kadar geçen serüvenini inceleyerek bir ilişki denklemi oluşturmuş. Bu denklem “ *temsil sırasında ilişki, oyuncu/ konu/ izleyici biçimindedir. Prova sırasında oyuncu/ konu/ yönetmen. İlk baştaki ilişki yönetmen/ konu/ tasarımcı*”²⁶ olarak verilmişti. Bu denklem, metni oluşmuş bir oyun için işleyebilirdi. Fakat “Orda” oyununda bu denklemin değişkenleri yer değiştiriyorlardı. Denklemdeki bu değişiklik ve esneklikler, metni oluştururken bize yeni olasılıklar sunuyordu. Benim bu oyunu oluştururken araştırdığım en önemli izlek oyuncular oldu. Oyuncuların, kimi zaman nedenini bilmeden verdikleri tepkileri, sıkıntıları, heyecanları irdelemek, bu metnin oluşumunda bana dayanak oluşturdu. Grotowski’nin dediği gibi “*yeni bir metin bizim deneyimlerimizi yansıtan bir tür prizma olabilir*”²⁷

²⁶ Brook, Boş Alan, s. 128

²⁷ Jerzy Grotowski, Yoksul Tiyatroya Doğru, Tavanarası Yayıncılık , İSTANBUL, s.57

“Orda” oyununun, uzun bir prova sürecinden sonra seyircisiyle buluştuğu an, oyunu salonun arkalarında tarif edilemez bir duygu durumunda izledim. Oyunun içindeki teknik aksaklıklar, oyunculuklarda seyirciyle buluşma heyecanın getirdiği, rol kişilerine yansıyan değişiklikler, hepsinin sorumluluğunda ve özünde yönetmenin eksikliklerine rağmen tarif edemediğim bir duygulanım. Ortaya bir oyun çıkarmış olabilmenin mutluluğuydu belki de bu duyguların karmaşası. Oyun oynanırken ben artık sadece bir seyirciydim. Tıpkı bir oyuncunun rol kişinin sadece sahnede oynanırken var olabilmesi, yaşaması gibi, yönetimde yalnızca provalarda yaşamalıydı. Oyunu izlerken yönetmenden izler görmek değil, ne olduğunu anlamak istiyordum. Bu oyunda ben yalnızca ekibi oluşturan ve sahnede ne olduğunu inceleyen biriydim. Oyunu izlerken, beni en duygulandıran şey, pek çok insanın o oyunun eksiksiz oynanabilmesi için verdiği emektir. Bu süreç benim için çok kıymetliydi. Provalar sırasında pek çok yeni dost edindim. Hepimiz tanıdığımızı sandığımız birbirimizle yeniden tanıştık. Oyunu ortaya çıkarabilmek için elimizde eteğimizde ne varsa tüm samimiyetimizle ortaya döktük ve en önemlisi, bu flört döneminde hepimiz birbirimizi yargılamadan tanımaya, anlamaya çalıştık. Hayatı referans olarak yola çıkan tiyatro, hayattan mı beslenmekte yoksa hayat, tiyatrodan mı? Bu sorunun yanıtını ben kendi adıma artık şöyle verebilirim: Sahne, bana ve hayata çok şey kattı. Sahne bana, insanları dinlemeyi, anlamayı, yargılamadan kabul etmeyi, baskıyla değil eğlenerek değişebilmeyi, değiştirebilmeyi, onların kıymetini, sürecin önemini, söylenen her lafın, yapılan her hareketin önemini, farklı açılardan düşünebilmeyi, hayal edebilmeyi, hayal kurdurtabilmeyi, insan bedeninin mucizesini, nefesin önemini, yaşanan her anının kıymetini, insanı önemsemeyi hatırlattı, öğretti ve yaşattı. “Orda” süreci bana kolektif bir çalışmanın içinde asal olanın üretilen şeye hizmet etmek olduğunu, bireyin ancak karşısındaki sayesinde kendisini tanıyabildiğini öğretti.

Üretilen her şey yeni bir öğretidir aslında. Eksikler ancak yapılarak görülebiliyor. Öğrenciliğim sürecinde en çok duyduğum cümlelerden birisi de “düşünme yap” oldu. Evet yapmak lazım. Ben “Orda” oyununu yaparak hayatımın en önemli tecrübelerinden birisini yaşadım, bu tecrübeye her yeni oyunla yeni kapılar aralamaya devam edeceğim.

EKLER

EK 1. “Orda” Oyun Metninin İlk Versiyonu

ORDA

(Asker, 30’lu yaşlarda bir erkektir. Üniforması, hücum yeleşği, postalları, ekmek çantası, mişferi, tüfeğı ve bıçağı vardır. Kız, 20’li yaşlardadır. Bir t-şort ve tulum giymektedir. Kirlidir. Ayakları çıplaktır.)

(Perde açıldığında sahnede harabe bir sirk ortamı vardır. Sahne sağında ve solunda birer tane brandadan kapı vardır. Giriş çıkışlar buralardan yapılır. Gecedir. Sirk çadırının tepesinin bir kısmı delindiğı için sahne solundan dolunayın ışığı içeri süzölmektedir. Uzaktan bomba sesleri gelmektedir. Sahneye soldan kız girer. Köpeğini aramaktadır. Çok bitkindir.)

Kız : Sisi! Nerdesin kızım? Akıllı bir kızsın sen. Gel ablana!(**Bidondan köpeğın su kabına su koyar. Bidonda çok az su vardır ve biter.**) Hadi tatlım. Suyunu koydum. Sisi! Sisi kızım! Başka bidonumuz kalmadı biliyorsun! Bu da delinmeden su içmenin keyfini çıkarmalısn. (**Sağdan dışarı çıkar. Sesi dışardan duyulur.**) Sisi! Bak kızmaya başlıyorum. Suyu içmen gerekiyor. Nerdeysen çık ortaya! Sisi! (**Sağdan içeri girer.**) Neredesin? Nereye kayboldu bu kız! (**Aramaktan vazgeçer ve yıkıntuların üstüne uzanır. Düşünür. Sessizlik. Cebinden bir fotoğraf çıkartır.**) Seni çok özledim. Karnım aç. Sisi’yi de bulamıyorum. Artık çok yoruldum. Sevgiden sonrası nedir biliyor musun? Aaaa! Afedersin. Buna kim karar verecek ki? Hah, lafa bak! Sana soruyorum, tabii ki sen karar vereceksin? Bilmiyorum, soruyorum sadece. Kim ne biliyor ki zaten? Önceden ne kadar güzel, herkes bir şeyler biliyormuş ve hayat bir şekilde güzel olabiliyormuş. En azından öyle olduğunu düşünüyorum. (**Güler**) Bak şarkımız çalıyor. (**Kafasıyla hafiften ritim tutar.**) Biliyorum bunu ben yarattım. Yıllar önce. Senin hiç bir suçun yok. Ama seçme şansın da yok. Bu bizim şarkımız. (**Gözlerinden hafiften yaş gelir.**) Seni çok özledim. Bir kere yaşandıktan sonra hiç bir şey değıştirilemiyor. Acı ama gerçek. Bak bir soru daha geldi. Kime göre acı, kime göre gerçek? Bu iki sorunun cevabı aslında hiç kimseyi ilgilendirmiyor biliyor musun? Her şey birbirine girmiş. Herkes yalnız! Sen de yalnız mısın? Ne tesadüf. Ben de öyle!

Yalnız ölmeye ne dersin? **(Sessizlik)** Yardıma ihtiyacın var mı? Benim var! Hiç kimse umurumda değil. Gariptir, sen de umurumda değilsin. **(Hafiften ağlamaya başlar.)** Her şeye rağmen sen de umurumda değilsin. Sanırım sarhoş oluyorum. Neyin sarhoş ettiğini bilmeden. Belki de ölüyorum. Ha! **(Aklına gelir.)** Sevgiden sonrası nedir? Cevap veriyorum! Sevgiden sonrası... yok. Son. Orda her şey sıfırlanıyor. Nerdesin, hangi zamandasın, kiminlesin? Ne yapmak istiyorsun? Hıh! Herkes bir şeyler söylüyor. Kafasına göre. Ama onlar şimdilerde yaşıyor. Buralarda yaşıyor. O yüzden haklı olabilirler. Ama sanırım ben başka yerlerdeyim. Öyle miyim? Nerelerdeyim? Bilmiyorum! Nerelerdeyim? Tek bildiğim buralarda olmadığım. Ben burada değilim! Anlarsın ya! Her şekilde, ne olursa olsun yaşamayı başarıyoruz. Baksana halimize. İnsanoğlunun en sevdiğim yanı bu. **(Bir tıkırtı gelir.)** Sisi! Sen misin kızım? **(Seslenir.)** Sisi! **(Kısa bir sessizlik.)** Nerde olduğumu bilmiyorum. Hangi tarihteyim? Hatırlamıyorum. Bunun ne önemi var ki? Herhangi bir yer ve zaman. **(Seslenir.)** Öyle değil mi Sisi? Sisi! Hiç fark etmez. Buradayım. Yo hayır, burada değilim, şuradayım. Aaa yok, yok aslında ben ordayım. Orda. **(Kollarını her tarafa sallayarak, her yeri işaret eder.)** Orda, orda, orda! **(Ayaklarına bakar.)** Ayaklar. Ayaklar, orda. **(Seslenir.)** Sisi! Neredesin kızım! Sisi! **(Bomba sesleri kesilir.)** Ne oldu? **(Zorlukla ayağa kalkar. Etrafı dinler.)** Hiç ses yok! Böcekler nereye gitti? Onlar da mı bıraktı bizi? Neredesiniz sefil yaratıklar? İşte! Gel buraya! Gel! **(Bir tane böcek görür ve onu kovalamaya başlar. Bir iki kere yakalamak için öne atılıp yere düşer ama yakalayamaz.)** Allah kahretsin! Benden kaçamazsın! **(Sonunda böceği yakalar ve yer.)** Seninle paylaşmak isterdim. Ama sen hep burun kıvırıyorsun. Dünyada senden daha inatçı bir köpek görmedim. Bu küçük şeylerden yemen gerekiyor. Buraya gel. Sisi! Bak sana da yakalayacağım bir tane! Hangi cehennemdesin! **(Yakına bomba düşmüş gibi yüksek bir bomba sesi. Kız çılgın atar.)** Ayyyyyy! **(Kız yere düşer ve bayılır. Hayal görmeye başlar. Sirk müziği girer. Kız canlanır. Elinde bir çan vardır. Fonda hava-i fişekler görülür. Sahnenin rengi değişir.)** Ayyy! Ayyyy! Ayyyyyy! **(Bu sefer sevinç narası gibidir.)** Merhaba! Şenliğimiz başladı! İzlemek ister misiniz? Buyurun efendim! Buyurun! Sirkimize şeref verirsiniz! Şenliğimizi şenlendirirsiniz! Buyurun efendim! Buyurun! Şenliğimize buyurun! En tehlikeli gösteriler bu gece ve her gece burada! Sizin için dünyanın öbür ucundan buralara kadar geldik. Korkusuz oyuncularımız, her gece ölüme meydan okuyarak, sizin o güzel minicik minicik

yüreklerinizi yerlerinden hoplatacak, sizi hop oturtup, hop kaldıracak! Gelin! Durmayın öyle! Şenliğimize siz de katılın! Şenliğimize buyurun! Gösteri dünyası daha önce böyle bir şey görmedi! **(Havai fişekler ve sirk müziği kesilir. Bir trampet çalmaya başlar. Sirklerde tehlikeli gösteriler yapılırken olduğu gibi hızlı ve ritmik çalmaktadır. Kız konuşurken gözlerini bir bezle bağlar ve ellerini arkasında kavuşturur. Sahne kararırken takip ışığı kızı gösterir.)** Sıkı durun! Nefeslerinizi tutun! Dünyanın en tehlikeli gösterisi bu gece burada! Ölümle dans bu gece burada! Her şey sizin için! Her şey sizin o tatlı canınız için! Her şey rahatınıza rahat katmak için! Buyurun efendim! Buyurun! Şenliğimize buyurun! **(Aynı anda patlayan tüfek sesleri. İdam mangasında olduğu gibi. Kız yere düşer. Biraz önce düştüğü yere düşmüştür. Hayalden gerçeğe geçilir. Sahne kararır. Sirk müziği devam eder. Sonra bomba ve uçak sesleri girer. Arka taraftan küçük paraşütçü kuklaları yukardan yavaş yavaş yere doğru inmeye başlar. –Fosforlu renkler ve florasan ışığı kullanılabilir.– Küçük kuklalar yarıya geldiğinde hepsinin önünde ve daha büyükçe bir paraşütçü kuklası inmeye başlar. O da yere indiğinde bir gürültü olur. Müzik kesilir. Hala gecedir. Uzaktan bomba sesleri gelmektedir. Kız ayağa kalkar. Göz bandı yoktur. Bitkin bir halde yürürken, birden bir şeye çarpar. Bir fener bulur ve çarptığı şeye bakar. Sahnenin sol tarafında paraşütünde asılı kalmış bir asker vardır. Baygındır. Yerden yüksekliği 15-20 santimetredir. Tüfeği yerededir. Kız telaşlanır. Yaşayıp yaşamadığına bakar. Yaşadığını anlayınca, bir ip bulur ve askerin ellerini arkadan bağlar. Ayağı tüfeğe değer, tüfeği yanına alır. Sonra kız, bir bıçakla, askerin çantasının kayışlarını keser. Çantayı açarak içine bakar. Konserveleri bulur ve tüfeği yere bırakarak hızla bir tanesini yemeğe başlar. Bitirince ikincisini açar. Bir yudum aldıktan sonra durur. Düşünür. Konserveleri hızla çantaya koyup sırtına asar, elinde açık konserve ile hızla sol taraftan çıkar. Yerde birkaç kutu kalmıştır. Asker hala aynı şekilde durmaktadır. Çok kısa bir süre sonra kız koşarak sol taraftan sahneye girer, tüfeğin yanına gelince durur. Çanta sırtındadır ve elinde de açık konserve vardır. Tüfeği omzuna asar ve yine sol taraftan hızla çıkar. Sahne yavaş yavaş kararır. Bomba sesleri kesilir.)**

(Sahne aydınlanır. Gündüz olmuştur. Aynı ay ışığı gibi, sahne soluna güneş ışığı süzülmemektedir. Diğer taraflar gölgede kalmıştır. Asker aynı şekilde

baygındır. Bir süre sonra uyanır. Kız onun göremeyeceği bir noktada uyumaktadır.)

Asker: (Bitkin etrafına bakar. Ellerinin bağlı olduğunu fark eder.) Siktir! (Ellerini çözmeye uğraşır. Sonra yerde aranmaya başlar.) Siktir! Anasını... Olamaz! (Yerdeki fotoğrafı görür) Lanet olsun! (Ayağıyla fotoğrafa ulaşmaya çalışır, başaramaz.) Siktir! (Aklına gelir) Tüfek! Nerede? (Bacakları uyuşmuştur. Bacaklarına bakar.) Aaaaah! Anasını sikiyim! (Derin nefes alır. Yerdeki fotoğrafa bakarak) Beni yanlış yere attılar ! “Hayır, hayır daha değil!” dedi birisi! Ama ben çoktan...! (Sallanır.) Aksiliğe bak! (Düşünür. Nefes nefesidir. Arkasında bir şeylerle uğraşmaya başlar. Sanki bağlı elleriyle, arkasında bir şeye ulaşmaya çabalamaktadır.) Olmuyor! (Yorgun düşer.) Ben ne yapacağım şimdi? Tuzağa düşmüş hayvan gibiyim. Yakalanması en kolay av! (Etrafına bakar. Düşünür.) Buradan kurtulmam gerek! Mutlaka bir yol bulmalıyım! (Durur, düşünür.) Üç gün önce yanındaydım. Sabah uyandığımda bana sıkıca sarılmıştın. Daha önce bu şekilde sarıldığını hatırlamıyorum. Gitmemi istemiyordun. Beni kaybetmekten korkuyordun. O kadar güzeldin ki... sonsuza kadar o şekilde kalabilirdim. Kokun... kalp atışların... nefesin... o tatlı ağırlığın... (Kız uyanır. Askeri dinlemeye başlar.) Bir erkek başka ne isteyebilir ki? Seni çok özledim... Buraya gelmek benim seçimimdi! Senin değil! Lanet olsun benim seçimimdi! Sen engellemeye çalıştın! Ama ben ne yaptım? Geri zekalı! Aptal! Seni dinlemedim! Seni dinlemedim! Ben seni dinlemedim ve... işte buradayım! (Asker kızı fark eder ve dona kalır. Kız tüfeği ona doğrultur.) Ne yapıyorsun sen? Sakin ol! Konuşalım! Bak, benden sana zarar gelmez! (Sessizlik) Yapmak zorunda değilsin tamam mı?! (Kızın gözü askerededir. Sonra elinde tüfekte yerdeki fotoğrafa doğru hareket eder.) Hayır! Orda kal! Ona sakın dokunma! (Kız biraz daha yaklaşır. Çok dikkatlidir. Asker doğrulur.) Yaklaşma dedim sana! (Kız biraz daha yaklaşır. Asker tepinmeye ve tekme savurmaya başlar.) Dur! Lanet olsun! Dokunma! Yoksa çok fena olur. Ona dokunma dedim sana! Uzak dur! (Kız askerin altından tüfeği kullanarak fotoğrafı kendine çeker, alır.) Ver onu bana! Ver dedim! Pis yabani! Az gelişmiş beyninle ne yaptığını sanıyorsun sen ha? Hemen elindekini bana ver! Ver dedim! O bana ait! Beni duymuyor musun? Ne dediğimi anlamıyor musun? Elinde tuttuğun şey bana ait! (Kız tüfeği askere doğrultur.) Pekala! Tamam!

Sen kazandın! **(Arada hafif gülümseyen bir tavırla.)** Tamam! Özür dilerim! Sana bu şekilde davrandığım için özür dilerim. Lütfen o fotoğrafı bana verir misin? Ver onu! Onu cebime koymanı istiyorum. Yalvarıyorum. Beni öldürecek misin yoksa? **(Bağırır.)** Kaltak! **(Sessizlik. Gülümseyerek konuşmaya devam eder. Bu arada arkasındaki şeye fark ettirmeden ulaşmaya çabalamaktadır. Sakin.)** Kaltak. Eğleniyor musun? Ne yapacaksın? Bana ne göstereceksin? Orospu. Bir şey göstermeyecek misin? Gösterecek bir şeyin yok mu? Oysa sağlam bir parçaya benziyorsun. Neden konuşmuyorsun? Hadi ver onu bana! **(Kız, askerin iplerini kontrol eder, tüfeği sırtına çapraz asar, bidonu alıp soldan dışarı çıkar.)** Git bakalım. Buradan bir kurtulayım. Lanet olsun! **(Düşünür. Ellerini çözmeye çalışır.)** Olmuyor! Bu haksızlık! **(Sallanır.)** Hadi, hadi, hadi! Mutlaka başkaları da var! Mutlaka! **(Uçak sesleri duyulur.)** Buradayım! Hey! Buradayım! Kurtarın beni! Kurtarın beni! Kurtarın! Nasıl attıysanız, kurtarın! Buradayım! Buradayım! Duyun beni! Beni yanlış yere attınız geri zekalılar! **(Uçak sesleri kesilir)** Çok yüksektesiniz! Çok yüksektesiniz! Birazdan burada olurlar! Beni öldürecekler! Beni öldürecekler diyorum size! Sıkıştım! Kıpırdayamıyorum! Umurunuzda mıyım ben sizin? Ha! Umurunda mıyım? Yalnızım! Diğerleri nerede? Yalnızım burada! Yalnızım! Neden yalnızım? Niye tek başınayım? **(Durur. Etrafına bakarak. Öfkelidir. Arkasındaki şeye ulaşmaya çabalamaktadır.)** Neredesiniz? Beni görüyor musunuz yoksa? Eğleniyor musunuz? Oturduğunuz yerden beni seyrediyorsunuz değil mi? Oyunu seyredip keyiften kahkahalar atıyorsunuz değil mi? “Ha ha ha ha ha! Şunu haline bir bakın! Nasıl da korkuyor! Kurtulmaya çalışıyor.” **(Arkasında ulaşmaya çabaladığı şeye ulaşmıştır.)** Hah! Evet sonunda! Gelin hadi! Gelin de bitirin şu işi! Hadi sizi bekliyorum! Nerdeyseniz çıkın ortaya! Hadi! Buradayım! Korkmuyorum sizden! Hadi! Gelsenize! **(Sallanır. Durur. Arkasında ellerine aldığı şeyle ipi kesmeye çabalamaktadır.)** Pislikler! Hepinizden nefret ediyorum! **(Sessizlik. Sık nefes almaya başlar. Düşünür. Kesmeye devam eder.)** Geldiklerinde hazırlıklı olmalıyım. Tanrım bana yardım et. Güçlü olmalıyım. **(Derin nefes alır.)** Güçlü olmalıyım. **(Sessizlik. Düşünür.)** Hadi! Hadi! İşe yaraman gerekiyor. Hadi! **(Sık nefes alır. Kesmeye çalışmaya devam eder.)** Kes! Kes şunu! Kes artık hadi! **(Sık nefes almaktadır. Bir süre daha kesmeye çalışmaya devam eder.)** Tanrım! Lütfen! **(Bu sırada kız dolu bidonla soldan sahneye girer. Çok temkinlidir.)**

Bir iki adım attıktan sonra, askerin kayışı kesmeye çalıştığını fark eder. Hızla bidonu bırakıp tüfeği askere doğrultur.)

Kız: Dur!

(Asker donar. Sık nefes almaktadır. Kız arkasında kalmıştır. Onu göremez ama görmeye çalışır. Bir süre öyle dururlar. Kız hemen askerin elindeki almaya çalışır. Asker vermek istemez. Kısa bir süre mücadele ederler ve kız askerin elindeki bıçağı alır. Sonra, askere ve yerdeki konserve kutularına sırayla bakar. Tüfeği bırakarak biraz uzaktaki bir konserve kutusuna koşar ve çabuk çabuk kutunun içindekini yemeye başlar. Yere dökülen parçaları da yer. Arada bir askere bakmaktadır. Asker kısa bir süre kıza bakar ve biraz önce birazını kesmeyi başardığı iplerden kurtulmaya çabalar. Kız konserveyi bitirince çevresine bakınır. Sahne arkasındaki boş konserve kutusunu görür. Onun yanına koşar ve içinde hiçbir şey olmamasına rağmen yemeye çalışır. Sonra koşarak tüfeği alır. Askere doğrultur.)

Kız: Dur!

(Asker donar. Kız, tüfeği askere doğrultmuş şekilde sol girişe yaklaşır.)

Kız: Sakın kıpırdama. (Kız bir süre askere bakar. Askerin yanına gelir. Ellerindeki ipi inceler. Yakınlardan bir yerden ip bulur ve askerin ellerini tekrar bağlar. Askerin canı acır. Kız sol taraftan çıkar. Sesi dışarıdan gelir.) Sisi!

(Asker sol tarafa baka kalmıştır. Bir süre yine aynı şekilde.)

Asker: Başkaları da var! (Sessizlik) Dilimizi biliyor?

(Tam bu sırada kız soldan bağırarak ve koşarak girer. Ağlamaktadır. Açık konserveyi askere fırlatır.)

Kız: Öldü! Öldü! Öldü! Onu siz öldürdünüz! Sen öldürdün! (Tüfeği askere doğrultur. Sahnede bir sağa bir sola dolaşmaktadır. Bu sırada askerin ve kızın sözleri üst biner.) Ne istediniz bizden? Ne işiniz var burada? Gidin artık! Gidin! Yeter!

O çok yetenekliydi! Çok güzeldi! Senin yüzünden öldü! Senin yüzünden öldü! Herkes sizin yüzünüzden öldü! Herkes! Herkes! Yeter! Yeter artık!

Asker: Dur! Dur! Sakin ol! Sakin ol! Lütfen! Dur! Konuşabiliriz! Beni öldürme! Ben, ben silahsızım! Yalvarıyorum sana! Dur! Lütfen! Sakin ol! Tamam o zaman! Çok mu istiyorsun? Bas tetiğe o zaman! Bas dedim! Ne duruyorsun! Bas! Bassana o tetiğe artık! Yeter! Yeter artık!

(Bu sırada kız tetiğe basar. Asker bir çığlık atar. Bacağı kanamaktadır. Kız sık nefes alarak tüfeği yavaşça yere bırakır. Tüfek kızın elinden yavaşça kayarak yere düşer. Kız dizlerinin üstünde yere kapanarak ağlamaya başlar. Sırtındaki çantayı yavaşça çıkarır.)

Asker: Beni vurdun! Siktir! **(Acıdan bağırır)** Siktir! Kanıyor! Lanet olsun! Kanıyor! Lanet karı! Anladım! Beni yavaş yavaş öldüreceksin! Bütün hıncımı benden çıkaracaksın! Öyle değil mi? Ha?

Kız : **(Kız bağırarak tüfeği alıp aya kalkar. Tüfeği askere doğrultur.)** Bilmiyorum! Tetiğe basmak çok kolay!...

Asker: **(Telaşla.)**Tamam! Dur! Dur! Yapma!

(Uzaktan bomba sesleri gelir.)

Kız: Köpeğim! Sisi! Öldü! Köpeğim! Köpeğim! Köpeğim! Ona yemek bulmuştum! **(Tüfeğe bakar. Tüfeği yere fırlatır.)** Bombalar! Kimse yok! Nerdeler? Hani nerdeler? Herkes gitti! Öldüler! Köpeğim! Paraşüt! Sen! Sen ne yapıyorsun burada! Ne yapıyorsun dedim?

Asker: Ben... Ben... Bak, sakin ol!

Kız : Sus! Sus! Konuşma! İstemiyorum konuşmanı! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** Bidonlar! Su içmeleri gerekiyor! Ben! **(Yüzünü ve vücudunu ellemeye başlar.)** Ben! Et! **(Kendine tokat atar. Vurmaya başlar.)** Hiçbir işe yaramaz! Ayak! Benim ayağım mı? Et parçası! Ne işe yarar? Ne işe yararım ben? Ben! Ben ne işe

yararım? Ben ne yapacağım! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** Ne oluyor ban...? A a! Su! Benim de su içmem gerekiyor! Öldüler! Herkes öldü! Kimse kalmadı! Köpeğim! **(Yüksek seste uçak sesleri duyulur. Kız yere kapanır.)** İstemiyorum! İstemiyorum artık! Yeter! Yeter yeter yeter yeter! Yoruldum! Çok çok çok çok yoruldum! Gidin! Gidin! Gidin! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır. Nerdeyse nefes almadan konuşmaya başlar.)** Herkes bir şeyler ister hep ister hep ister ister ama durmadan ister almaya çalışır yemeye çalışır açtır aç aç aç aç ben de açım hep açım haftalardır açım onlar da aç gücünü göster bana hadi durma durma göster göster bana gücünü hissediyorum seni duyabiliyorum duyuyorum görmüyorum görmüyorum göster bana **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** geldiler hepsi geldi duydum gelince onlar gitti öldüler öldü hepsi öldü kalmadı kimse hepsi gitti istiyorlar istiyorlar ama vermediler gittiler vermediler hepsi gitti hepsi gitti gitti hepsi gitti vermediler onlar gördü **(Ayağa kalkar.)** ben görmedim istediler ama onlar vermedi gittiler görmedim ben gücünü **(Tüfeği alıp askere doğrultur.)** görmedim düşündüm düşündüm kafamda kurdum hep kurdum onları hayal ettim ne yapıyorlar ölüyorlar mı nasıl ölüyorlar merak ettim ama görmedim hadi hadi göster bana gücünü hadi gücünü göster bana hadi göster...

(Bir tane bomba sesi duyulur. Sesi çok fazladır. Yakınlara düşmüş gibidir. Sağ taraftan toz gelir. Uzaktan bomba sesleri kesilir. Kız kendini yere atar. Adam korkar.)

Kız: (Bağırır.) Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

(İkisi de sık nefes almaktadır. Sessizlik. Kız olduğu yerden askere bakar. Ayağa kalkar. Tüfeği askere doğrultur. Bir eliyle burnunu siler. Bir süre sessizlikten sonra uzaktan bomba sessleri tekrar gelmeye başlar.)

Kız: (Kendi kendine) Ben burada değilim. Sen de değilsin. Köpeğim öldü... hayır ölmedi. Ölmedi. Kimse ölmedi. Hiçbir şey olmadı... yaşanmadı... **(Askere bakar. Bomba sesleri artarak devam etmektedir.)** Aaaa! Hoş geldiniz! Şenliğimize hoş geldiniz! **(Seslenir)** Arkadaşlar, müjde bir seyirci geldi! **(Askere)** Endişe etmeyin efendim birazdan herkes burada olur!

Asker: Ne? Başkaları da mı var? Sen yalnız değil misin?

Kız: Yalnız olur muyum hiç? **(Seslenir)** E hadi ama, gösteri saati geldi de geçiyor ama nerede kaldınız? Seyircimiz endişelenmeye başladı! Müzik başlasın! **(Bomba sesleri baya yükselmişken kesilir, sirk müzikleri başlar.)**

Asker: Evet başlıyoruz galiba! Tanrım bana yardım et! Ölmek istemiyorum! Bak, ben kötü biri değilim... onlara söyle... bana bir şey yapmasınlar... ne olursun... onları ikna edebilirsin!

Kız: Olur mu öyle şey? Bütün marifetlerimizi göstermemiz gerek! Boşuna mı geldiniz buralara kadar? Sonra o kadar masraf ettiniz! Paranızın karşılığını almanız gerek değil mi? **(Müzikle beraber alkış eğlenen insan sesleri duyulmaya başlar.)**

Asker: **(Ağlamaklı)** Lütfen... lütfen....

(Kız, yakınlardaki bir sandıktan bir palyaço kıyafeti giyer ve askere bir şov yapmaya başlar. Bir bavul bulur ve onu zorlanarak taşımaya başlar. Bavul çok ağır gibidir. Bavulu sahne ortasına kadar ite kaka getirir. Kahkaha sesleri de gelmeye başlar. Sonra bavulu açarak içindekilere bakmaya başlar. Baktığı şeyi beğenmeyerek tekrar bavula koymaktadır. Son olarak bir palyaço burnu bulur ve onu burnuna takar. ardından, bavulu kapatır ve kaldırmaya hazırlanır. Güç toplar hızla onu kaldırır fakat bavul çok hafiflemiştir ve elinden kayar. Bavul bir tarafa, kız bir tarafa düşer. Kız şaşırmıştır ve burnu tekrar bavula koyar. Bavulu kaldırmak ister ama bavul yine çok ağırlaşmıştır. Burnu tekrar burnuna takar ve bavulun hafiflediğini görür. Son olarak bavulu serçe parmağıyla kaldırıp selam verir. Tam bu sırada yine güçlü bir bomba sesi duyulur. Kız kendini yere atar. Müzik kesilmiştir.)

(Sessizlik.)

Asker: **(Kızgın)** Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Sadist manyak!

Kız: **(Yavaş yavaş kendine gelir. Çok bitkindir. Palyaço burnunu çıkarıp cebine koyar.)** Köpeğim... öldü...

Asker: **(Kızdaki garipliği farkeder. Temkinlidir.)** Köpeğin mi?

Kız: Sisi...

Asker: Anlıyorum...

Kız: Haftalardır açtı... **(Sessizlik)** Diğerleri de ölecek...

Asker: Diğerleri kim?

Kız: Diğerleri...

(Sessizlik. Nefesleri düzelir.)

Asker: Orda başkaları da mı var? Çıldıracağım artık! Söyle orda kimler var!
Yeter!

Kız: Diğer hayvanlar. Hayatta kalanlar...

Asker: Orda hayvanlar mı var?

(Sessizlik)

Kız: Evet...

(Sessizlik)

Asker: Anlıyorum...

Kız: Anlıyor musun?

Asker: Yani evet... **(Sessizlik)** Anlıyorum...

Kız: İyi...

(Sessizlik)

Asker: Orda sadece hayvanlar mı var?

Kız: Evet... **(Sessizlik)** Herkes gitti... **(Sessizlik)** Bir tek ben kaldım...

Asker: Sen neden kaldın?

Kız: Yaşıyorum... onlara bakıyorum...

(Sessizlik)

Asker: Hayvanlara?

Kız: Evet... hayvanlara...

(Sessizlik)

Asker: Neden?

Kız: Onlar doğduklarından beri acı çekiyor. Tek dostları benim. Onları bırakamam..

Asker: Ama kalırsan, sen de öleceksin...

Kız: Biliyorum...

(Sessizlik)

Asker: Bacağım kanıyor...

Kız: Sen de öleceksin...

Asker: Biliyorum...

(İkisi de hafif güler. Sessizlik)

Kız: Bacağına sarayım mı?

Asker: İyi fikir... **(Sessizlik, hareket etmez)**

Kız: Tamam! **(Sessizlik, hareket etmez)**

Asker: Tamam... **(Asker bacağına bakar. Sonra birbirlerine bakarlar. Sessizlik)** Kayış sıktığı için fazla kanamamış.

Kız: (Bir bez parçası bulup askerin bacağına sarar.) Kanama birazdan durur.

(Kız, askerin ellerini çözer. Asker hemen karabinaları açmaya çalışır ama, bitkin olduğu ve bacağı acıdığı için beceremez.)

Kız: Neden inemiyorsun?

Asker: (Güler) Kanca paslanmış, açılmıyor.

Kız: Şans!

Asker: Şans mı?

(Sessizlik. Kız tüfeği yere bırakıp oturur.)

Asker: Kanca falan paslanmamış. Çok bitkin düştüm. Bacaklarımı da hissetmiyorum artık.

Kız: Aslında hiçbir şeye anlam veremiyorum.

Asker: Ben de.

Kız: Sen de mi?

Asker: Evet.

Kız: Geçekten mi?

Asker: Gerçekten.

Kız: Bazen ayağıma bakıyorum. **(Ayağına bakar.)**

Asker: Ayağına bakıyorsun.

Kız: Evet ayağıma bakıyorum.

Asker: Eeeee.

Kız: Ayak... Orda duruyor. **(Ayağını oynatır. Asker de ayağına bakıp onu oynatır.)** Sonra ben istersem kımıldatabiliyorum onu.

Asker: Çok ilginç.

Kız: Bak kımıldıyor.

Asker: Evet.

(Sessizlik)

Asker: Devam et.

Kız: Ama buradan bakıldığında gerçekten çok ilginç.

Asker: Nereden bakıldığında?

Kız: Buradan. Benim olduğum yerden. Bak şuradan itibaren bir beden başlıyor.

Asker: O senin bedenin.

Kız: Bu beden benim.

Asker: Evet öyle, ama...

Kız: Ne yani benim bedenim değil mi?

Asker: Hayır. Tabii ki senin. Ama...

Kız: Ona bakıyorum şimdi. **(Ayaklarına bakar. Askere bakar.)** Benim ayaklarım.

Asker: Evet, mutlaka.

Kız: Bak şimdi. **(Ayağına vurur.)** Acıdılar.

Asker: Garip.

Kız: Bu ne şimdi?

Asker: Ne ne şimdi?

Kız: Ne kadar anlamsız.

Asker: Ne?

Kız: Her şey.

Asker: Seni anlamıyorum.

Kız: Bak gördün mü?

Asker: Neyi?

Kız: Beni anlamadın.

Asker: İyi ama...

(Sessizlik.)

Kız: Ayak... Ayağım. Bana yabancı... Bak, ne diyeceğim?

Asker: Ne?

(Sessizlik)

Kız : Bu ayak benim olduğuna göre, ben varım.

Asker: Evet.

Kız: Ben var.

Asker: Nasıl?

Kız: Bir ben var yani.

Asker: Evet. Sen varsın.

Kız: Şu anda yanında duruyorum. Sen de benim yanımda.

Asker: Öyle.

Kız: Garip.

Asker: Garip?

Kız: Beni görüyor musun?

Asker: Tabii ki görüyorum.

Kız: Ama ben göremiyorum.

Asker: Beni mi?

Kız: Hayır beni. Sen beni görüyorsun ama ben beni göremiyorum.

Asker: İnsan kendini göremez.

Kız: Ama burnumu görebiliyorum. **(Gözlerini Őaşı yapıp, burnuna bakar.)**

Asker: Herkes burnunu görür.

Kız: Buradan dünyaya bakmak gerçekten çok ilginç.

Asker: Nereden?

Kız: Benim olduğum yerden. **(Ayağa kalkıp askere bakar. Tüfeği omzuna asar.)** Seni görüyorum.

Asker: Ben de seni görüyorum.

Kız: Bu bedenin dışında bir hayat var yani.

Asker: Var.

Kız: Ben varım.

Asker: Ben de varım.

Kız: Ben bu hayata uymak zorundayım.

Asker: Tam olarak değil.

Kız: Ama benim ayağım var... Anlamıyorum!

Asker: Ne? Neyi anlamıyorsun? Ne yapmaya çalıştığını anlamıyorum.

Kız: Ayağım var. Bu ayak benim.

Asker: Bunu daha önce söylemiştin.

Kız: Sen neden buradasın?

Asker: Ben... Şey ben...

Kız: Peki ben?

Asker: Eeeee... (Cevap veremez)

Kız: Ordakiler? (Sol tarafı gösterir.)

Asker: Yani...

(Sessizlik.)

Kız: Kanama durdu mu?

Asker: Evet...

Kız: Evet... Kötü mü?

Asker: Ne?

Kız: Bacak...

(Sessizlik)

Asker: Evet.

(Sessizlik)

Kız: Acıyor mu?

(Sessizlik)

Asker: Çok susadım.

Kız: Aaa bak suyumuz var! Başka da bir şeyimiz yok zaten. Çok şanslısın.

Asker: Şanslı mıyım?

Kız: Karnın da acıkmış olabilirdi.

Asker: Acıktı zaten.

(Sessizlik. Kız, bir kap bulup, bidondan su koyar. Askere verir. Asker kana kana içer suyu. Sonra kız bir yükselti bulur ve askerin ayaklarının altına koyar. Asker düşünür.)

Kız: İn hadi.

Asker: Gerçekten mi?

Kız: İn dedim!

Asker: Bak bir numara yok değil mi bunun sonunda?

Kız: Kararımı değiştirmeden insen iyi olur. **(Asker, elindeki kabı yere atıp, zorlukla iner. Ama ayakları tutmaz yere yığılır. Sonra zorlukla ayağa kalkar. Yüzü seyirciye dönüktür.)** Sakın arkamı dönme. **(Sessizlik)** Soyun!

Asker: Saçmalama!

(Sessizlik. Asker soyunur. Sadece atlet ve kilot kalmıştır.)

Kız: Çoraplarını ve postallarını giy. **(Asker dediklerini yapar.)** Ellerini kaldır. **(Asker ellerini kaldırır.)** Şimdi git. Serbestsin.

Asker: Serbest miyim?

(Sessizlik.)

Kız: Git.

(Asker, olduğu yerde hareket eder. Bacağı acır. Sessizlik.)

Asker: Ellerimi indirebilir miyim?

Kız: Defol! **(Asker ellerini indirir.)** Ellerin havada kalsın!

(Asker ellerini kaldırmaz. Sessizlik)

Asker: Oturabilir miyim? **(Sessizlik. Asker yere oturur.)** Bacağım çok acıyor. Bu halde nasıl giderim? **(Yarasına bakar.)** Şansım varmış. İyi bir nişancı değilmişsin. Kurşun sıyırmış. **(Asker yarasıyla ilgilenir.)** Çantada ilk yardım malzemeleri olacaktı. **(Sessizlik.)** Çantada diyorum, ilk yardım malzemeleri olacaktı. Verir misin? Bak rica ediyorum! **(Sessizlik. Kız dikkatlice; tüfeği askere doğru tutarak çantanın yanına gider. İçinde ilk yardım malzemelerini ararken silahı indirir. Asker kıza doğru hareket eder. Kız tekrar askere dönüp silaha sarılır.)**

Kız: Sakın! Aklından bile geçirme! Öteye git!

Asker: Tamam! Sakin ol! Kötü bir niyetim yoktu! Gerçekten!

(Asker kızdan uzaklaşır. Kız malzemeleri bulur. Askere atar. Asker bacağına pansuman yapar. Bacağını sarmaya başlar. Bu arada uzaktan bomba sesleri gelmeye başlar.)

Asker: Dilimizi nerede öğrendin?

Kız: Hala buradasın!

Asker: Çok iyi konuşuyorsun üstelik.

Kız: Kapa çeneni. İşine bak.

(Sessizlik.)

Asker: Yapma ama! Konuşalım biraz. Benim canım sıkılmaya başladı. Üstelik sanırım tam bir psikolojik travma yaşıyorum. Biraz rahatlamam gerek.

Kız: İşini bitir ve burdan defol!

Asker: Dilimizi nerede öğrendin?

(Sessizlik)

Kız: Sevgilim öğretmişti. Aslında tam sevgilim sayılmaz. Yani... onu seviyorum ama o bunu bilmiyor... Sizlerden biri. Asker değil ama. O çok iyi bir insan. Sanatçı. Siz geldikten sonra cepheye gitti. Düşünsene, ait olmadığı bir ülke için savaşıyor.

(Sessizlik)

Asker: Demek platonik.

Kız: Bu seni ilgilendirmez!

(Sessizlik)

Asker: İnsanlarını seviyorsun.

Kız: Sen? Sen sevmiyor musun?

Asker: Senin insanlarını mı?

Kız: **(Aslında askerın halkını kastetmiştir.)** Evet.

Asker: Seviyorum. Neden sevmiyeyim?

Kız: Bilmem...

Asker: İnsanlarının daha iyi bir ülkede yaşamasını istiyoruz.

Kız: Benim yaşamamı istemiyor musunuz bu iyi ülkede?

Asker: Anlamadım.

Kız: İnsanlarının dedin. Sizin demedin. Beni insanlarımdan ayırdın.

Asker: Lafın gelişi canım.

Kız: Ben senin canın değilim... Ama kendine bunu yapmadın.

Asker: **(Güler)** Biliyor musun? Yine anlamadım.

Kız: Seninle çok iyi anlaştığımız söylenemez zaten... Daha iyi bir ülkede yaşamasını istiyoruz... ruz...

Asker: Ha.. şimdi anladım. Sen taktın buna canım.

Kız: Bana canım deme! Sevmiyor musun diye sana sordum. Size değil. Sen yok musun?

(Sessizlik)

Asker: Varım tabii ki! Gör müyor musun beni?... **(Sinirlenir)** Baksana halime! Ben bir askerim asker... ve öyle kışlada pinekleyen askerlerden de değilim ben! Ben burada ülkemi temsil ediyorum... Ülkem için düşmanla göğüs göğüse çarpışıyorum... Ben diye bir şey olamaz bundan sonra...

Kız: Düşman mı?

Asker: Evet, düşman...

Kız: İnsan düşmanını sever mi?

Asker: **(Kızgın)** Eeeee! Yeter be! Kendi insanımı seviyorum ben tamam mı? Bu yüzden buradayım!

Kız: Ben insanı seviyorum. Bu yüzden de burada değilim. Artık değilim. **(Kısa bir sessizlik. Kızarak)** Yalancı! Bana yalan söyleme! Baksana halime... ölüyorum ben...! ...ruz! Ruz! Ruz! Ruz! İnsanlarım için buradasın, benim için değil!

Hatta ikisi için de değil! Sen kendi insanların için buradasın! Buradasın ve çok sevdiğin düşmanlarının anasını sikiyorsun! ...nuz!

Asker: Beni neden öldürmüyorsun?

Kız: Git artık! (**Sessizlik. Kız sağ girişe kaçamak bir bakış atar.**) Bidonu götürmem gerekiyor.

Asker: (**Hafifçe güler.**) Beni bidonu götürebilmek için mi öldürmüyorsun? Çok şanslı bir adamım. Birkaç tane köpeğin hayatımı kurtarabileceği hiç aklıma gelmezdi.

Kız: Köpek mi? (**Tüfeği yavaşça indirmeye başlar.**)

Asker: Evet, köpek. Suyu köpeklere götürmüyor musun?

Kız: Köpeğim öldü.

Asker: Diğerleri?

Kız: Onlar köpek değil.

(**Sessizlik.**)

Asker: Peki hayatımı kimlere borçluyum? Öğrenebilir miyim?

(**Sessizlik.**)

Kız: Bir tane zebra, bir tane papağan ve bir tane de midilli. Bunlar kalanlar.

Asker: (**Güler.**) Gerçekten mi? Bu çok güzel. Ne işleri var burada? Bir zebra, bir papağan ve bir midilli. (**Güler**) (**Sessizlik.**) Burası bir hayvanat bahçesi mi? Ya da bir sirk. Tabii ya sirk.

Kız: (**Sessizlik.**) Çok zeki bir adamsın.

Asker: Saçmalama! Gerçeği söyle! Orda kimler var?

Kız: Orda kimse yok! Sadece sirk kalıntıları ve birkaç hayvan; o kadar!

Asker: Sirk mi? Benimle dalga geçme!

Kız: Etrafına bir bak bakalım! Burası neye benziyor acaba? Hem sana neden yalan söyleyeyim?

Asker: Neden olacak? Arkamı dönüp giderken beni vuracaksınız değil mi? Yada arkadaşların ilerde bana sürpriz bir gösteri hazırlamışlardır, kim bilir?

Kız: Hala hayatta mısın?

Asker: Evet...

Kız: Harika.

Asker: Çok güzel! Evet! Harika! Sana inanmıyorum!

Kız: İnanmazsan inanma! Hemen defol buradan!

(Sessizlik.)

Asker: Yoksa doğru mu söylüyorsun? Tanrım, çıldırmak üzereyim!

Kız: Korkuyorsun. Çaresizsin. Rol yapma.

Asker: Sen! Sen benim yerimde olsaydın ne yapardın? Tanımadığın, bilmediğin bir yerde... yani... her yerde düşm...

Kız : Devam et.

Asker: Devam etmeyeceğim! Sinirlerim iyice bozuldu!

Kız: Demek sinirlerin bozuldu! Neden devam etmiyorsun?

(Sessizlik.)

Asker: Burası gerçekten bir sirk mi?

Kız: Evet. İnsanlar eğlenmek için gelirdi buraya. Burada önceden bir hayat vardı.

(Sessizlik)

Asker: Sen nesin peki? Bir palyaço mu? **(Güler.)** Bir palyaço! Ah! İnanamıyorum! Sen gerçekten de bir palyaçosun! Şimdi anlıyorum! Demin... **(Güler)** Olanlara inanamıyorum! Tanrım! Savaşta, yanlış yere indirildim ve bir palyaço tarafından vuruldum. Şu anda da aynı palyaço bana tüfek doğrultmuş durumda ve bana büyük bir hayat dersi veriyor!

(Asker bir süre daha güler. Kız ses çıkarmaz. Bir süre sonra askerin gülmesi kesilir. Sessizlik.)

Kız: Çok mu eğlenceli?

Asker: Burası giderek eğlenceli olmaya başladı. Her an burada kalmaya karar verebilirim. Baksana zebra falan da varmış!

Kız: (Tüfeği askere doğrultur.) Evet. Siz gelmeden önce gerçekten eğlenceli bir yerdi. Ama şimdi ölüm kokuyor. Bu da hiç eğlenceli değil. Sence?

Asker: Kin dolusun. Beni neden öldürmüyorsun?

Kız: Öldürmek... Senin için çok kolay değil mi? O yüzden geldin buraya! Bizi öldürmek için. **(Sessizlik)** Sen söyledin ya. Ben bir palyaçoyum. Git buradan.

Asker: (Sessizlik.) Bu bacakla çok fazla ilerleyebileceğimi sanmıyorum. Üstelik silahım da yok.

Kız: Ne yapacaksın silahı?

Asker: Güldürme beni küçük palyaço. Bir savaş var. Her yer düşman kaynıyor. Evet duydun düşman dedim... Ve düşmanlarım senin gibi palyaço değil. Ve ben...

Kız: Yanılıyorsun. Aralarında birkaç tane var.

Asker: A öyle mi? Çok güzel! Buna çok sevindim! Umarım onlara rastlarım!

Kız: Hem sana kim dedi buraya gel diye? Bu topraklara gelmek senin fikrindi! Sizin fikrinizdi! **(Sessizlik.)** Bu senin seçimin. Buradan silahsız gideceksin. Ve yaralı bir bacakla.

Asker: Evet. Benim seçimimdi! Lanet olsun! Yaralı bacakla gidebilirim ama silahsız hiç şansım yok. İyilik mi yaptığını sanıyorsun! Temiz kalacaksın öyle mi küçük palyaço? Beni serbest bırakarak vicdanını rahatlatacaksın! **(Zorla ayağa kalkarken.)** Vicdanını rahatlatacak! Beni ölüme gönderiyorsun! Öleceğim! **(Topallayarak kızın üstüne yürümeye başlar.)**

Kız: Dur!

Asker: Beni öldürecekler! Beni ilk gördükleri yerde öldürecekler! Bunu çok iyi biliyorsun!

Kız: Gelme!

Asker: Ölmek istemiyorum!

Kız: Gelme!

Asker: Kim ölmek ister ki? Sen ölmek ister misin? Söylesene ölmek ister misin?

Kız: Dur!

Asker: O tüfeği bana ver! **(Bağırır.)** O tüfeği hemen bana ver dedim!

Kız: Git buradan!

(Sessizlik)

Asker: Eğer onu bana vermezsen burada kalırım.

Kız: Ne?

Asker: Onu vermezsen burada kalırım.

Kız: Buna izin veremem!

Asker: Ne yapabilirsin ki? Beni öldürür müsün? Ha?

Kız: Verirsem sen beni öldürürsün!

Asker: **(Kısık sesle alaycı)** Seni öldürürmüşüm!

Kız: Burada kalırsan açlıktan ölürsün. Bu daha kötü değil mi?

Asker: **(Güler)** Hiç bir şey olmaz. Nasılsa bizimkiler gelecek.

Kız: **(Birden endişeli. Masum.)** Ne zaman?

Asker: Baksana yakındalar. Sesleri duymuyor musun?

Kız: Gelecekler mi?

Asker: Tabii gelecekler. Yakında burada olurlar. Onlar gelene kadar burada rahatlıkla kalabilirim. Hem hayvanları da çok severim. Çok yorulduğum. **(Oturur. Sonra da yere uzanır.)** Evet böylesi daha iyi.

Kız: Ne olur git buradan! Hadi evine git!

Asker: **(Kızı duymazdan gelir. Kendi kendine mırıldanır.)** Evine gitmiş. Sen gerçekten çok safsın! Of! Ay! Yorgunum!

Kız: Ne olur git! Burası benim evim. Sen kendi evine git.

Asker: **(Doğrular. Neşeli bir tavırla. Dalga geçmektedir.)** Tamam! Tamam!

Kız: **(Gülümser.)** Tamam mı?

Asker: Tamam! Evime gideceğim!

Kız: **(Neşeli.)** Gerçekten mi? Hadi o zaman hemen git!

Asker: Evime gideceğim! **(Güler)** Hadi evime gönder beni!

Kız: **(Şaşırır.)** Nasıl?

Asker: Nasıl mı? Bas baya! **(Gözlerini kapatır.)** Hadi bekliyorum, gözlerimi de kapattım bak. Bana sürpriz olsun! **(Kız şaşkındır. Kısa bir sessizlik.)** E hadi ama, hala buradayım!

Kız: **(Sinirli. Bağırır.)** Sen dalga mı geçiyorsun benimle ya! Gitsene ya!

Asker: **(Gözlerini açar.)** Hayır canım ne dalga geçmesi! Sen palyaço değil misin? Bunu yapabilirsin. Beni evime gönderebilirsin. **(Sessizlik.)** Gönderemez misin? **(Güler.)** Hıh! Siz palyaçolar! Bizi hep kandırmışsınızdır zaten! Hiçbir şey yapabildiğiniz yok! **(Tekrar uzanır. Kısa bir sessizlik.)** Zebranın ismi ne? **(Sessizlik.)** Yok mu? Yani ismi yok mu? **(Sol tarafa seslenir.)** Zebra! Zebra gel kızım buraya! Cinsiyeti ne peki? Kız mı erkek mi? Pıst! Kızım! Oğlum! Papağanın ismi ne? **(Güler. Papağan gibi konuşur.)** Benim ismim yok! Benim ismim yok! Ben papağanım! Ben ismi olmayan bir papağanım!

Kız: Sen ne yapmaya çalışıyorsun?

Asker: Sohbet ediyorum. Sıkıldın mı yoksa?

Kız: Ben etmiyorum.

(Sessizlik.)

Asker: **(Birden ciddileşir. Doğrular.)** Fotoğrafi ne yaptın?

Kız: Ne fotoğrafı?

Asker: Bana cevap ver fotoğrafı ne yaptın? Yere düşürmüştüm! Sen de onu aldın. Nerede şimdi? **(Kıza doğru hareketlenir. Kız geri çekilip tüfeğe iyice sarsılır. Asker vazgeçer.)**

Kız: Ben almadım.

Asker: Aldın! Fotoğraf nerde?

Kız: Ben almadım!

Asker: Yırttın mı yoksa?

Kız: Hayır.

Asker: Yırtıp attın değil mi?

Kız: Hayır.

Asker: Bana doğruyu söyle! **(Kıza doğru tekrar hareketlenir. Bacağı acır. Kız biraz daha geri çekilir.)** Kışkandın değil mi onu? Kışkandığın için yırttın. O çok güzel bir kadın. Üstelik senin gibi yabancı de değil. En azından ayağında ayakkabıları var. Bunun hesabını vereceksin. **(Sessizlik. Asker bacağıyla ilgilenir. Acımaya başlamıştır.)** Bacağım! Ah! **(Kız tüfeğin kabzasını üç kere yere vurur.)** Ne? **(Kız üç kere daha vurur.)** Ne var?

(Kız kabzayla askerin bacağına vuru.)

Kız: Git!

Asker: **(Canı acır. Önce yerde bacağını tutar. Sonra hızla kıza doğru hamle yapıp ayağa kalkar. Bağırarak, canavarca.)** Ver onu bana!

Kız: **(Korkar. Geri çekilir. Ağlamaklı.)** Git buradan ne olursun! Beni zorlama!

Asker: Ver dedim!

Kız: **(Ağlamaya başlar. Asker topallayarak onun üstüne yürümeye başlar. Kız ondan geri geri uzak durmaya çalışır.)** Ne olursun git artık! Korkuyorum!

Asker: **(Bağırır.)** Tüfeği bana ver, yoksa çok fena olacak! Lanet olsun! Onu bana verecek misin, yoksa ben zorla mı alayım? Ha! Ağlamayı kes! Yeter artık, yeter artık ya!

Kız: (Ağlayarak.) Git! Ne olur git!

(Asker bidona bakar. Bidona doğru yürümeye başlar.)

Kız: Ne? Ne yapıyorsun? (Asker bidonun yanına gelir. Kız ciddileşir. Bakışları bidona kilitlenmiştir. Ama tüfek askere doğrultulmuş şekilde durur.) Bidonun yanından uzaklaş. Onun yanından uzaklaş. (Asker bidonu hafif eğip suyu dökmeye başlar. Sonra bir yudum içer. Su dökülmeye devam eder.) Ne olur! Bidondan uzaklaş!

Asker: Tadı biraz kötü ama idare eder! En azından susuzluğu giderir. Su içer misin? Çok susamış olmalısın. (Azıyla su içme sesi çıkarır.)

Kız: (Bağırır. Bakışları hala bidondadır.) Bırak onu!

Asker: Daha bitirmedim. Bu kaç litre? Sanırım yirmi litre falan. Ama bak yazık, giderek azalıyor. A sana bir şey soracağım. Biraz önce yakınlarla bir bomba düşmüştü hatırladın mı? Daha doğrusu bir sürüsü düştü ya, neyse. Onlardan biri senin çeşmenin üstüne düşmüş olmasın. (Güler.) Ama yok. O kadar da kötümser olmayalım. Belki de çeşmeye düşmemiştir. Düşünsene ne kadar üzücü bir şey olurdu değil mi? Elindeki su kaynağını da kaybetmiş olurdun. Sonra o güzel hayvanların ne içecek? Yiyecek de zaten yok. Ne kadar da kötü. O zaman şu yanımda duran bidondaki su da elimizdeki son su olurdu herhalde. Ve bu daha da kötü. Bak seninle bir anlaşma yapalım. Sen bana tüfeğimi ve fotoğrafı ver, ben de sana bidonu vereyim. İçindeki su da yanında hediye. Bedava! Ne dersin? Nasıl teklif ama? Var ya ben ticaretle uğraşmalıymışım. (Güler.) Bak, eğer kabul etmezsen...

Kız: Eeee!

Asker: Bidondaki bütün su dökülür.

Kız: Sana bunu verirsem, karşına ilk çıkanı öldüreceksin! Buna izin vermem.

Asker: Vermek zorundasın! Bak su iyice azalmaya başladı. Uzatma da ver şunu!

(Kızın bakışları bidona kenetlenmiş haldedir. Her an değiştokuşu kabul edecek gibidir. Uzaktan bomba sesleri gelmeye başlar. Sonunda bidondaki su biter.

Kız: Bitti artık. Pazarlık edecek bir şeyin kalmadı. Git buradan!

Asker: (Boř bidona tekme atar.) Lanet olsun! Geri zekalı! Sen tam bir geri zekalısın! Bu intihar! Yařayabilmen için elinde kalan son řeyi saçma sapan bir dűřünce uđruna harcadın. Mutlu musun řimdi?

Kız: Git!

Asker: Dedim ya! Sağır mısın sen? Gitmiyorum! İstiyorsan öldür beni!

(Kız, yavaş ve dikkatli hareketlerle bir şey aramaya başlar. Bir kutudan sağlam bir çekiç bulur. Asker onu izlemektedir.)

Asker: Ne yapacaksın onunla?

(Kız çabuk bir řekilde silahı yere koyar çekiçle tűfeđin teteđine vurmaya bařlar. Asker kızın üstüne atlar.)

Asker: Hayır yapma! Sakın! **(Tűfeđi eline alır. Tetik kırılmıtır. Tűfeđi fırlatır.)** şimdi ne yapacağım ben! İşim bitti!

Kız: Artık kavga için bir neden kalmadı. Kalman içinde öyle! **(Cebinden palyaço burnunu çıkarır ve burnuna takar. Burnuna bakar. Bomba sesleri kesilir. Bitkindir. Oturur.)**

Asker: (Güler) İnatçı. Hayatımda senden daha inatçı birine rastlamadım.

(Kızın yanına oturur. Karşıya bakıp dűřünürler. Bomba sesleri başlar. İki de havaya bakar. İkisinin birden aklına gelir.)

Kız-Asker: Çeşme!

(İkisi de içe doğru kalkmaya çalışırlar ve kafaları tokuşur. Canları acır dūřerler. Sonra kız kalkar, bidonu alıp sol çıkışa doğru ilerler. Kız daha çıkmadan asker de kalkar.)

Asker: Bekle!

Kız: Defol!

(Sol taraftan sahneden çıkarlar.)

EK 2. “Orda” Oyun metninin Üçüncü Versiyonu

ORDA

(Asker, 30’lu yaşlarda bir erkektir. Üniforması, hücum yeleş, postalları, ekmek çantası, mişferi, tüfeği ve bıçağı vardır. Kız, 20’li yaşlardadır. Kirlidir. Ayakları çıplak, kirli ve yara bere içindedir.)

(Perde açıldığında sahnede bir sirk ortamı vardır. Sahnenin önünde bir ipte ters asılmış eski bir pardösü vardır.. Sahneye soldan palyaço olarak kız girer. Pardösü ye doğru yürürken seyirciyi fark eder. Korkarak kulise kaçar. Ardından yüzü seyirciye dönük, elleriyle gözlerini kapatmış bir şekilde dikkatli adımlarla, yalpalaya yalpalaya sahneye girer. Pardösünün yanına kadar gelir, kulise dönmeye çabalar. Ardından bir çöp kovasının içinden sahneye gelir, pardösünün arkasına geçer ve kurdeleyi kaybetme numarasını yapar ardından pardösüyü üzerine giyer ve konuşmaya başlar)

Kız: Merhaba! Şenliğimiz başladı! İzlemek ister misiniz? Buyurun efendim! Buyurun! Sirkimize buyurun! Şenliğimizi şenlendirirsiniz! Buyurun efendim! Buyurun! Şenliğimize buyurun! En tehlikeli gösteriler bu gece ve her gece burada! Sizin için dünyanın öbür ucundan buralara kadar geldik. Korkusuz oyuncularımız, her gece ölüme meydan okuyarak, sizin o güzel minicik minicik yüreklerinizi yerlerinden hoplatacak, sizi hop oturtup, hop kaldıracak! Gelin! Durmayın öyle! Şenliğimize siz de katılın! Şenliğimize buyurun! Gösteri dünyası daha önce böyle bir şey görmedi! Ve karşınızda Sisi! **(Kısa bir sessizlik. Sisi sahneye girmez.)** Veeeeee Sisiiii! **(Sisi ortalarda yoktur.)** Nerdesin kızım? Akıllı bir kızsın sen. Gel ablana! **(Bidondan köpeğin su kabına su koyar. Bidonda çok az su vardır ve biter.)** Hadi tatlım. Suyunu koydum. Sisi! Sisi kızım! Başka bidonumuz kalmadı biliyorsun! Bu da delinmeden su içmenin keyfini çıkarmalısın. **(Sağdan dışarı çıkar. Sesi dışarıdan duyulur.)** Sisi! Bak kızmaya başlıyorum. Suyu içmen gerekiyor. Nerdeysen çık ortaya! Sisi! **(Sağdan içeri girer.)** Neredesin? Nereye kayboldu bu kız! Seni çok özledim. Ben burada değilim! **(Pardösüye saklanır)** Nerelerdeyim? Bilmiyorum! Neredeyim **(Bir tıkırtı gelir.)** Sisi! Sen misin kızım? **(Seslenir.)** Sisi! **(Kısa bir sessizlik.)** Sisi! Aslında hiç fark etmez.

(Eliyle bir yeri göstererek) Buradayım. Yok burada, yok şurada. Aaa yok, yok aslında yok orda. Orda. **(Kollarını her tarafa sallayarak, her yeri işaret eder.)** Orda, orda, orda! **(Kirli ve yaralı ayaklarını fark eder.)** Ayaklar. Ayaklar, orda. Sisi! Neredesin kızım! Sisi! Karnım da çok acıktı. **(Bomba sesleri kesilir.)** Ne oldu? **(Zorlukla ayağa kalkar. Etrafı dinler.)** Hiç ses yok! Böcekler nereye gitti? Neredesiniz sefil yaratıklar? İşte! Gel buraya! Gel! **(Bir tane böcek görür ve onu kovalamaya başlar. Bir iki kere yakalamak için öne atılıp yere düşer ama yakalayamaz.)** Allah kahretsin! Benden kaçamazsın! **(Sonunda böceği yakalar ve yer.)** Sisi kızım! Hadi ama! Seninle paylaşmak isterdim. Ama sen hep burun kıvırıyorsun. Bana küstün mü? Dünyada senden daha inatçı bir köpek görmedim. Bu küçük şeylerden yemen gerekiyor. Buraya gel. Sisi! Bak sana da yakalayacağım bir tane! Hangi cehennemdesin! Sisi? Sisi? Sisi bak korkmaya başladım! Neredesin? **(Bir bomba düşer. Işıklar kararır. Kız yere düşer.)** Sisi! Hayvanlarım! Korkmayın! Ben buradayım! Ne olur korkmayın! Durun geliyorum, geliyorum!

(Asker karanlıkta bağırarak sahneye düşer. Kız saklanır. Kızın bir hareketiyle ses çıkar ve asker rast gele ateş etmeye başlar. Kız kaçışmaya başlar. Askerin bacağı kanamaktadır. Bir süre sonra asker bayılır. Tüfeği yere düşer. Kız çok korkmuştur. Askerin bayıldığını anlar ve ortaya çıkar. Askere vurmaya başlar. Sonra askerin bacağının kanadığını fark eder. Kanamanın durması için, bacağı bir şeyle sıkıca bağlar. Tüfeği alır.)

Kız: Sisi! Sisi'yi bulmalıyım! O beni korur!

(Kız sahneden çıkar. Asker uyanır. Belinden bıçağını çıkarıp iplerini keser ve paraşütten kurtulur. Üstündeki paraşüt kemerini çıkarır. Etrafı kolaçan eder. Zorlukla hareket etmektedir.)

Asker: Siktir! **(Bacağına sarıldığını fark eder.)** Kim sardı bunu? Neresi burası? **(Tam çantasını alacakken, kızın çığlığını duyar. Saklanır. Kız bağırarak sahneye girer. Etrafa ateş etmektedir.)**

Kız: Öldü! Öldü! Öldü! Onu siz öldürdünüz! Sen öldürdün! Neredesin? Çık ortaya! Çık karşıma! Saklanma? Ne istediniz bizden? Ne işiniz var burada? Gidin artık!

Gidin! Yeter! O çok yetenekliydi! Çok güzeldi! Senin yüzünden öldü! Herkes sizin yüzünüzden öldü! Herkes! Herkes! Yeter! Yeter artık!

(Asker kızın arkasından ona yaklaşır ve tüfeği alır. Tüfeği kızın kafasına dayar.)

Asker: Sakın kıpırdama! Kimsin sen!

Kız: Köpeğim! Öldü! Köpeğim!

Asker: Kimsin dedim? Cevap ver!

Kız: Köpeğim! Köpeğim!

Asker: Dilimizi konuşuyorsun! Kimsin sen? Bacağımı sen mi sardın?

Kız: Öldür beni!

Asker: Dur! Sakın kıpırdama!

Kız: Öldür beni!

Asker: Bırak şunu!

Kız: Ne yapıyorsun? Sen ne yapıyorsun burada?

Asker: Kimsin dedim!

Kız: Sus! Sus! Konuşma! İstemiyorum konuşmanı! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** Bidonlar! Su içmeleri gerekiyor! Ben! **(Yüzünü ve vücudunu ellemeye başlar.)** Ben! Et! **(Kendine tokat atar. Vurmaya başlar.)** Hiçbir işe yaramaz! Ayak! Benim ayağım mı? Et parçası! Ne işe yarar? Ne işe yararım ben? Ben! Ben ne işe yararım? Ben ne yapacağım! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** Ne oluyor bana? **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır.)** Su! Benim de su içmem gerekiyor! Öldüler! Herkes öldü! Kimse kalmadı! Köpeğim! **(Yüksek seste uçak sesleri duyulur. Kız yere kapanır.)** İstemiyorum! İstemiyorum artık! Yeter! Yeter yeter yeter! Yoruldum! Çok çok çok çok yoruldum! Gidin! Gidin! Gidin! **(Tek tonda bir ‘a’ sesi çıkarır. Neredeyse**

nefes almadan konuşmaya başlar.) Herkes bir şeyler ister hep ister hep ister ister ister ama durmadan ister almaya çalışır yemeye çalışır açtır aç aç aç aç ben de açım hep açım haftalardır açım onlar da aç gücünü göster bana hadi durma durma göster göster bana gücünü hissediyorum seni duyabiliyorum duyuyorum görmüyorum görmüyorum göster bana **(Tek tonda bir 'a' sesi çıkarır.)** geldiler hepsi geldi duydum gelince onlar gitti öldüler öldü hepsi öldü kalmadı kimse hepsi gitti istiyorlar istiyorlar ama vermediler gittiler vermediler hepsi gitti hepsi gitti gitti hepsi gitti vermediler onlar gördü **(Ayağa kalkar.)** ben görmedim istediler ama onlar vermedi gittiler görmedim ben gücünü **(Tüfeği alıp askere doğrultur.)** görmedim düşündüm düşündüm kafamda kurdum hep kurdum onları hayal ettim ne yapıyorlar ölüyorlar mı nasıl ölüyorlar merak ettim ama görmedim hadi hadi göster bana gücünü hadi gücünü göster bana hadi göster...

(Bir tane bomba sesi duyulur. Sesi çok fazladır. Yakınlara düşmüş gibidir. Kız çığlık atar. Adam siper alır.)

Asker: Siktir! Atmayın lan!

Kız: (Kendi kendine) Ben burada değilim. Sen de değilsin. Köpeğim öldü... hayır ölmedi. Ölmedi. Kimse ölmedi. Hiçbir şey olmadı... yaşanmadı...

(Sessizlik. Kız olduğu yerden askere bakar. Ayağa kalkar. Askere bakar.)

Kız: Aaaa! Hoş geldiniz! Şenliğimize hoş geldiniz! **(Seslenir)** Arkadaşlar, müjde bir seyirci geldi! **(Askere)** Endişe etmeyin efendim birazdan herkes burada olur!

Asker: Ne? Yalnız değil misin?

Kız: Yalnız olur muyum hiç? **(Seslenir)** E hadi ama, gösteri saati geldi de geçiyor nerede kaldınız? Seyircimiz endişelenmeye başladı! Müzik başlasın!

(Asker kızı yanına çeker ve kendine siper eder.)

Asker: Sen yalnız değil misin?

Kız: Ne?

Asker: Neredesiniz? Çıkın ortaya! Yanlış bir hareketinizde kız ölür! Çıkın ortaya! **(Kızı siper alarak, etrafı kolaçan eder.)**

Kız: Bütün marifetlerimizi göstermemiz gerek! Boşuna mı geldiniz buralara kadar? Sonra o kadar masraf ettiniz! Paranızın karşılığını almanız gerek değil mi?

Asker: Sus! Çıt çıkarma! Anasını sikiyim! Neredesiniz lan!

Kız: Köpeğim... öldü...

Asker: **(Kızdaki garipliği fark eder. Temkinlidir.)** Köpeğin mi?

Kız: Haftalardır açtı... **(Sessizlik)** Diğerleri de ölecek...

Asker: Diğerleri kim?

Kız: Diğerleri...

Asker: Orda başkaları mı var? Çıldıracağım! Söyle orda kimler var!

Kız : Diğer hayvanlar. Hayatta kalanlar...

Asker: Orda hayvanlar mı var?

Kız: Evet...

Asker: Yalan söylüyorsun. Demin arkadaşlarımı çağırdın.

Kız: Onlar benim arkadaşlarım zaten! Yemin ederim başka insan yok sadece ben varım. Çoğu gitti, kalanlar da öldü zaten.

Asker: Dalga geçiyorsan seni pişman ederim.

Kız: Bir tek ben kaldım.

Asker: Sen neden kaldın?

Kız: Onlara bakıyorum işte...

Asker: Hayvanlara mı?

Kız: Evet hayvanlara.

Asker: Nerede bu hayvanlar. Dağda otuyorlar değil mi? Otlarken de yanlışlıkla birkaç tane askeri avlıyorlardır herhalde. Bak ben oyun oynamıyorum burada. Sana ve arkadaşlarına yem olmaya hiç niyetim yok. Şimdi tekrar soruyorum burada başkaları var mı?

Kız: Yok dedim...

Asker: Hayvanlar nerede! Göster o zaman!

Kız: Şu tarafta.

(Kız askeri hayvanların yanına götürmek ister. Tam sahneden çıkacaklarken asker durur.)

Asker: Bana onları göster. Sakın kaçmaya falan çalışma!

Kız: Kaçamam ki? Onlara su vermem lazım.

Asker: Zaten kaçamazsın! Hadi gidip göster şu hayvanlarını!

Kız: Yanıma biraz su alabilir miyim?

Asker: Su nerede?

Kız: Şurada. Bidonda.

Asker: Al bakalım! **(Kız bidondan su alıp sahneden çıkar.)** Yavaş! Hızlı hareket etme! Ne? Hemen buraya gel! Çabuk! Koş! **(Kız içeri girer.)** Geç şöyle! Ne işleri var burada? Zebra, midilli ve papağan.

Kız: Onların evi burası.

Asker: Burası ne böyle hayvanat bahçesi mi?

Kız: Hayır, değil. Kötü durumdasın.

Asker: Burası neresi?

Kız: Yardım edeyim mi?

Asker: Hayır? Ne yapıyorsun? Ne yapıyorsun dedim?

Kız: Çantanı alacağım. Asılı kalmış. Düğümlenmiş. **(Kız çantayı askere verir.)**

Asker: Bacağımı sen sardın değil mi? Şu bezlerden bir tane daha ver. **(Çantasının içindekilerle yarasıyla ilgilenir.)**

Kız: Hiçbir şeye anlam veremiyorum. Bazen ayağıma bakıyorum. Ayak. Orada duruyor. **(Kız ayağına vurur.)** Acıdılar.

Asker: Ya da kalın bir ip. **(Asker çantasından aldığı bir şeyi yemeye başlar.)**

Kız: Bu ne şimdi?

Asker: Ne ne şimdi?

Kız: Ben istersem kımıldatabiliyorum. Bak kımıldıyor.

Asker: Ne?

Kız: Bunu yapabiliyorum! Ama...

Asker: Ama ne?

Kız: Buradan bakıldığında gerçekten çok ilginç. Bak, şuradan itibaren bir beden başlıyor. Bu beden benim.

(Sessizlik. Kız askerin yemeğine bakmaktadır. Asker kıza bir kumanya verir.)

Asker: Bana biraz ip bul.

Kız: Bu beden benim! Ama beni dinlemiyor.

Asker: Nasıl?

(Kız, askerin boğazına bıçak çeker.)

Kız: İşte böyle!

Asker: Tamam, sakın ol.

Kız: Korkmaktan, saklanmaktan, ağlamaktan, utanmaktan yoruldum! İçimde büyümüş engelleyemediğim bir nefret var. Sürekli seni öldürmemi söylüyor.

Asker: Yapma! Yapma dedim!

(Asker bıçağı kızdan alır.)

Asker: Beni zorlama! Seni öldürürüm! Öldürürüm!

Kız: Hayvanlarım susuz kalır! Yapma!

Asker: Sakın bir daha deneme!

Kız: Aslında uzun zamandır insan yüzü görmedim. Özlemişim.

Asker: Neyi?

Kız: İnsanı.

Asker: Ne yapmaya çalışıyorsun?

Kız: Beni anlamadın. Ben de seni anlamıyorum. Biraz konuşalım mı? Konuşmayı özledim.

Asker: Tabii! Tabii konuşalım! **(Çantasından harita çıkarır.)** Bir! Burası neresi?

Kız: (Haritada bir yer gösterir.) Neyse! Evet, biraz konuşalım. Anlatmak istediğim şeyler var. Eminim senin de vardır. Seni sonra...

Asker: Ha siktir! Ne?

Kız: Bak ne diyeceğim?

Asker: Ne?

Kız: Bu ayak benim olduğuna göre ben varım.

Asker: Buradan kaçış yok? Sıkıştım!

Kız: Ben var.

Asker: Ne diyorsun?

Kız: Bir ben var yani.

Asker: Sus artık.

Kız: Bak gerçekten anlamam gerek. Bana yardım et, ben de sana yardım edeceğim. Şu anda yanında duruyorum. Sen de benim yanımda.

Asker: Öyle.

Kız: Garip.

Asker: Garip mi?

Kız: Beni görüyor musun?

Asker: Tabii ki görüyorum.

Kız: Ama ben göremiyorum.

Asker: Beni mi?

Kız: Hayır beni. Sen beni görüyorsun ama ben beni göremiyorum.

Asker: İnsan kendini göremez.

Kız: Burnumu görebiliyorum. **(Gözlerini şaşkı yapıp, burnuna bakar.)**

Asker: Herkes burnunu görür.

Kız: Görür değil mi? İşgalden sonra kafam çok karıştı. Bu beden benim değil gibi. Yani... şimdi... ben... Anlatabiliyor muyum? Bir insanla konuşmak iyi geldi. Hadi devam edelim.

Asker: Tamam! İki! Ne kadar zamandır yalnızsın?

Kız: Bilmem! Hatırlamıyorum. Siz ne zaman gelmiştiniz?

Asker: Ne?

Kız : İşgal ne zaman başladı?

Asker: Bilmem. İki yıl galiba. Ben geçen bahar gelmiştim... Evet, evet iki yıl.

Kız: Uzun zaman olmuş.

Asker: İki yıldır buradan kimse geçmedi mi?

Kız: Geçti. Zaten onlar yüzünden yalnızım. Cesetleri ben gömdüm.

Asker: Seni görmediler mi?

Kız: Saklandım. Ölü taklidi yaptım. Yok oldum.

Asker: Hiç kimse durup dururken birini öldürmez.

(Kız askerin üzerine yürümeye başlar.)

Kız: İnsan neden öldürmek ister?

Asker: Bilmiyorum!

Kız: Sen askersin! İnsan neden öldürmek ister?

Asker: Kendini korumak için!

Kız: Başka?

Asker: Korktuğu için!

Kız: Başka?

Asker: Vatani için!

Kız: Ben seni öldürmeliyim?

Asker: Hayır, hayır! Biz buraya insanların için geldik!

Kız: Benim için gelmediniz mi?

Asker: Anlamadım.

Kız: İnsanların için geldik dedin! Sizin için demedin! Beni insanlarımdan ayırdın!

Asker: Ne fark eder?

Kız: Çok şey fark eder. Kendin için bunu yapmadın!

Asker: Ne?

Kız: Biz buraya insanların için geldik dedin. Biz dedin!

Asker: Evet biz dedim! Özgür bir ülkede, barış içinde yaşamak istemez misiniz?

Kız: Bizi çok seviyor olmalısın.

Asker: Seviyorum!

Kız: Peki bu tabloyu kim çiziyor?

Asker: Hangi tabloyu?

Kız: Bizim içinde olduğumuz iğrenç tabloyu! Bu savaş. Bizi içine aldı, öldürmek için!

Asker: Hayır öldürmek için değil! Sizin iyiliğinizi istiyoruz!

Kız: Ruz, ruz, ruz! Öldürüyor ama! Öldürüyor! Yalancı! Bana yalan söyleme! Bizim için buradaymışsınız! Bizim için, bizimle savaşıyorsunuz! Çok sevdiğiniz düşmanlarınızı öldürüyorsunuz! Öldürüyorsun! Sen yok musun?

Asker: Varım tabii ki! Görmüyor musun beni? Baksana halime! Ben bir askerim asker... ve öyle kışlada pinekleyen askerlerden de değilim ben! Ben burada ülkemi temsil ediyorum... Ülkem için düşmanla göğüs göğse çarpışıyorum... Ben diye bir şey olamaz bundan sonra...

Kız: Düşman mı?

Asker: Evet, düşman...

Kız: İnsan düşmanını sever mi?

Asker: Kendi insanımı seviyorum ben tamam mı? Bu yüzden buradayım!

Kız: Ben insanı seviyorum. Bu yüzden de burada değilim. Artık değilim. Ben artık insan bile değilim! Ölüyorum ben! Yokum ben! Yok! Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Ben seni seviyor muyum?

Asker: Bilmem.

Kız: İnsan birini kendi dünyasına almak istediği zaman, ona dokunmak ister.

Asker: Nereden çıktı şimdi bu?

Kız: Sana dokunmak istedim. Evet... Belki de... Senin sen olmamanı dilemişimdir belki, bir an için.

Asker: Peki kim olmamı dilemişsindir?

Kız: Fark etmez. Şimdiki sen olma yeter galiba. Bilmiyorum ki. Anlamıyorum.

(Yakınlara bir bomba düşer. İkisi de yere yatar. Bu arada askerin tüfeği yere düşer. Kız askerden önce davranıp tüfeği alır.)

Kız: Bu bedenin dışında bir hayat var.

Asker: Var.

Kız: Ben varım.

Asker: Ben de varım.

Kız: Ben bu hayata uymak zorundayım.

Asker: Zorunda değilsin.

Kız: Anlamıyorum!

Asker: Bak, ben de buradayım! Aynı bombaların altındayız! Biri bir hata yaptı, yanlış yerde atladım, rüzgar çıktı, şu oldu bu oldu, bir sürü şey oldu! Ben de hedefteyim! Üstelik iki tarafın da hedefinde!

Kız: Ama sen kendin geldin! Sen neden geldin buraya?

Asker: Ben mi?

Kız: Evet sen. Paralı asker misin?

Asker: Evet.

Kız: Nasıl olur? Bir insan öldürmek için nasıl para alır.

Asker: Ya da ölmek için! Bak zaten herkes yaşamak için bir şekilde savaşıyor.

Kız: Önceden ne iş yapardın?

Asker: Barlarda fedailik. Yarın ne olacağını bilmeden pisliğin içinde yaşayıp gidiyordum işte.

(Askerin bacağı acır.)

Kız: Kanama durdu mu?

Asker: Evet...

Kız: Evet... Kötü mü?

Asker: Ne?

Kız: Bacak...

(Sessizlik)

Asker: Evet.

(Sessizlik)

Kız: Acıyor mu?

(Sessizlik)

Asker: Çok susadım.

Kız: Aaa bak suyumuz var! Başka da bir şeyimiz yok zaten. Çok şanslısın.

Asker: Şanslı mıyım?

Kız: Karnın da acıkmış olabilirdi.

Asker: Acıktı zaten.

(Kız, Bir kaba su koyar ve askere verir. Asker su içer.)

Asker: Sağ ol!

Kız: Özür dilerim.

Asker: Ne?

Kız: Fırsatını yakaladığında beni öldüreceğini düşünüyordum. Ama yapmadın. Arkanı dön. Ben de susadım. Ellerini kaldır! Git, serbestsin!

Asker: Ne?

Kız: Ellerini kaldır git. Serbestsin.

Asker: Gerçekten mi?

Kız: Git dedim!

Asker: Bak bir numara yok değil mi bunun sonunda?

Kız: Kararımı değiştirmeden gitsen iyi olur.

Asker: **(Kalkmaya çabalar.)** Bacağım, canım acıyor.

Kız: Git.

Asker: **(Sessizlik. Asker acı içinde yere yığılır.)** Bu halde nasıl giderim? **(Yarasına bakar.)** Of gerçekten fenaymış. Çantayı verir misin? Lütfen! Bak rica ediyorum!

(Sessizlik. Kız dikkatlice çantayı askere atar. Asker Bacağına morfin vurur ve yarasını dikmeye başlar.)

Asker: Dilimizi nerede öğrendin?

Kız: Çok acıyor mu!

Asker: İyiyim. Morfin iyi geldi. Çok iyi konuşuyorsun.

Kız: Sus. Artık konuşmanı istemiyorum. İşine bak.

(Sessizlik.)

Asker: Hala canım acıyor, biraz rahatlamam gerek. Biraz daha konuşalım.

Kız: İşini bitir ve buradan hemen git!

Asker: Dilimizi nerede öğrendin?

(Sessizlik)

Kız : Bizimde eğitimimiz fena değildir... Değildi. Hem ben bir sürü yer gördüm, bir sürü de dil biliyorum. Sizin oraya bile geldim. Pour rire, c'est la vie. Per ridare e'vita. Reir es la vida.

Asker: Ne söyledin şimdi?

Kız: Gülmek hayattır.

Asker: (Güler)

Kız: Sen gülünce olmuyor.

Asker: Neden?

Kız: Çünkü hayat benim.

Asker: Ben neyim peki?

Kız: Sen mi? Sen... Sen ölümsün.

Asker: Vay canına! Sıkı benzetiş! Ama seni teğet geçtim.

(Sessizlik)

Kız: En çok sizin dilinizi seviyorum...

Asker: Neden?

Kız: Çünkü sevgilim öğretmişti. Aslında tam sevgilim sayılmaz. Yani... Onu seviyorum ama o bunu bilmiyor... Sizlerden biri. Asker değil ama. O çok iyi bir insan. Sanatçı. Siz geldikten sonra cepheye gitti. Düşünsene, ait olmadığı bir ülke için savaşıyor.

Asker: Sanatçı işte! Demek platonik.

Kız: Bu seni ilgilendirmez!

Asker: Yalan söylüyorsun? Bu kadar iyi konuşman imkansız. Eğitiminiz ne kadar iyi olursa olsun.

Kız: Git artık! (**Sessizlik. Kız sağ girişe kaçamak bir bakış atar.**) Bidonu götürmem gerekiyor.

Asker: (**Hafifçe güler.**) Bidonu götürebilmek için mi beni serbest bırakıyorsun? Çok şanslı bir adamım. Birkaç tane hayvanın hayatımı kurtarabileceği hiç aklıma gelmezdi. Üç. Burası ne?

Kız: Nasıl?

Asker: Hayvanat bahçesi değil. Onu anladık. (**Aklına gelir**) Sirk! Tabi ya! Bir sirk!

Kız: Sirkimize hoş geldiniz.

Asker: Sirkinize hoş geldik.

(**Sessizlik**)

Kız: Niye öyle bakıyorsun?

Asker: Nasıl?

Kız: Deminki gibi?

Asker: Nasıl?

Kız: Hah! Şimdi de oldu!

Asker: Ne oldu! Çıldırtma beni ne oldu?

Kız: Sen korkuyorsun?

Asker: Ne korkması?

Kız: Saklama!

Asker: Ben bir şey saklamıyorum!

Kız: Bak yine yaptın! Bakışından belli! Saklıyorsun işte!

Asker: Saçmalama! Yok, öyle bir şey!

Kız: İtiraf et!

Asker: Sen benim yerimde olsaydın ne yapardın? Tanımadığın, bilmediğin bir yerde... yani... her yerde düşman...

Kız: Devam et.

Asker: Devam etmeyeceğim! Sinirlerim iyice bozuldu!

Kız: Sinirlerin mi bozuldu? Anlıyorum...

Asker: Gerçekten mi?

(Sessizlik.)

Asker: Burası gerçekten bir sirk mi?

Kız: Evet. İnsanlar buraya gelip gülerlerdi. Hayat güzeldi. Gerçekten, yalan söylemiyorum.

Asker: Sen nesin peki? Bir palyaço mu? **(Güler.)** Bir palyaço! Ah! İnanamıyorum! Sen gerçekten de bir palyaçosun! Palyaço musun?

Kız: Evet! Ben bir palyaçoyum.

Asker: Olaya bak ya! Palyaço. Adın ne peki?

Kız: Seni ilgilendirmez.

Asker: A yapma ama. Her palyaçonun bir ismi vardır. Ben de bir zamanlar çocuktum. Bunu biliyorum. Bunu her çocuk bilir.

Kız: E ne olmuş?

Asker: Lütfen, söyle! Senin adın ne?

Kız: Ne değişecek?

Asker: Bilmem. Sanırım kendimi daha rahat hissedeceğim. Şu ortamda buna gerçekten ihtiyacım var. Bak, bu da bir itiraf. Ona göre.

(Sessizlik)

Kız: Yok!

Asker: Ne?

Kız: Yok.

Asker: Yok mu?

Kız: Yok dedim duymadın mı?

Asker: Genelde meyve sebze ya da çocukların sevdikleri şeylerin isimlerini kullanırlar. Çilek, kiraz, karpuz, çörek, boncuk, çekirge. **(Güler)** Bak salça diye bir palyaço vardı, hayal meyal hatırlıyorum. Arkadaşlarım onu çok severdi. Ara sıra beni bile güldürmüştür ha.

Kız: Salça mı?

Asker: Evet. Çok komik değil mi? Ben sana salça demek istiyorum.

Kız : Güzel isimmiş.

Asker: Beğendin mi? Komik yaratıktırsınız.

Kız: Biber salçası mı, domates salçası mı?

Asker: Ne?

Kız: Biber salçası mı, domates salçası mı?

Asker: Bak sen! Biliyor musun? Arkadaşlarım da ona aynı soruyu sorarlardı. Hem de defalarca. **(Güler)**

Kız: O ne cevap verirdi?

Asker: Domates salçasıymış.

Kız: (Gülümser.) Tahmin etmiştim.

Asker: Önceden domatesmiş. Sonra bir gün babasıyla karşıdan karşıya geçerken, babası onun üstüne basmış. O günden sonra salça olmuş. **(Güler.)**

Kız: Benim bir arkadaşım vardı. Adı Pırasa! Çok uzun boyluydu! Aslında gövdesi kısaydı da bacakları uzundu. Bir de saçları yeşildi. Yan yana durunca çok komik oluyorduk. **(Asker gülmeye devam etmektedir.)** Hala salçaya mı gülüyorsun?

Asker: (Gülerek) Evet! Garip olan ne biliyor musun?

Kız: Ne?

Asker: O zamanlar bu bana hiç komik gelmemişti! Düşünsene, babası üstüne basıyor, sonra...

Kız: Aslında şimdi de komik değil.

Asker: (Gülerken) Olanlara inanamıyorum! Tanrım! Savaşta, yanlış yere indirildim ve bir sirkte palyaçoyla karşılaştım. Domates salçası muhabbeti yapıyoruz. Üstelik şu anda aynı palyaço bana hala tüfek doğrultuyor.

(Asker bir süre daha güler. Bir süre sonra askerin gülmesi kesilir. Sessizlik.)

Asker: Burası giderek eğlenceli olmaya başladı. Her an burada kalmaya karar verebilirim. Baksana zebralar falan da var!

Kız: (Tüfeği askere doğrultur.) Evet. Biz burada gülerdik. Ama artık kokuyor.

Asker: Ne kokuyor?

Kız: Ölü. Ölü kokuyor. **(Sessizlik)** Şimdi niye gülmüyorsun?

Asker: Kin dolusun. Beni neden öldürmüyorsun?

Kız: Öldürmek... O yüzden geldin değil mi buraya? Bizi öldürmek için. **(Sessizlik)** Sen söyledin ya. Ben palyaçoym. Ve palyaço seni istemiyor. Git buradan.

(Sessizlik.)

Asker: Bu bacakla çok fazla ilerleyebileceğimi sanmıyorum. Üstelik silahım da yok.

Kız: Ne yapacaksın silahı?

Asker: Güldürme beni küçük salçacık.

Kız: Benim adım salça değil!

Asker: Her neysen! Bir savaş var ve her yer düşman kaynıyor. Evet, duydun düşman dedim. Düşman! Ve düşmanlarım senin gibi palyaço değil.

Kız: Yanılıyorsun. Aralarında birkaç tane var.

Asker: A öyle mi? Çok güzel! Buna çok sevindim işte! Umarım onlara rastlarım!

Kız: Hem sen buraya kendin geldin. Bu topraklara gelmek senin fikrindi! Sizin fikrinizdi! **(Sessizlik.)** Bu senin seçimin. Buradan silahsız gideceksin. Hatta yaralı bir bacakla.

Asker: Evet. Benim seçimimdi! Lanet olsun! Yaralı gidebilirim ama silahsız hiç şansım yok. İyilik mi yaptığını sanıyorsun! Temiz kalacaksın öyle mi küçük palyaço? Beni serbest bırakarak vicdanını rahatlatacaksın! **(Zorla ayağa kalkarken.)** Vicdanını rahatlatacak! Beni ölüme gönderiyorsun! Öleceğim! **(Topallayarak kızın üstüne yürümeye başlar.)**

Kız: Dur!

Asker: Beni öldürecekler! Beni ilk gördükleri yerde öldürecekler! Bunu çok iyi biliyorsun!

Kız : Gelme!

Asker: Ölmek istemiyorum!

Kız: Gelme!

Asker: Kim ölmek ister ki? Sen ölmek ister misin? Söylesene ölmek ister misin?

Kız: Bu seçimi sen yaptın! Dur!

Asker: O tüfeği bana ver! **(Bağırır.)** Madem serbest bırakıyorsun tüfeği de ver.

Kız: Git buradan!

(Sessizlik)

Asker: Eğer onu bana vermezsen burada kalırım.

Kız: Ne?

Asker: İstersen öldür! Onu vermezsen burada kalırım.

Kız: İyi. İstiyorsan kal. Ama o zaman sevdiklerin seni bir daha göremez.

Asker: Niye ki? Beni öldürür müsün?

Kız: Vermezsem sen mi beni öldürürsün?

Asker: Seni mi?

Kız: Vermeyeceğim? Yeter artık, bu sirkin içinde tüfeksiz yaşamayı öğren.

Asker: Sen de bundan sonra benimle yaşamayı.

Kız: İyi kal da açlıktan öl o zaman. Hepimize yetecek kadar böcek yok burada.

Asker: (Güler) Hiç bir şey olmaz salçacığım. Nasılsa bizimkiler gelecek.

Kız: (Birden endişeli.) Ne zaman?

Asker: Baksana yakındalar. Sesleri duymuyor musun?

Kız: Burada olduğunu bilmiyorlar. Biliyorlar mı? Gelecekler mi?

Asker: Tabii gelecekler. Yakında burada olurlar. Onlar gelene kadar burada rahatlıkla kalabilirim. Hem hayvanları da çok severim. Çok yoruldu. **(Oturur. Sonra da yere uzanır.)** Evet böylesi daha iyi.

Kız: Ne olur git buradan! Hadi evine git!

Asker: (Kızı duymazdan gelir. Kendi kendine mırıldanır.) Evine gitmiş. Salça, var ya sen gerçekten çok safsın!

Kız: Ben salça değilim!

Asker: Of! Ay! Yorgunum. Çok yorgunum. Her tarafım ağrıyor. Biraz uyuyabilseydim.

Kız: Ne olur git! Burası benim evim. Sen kendi evine git.

Asker: (Doğrular.) Tamam! Tamam!

Kız: (Gülümser.) Tamam mı?

Asker: Tamam! Evime gideceğim!

Kız: (Neşeli.) Gerçekten mi? Hadi o zaman hemen git!

Asker: Evime gideceğim! **(Güler)** Hadi evime gönder beni!

Kız: (Şaşırır.) Nasıl?

Asker: Nasıl mı? Bas baya! **(Gözlerini kapatır.)** Hadi bekliyorum, gözlerimi de kapattım bak. Bana sürpriz olsun! **(Kız şaşkındır. Kısa bir sessizlik.)** E hadi ama salça, hala buradayım!

Kız: (Sinirli. Bağırır.) Sen dalga mı geçiyorsun benimle! Gitsene!

Asker: (Gözlerini açar.) Hayır canım ne dalga geçmesi! Sen palyaço değil misin? Bunu yapabilirsin. Beni evime gönderebilirsin. **(Sessizlik.)** Gönderemez misin? **(Güler.)** Hıh! Siz palyaçolar! Bizi hep kandırmışsınızdır zaten! Hiçbir şey yapabildiğiniz yok! **(Sihirbazlık yapıyormuş gibi çantadan bölgenin krokisinin olduğu bir harita çıkarır.)** Benim gerçekten gitmemi istiyor musun?

Kız: Evet istiyorum!

(Asker haritayı alır.)

Asker: Burada olduğumuzdan emin misin?

Kız: Evet.

Asker: Tanrım kafayı yiyeceğim! İşe bak! Güya benim canımı bağışlıyorsun! Anlamıyor musun? Öldürteceksin beni! **(Kısa bir sessizlik.)**

(Kız tüfeğin kabzasını üç kere yere vurur.)

Asker: Ne? **(Kız üç kere daha vurur.)** Ne var?

Kız: Git!

Asker: (Çok yakına bir bomba düşer. Asker kıza doğru hamle yapıp ayağa kalkar. Bağırarak, canavarca silahı almaya çalışır.) Ver onu bana!

Kız: (Korkar. Geri çekilir. Ağlamaklı.) Git buradan ne olursun! Beni zorlama!

Asker: Ver dedim!

Kız: (Ağlamaya başlar. Asker topallayarak onun üstüne yürümeye başlar. Kız ondan geri geri uzak durmaya çalışır.) Ne olursun git artık! Korkuyorum!

Asker: (Bağırır.) Tüfeği bana ver, yoksa çok fena olacak! Lanet olsun! Onu bana verecek misin, yoksa ben zorla mı alayım? Ha! Ağlamayı kes! Yeter artık, yeter artık ya!

Kız: (Ağlayarak.) Git! Ne olur git!

(Asker bidona bakar. Bidona doğru yürümeye başlar.)

Kız: Ne? Ne yapıyorsun? **(Asker bidonun yanına gelir. Kız ciddileşir. Bakışları bidona kilitlenmıştir. Ama tüfek askere doğrultulmuş şekilde durur.)** Bidonun yanından uzaklaş. Onun yanından uzaklaş. **(Asker bidonu hafif eğip suyu dökmeye başlar. Sonra bir yudum içer. Su dökülmeye devam eder.)** Ne olur! Bidondan uzaklaş!

Asker: Tadı biraz kötü ama idare eder! En azından susuzluğu giderir. Su içer misin? Çok susamış olmalısın. **(Ağzıyla su içer sesi çıkarır.)**

Kız: (Bağırır. Bakışları hala bidondadır.) Bırak onu! Bunu bize neden yapıyorsun? Lütfen, bırak bidonumuzu!

Asker: Daha bitirmedim. Bu kaç litre? Oooo bayağı varmış. Ama bak yazık, giderek azalıyor. A sana bir şey soracağım. demin yakınlara bir bomba düştü! Daha doğrusu bir sürüsü düştü ya, neyse. O bomba senin çeşmenin üstüne düşmüş olmasın. **(Güler.)**

Kız: Bak beni çok zorlamaya başladın!

Asker: Ama yok. O kadar da kötümser olmayalım. Belki de çeşmeye düşmemiştir. Düşünsene ne kadar üzücü bir şey olurdu değil mi? Elindeki su kaynağını da kaybetmiş olurdun. Sonra o güzel hayvancıkların ne iğercek? Yiyecek de yok zaten. Ne kadar kötü. O zaman şu yanımda duran bidondaki su da elimizdeki son su olurdu herhalde. Ve bu daha da kötü. Bak seninle bir anlaşma yapalım. Sen bana tüfeğimi ver

ben de sana bidonu vereyim. İçindeki su da yanında hediye. Bedava! Ne dersin? Nasıl teklif ama? Var ya ben ticaretle uğraşmalıyımışım. **(Güler.)** Bak, eğer kabul etmezsen...

Kız: Ne?

Asker: Bidondaki bütün su dökülür.

Kız: Sana bunu verirsem, karşına ilk çıkanı öldüreceksin! Buna izin vermem.

Asker: Vermek zorundasın! Bak su iyice azalmaya başladı. Uzatma artık!

(Kızın bakışları bidona kenetlenmiş haldedir. Her an değiş tokuşu kabul edecek gibidir. Sonunda bidondaki su biter.)

Kız: Bitti artık. Pazarlık edecek bir şeyin kalmadı. Git buradan!

Asker: (Boş bidona tekme atar.) Lanet olsun! Geri zekalı! Sen tam bir geri zekalısın! Bu intihar! Yaşayabilmen için elinde kalan son şeyi saçma sapan bir düşünce uğruna harcadın. Karşıma çıkanı öldürecekmişmişim! Mutlu musun şimdi?

Kız: Git!

Asker: Dedim ya! Sağır mısın sen? Gitmiyorum! İstiyorsan öldür beni!

(Kız, yavaş ve dikkatli hareketlerle bir şey aramaya başlar. Bir kutudan sağlam bir çekiç bulur. Asker onu izlemektedir.)

Asker: Ne yapacaksın onunla?

(Kız çabuk bir şekilde silahı yere koyar çekiçle tüfeğin tetiğine vurmaya başlar. Asker kızın üstüne atlar.)

Asker: Hayır yapma! Sakın! **(Tüfeği eline alır. Tetik kırılmıştır. Tüfeği fırlatır.)** Siktir! Ne yapacağım ben şimdi! İşim bitti! Şimdi ikimiz de gerçekten ölü sayılırız! Buradan asla kurtulamayacağım!

Kız: Artık kavga için bir neden kalmadı. Kalman için de öyle. Git artık buradan.

Asker: İnanamıyorum! Sen nasıl bir insansın? Hayatımda senin gibi birine rastlamadım.

Kız: Burada hiç şansın yok!

Asker: Gitmeyeceğim! Tüfeği bana vermezsen burada kalırım demiştim. Hatırladın mı?

Kız: Sen bilirsin.

Asker: Dur bir dakika!

Kız: Ne oldu?

Asker: Üstümdeki asker kostümünü değiştirebilirim, buradan gidebilirim! Evet, buldum!

Kız: Kostümünü mü?

Asker: Üniforma işte! Neyse ne? Bunlardan hemen kurtulmalıyım. Bana bir şeyler bulabilir misin?

Kız: Tamam. Tamam. **(Valizden bir kostümü çıkartır. Askere gösterir.)** Bu olur mu? **(Asker şaşkınlıkla bakar. Ardından kız birkaç kostüm daha gösterir.)** Bunlardan başka bir şey yok.

Asker: Sanki şu ikinci gösterdiğin... onu bir daha gösterir misin?

Kız: Şu muydu?

Asker: Getir, getir! **(Asker kostümü kızın elinden alır.)** Ben üstümü değiştireyim. **(Kostüme bakar. Sahneden çıkar.)**

Kız: Yardıma ihtiyacın var mı?

Asker: Yok, yok!

Kız: Efendim?

Asker: Ne?

Kız: Beni çağırдың!

Asker: Yok çağırmadım! Zebranın ismi ne? **(Sessizlik.)** Yok mu? Onun da mı ismi yok? **(Sol tarafa seslenir.)** Karpuz! Karpuz gel kızım buraya! İsmi karpuz değil mi yoksa? Çok üzuldüm bak! Cinsiyeti ne peki? Kız mı erkek mi? Pıst! Kızım! Oğlum! Papağanın ismi ne? **(Güler. Papağan gibi konuşur.)** Benim ismim yok! Benim ismim yok! Ben papağanım! Ben ismi olmayan bir papağanım! Sonra bir de ne vardı? Hah, evet hatırladım. Midilli! Biliyor musun, karnım çok acıktı!

Kız: Onların ismini sana asla söylemem. Onlarla konuşma! Onlar benim arkadaşlarım! Neyse. Oldu mu?

(Asker palyaço kostümüyle sahneye girer.)

Asker: Ne? Ne? Sakın!

Kız: Burun ister misin?

Asker: Öldürürüm seni! Teğet geçmem öldürürüm!

Kız: Tamam, tamam! Dur sana bir iki numara göstereyim. Yolda belki ihtiyacın olur.

(Kız avuçta bez parçası kaybetme numarasını yapar.)

Asker: Bu numarayı daha önce de görmüştüm. Sırrını söyleyeceksin değil mi?

(Sessizlik)

Kız: Sırrımı sana söyleyeceğim. Ama bunu kimseye söylemek yok.

Asker: Söz! Kimseye söylemem!

Kız: Evet, ana dilimi çok iyi konuşuyorum. Ama inan bana tek kelime konuşmak istemezdim. Özellikle bu topraklarda. Ben buralı değilim. Aynı ülkedeniz.

(Sessizlik)

Asker: Ben çok susadım.

(İkisinin birden aklına gelir.)

Kız-Asker: Çeşme!

(Kız önden çıkar. Sonra asker bidonu alarak onun peşinden gider.)

Asker: Salça beni bekle!

Kız: (Sesi dışarıdan gelir.) Bana salça deme! Giiiiiiiiit!

Asker: Ne diyeyim peki?

Kız: (Dışarıdan.) Benim adım Yok, Yok, Yok!

Asker: Yok mu? Haaa! Yok beni bekle!

(Asker sahneden çıkar. Tam bu sırada yüksek bir bomba sesi duyulur. Bir süre sonra asker elinde dolu bidon ve kızın papyonuyla tek başına sahneye girer. Çok üzgündür. Kız ölmüştür.)

Asker: Bir tane zebra, bir tane papağan. Bir de ne vardı? Hah! Midilli. Nerede olduklarını bile bilmiyorum! Siktir! **(Papyonu boynuna takar. Bir kaba su koyar.)** Karpuz! KIZIM neredesiniz? **(Uçak sesleri duyulur. Asker yukarı bakar ve sahneden çıkar.)**

Ek 3. Oyunun Afifi

G R D A

oyun tek perde

yazan : inan ambarkütük

yönetmen / dramaturg : eda çatalçam

müzik : özlem kaveller

dekor : nehir çinkaya, çağdas yazgan

ısk : coskun yel, emre kılıçoglu

clown danışmanı : hakan yavas

yönetmen asistanları : mehmet seker, emre kılıçoglu

ses/efekt uygulama : tugge nur bulduk

ısk uygulama : mustafa karakoyun, emre kılıçoglu

dekor uygulama : zeki ilyas kızılısk

sahne amiri : çigdem gündüz

oynayanlar : özlem aktas, inan ambarkütük

Ek 4. Oyunun DVD'si

KAYNAKÇA

Basılı Kaynakça:

Aristoteles, “Poetika”, Çeviren: Samih Rifat, Can Yayınları, (2007)

Brecht Bertolt, “Tiyatro için Küçük Organon”, Çeviren: Ahmet Cemal, Mitos Boyut Yayınları, (1996)

Brook Peter, “Boş Alan”, Çeviren: Ülker İnce, Afa Yayınları, (1990)

Brook Peter, “ Açık Kapı”, Çeviren Metin Balay, Yapı Kredi Yayınları, (2004)

Çalışlar Aziz, “ 20. Yüzyılda Tiyatro”,Mitos Boyut Yayınları, (1993)

Çamurdan Esen, “ Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi”, Mitos Boyut Yayınları (1996)

Esslin Martin, “ Dram Sanatının Alanı”, Çeviren: Özdemir Nutku, Yapı Kredi Yayınları (1996)

Grotowski Jerzy, “Yoksul Tiyatroya Doğru”, Çeviren: Hatice Yetişkin, Tavanarası Yayınları, (2002)

İpşiroğlu Zehra, “Uyumsuz Tiyatroda Gerçeklik”, Mitos Boyut Yayınları, (1996)

İpşiroğlu Zaehra, “ Tiyatroda Düşünsellik, Dramaturgi’ye Giriş”, Mitos Boyut Yayınları (1995)

Stanislavski, “Oyuncunun El Kitabı”, Çeviren: Gürkan Aylan, Düşünen Adam Yayınları (1994)

Taner Haldun, “ Yalıda Sabah”, Bilgi Yayınevi,(2006)

Veri Tabanı Kaynakları:

2010, <http://oyuncusirin.blogcu.com/>, Absürd Tiyatro seminer

2010,
http://www.devtiyatro.gov.tr/23nisan/program/oyunlar/atolye_icimdekipalyaco.htm